

de depof. Et id (ne autoritate deficiamus) nuncupatim in materia retractus voluit Gerard. Bago. in fua difput. retractus, & Boër. in confuet. Biturig. hoc eo. tit. §. quarto, in fi. & latius decif. xlvij. quæritur an proximior, ferè per totam eam q. vbi tamen dolenter, vt videtur, dicit t contrarium fuiffe determinatum per cameram in quæftarum curiæ Burdig.

- 32 ¶ Quinto quæro, intra quod tempus confanguineus, qui fententiam obtinuit aduerfus emptorem, poft ipfam fententiam debet offerre pretium emptori victo: an intra octo dies, fecundum id quod cautum eft fuprà §. iij. an intra annum, qui in principio ftatutus erat retractui: an denique intra xxx. vel xl. annos. quod videtur, quia executio fententiæ, non nifi xl. annis perimitur, ex fententia Ioan. Andr. in addit. Specul. tit. de execut. fenten. §. vlt. verfi. vltra hoc sciendū. Aut certè ad minimum xxx. annis, vt placuit Innoc. & Bald. in c. vlt. de except. & eidem Bald. in rubr. extrà de præfcrip. col. vlt. & in leg. debitori, col. vlt. verfi. tertio quarto, C. de pactis. & confil. lxxij. quia ex facto, col. iij. verfi. aliàs fequeretur, lib. iij. Fel. in c. inter monafterium, col. penult. verfi. limita decimofexto, extrà de re iudic. & Matthæ. Afflict. decif. Neapo. cccxlv. magnifici, ad fin. Sicut & quodlibet officium iudicis, l. ficut, iuncta glosf. in verbo, per feccutione, C. de præfcrip. xxx. vel xl. ann. cum fimil. à me adductis fuprà eo. tit. §. xxxv. eodẽque penult. in verbo, *ignorans*, num. 41. & quod per xxx.

- 33 ¶ Et licet hæc actio retractus in initio efferet annalis, tamẽ fuit perpetuata per litis conteftationem, leg. ij. C. quando libel. Principi dat & l. j. in princ. C. de anna. excep. quæ quidem perpetuatio non permittitur per fententiam, fed augeri debet, vt denuo incipiat tempus, in quod perpetuatur actio: vt dicit Bald. in d. rubr. de præfcrip. quia cum prima illa actio efferet iam perpetuata, debet durare in actione iudicati, quæ fuccedit loco primæ: quia iniquum efferet, vt ei prodefferet fententia, contra quem lata eft. l. euidenter, ff. de except. rei iud. Et quia etiam fortius inducitur mala fides per fententiam condemnatoriam, quàm per vitium litigiofi, leg. j. C. de præfcrip. long. tempo. Et quia denique nouatio neceffaria non purgat moram, l. j. C. de iudic. Et facit text. in leg. aliam, ff. de nouat. & in leg. non folet, ff. de reg. iur. & glosf. vlt. in d. leg. j. de iudic. & in leg. duobus, ff. de except. rei iudic. & in l. nepoti, & ibi Bart. ff. de fun. in ftr. & in leg. vlt. in verbo, licet enim nouatur, C. de vfur. rei iudi. Et facit quoque text. in leg. nam poftcà, §. fi is qui, ff. de iureiur. vbi actio temporalis perpetuatur per iuramentum præftitum ex delatione aduerfarij: nam & ipfum iuramentum habet vim fententiæ: vt not. in l. j. & l. qui iuraffe, §. vlt. eod. titul.

- 34 ¶ Et ne de hac re vel tantillum hafites, habes text. in l. miles, §. vlt. ff. de re iud. omnium exprefsiuè probantem actionem iudicati efferet perpetuam, licet verus actio, quæ fcilicet ante fententiam competeat, efferet temporalis: vt etiam exprefsim dicit glosf. ibi, quam omnes pafsim & cõftanter fequuntur. Et huius præterea rationem addunt Recentiores, quia per fententiam inter partes quafi contrahitur, l. iij. §. idem fcribit, ff. de pecul. & voluerunt Bart. & Bald. in l. ij. §. j. ff. de Prætor. ftipul. & idem Bald. in l. ab executione, col. vlt. C. quor. appel. non recip. & in l. vlt. col. iij. C. fi plur. vna fent. & Doct. vbi que. Actiones autem personales, fiue ex contractu fint, fiue ex quali contractu (nihil enim inter eas, quantum ad id, diftinguitur) funt perpetuæ, d. l. ficut, & l. omnes, C. de præfcrip. xxx. vel xl. ann. & l. j. C. de confli. pecu.

- 35 ¶ Sed tamen hic omnino vide quæ diximus fuprà eodem titul. §. j. glosf. x. in verbo, *de dans l'an*, in xij. q. ex quibus intelliges, illud efferet admodum dubium, vt trum fcilicet hæc actio retractus perpetuetur per litis conteftationem. Et aliud quoque eft, quod id reddit ambiguum: nam fi emptor fponte admifit confanguineum venientem, oftenderitque instrumentum emptionis, & iureiurando pretium affirmauerit: debet confanguineus pretium ipfum reddere intra octo dies, aliàs non amplius auditur, vt cauetur fuprà eo. tit. §. iij. Cum igitur hæc vltronea admiffio, quæ aliàs duraret xxx. annis, vt cæteræ facultates, quæ ex pacto funt, vel ex partium confenfu descendunt, per d. l. ficut, & d. l. omnes, cum fimil. hoc tamen cafu octo diebus expiret ex nofta confuetudine. cur non & ifta admiffio à iudice facta ob partis denegationem, & quæ ita fuccedit in locum illius, quam pars facere debuit, vt pars ipla feciffet videatur, l. fi ob caufam, & ibi not. C. de euictio. cū fimil. à me collectis, fuprà §. j. gl. xiiij. in verbo, *ou equipollent à vente* numero 13. & has quidem. Cur (inquam) hæc iudicis receptio non eodem tempore finitur cum res, quæ fuccedit loco alterius, eodem iure cum ea cenfeatur, eufque naturam & vim mutetur. l. Imperator, in fin. & l. fequenti, ff. de lega. ij. & c. ecclefia, l. j. extrà vt lit. pen. & ibi concord. in glosf. in verbo, fuccelfio. Sed hæc ratio hic non concludit, vt fati patet ex fuprà dictis; & videtamen quæ diximus, d. §. iij. in glosf. j.

- 36 ¶ SEXTO QVÆRO, quid fi contractus venditionis non fit fubiectus huic retractui, vel quia res eft reuendita ex pacto reuenditionis in contractu venditionis appofito, vel quia fortè tranfit

*retractui
et tamen
venditor
admisit co-
sanguineu
offerentem,
an possit pœ-
nitere.*

transit tempus retrahendi: tamen cum consanguineus peteret se admittere ad retractum, & offerret pretium, emptor agnouit retractum, & pretium accepit: an postea audietur, asserens rem non esse in causa retrahendi, volensque restituere pretium? Dicendum non esse audiendum, per id quod in simili scriptum est in l. quod si nolit, §. in factum, ff. de Aedil. edict. ubi si semel venditor agnouit recipiendo mancipium, locus est redhibitioni: nec queritur, utrum debuit redhiberi, an non debuerit: nec an intra tempora redhibendum esse videatur. Et ad hoc illum textum, dicit not. Bald. in l. si prædium, col. ij. vers. sed pone quod res non erat vitiosa, C. de Aedil. acti. Et faciunt quæ dicam tit. sequen. §. in j. in glo. ult. nu. 2.

*Quid si
verbo tan-
tum admi-
sit, & pre-
tium non
recepit.*

37 ¶ Sed tamen, netu Le&tor amantissime erres, illud hic scire debes, quod id quod diximus ex d. §. in factum, intelligitur, si re ipsa redhibendum fuerit mancipium, aliàs non esse locum redhibitioni, etiam si nudo consensu placuerit, ut redhibeatur: ita enim continuo subiicitur, in vers. illud planè. Et ita quoque potes dicere in hoc casu nostro, non satis esse, emptorem nudo verborum consensu agnoscere retractum, quin postea audiat allegans non esse locum retractui ob tempus transactum, aut aliàs: nisi ipse iam pretium à consanguineo receperit. Tamen si is casus contingeret, ut aliquando vidi, consulerem impetratam à Principe gratiam huiusmodi consensus, ut in hoc regno ex antiquis principum sanctionibus fieri allolet: quamvis de iure communi id necessarium non esset. Et hæc adde ad ea, quæ diximus supra §. j. in glo. x. in verbo, *dedans l'an*, num. 20. tu tamen id intellige.

*An posses-
sio sue pra-
scriptio em-
ptoris cedat
commo-
do consangu-
inei retrahē-
tis.*

38 ¶ Septimò quæro, Ex nostra consuetudine supra tit. præcedente, qui est de *prescriptions*, si quis titulo particulari possederit fundum x. annis inter præsentis, & xx. inter absentes, poterit illum defendere aduersus omnesius quodpiam in eo prætendentes? Quod propemodum est iuris communis. C. de præscripti. long. temp. per totum. Sed addit præterea nostra consuetudo, credit iuramento huiusmodi possessionis de suo titulo. Quid igitur, si quis retraxit rem à suo consanguineo venditam, an tempus, quo primus emptor, à quo retraxit, eam rem possedit, accedet ipsi consanguineo, ad perficiendam hanc præscriptionem? Aut si forte ipse prior emptor eam possedit decem annis, sed quia non notificauerat eam venditionem apud acta, consanguineus post eos decem annos retraxit, cedente ea præscriptio commo- do consanguinei? Quod utique verum est, leg. si alienam. ff. de donat. caus. mor. & leg. indebiti, §. j. & ibi gloss. in verbo, *aggerem*, ff. de condi. indeb. & expressè voluit in hoc casu nostro Paul. Cast. consil. lxxiiij. in causa mota, column. j. lib. ij. quod & nos quoque diximus, aliud tamen agentes, supra eod. tit. §. xij. in gloss. j. in princip. Et vide etiam quæ dicam infra tit. seq. in fi. tit. in xxi. quæstio.

*An consan-
guineus qui
admonitus
ut retrahat
respondit
nolle, possit
pœnitere.*

39 ¶ Octauò quæro, vnus consanguineorum venditoris testatò conuenit, & ad monet, vel in iudicio, vel extra iudicium, alium consanguineum, fortè eo proximior, ut retraheret rem venditam: is respondet nolle se retrahere: an postea poterit pœnitentia acta retrahere, & ita excludere monitorem illum remotior, qui vult etiam retrahere, & quando possit pœnitere. Tu omnino vide tex. in l. nonnunquam, & ibi gloss. & Barto. ff. de collat. bonor. & in l. Prator, §. is cuius interest, & ibi gloss. Bart. & Ang. ff. de sepul. vi. & in l. si maritus sit, §. si negauerit, & ibi quoque eod. ff. ad leg. lul. de adul. ubi est text. omnium optimus, & in l. sicut, §. si voluntate, ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. ubi etiam est bonus text. & quod per eum tex. scribit Paul. Cast. in l. qui Romæ, §. cohæredes, ff. de verb. oblig. & Iason in l. ult. col. vij. vers. iuxta prædictum, & aliis seq. C. de iure emphyt. Et vide etiam Dyn. in c. mutare consilium, de reg. iur. lib. vj. Bart. & alios in lapud Aufidium, ff. de opt. lega. Francif. Areti. & Lancel. Decr. in l. serui electione, ff. de le. j. Et ex vbiq. scriptis & notatis facillè intelliges, quid hic dicendum sit, quâvis magna pars eorum locorum in criminalibus loquatur.

De eadē re.

40 ¶ Masuerius autem ille, quem inter primos morum Gallicorum interpretes non verebor annumerare, in hoc eodem titulo de retractu, §. item si ille cui competere, & iterum in tit. de locato, vers. item si dominus, negat expressim, amplius audiendum fore consanguineum, qui semel dixerit, nolle se retrahere: sicut nec filium quoque, qui dixerit nolle succedere patri: ut not. C. yn. in l. si quando, in vlt. q. C. de inoffi. testam. nec aliud omnino allegat. Et idem quoque nuncupatim tenuit alter non contemnendus autor Geral. Bago. in sua illa disputatione retractus, vers. cu. queritur sequenter, proximior, per l. quantur, §. si venditor, ff. de Aedil. edict. & alia quædam iura illic ab eo citata, & D. Benedic. in repetitio. c. Raynuius, in verbo, & vxorem nomine Adelaßiam, numero 156. extra de testam. & nouissimè Boër. in consuetu. Biturig. hoc item tit. de retractu, §. ij. colum. penult. vers. cu. sed ponamus quod proximiori, & iterum de cili. lxxvj. proximioris, col. iij. numero 9. Nam & si dominus declarauit nolle se vti iure retentionis, non auditur postea volens retinere, ut tenet Specul. tit. de locato, §. nunc aliqua, vers. c. & seq. & Masuer. in eod. tit. vbi supra.

¶ Sed

- 41 ¶ Sed vide, distinguendumne sit, an omnia sint integra, an non: vt scilicet primo casu sit admit- *De eadē re.*
tendus, cum nondum alius consanguineus retraxerit: secundo non admitatur, arg. l. quod si
minor, §. Scævola. ff. de minor. & l. si quis suus, ff. de iure delib. & l. mancipiorū, ff. de opti. leg. a.
& l. vlt. C. de repud. hæredita. & l. iij. ff. de celsi. bono. & l. ij. C. qui bon. cede. poss. & l. si cur, §. si
voluntate, ff. quibus modis pignus vel hypo. solu. & l. filij mater, §. j. ff. ad tenatuf. consul. Ter-
tullia, & c. eos, & ibi glos. j. in princ. vij. quæst. j. & c. licet, de procurat. lib. vj. & c. si tibi absenti, in
fin. & ibi glos. in verbo, eo lapsō. de præbend. lib. vj. & glos. in c. si clericus, in verbo, aliā, eodem
titu. & lib. & in clement. j. in verbo, infra mensem, & ibi Doctō. de concessis præben. Sed his re-
pugnat tex. in l. j. §. qui semel, ff. de success. edict. cuius hæc verba sunt: Qui semel noluit bono-
rum possessionem petere, perdidit ius, etsi tempora largiantur: vbi enim noluit, iam cepit ad
alios pertinere bonorum possessio. Et his concinit textus in l. si cohæredi, in princ. ff. quis
ordo in bonorum possessione seruetur. Et id quidem in hoc casu seruandū est, cum sint, quibus
statim à renuntiatione ius quaesitum sit, scilicet ceteri consanguinei remotiores: aut si desint,
empror ipse, cui queritur ius submouendi eius, qui renunauit, à retractu: quo casu haud du-
bie non amplius admittendus est renuntians, vt etiam optime intellexit glos. in d. c. licet, in
verbo, placebit, in princ. quam ibi sequuntur Doctōr.
- 42 ¶ Nonō quæro, Quid si minor vendidit rem immobilem sine decreto, & consanguineus eius *An emptor*
retraxit ab emptore, qui eirem celsit, & promisit de suo facto & culpa tantum, vt fieri assoler *qui emitt à*
ac debet in similibus. l. creditor, & ibi glo. Bart. & alij. ff. de pigno. actio. & l. si quis à multis, in *minore sine*
fin. ff. de noxa. actio. & l. ij. in princ. ff. de hæredita. vel acti. vendit. & l. redhibere, §. j. & l. cum *decreto, te-*
mihi, ff. de Aedil. edict. & l. si filiofamiliās, §. j. ff. soluto matrimo. & id statuit expressim in casu *neatur cō-*
retractus consuetudo Victorienfis, cap. cxxx. Postea autem, vt ad speciem nostram redeamus, *sanguineo*
minor reposcit eam rem à se venditam à consanguineo, qui laudat iudiciūque dictato inter- *de euictione.*
pellat emptorem, à quo retraxit, petitque vt eum defendat aduersus minorem, à quo ipse emit
aut damnum resarciat, siue periculum iudicij præster (vt vtar verbis Tullij in oratione pro
Luc. Muræna) cum culpa ipsius sit, quod emit sine decreto à minore, cuius ætatem non ignora-
bat, aut certè ignorare non debebat, ex sententia glo. in l. si Titius, in verbo, ætatis, ff. de fide-
iussor. & Bald. in l. j. in fin. C. si aduersus creditorem. Sicut nec quamlibet aliam conditionem
& qualitatem sui venditoris, l. qui cum alio, ff. de regul. iur. & ibi glo. j. quæ dicit, in culpa esse, *Emptor nō*
qui id ignorat, & eum textum dicit valde nota. Bald. in c. rursus si fidelis, titu. quibus modis *debet igno-*
feud. amittatur. Et bene etiam facit text. in leg. si patronus, & ibi Iacobus Areti. & Barto. ff. de *rare ætatē*
confirmando tutor. & in l. ij. §. quæsitum, ff. de separation. vbi gloss. adducit concordan. & in *eius vendi-*
cap. innotuit, & ibi glos. in verbo, ignorantia, extra de electione. & quod tradit Bartol. in leg. *toris.*
vlt. paulō ante finem, ff. de adulter. & Bald. in c. j. §. personam, in fin. titu. per quos fiat inuesti-
tura, & Francis. Areti. in l. ij. in princ. colū. penult. ff. solut. matrimo. Quod procedit, etiam si *Nec quāli-*
contrahens ipse sit extraneus, vt ex facto respondit Raph. Co. consil. xxvj. cum statutum Padue, *bet aliam*
col. j. versic. nec etiam obstat & iterum consil. lxxij. visis pactis, colum. ij. versic. nec potest dici. & *conditionē.*
Philip. Deci. in d. l. qui cum alio. *Etiā si sit*
extraneus.
- 43 ¶ Paria enim sunt, scire, & scire debere: & tam in culpa est, qui scire debuit, quā qui scinit. l. *De eadē re.*
quod te, & ibi glos. & alij. ff. si cert. per. cum aliis multis concord. à me adductis suprà eod. tit. §. *Qui à mi-*
xij. glo. j. n. um. 9. & ad id, ex quibus vnū tantum huc afferam, loquentem in casu, de quo lo- *nore sciens*
quimur, scilicet de eo qui à minore emit, videlicet Alexan. consil. xxxiiij. consideratis, colum. j. *emitt, est*
libr. vij. Nam qui à minore sciens emit sine decreto, est malæ fidei emptor. Alberic. in leg. vlti. *male fidei*
in fin. C. si maior fact. lib. v. & Imol. consil. lxxij. in casu proposito, colum. j. versic. & breuiter. *possessor.*
& iterum colum. vlti. versicul. quinimo dictus. & est bonus text. in leg. qui à quolibet, ff. de non obser- *Et qui aliās*
contrahen. empt. Et id perpetuum est in omnibus, qui emunt quidpiam non obseruatis iuris *de non obser-*
communis vel statuti solennibus, ex doctrina gloss. ordinariæ omnibus notæ in leg. j. in verbo, *uatis solen-*
mala fide, C. de fide instru. & iure hæstæ fisco. libr. x. quam nostrates vbique, præserim verò *nibus.*
in suis consil. & citant, & sequuntur. & est text. in cap. qui contrā, de reg. iur. libr. vj. vbi plenē *De eadē re.*
gloss. & Doctōr. *Euictio de-*
betur re cui
et, etiam
- 44 ¶ Quid, quod est text. expressus in l. minor, in princ. ff. de euict. eum, qui emit à minore, & post- *de iure spe-*
ea alteri vendidit, aduersus quem minor ipse restitutionem impetrauit, teneri de euictione: ex *ciali.*
eāque notant Bart. Bal. & Ang. ibi, quod re euicta per restitutionem in integrum, aut aliās de *Scienti vi-*
iure speciali, agitur ex empto de euictione, quod & probatur in l. si cum venditor, §. j. eod. titu. *tium non*
& in l. sed vbi, ff. de minor. Nec enim iuuat, quod de suo tantum facto promissum: præterquam *prodest cui*
quod illud dici potest de suo ipsius facto esse, cum culpa ipsius sit, vt diximus: id quoque potest *etionis re-*
dici etiam si non esset de suo facto, non debere ei opulari huiusmodi promissionem sui facti *missio, vel*
tantum, aut etiam pactum ne teneatur de euictione, cum sciens rem vitiosam vendiderit. l. j. §. *promissio*
j. & l. tenetur, §. vlt. & l. emptorem, §. denique, & §. vlt. in fin. & ibi Doctōr. & l. Iulianus, §. idem *sui facti tū*
Iulianus, rim.

Iulianus, & l. quarto, ff. de act. & l. hæc autem, ff. de hæredi. vel act. vend. Iacob. Aren. in leg. non dubitatur, C. de euict. Ioan. Andr. in addi. Spec. tit. de emp. & vendi. §. vlti. in princ. Sal. in l. si rem, §. quolibet tempore, colum. ij. ff. de euict. Corne. confi. cccxvj. in præfenti, colum. ij. libr. ij. & doct. sæpe.

45 ¶ Emptor autem de diuerso negat yllam in se culpam esse, arg. l. eum qui, §. si à minore, iuncto §. *De eadere.* Prætor ait, ff. de Publici. in rem acti. nam in priori loco dicitur, quod qui à minore emit, ignorans cum esse minorem, habet Publicianam. In posteriori autem dicitur, eam actionem citantem possessor non est, qui ignoret emit, ignorans cum esse minorem, licet supra dictum sit, eum debuisse etatem illius scire, præsertim si non vana simplicitate deceptus, nec iuris ignorantia illum ignorabat esse minorem, sed quia ex facie, aut aliàs maior esse videbatur, vt in simili dicitur in l. iij. in princ. ff. ad senatusconsult. Macedon. Imò verò nec simpliciter ignorantia iuris in dolo aut mala fide constituit, sed & si lege, §. scire, ff. de petit. hæred. quinimo ea excusat à dolo & malitia. Paul. Castron. confi. cccxxx. circa primum, post prin. lib. ij. & alij Doct. vbiq. Nisi tamen in duobus, videlicet quantum ad vfucapionem, l. iuris, la. j. ff. de iuris & facti ignor. & restitutionem fructuum, glo. Barto. Ange. Imol. & omnes in l. si fur, §. j. ff. de vfucapio. cū infinitis propè concordant. adductis à Franc. Curt. seniore, confi. lxxij. princeps, col. v. vers. his conclusionibus, cum multis sequent. vide tamen eum in addit. eiusdem confi.

46 ¶ Et si qua culpa in emptore sit, is tamen dicit confanguineum in pari, aut etiam maiori, culpa versari, qui vditionem approbans, eam rem redemerit tanquam confanguineus venditoris, cuius etiam ætatem & quamlibet aliam qualitatem vel conditionem magis ipse, quam emptor, qui extraneus est, scire debuit. l. de tutela, C. de in integr. restit. & ibi concord. & quod tradit Petrus Ancha. confi. clxx. principaliter, col. vlt. in princip. Qui igitur in eadem culpa est, quomodo quæ ratione potest eam emptori impingere, obicere, opponere: l. si duc, ff. de dolo malo, & l. viro atque uxore, ff. solu. matrimo. & l. in arenam, ff. de inoffic. testam. & vbiq. concord. nisi vt id fiat, quod scribit Iuuenalis Saty. ij.

Clodius accuset machos, Catilina Cethegum.

Et aliàs in pari causa culpa, potior est, qui defendit, l. idem est, in prin. & l. ob turpem, §. vlt. ff. de cōdictio. ob turpem causam, & l. in eo quod vel is, & l. nemo prædo, §. j. & l. in pari, & l. cum par, ff. de regul. iur. cum multis simil. Nam & videmus, quod si sciens rem alienā scienti quoque vendiderit, non tenetur de euictione, l. si fundum, C. de euict. cum simil. adductis à nobis supra eod. tit. §. xij. glo. f. j. nume. 8. quæ & tu.

47 Quibus & illud quoque potes addere, quod huc admodum pertinet, videlicet quod illicitus emptor non agit de euictione, etiam si id stipulatus nūcupatum fuerit. l. quemadmodum, C. de agri. & cens. lib. xj. & voluit quoque Cy. in d. l. si fundum, C. de euict. & l. cum vir prædium, ff. de vfucap. & Bald. in c. j. §. ad hoc, col. ij. vers. item quia venditor, tit. de pace iura fir. in multis autem codicibus ne tu erres, §. illi §. præficitur. tit. de allod. & ante hos glo. in c. j. in prin. in verbo, bonæ fidei actiones, & ibi quoque ipse Bal. qui & alia item iura in id citat, col. vlt. vers. quærit glo. f. emptor, & Cardin. Alex. col. ij. vers. quæro subsequenter, tit. de prohibi. feud. ali. per Feder. De quo tamen vide omnino ipsum Cyn. in l. vlt. in v. eademque vlt. quæst. C. de litig. & Guid. Pap. singul. dcccxxij. vers. si ex contractu.

48 ¶ Nec hic sumus in casu d. l. minor, ff. de euict. allegatæ pro contraria parte, in quo scilicet emptor volens a sponte sua alteri vendidit, atque ita fuit venditio merè voluntaria, & spontanea: sed est hic omnino necessaria ex parte huius primi emptoris, qui scilicet, velit nolit, cogitur ex statuti dispositione rem ipsam confanguineo repenti reuendere. Ex quo nullū omnino damnum pati debet, l. post legatum, §. aduocatus, ff. de his quib. vt indig. cum aliis simil. à me collectis supra eodem tit. §. j. glo. xvij. in verbo, *le pris que la chose aura coûté*, nume. 39. nec dici potest, & alibi sæpe in hoc tractatu. Sibi igitur imputet confanguineus, qui sponte sua volensque in locum ipsius emptoris inuasit, irruit, incurrit, intulit, intrusit verius, quam incidit, atque ab eius veluti inuiti faucibus & manibus rem ipsam cepit, sibi que (vt ira dixerim) ad eam vi viam fecit, atque ita se succedaneum alieni periculi fecit, vt et verbis l. iij. §. vlt. ff. de administ. tutor. nam qui in ius dominiū me & locum alterius succedit, iure atque partibus eius vti debet, l. quædam, §. j. ff. de eden. & l. qui in ius, ff. de regul. iur.

49 ¶ Præterea qui retrahit, contractum ipsum approbat, vt diximus supra in præfat. huius tit. nu. 16. valet igitur: nam in se sponte (vt diximus) ius & locum emptoris transfert: est enim hæc quædam translatio, vt dicit Bald. in l. vlt. §. sed quia nostra, col. j. vers. querit hic, C. commu. de legat. dum allegat c. constitutus, extrà de resti. in integr. quod loquitur de huiusmodi retractione. Nihil

Nihil est igitur, quod ex eo conquiri possit consanguineus, qui id sibi malum accersiuir, l. si ab arbitro, ff. qui satisfactio. cogan. cum scribitur, Multoque magis, si sua voluntate accepit fideiussores, iis contentus esse debet. & l. si vxor, §. vltimo. ff. de adulter. & l. si quis testibus, C. de testibus, & l. Pomponius scribit, ff. de nego. gestis, cum si. Et cum aliquid sit, quod imputari possit consanguineo, quod sponte id egit, ab inuitoque propemodum extorserit, is de euictione agere non potest: ex doctrina Philipp. Deci. consil. lxxiij. cuius subscriptio incipit, emptor non potest, col. ij. vers. facit ad praedicta, per glof. quam dicit sing. in l. quod si nolit, §. si mancipium, in verbo, adhibuerit, ff. de AEdil. edict.

Euictio non debetur, cum aliquid vi. eto imputari potest.

50 ¶ Et hoc quidem credo verius, nisi si forte emptor videt se captum, quod a minore emisisset, ad retrahendum allexit consanguineum forte ignorantem, quia debebat in remoto quopiam loco, atque vt id faceret ipse emptor alios clam subornauit, qui rem miris laudibus efferreret: aut aliter eum inescavit, vt fecit (exempli causa) Pythius ille argetarius, qui apud Tullium libro tertio Officiorum Caium Cannium equitem Romanum ad hortorum emptionem mira astutia, adhibitis scilicet ex composito cymbis piscibus onustis, inflamauit. Ad quod facit text. in l. si quis affirmauerit, & l. cum venditor, ff. de dolo malo, & l. si Titius, §. j. ff. de fideiusso. & l. ea que, §. j. ff. de contrahenda emptione, & l. iij. §. si quis volentem, ff. de libero homine exhibendo, & in l. j. §. persuadere, ff. de seruo corrupto, & in l. Iulianus, §. si venditor, ff. de actio. empt. & l. in causa, la. j. §. j. ibi, hic enim velut affirmator fuit, & suasor, vt cum minore contraheretur, ff. de minorib. Et q. scribit Paulus Castren. consil. lxxiiij. contra. col. j. vers. sed ad hoc responderetur, lib. j. & quae diximus supra, §. j. gl. ix. in verbo, *ou lignagier*, nu. 157. aut etiam si praeter. Nam & pactum etiam expressum, ne venditor teneatur de euictione, nihil iuuat ipsum venditorem, qui in dolo & calliditate versatur, vt quia scit causam, ex qua euinci possit, & tacet, vt diximus supra n. 43. quid quod. Alias enim (vt hoc quoque addam) ex suo dolo & calliditate id lucri consequeretur, contra leges prope in finitas, quae huiusmodi dolos, callidis, versutis, vafis, omne commodum & lucrum prorsus adimunt, quarum bonam partem tibi collegimus supra eodem titulo, §. j. glo. ix. in verbo, *ou lignagier*, nu. 67. denique si diceremus.

Quid tamen, si emptor allexit consanguineum ad redimendum.

51 ¶ Sed hac in re maius dubium est, si ipse consanguineus qui retraxit, minor quoque sit, qui videns priorem venditorem & ipsum minorem, vt diximus, petere restitutionem in integrum aduersus se, vt potest, l. verum, §. vltimo. ff. de minor. petit. & ipse se restitui aduersus retractum a se factum, atque ita pretium sibi red di, offerens cedere rei: emptor autem id defendit, cum ex supra dictis rationibus, tum etiam quia minor retrahendo vsus est iure communi, id est, beneficio statuti aduersus emptorem vel inuitum: ideo ei non est subueniendum, l. inter eos, §. cum inter, ff. de fideius. vbi ita scribitur: Non enim deceptus videtur iure communi vsus, & ibi concordan. in glo. & inter ceteras, l. vlt. C. de in integ. restit. vbi glof. Odof. & Bal. id trahunt ad consuetudinem & statum regionis, vt scilicet qui iis vtutur, non videatur circumscriptus. & est optimus tex. in l. si sine, §. Lucius, ff. de administratio. tuto. cuius auctoritate Bal. consil. ccccj. in primis est videndum, paulo ante fin. libro iij. negat minorem restitui aduersus statum. Tum denique, quia forte iste consanguineus minor, qui redemit, erat omnium consanguineorum venditoris proximior, ideoque retrahendo ceteris remotioribus, maioribus, & qui restitui non potuissent, occasionem facultatemque retrahendi praeripuit, qui forte atque etiam verisimiliter retraxissent, nisi iste omnium proximior retraxisset, vt in simili dicitur in l. si pupilli, §. vlti. ff. de neg. gest. & l. in commodato, §. sicut, ff. commo. atque sic emptorem huic periculo subduxissent. Et hoc incommodum emptori oblatum hic minor sarcire non potest. Ergo nec restitui debet, cum restitutio sit in priorem statum per omnia reductio, l. quod si minor, §. restitutio, & ibi Barto. & alij, ff. de mino. cum concordan. a me adductis, supra, §. xxxij. glo. j. nume. 69. adde & tu.

Quid autem, si minor rem a minore venditam retraxit.

Minor vsus in re communi, an sit restituendus vide nu. 55. §. 56. 57.

52 ¶ Ego tamen puto minorem restituendum, per id quod in non longe dissimili casu scribitur in l. si quis patrem familiarem, vers. proinde & in eo, ff. ad S. C. Velleia. cum si sed ita, vt rem cum fratribus, si ij priori venditori restitui debent, vt debent, si contractus nullus erat, restituant: per l. patris, §. j. vers. praedum, ff. de minor. vbi id declaratur. neque enim aequum esset, eos lucro minori cedere, cum iactura & detrimento prioris venditoris, aut etiam posterioris, si eos reddere cogeretur, l. nam hoc natura, ff. de condit. indebi. & l. rescriptum, §. j. ff. de distract. pigno. & l. iure, §. vltimo. ff. de iur. dotum, & l. iure natura, ff. de reg. iur. & ibi concord. in glo. Quod etiam, ne quis dubiter, procedit in minoribus, atque etiam pupillis, l. si pupilli, in princip. ff. de neg. gestis, & l. iij. in princip. ff. commoda. & l. si pupilli, ff. de solutio. cum aliis multis si. & concord. a me adductis in nostris Legibus connubialibus, in verbo, *contr. alter*, quae est glof. v. in xj. quae. fluo. nu. 132. ad absurdum.

De eadere. Locupletari cum aliena iactura non decet.

Nec pupilli quidem.

53 ¶ Sed hoc quoque ita procedit, vt male fidei possessori detur officium iudicis, ne alter cum eius

Nec aduer

*si quoque
male fidei
posseffores.
Nec si à
parte non
opponatur.
Nec si ex
statuto de-
negetur
actio vel
excep.*

iacura locupletetur. l. plane, & ibi Bart. ff. de petitio. hæred. cū aliis similibus adductis à Philipp. Dec. in l. si me & Titium, col. j. vers. item per istum tex. ff. si cert. pet. Procedit denique (ne & hoc prætermittamus) etiam si à parte non opponatur, vt voluit Anton. in cap. cū dilectus, extrà de consuetudi. l. mol. in ca. peruenit, extrà de emptio. & vend. Roma. in l. iij. §. hoc autem iudicium, ff. de dam. infect. Barba. qui alios citat, conf. xxxvj. illud in medium, in fi. lib. j. & consilio sequent. illud adducam, lib. iij. vers. id eo dicit, iterumque consil. scribitur, colum. v. versiculo, præterea, & consil. xlij. illud in medium, colum. vij. num. 17. eodem lib. & consil. vij. sapienter, colum. penult. versicu. item potest, lib. ij. & consil. xvj. præclare, colum. vj. versicu. vltimo præmitto, eodem lib. ij. & consilio lxxix. clementissimi, colum. j. in fi. lib. iij. vbi id dicit singu. Ex quibus etiam intelliges procedere, si ex statuto denegetur actio vel exceptio. Et his omnibus adde pulchrum tex. in l. idemque, §. j. ff. mandati. vbi scribitur, bonæ fidei hoc congruere, ne de alieno quis lucrum sentiat.

54 ¶ Quod autem dicitur in d. l. inter eos, §. cum inter, ff. de fideius. & in d. l. vltim. C. de in integ. rest. & simil. aut omnino procedit, cū quid minor necessariò facit ex dispositione legis vel statuti, vt si compromittit ex statuto cogente consanguineos & affines compromittere, de quo statim dicemus. Aut si non cogitur id facere, sed quod facit, lege permitteente facit: & tunc licet non præsumatur circumscripius per eadem iura, tamen si vere reperitur circumscripius, restituitur, vt cū adit hæreditatem, quam diligentissimus quisque paterfamilias adiuisset, vt quæ omnibus apparebat esse locupletissima, & tamen debitis postea detectis reperitur pauperima, vt se petit, certe minor vltus est iure communi, & tamen restituitur, l. ergo, quæ est iij. §. j. ff. de fidei. lib. & l. j. & l. j. C. si mi. se ab hære. abs. & l. ait Prætor, §. sed & fi. ff. de min.

*Minor an
restituatur
aduersus
statutum.*

55 ¶ D. autem §. Lucius, qui aliud est præcipuum alterius partis fundamētum, de eo haud dubie loquitur, quod minor aut eius tutor, vel curator, fecit iniurus, ac cogente statuto, vel consuetudine: quod aperte probatur ex illis verbis eiusdem l. erogare compelleretur. Et ita illum tex. intelligit Bal. Sal. Pau. Cast. & Alex. loquentes de eo statuto compellente affines & consanguineos ad compromissum, in d. l. vlt. C. de in integ. restituit. vbi ex hoc dicit Bald. non restitui minorem aduersus huiusmodi statutum siue compromissum ex eo factum. & consil. cclvj. super eo, col. ij. versiculo, præterea pupilli, lib. iij. & consil. xcvi. pupillus, in princ. lib. v. Ang. qui & ipse loquitur de eodem statuto, nec tamē illum tex. allegat, in l. si plures, post princ. ff. de pact. & Rom. qui id dicit not. in l. j. col. ix. vers. adde tamen, quod vbi Prælat. ff. de arbit. & Barb. consil. xliij. illud asseram, col. pen. in fi. lib. iij. & Doct. vbi que.

De ead. re.

56 ¶ Quanquā in hac quoque specie compromissi contrarium tener Barto. consilio xlvij. nunquid tutor tutorio nomine, & alio consilio incipi. statutum de compromisso, vt à multis citatur, sed illud non reperi. & Pet. Anch. in repet. c. j. charta 45. in parvis, versicu. circa istos minores, extrà constit. Sed tu de hoc vide amplissime per Alex. consil. cclij. abunde satis, per totum, lib. vj. & consilio lxxij. in causa, col. iij. vers. quarto quia tale, lib. vij. Scio autem & illud dubitatum, quod & ad hunc locum pertinet, an si extet statutum, quo filia dotata excluditur à successione, filia quæ dotem accepit, possit restitui aduersus ipsum statutum, vel receptionem dotis à se factam. Quod fatetur Andre. l. ser. in cap. j. colum. vij. versiculo, vtrum verò restituatur, titu. de natur. successio. feud. sed id negat Cardin. Alexand. in c. j. §. & quia, columna quæ antepenul. præcedit, titu. qui feud. dar. pos. quia ea (inquit) à statuto cogitur manere contenta, vt probat aliorum autoritate, vt apud eum videre poteris. Bald. autem in l. j. C. si aduers. dot. negat minorem posse restitui aduersus statutum, quo maritus lucratur dotem, per d. §. Lucius.

De ead. re.

57 ¶ Quod autem postremo loco dictum est pro contraria parte, hunc minorem præcipuisse facultatem ceteris consanguineis remotioribus, qui forte venissent ad retractum, non video, cur id sit considerandum, vt quod sit admodum remotum & alienū, & præterea non verisimile. Quis enim ita resupinus est, vt se libens in id periculum cōiciat retrahendi rem immobilem à minore venditam? & certe nullus saltem verisimiliter, arg. l. cū de indebito, ff. de probati. & ca. super hoc, extrà de renuntiat. cum concord. à me adductis in repet. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 206. in dubio, & sequent. C. de reuoc. donati. quo in loco citauimus Aristotelem, qui dicit simpliciter, neminem suas fortunas sponte eiicere.

*Quid si
ter contra-
elus sit vi-
siofus.*

58 ¶ Et hæc quidē omnia procedunt, etiam cū aliter contractus rescinditur, vel cassatur, vt potest quia visurarius est, vel aliàs vitiosus: nam & hoc sapissime vsu conuenire vidimus. Sed semper cū cum fructus restituuntur, vel deducuntur ex sorte, debet prior emptor, etiam minor, eos eius sit vi- quos percepit, restituere: neque enim eos lucrari potest ex visurario, aut aliàs reprobato contractu, ob id quod res ab alio retracta fuit, quia is qui ita contrahit, mala fide contrahit, l. qui à quo- libet,

libet. ff. de contrahen. empt. & l. quemadmodum, & ibi Bar. & Io. Plat. C. de agri. & censu. lib. xj. & c. qui contra, de reg. iur. lib. vj. & quæ suprà diximus, nu. 43. paria autem sunt.

59 ¶ Decimo quæro de huiusmodi specie, Titius vendidit Sempronio centum solidos annui vectigalis sibi competentis super domum Caij, pretio centum aureorum: Sempronius emptor postea vendit dimidiam partem huius vectigalis alteri, pretio quadraginta aureorum tantum confanguineus Titij primi venditoris testatò conuenit Sempronium primum emptorem, petítque admitti ad retractu totius vectigalis: respòdet Sempronius se mediam illius partem vendidisse alteri eo pretio xl. aureorum, paratúmque reliqua media parte ei cedere, restitutus lx. aureis, qui & reliqui sunt ex integro pretio: præsertim cum possit etiam retrahere alteram dimidiam partem diuenditá, restitutus tantum quadraginta. Confanguineus autem ex aduerso dicit, non posse se illam alterá partem retrahere, q. fortè alter confanguineus se proximior iam eandem retraxerat: aut si possit, tamen illum secundum emptoré non teneri restituere rem, nisi restituto medio pretio totius prioris venditionis, cuius ratione & nomine confanguineus venit ad retractum: quod quidem pretiú idè sequi debemus, arg. eius q. in simili dicitur in l. postliminiú, §. si is qui emerat, ff. de captiuis & postlimini. reuer. nec potuisse secundam venditionem viliori pretio factam, à priori venditione quicquam immutare in præiudicium ipsius confanguinei, cui ius est statim quæsitum ex ea, & ex qua etiam agit, & non ex altera. Sed vel hanc secundam videri factam in fraudem ipsius confanguinei: aut etiam si non in fraudem facta sit, imputandum tamen esse priori emptori, qui sic temere contraxerit, durante adhuc tempore retractus.

Questioe tractus per plexa, & intricata.

60 ¶ Et hæc quidè species in oppido Niorti ex facto cõtigit, cuiusq. me admonuit Philippus Berlandus eius oppidi Procurator regius, vir sanè & probus & doctus. Et ex ea quidè duo dubia nõ contemnenda suboriuntur, primú, vtrum iste confanguineus, qui vult retrahere à priori emptore partem dimidiam, quæ illi emptæ remásit, debeat restituere illos sexaginta aureos, an verò tantum teneatur reddere dimidium integri pretij, videlicet quinquaginta. Alterú, vtrum secundus emptor accipere debeat ab isto confanguineo retrahente alteros quinquaginta, an verò quadraginta tantum, quos dedit priori emptori. Et ex hoc posteriore dubio prius illud deciditur. De quo tu omnino vide quæ satis abunde tractauimus suprà eo. titu. §. xij. glo. j. nu. 6. sed quæstiones est, & multis sequent. ex quibus intelliges, quid híc dicendum sit. Sed ea præcedunt, cum confanguineus potest etiam retrahere à secundo emptore dimidiæ partis. quòd si non possit, quia iam ea pars dimidia relicta est alteri confanguineo proximiori: forte cogendus est primus emptor reuendere ei confanguineo, qui illum ad retractum reliquæ illius dimidiæ vocauit, restituto tantum dimidio pretio, & si velit, agat aduersus illum alterum confanguineum, vt decem sibi restituat, per ea quoque quæ in illis locis diximus.

De eadè.

61 ¶ Vndecimò quæro. Diximus suprà in princ. præfat. huius tit. hanc consuetudinem retractus habere locum Venetiis: At ex ea consuetudine eximuntur Veneti, qui libere possunt vendere sua bona immobilia, nec possunt propinqui eorú offerre & retrahere eadem bona. Quæsitum aliquando fuit, vtrum huiusmodi consuetudo excipiens Venetos extendatur ad Triuifanos. Qua in re consilium priuatum edidit Pau. Cast. cons. ccc. lxx. consuetudo Venetorum, libro secundo: vbi & alia multa tradit super intellectu & interpretatione illius consuetudinis, vt videre poteris: neque enim id aliter tractandum ducimus, cum illic in promptu sit omnibus, & quia etiam apud nos id prope inutile foret: sed satis mihi visum fuit locu is designasse, quibus prodesse poterit.

Aliqua stio.

62 ¶ Duodecimò Quæro. Ex multis consuetudinibus Gallia si res emptæ sunt in diuersis iurisdictionibus: omnes earum iudices sunt adeundi, nec satis effectum vno tantum emptore conueniri, nisi is esset superior omnium, vt apud Cenomanenses cap. ccc. xij. & Andegauenses, cap. ccc. lxxxij. & diximus suprà in glof. præcedenti, in j. quæst. Pone igitur quòd in illis regionibus, vel etiá hac in nostra (quandoquidè nihil prohibet, quin & illud híc fieri possit.) cõfanguineus post suá obligationem ab emptore non admissam, eum citari fecit in materia retractus coram duobus iudicibus, quia res erant in duabus iurisdictionibus, & id quidè proximis vtriusque afsissus, (ita enim vulgò vocamus conuentus illos iuridicos, quibus scilicet subditi cõuenire solent iudiciorú causa de quibus alibi late diximus.) Primis igitur afsissis alterius iudicis reus cõuentus, ad edictu respòdet, actor autem non cõparet, & interim annus retractus labitur. Postea autem in primis alterius iudicis afsissus vterque cõparet, petítque actor se admitti ad retractum vel omnium rerú, vel saltem earú quæ sunt huius iurisdictionis. Emptor defendit se non teneri eum admittere: nec ad eas quidè res, quæ sunt huius iurisdictionis. Quoniá ex nostra cõsuetudine, suprà §. xxij. nõ admittitur cõfanguineus ad retractu partis rerú venditarum eodè contractu & pretio, & ibi docuimus id iuris esse. Ad totu quoque non teneri, quia iam ab ea parte, quæ erat prioris iurisdictionis exclusus est lapsu anni, cū citatio quæ ibi facta

Aliqua stio.

est tanquam circumducta, non interruperit id tempus, sed perinde habetur, ac si facta non fuisset. l. & post editum, & ibi expresse Bal. in vtraque lect. ff. de iud. cum aliis multis concord. à me traditis supræ eo. tit. §. viij. in glo. ij. nu. 8. quid autem si consanguineus.

63 ¶ Ex quo fit, ut cum vnam partem sine reliquis retrahere non possit, & iam exclusus sit ab vna parte, ab alia quoque excludi debeat, ut scilicet exclusio vnius partis faciat & alterius exclusio- nem, ex doctrina glo. no. in c. fi capitulo, in verbo, factam, de concess. prab. lib. vj. quæ dicit post Compstel. in c. capitulo. in glo. magna, versiculo, quid si collatio, extrâ de rescript. quod per solam præsentationem mandati Apostolici de prouidendo alicui de beneficio, factam vni ex duobus collatoribus, adimitur vtrique potestas conferendi alteri. Ex quo enim (inquit) potestas vni adimitur, sine quo alter conferre non potest, alteri quoque adempta censetur. Sicut & vno ex pluribus arbitris vel iudicibus impedito, ceteri procedere non possunt, l. si in tres, & l. se quen. ff. de arbitr. & cap. vno, extrâ de officio delegati. Ex quibus aperte intelligis, id quod suprâ diximus, scilicet exclusionem vnius facere exclusionem alterius in rebus indiuiduis. Eam autem gloss. & eius rationem sequuntur omnes ibi. & D. Cof. Guy. in prag. sancti. tit. de colla- ti. §. statuit, in verbo, spectat. Et ita in nostro casu ex facto respondit.

64 ¶ Nam hanc rem indiuiduam esse, ex hoc liquido apparet, quod nuper diximus, vnam rem ex multis eodẽ pretio venditis retrahi non posse. Ex quo & illud confestim sequitur, si retractus in vna parte vitatur, in reliquis quoque vitari, ut semper aliàs fit in rebus indiuiduis, l. j. §. il- lud, & §. T. rebarius, ff. de aqua quorid. & a. ff. & l. si ego, ff. de iniusto testamen. & l. j. §. genera- liter, & ibi Bar. ff. de donati. inter virum & uxorem, glo. & Dyn. qui alia iura citant, in cap. vile, de regu. iur. lib. vj. Bal. in l. certi, §. quoniam, col. iij. vers. decimus est, ff. si certum petatur. cum similibus. In iis enim illud obtinet, paululum fermeti totam massam corrumpere, ut scribitur prioris ad Corinthios Epistolæ cap. v. & ad Galatas capit. item v. Et huc quoque spectat, quod vnius victoria in indiuiduis prodest alteri, l. j. C. si vnus ex pluri. appel. Ergo & in simili, qui in vno ex indiuiduis vicit, & in alio quoq; vicisse censendus est, illo arg. de persona ad rem, quod in iure validum est, & è diuerso, l. qui plures liberos, ff. de vulg. & pupil. & l. si quis inquilinos, §. si ita legatum, ff. de lega. j. & l. si duo rei, & ibi Alberic. numero 3, ff. de verborum obligationi. & voluit etiam Angel. qui & alia iura citat, cons. c. l. xj. thema prædictum, col. j. & Rapha. Ful- go. cons. xlvij. Ser. Michaël, col. ij.

65 ¶ Et ad hanc quæstionem optimè facit quæstio Sabbatina Roffre. Beneuen. xlij. cuius initium est, factum est constitutum, qua disputat, vtrum statutum, quo iubetur, ut qui habet fundum liberum, teneatur eum vendere, & vicinus etiam emere, extendatur ad fundum partim libe- rum, partim seruum. Atque in vtranque partem multa iura & rationes allegat: tandem verò concludit, quod cum in casu de quo loquitur, fundi ab initio separati erant, sed postea à do- mino simul iuncti, ita ut ex duobus vnum fecerit, teneri ipsum dominum eam partem, quæ libera est, vendere: neque eum potuisse illos fundos primum separatos vnire, atque confunde- re in præiudicium alterius: tanquam aliter sentiat, si idem fundus semper ante fuisset. Et facit etiam textus in l. si cum vno, ff. si ex noxa. cau. aga. ex quo no. Bald. quod id quod indiuiduum est, non debet diuerso iure ceneri.

66 ¶ Et ex his Potes Decidere hanc controuersiam, quam scio ex facto agitari. Sunt apud nos qui- dam pareciarum ac villarum limites, inter hanc nostram Pictauia & Britanniam (hanc nos vulgò Marchiam vocamus, voce ut opinor Germanorum, qui Marchionem vocant ducem li- mitaneum, de quo videre poteris Alciatum lib. παρίρηω primo, cap. xxvij.) Res igitur illic sitæ sunt partim in Pictauia, partim in Britannia, atque indiuisim, respondentque homines eius loci iurisdictionibus vtriusque regionis. In Pictauia competit annus consanguineis ad retra- hendum post notificationem apud acta factam, ut scribitur supra, §. vltim. huius titu. In Bri- tannia vnus tantum mensis absenti consanguineo, à reditu, si facta fuerit quædam certifica- tio in iudicio, ut scribitur in consuetudinibus reformatis eius gentis hoc eodem titu. §. quinto. Igitur si emptor fundi huius Marchiæ notificauit apud acta Pictauiz, fecitque etiam eam certificationem iudiciariam in Britannia, nec cōsanguineus venerit ad retractum intra men- sem post suum reditum, ideoque exclusus sit ab ea parte, quæ Britanniz est: certe non poterit venire ad retractum alterius partis Pictauiz, aut etiam totius intra annum in Pictauia statu- tum, per eadem iura & rationes.

67 ¶ Decimotertiò quæro, Si domus, quam tu à consanguineo meo emisti, culpa tua combusta est intra tempus retractus, quo scilicet poteram retrahere: an tu mihi tenearis ad eius æstima- tionem? Et idem quoque quæri potest in retractu conuentionali. Hanc autem quæstionem in retractu proximitatis posuit Geraldus Bago, in sua ipsius retractus disputatione, versiculo, quæro

quero sequēter, vendita est domus. Et dicit, primū videri re in hoc teneri, quia vbi aliās quis *anis teneatur cōsan-*
tetur ad restitutionem rei restituito sibi pretio, si culpa ipsius ea res interierit, teneatur ad re- *guineo.*
stitutionem, l. si seruum, ff. de acquirēd. hāre. & l. in bello, §. si quis seruum, versiculo, manumittendo, ff. de capti. & postlimi. reuerſis. quæ iura nihil ad hoc mihi facere videntur. Tamen pro hac sententia facit, quod saepe alibi diximus, post contractum venditionis confestim ex eo ius quæri cōsanguineis ad redimendum ex nostro statuto, vt voluit Bald. in rubr. C. res inter alios acta, versiculo, nota quod ex consuetudine, cum aliis concord. à me traditis suprā, §. j. glo. ix. in verbo, ou lign. agier, num. 105. huius autem dubij.

- 68 ¶ Sed vt redeamus ad Bago. is concludit, te non teneri in eam æstimationem rei: quia res (inquit) tua est, id eo de ea libere potes disponere, l. in re mandata, C. mādā. Et si tu dolum in tua re commiseris, nulli teneris, antequā appareat retrahens, l. etiam, §. licet, ff. soluto matrimonio. Verū si iam cōsanguineus obtulit pretium, & sis in mora recipiendi & cedendi, teneris in id quod interest, tanquam morator de rei interitu l. si ex legati causa, ff. de verbo. obligatio. Hæc Bago. Cui adde l. nemo rem suam vtiliter, §. j. & l. si seruum, §. sequitur, & §. vlt. ff. eod. tit. & l. quod te, & l. incendium, ff. si certum petatur, & cap. j. extra de commod. & cap. ij. de depoli. Adde (inquā) & id procedere, etiam si perierit intra tempus, quo morator ipse potuit moram purgare, l. sancimus, §. penult. & ibi Bartolus, qui id dicit notabilissimum, C. de dei ius. & vob. *Morator tenetur de rei interitu.*
Eriam si sit intra tempus purganda mora.

- 69 ¶ Ego autem cenſeo, quantum ad posteriorem casum, quo emptor in mora est, nihil esse quod dubitandum sit, quin teneatur de interitu, etiam si aliter culpa sua res non interierit, vt illis iuribus satis probatur. Sed quantum ad priorem, quo scilicet res culpa emptoris ante obligationem perit, non omnino res est indubia, quia licet emptor esset interim dominus rei, ea tamen iam erat, vt diximus, obnoxia retractui cōsanguinei, ex ipso contractu venditionis: Ideoque ea interim vti debuit, vt bonus paterfamilias, vt alia re subiecta restitutioni: nec ei iuri potest ac debet emptor præiudicare, cum non debeat alteri per alterum iniqua conditio afferri, l. non debet, ff. de reg. iur. id que etiam in re aut iure: quod nobis spe tantum competit, l. vlt. ff. de pactis, cum multis similibus à nobis adductis infrā tit. sequen. §. j. gloss. vij. in verbo, feront præfationes, nu. 20. neque id quidem, & sequen. Imò verò nec in re sua, l. Aediles etiam, §. Pedius, ff. de Aedil. edict. cum scribitur, Quid ergo si culpa, non etiam dolo emptoris seruus deterior factus sit: atque condemnabitur. Cuius l. auctoritate Bart. post Dy. in d. l. etiam, §. licet, in prima oppo. & ibi quoque Alex. col. j. in si. limitant tex. ibi, qui culpæ poenā in re propria non admittunt, vt procedat in re propria simpliciter & irreuocabiliter, quæ scilicet non est subiecta restitutioni, & quæ id eo dici potest aliena spe. Et hoc quoque, vt dicit Bart. probatur in d. §. licet, vbi in rebus dotalibus, licet sint viri constante matrimonio, tamen non potest committi culpa propter spem restitutionis.

- 70 ¶ Quod si quis statim aduersus hæc insurgens, obiciat nobis text. in l. sed & si lege, §. confu- *Decadere.*
luit, ff. de petit. her. & iterum in l. si quid possessor, §. sicut autem, eo. tit. quibus scribitur, bonæ fidei possessorem hæreditatis culpæ rationem reddere non teneri: tunc enim, quia quasi rem suam neglexit, nulli querelæ subiectus est, ante petitam hæreditatem. Qui quidem, præter ea quæ suprā dicta sunt, multum faciunt pro opinione Bago. etiam distinguētis, an retractus ante incendium fuerit petitus, an non. Certè illi textus nihil obsunt illi contrariæ sententiæ, ibi enim is possessor hæreditatis erat omnino bonæ fidei, nec sciebat rem esse subiectam petitioni hæreditatis, vt aperte ibi declaratur: alioquin non fuisset bonæ fidei possessor. Hic autem emptor nec potest, nec debet ignorare id ius retractus lippis & consoribus non incognitum, vt diximus suprā eod. tit. §. xij. gloss. j. num. 7. sed hoc de euictione.

- 71 ¶ Et ne quis amplius dubitet, textum habemus expressum, dominū rei subiectæ restitutioni teneri de incendio sua culpa in re ipsa contingenti, in l. si modò, ff. de leg. j. & voluit gl. in l. qui ex- *Decadere.*
ceptionem, §. j. in verbo, arserit, in prin. ff. de condit. indeb. In quam etiam sententiam facit, q. teneatur, si non obscure sentiant Doct. in l. j. C. de rescin. vendit. emptorem, qui rem emit minus dimidia parte iusti pretij, teneri ex eadem l. si res sua culpa perierit, cum negant eū teneri, si fortuito & ris.

sine culpa ipsius perit. Ita enim voluerunt glo. Bart. Bal. Sal. & Pantal. ibi. & Ant. Burg. in c. cum dilecti in fin. extra de empt. & vendi. Quamvis sint, qui & in hoc quoque ultimo casu constanter affirmant eum teneri, ut per Bart. Brix. quæsti. venerabili. lxij. pone quod res empta. & Alberi. post Guid. Suz. in d. l. ij. col. iij. vers. item quærit gloss. C. de rescin. vend. & Panor. in d. c. cum dilecti, in fin. & Franc. Cre. sing. lxxxij. volo te docere, vbi tamen Bapt. Castel. in addi. teneri priorem. Et quamvis in retractu proximitatis res aliquid dubij habeat, tamen in conventionali, nihil omnino dubitarem, quin emptor teneretur.

72 ¶ Decimoquarto quæro. Domus vendita combusta est, aut aliter destructa: an consanguineus venditoris poterit aream eius retrahere? Et idem quæri potest de retractu conventionali. Et prædestru- hanc quoque quæstio. in retractu proximitatis posuit Geral. Bag. in d. disputa. retractus, vers. ita, an consanguineus se admittendum: quia domus destructa amplius domus non est, l. repeti. §. rei mutatione, ff. quibus modis ususfructus amittitur. vbi si ædes quarum ususfructus relictus est, corruiere vel exusta sunt, extinguitur ususfructus: ad eod. quidem, ut nec areæ nec cæmentorum debeatur. & est similis text. (vt id ei addas) in l. quid tamen, §. j. ff. eo. tit. & in l. quoties, §. vlt. & l. qui ususfructum, in prin. ff. de usufructu & l. seruitutes, §. si sublatum, ff. de seruit. vrb. præd. Allegat item ipse Bago. l. domum, ff. de contrahend. emp. vbi non consistit emptio domus, quæ exultam emptor & venditor ignorabant, quamvis area maneat. Subdit autem contrarium quoque videri: quia idem est iudicium de parte, ac de toto, l. quæ de tota, ff. de rei ven. & l. qui scit, ff. de usufructu. Area autem pars est & quidem maxima ædium, l. qui res, §. aream, ff. de solu.

73 ¶ Tandem verò concludit ipse Bago. aream retrahi non posse, quia domus (inquit) destructa amplius non est domus, nec pars ipsius, §. vlt. Insti. de usufructu. vbi tamē aliud non dicitur, quam in d. l. §. rei mutatione. Subiungitque, quod si etiam ea domus rescideretur ex iisdem cæmentis, tamen retrahi non posse: quia non eadem domus esset, d. §. aream, & l. inter stipulantes, §. sacram, in fi. ff. de verbor. obligatio. Nec obstat (ait) quod dictum est de toto & parte: quia illud procedit, cum eadem est vtriusque ratio: hic autē diuersa est. Cui in hoc adde huiusmodi arg. de toto ad partem, & è diuerso, non valere, cum diuersa est vtriusque ratio, l. cum de indebito. versiculo, sed hoc ita, & ibi Saly. in secundo notab. ff. de probat. sed nec necessario concludere, etiam si sit eadem ratio, l. si quis aliam, ff. de solut. cum aliis multis vtriusque similib. & concordā melatē congestis supra, §. primo, in glo. vij. in verbo, ou autres choses censées pour immeubles, n. 45. tum postremo. Sed vt redeamus, nec area quidem pars est domus, l. si is qui quadraginta, §. quadam, ff. ad legem Falcidiam. aut si pars est, intelligitur, quandiu domus est, aliās minime & ita intelligitur quod supra diximus.

74 ¶ Hæc prope Bago. quem refert, & sequitur Boër. in commentariis consuetudin. Biturig. hoc cod. tit. §. iij. in fin. Quibus omnino non accedo, fretus autoritate l. domo, ff. de pigno. actione. vbi domo pignori data, & area eius tenebitur, etiam si (vt dicit gloss. quam omnes sequuntur) domus ipsa comburatur. & redditus text. rationem. est enim area pars eius. Glo. autem ibi pro contrario adducit dict. §. vltimum. Institui. de usufructu. nec id aliter diluit. At Bart. eodem in loco, dicit aliud esse in usufructu, de quo loquitur dict. §. vltim. quia mutatione rei perimitur ususfructus, vt scribitur in d. §. rei mutatione. aliud autem in pignore, vt ibi probatur, & in l. Paulus, §. domus, ff. de pignor. Atque etiam in dominio, vt & ipse Barto. & Sal. optime declarant, in l. si conuenerit, §. si quis cauerit, ff. de pignor. act. Cui & tu adde text. optimum in l. solum, ff. de rei vindicatione, vbi id primū scribitur, solum esse partem ædium. mox subiungitur, vt intelligatur de eadem re loqui, meum est quod ex re mea superest. Si ergo emptor, domo, quam emit, exusta, manet dominus areæ, quæ superest, si ea area manet obligata ex obligatione domus, quæ sit, vt eadem area non maneat etiam obnoxia retractui, vt domus erat? præsertim cum in ea sit eadem ratio retractus, quam supra sæpius adduximus, ne scilicet res exeat extra familiam.

75 ¶ Et vide præterea Bal. in l. j. col. iij. versiculo, modò reuoco in dubium, C. de iure emphy. qui dicit, domo emphyteutica exusta durare tamē emphyteusim in area, si dominus voluerit. quod etiam tenuit Angel. in §. lex itaque, in fin. in authent. de non ali. & subobscure Innoc. in c. potuit, col. xx. vers. & prædicta etiam, extra de loca. & lason in d. l. j. col. iij. vers. ego autem, & iterum col. xvij. versiculo, & ista etiam, de iure emphy. De quo tamen vide Steph. Bertrand. conf. xciiij. pro defensione, lib. ij. Sed & tu vide Bart. loquentem de superficie, in l. vlt. ff. de superficie. Et præterea text. in l. venditor ex hereditate, in fin. ff. de heredit. vendit. vbi venditor domus aream tradere debet exusto ædificio. & in l. si ego, §. vlt. ff. de Publicia. in rem actio. vbi si insulam emi, & ad aream ea peruēnit, æque potero vti Publiciana pro area ipsa, atque pro insula, si ea extaret, & l. in tantum, §. sacra, ff. de rerum diuisione. vbi semel æde sacra facta, diruto ædificio

ædificio area sacra manet. quod etiam probatur in l. æd. ff. de contrah. empr. Et ita nuncupatum in casu nostri retractus tenuit Ferro. in consuetu. Burdig. hoc tit. §. xv.

76 ¶ Et si teneamus hanc opin. quæ vult retractum habere locum in huiusmodi area, domo vendita exusta, quæ mihi verior & propè indubitata esse videtur: quæstio est, vtrum tunc consanguineus tenebitur reddere integrum domus venditæ pretium, an verò pro rata tantum areæ. & Ferro. qui hanc (vt diximus) sententiam secutus est, eodem in loco dicit integrum restitutum, nec aliter consanguineum esse audiendum, nec quicquam allegat, tanquam id minime obcurum sit, nec allegatione indigeat. In id autem facit, quod scriptum est in l. j. in fin. C. de iure emphyt. non minui pensionem emphyteuticam, ob id quòd portio rei emphyteuticæ perierit: modo aliquid etiam modicum superfit, secundum glossam & Doct. ibi. & glossam in §. aded. tunc solvere. Institui. de loca. & in cap. portui. in glossa. mag. & ibi quoque Doct. extrà eo. Specul. eo. quoque tit. §. nunc aliqua, versicu. sed quare, qui est sub vij. q. & iterum versicul. cxxxiiij. & sequen. & ibi etiam Ioan. And.

77 ¶ Sed contrà facit, quod de remissione pensionis pro rata periculi siue calamitatis rei locatæ scribitur in l. licet certus, & l. excepto. C. locat. & c. propter sterilitatem, eod. tit. Et quod alio non admodum dissimili casu scribitur in l. domum, ff. de contrah. empr. quæ loquitur de domo vendita, cuius pars incendio consumpta erat, ob idque (ait) æstimatione boni viri habita, quod ex pretio propter incendium decrescere fuerit inuentum, ab eius præstatione emptorem esse liberandum. Et quod legitur in l. forma, §. j. ff. de censib. si agri portio chafmate perierit, deberi eum, qui in publicis tabulis modum detulerit, per censitorem releuari. Et quod traditur in l. ij. C. de allu. tributa minui pro parte rei extinctæ, sed illud speciale esse in tributis tradunt glossa. & alij in d. l. j. de iure emphyt. & Spec. vbi supra.

78 ¶ Decimoquintò Quæro, an hæc oblatio retractus possit fieri die dominico, aut aliis Deo Opt. Max. aut Diuis sacro, & consequenter an etiam citatio in causa retractus his diebus fieri possit. Et hoc in dubium aliquando reuocari vidimus. Et idem quoque de retractu conuentionali quæri potest. Et quantum ad oblationem non admodum dubium videri potest, cum sit actus extraiudicialis, nullam requirens causæ cognitionem, arque in mero facto consistens, per text. & ibi not. plenissimè per Doct. in l. j. §. nuntiatio, ff. de ope. no. nunt. & in leg. miles, §. sexaginta, ff. de adul. & Hosti. in Summa. de fer. §. qualiter distinguatur. Alb. in l. illud, colum. ij. versicu. circa tertium, de sacrosan. eccles. Fede. Senen. consil. cxlvj. diffinitiuæ, & Bar. in l. cum filiis familias, §. vltu. & ibi Ias. circa medium, ff. de verb. oblig. vbi tradunt interpellationem, protestationem, & quemuis alium actum extraiudicialem, posse fieri diebus feriatis, etià Deo dicatis. & rursus in leg. si expressim, colum. iij. versicul. circa primum, ff. de appell. & Bald. qui loquitur de intimatione in l. in contractibus, §. vlt. C. de non numer. pec. cum aliis concord. adductis ab Alexan. consil. xxvj. vifo, colum. iij. versicu. tertio corroborantur, lib. vj. & plenius Fel. in cap. cum M. Ferra. colum. xx. versic. secunda conclusio, & ibi quoque Fran. Ripa num. 146. extrà de consil. & quæ diximus supra, §. vltim. glossa. ij. in xvij. quæst. i. Quibus adde quòd quilibet actus, qui etiam coram iudice fieri debet, potest fieri etiam die feriato vel in honorem Dei, modò non sit necesse iudicem loqui, sed tantum eius præsentiam requiri, cuiusmodi est actus insinuationis. Ita enim voluit Angel. in l. omnium, circa medium, in versic. ego addo aliud. C. de testa. }

79 ¶ De citatione autem non nihil dubij est. Sunt enim, qui dicunt, eam posse fieri huiusmodi diebus ad diem non feriatam, & in his glossa. in clem. j. in verbo, festiuis, de foro compe. Dyn. in d. §. nuntiatio, & in l. in tempus, & ibi etiam Alber. ff. de hære. instit. Pet. & Cyn. in l. in minorum, C. in eius an etià de feri. Ioan. And. in c. vlt. col. ij. versic. conuertamus casum, extrà eo. titu. Guiel. Cun. & Albe. his diebus in l. plerique, ff. de in ius vocan. latè Fed. Senen. consil. cclxviij. suo domino. Aegid. Bellemer. in c. Romana, §. contrahentes, colum. vij. versic. septimò queritur, de foro compet. li. vj. D. à Rota decis. cclxviij. si committatur, post principi. in nouis. Nicol. Mil. in suo repertorio. in verbo, citatio potest committi. Guid. Pap. deci. Delphi. ccxv. an executio, colum. ij. & consil. clxxviij. circa processum, col. ix. versic. sic etiam potest fieri. & iterum consil. ccv. cuius est idem initium, col. xj. versic. sextò quia potest fieri.

80 ¶ Alij simpliciter id negant, inter quos sunt Oldr. Bar. Imo. Paul. Castren. Alexan. & Ias. in d. §. nuntiatio, Iaco. But. Pet. à Bella Pert. Alber. Bald. & Sali. in d. l. vlt. C. de feri. per tex. ibi, in illis verbis, nulla admonitio, & ibi neque liceat, rursusq; ibi, taceat apparitor, atque ibi, fileat horrida vox præconis. & Specu. tit. de cita. §. j. versicu. item excipitur, quòd facta est die, & sequen. Guid. Suz. in l. ij. ff. si quis in ius voc. Io. And. sibi contrarius, & Domi. in c. cum plures, col. vlt.

de offic. deleg. lib. vj. Bonifa. Vitel. in tracta. malef. tit. forma citationis accusati, col. j. vers. sed quid si citeretur. Bar. in l. ij. §. ite si, col. ij. versiculo, sed quaro quid econtra, ff. si in ius voc. nō ier. nisi (inquit) actio esset tempore peritura, aut dubitetur de fuga. & in tract. de cita. in vj. q. Alb. sibi quoque contrarius in l. si cum seruū, §. j. ad fi. ff. de donat. inter vir. & vxor. & in l. si res, ff. de iure dot. & in d. l. cum filius fa. §. j. in fin. ff. de verb. obl. Bal. & Imol. in d. l. in tēpus, ff. de ha. redibus insti. idem Bald. in l. si feriat, ff. de fer. & in l. cum clericis, circa medium, C. de Episc. & cler. & in d. l. in contractibus, §. vlt. C. de nō num. pecu. Cardin. Flor. in cle. j. in iij. qu. de iud. Rapha. Co. confi. vij. visis compromisis, col. ij. Imo. in d. clemen. j. col. iij. super d. gl. in verbo, festiuis, de for. compe. Pet. Ancha. confi. cclxix. pro declaratione. paulō ante fin. Paul. Cast. cōf. cclxx. super primo, in iij. dubio, lib. j. Lanfran. Oria. in repet. c. quoniam contra, in materia citationū, col. vl. versicul. tandē quæritur, de proba. Ang. Are. in §. vlt. col. ij. vers. quaro an citatio, Insti. de pœna teme. litig. Guid. Pap. secum etiam pugnans, cōsilio xxxvj. citatus fuit. Ioā. Lup. in repet. c. per vestras, §. xlv. col. ij. vers. si tamen nuntius, extrā de don. inter vir. & vxor. Matth. Afflict. in consti. Siciliæ incip. baiulos omnes, col. iij. in v. notab.

81 ¶ Sunt & alij, qui distinguūt inter dies dominicos, & alios etiam honori Dei & Diuorum cōse-
De eadē. cratos, vt illis citare nō liceat. vt retulit Alber. in d. l. j. §. item nuntiaonē, ff. de oper. noui nūt. & Bal. in d. l. in minorum, C. in quibus caus. in integr. restit. non sit necess. & in l. in tēpus, in fi. prin. ff. de ha. red. insti. & latius in c. vlti. colum. ij. vers. quæritur igitur, extrā de feri. Et hāc se-
 quuti sunt Dyn. & Iac. Bu. in d. l. vlt. C. de fer. & Oldr. in d. l. in tempus, de hered. insti. Card. Floren. in clem. j. in iij. q. de iudi. & Roma. in d. l. j. §. nuntiauo, col. ij. vers. & quō ad secundum, ff. de oper. no. nūt. Paul. Cast. cōsilio cclxx. super primo dubio, in iij. dubio, lib. j. At Iac. Are. in d. l. j. §. nuntiatio, numero 6. de oper. no. nuntia. fuit in noua quadam opin. & ea quidem satis obfcura, vt scilicet citatio facta die feriata ad diem iuridicum, nō valeat ratione diei feriata, ta-
 men valeat ratione diei iuridicæ, per l. quia in hoc, ff. de donat. inter virum & vxor. Ex quo vi-
 detur in id inclinare, secundum eam l. vt valeat, licet multum pro contraria sententia alle-
 gent. Sed quicquid sit de iure communi, primam illam opin. approbavit cōsuetudo, vt dicūt Oldr. Dyn. & Iason in d. l. j. nuntiatio, ff. de oper. no. nuntia. lo. And. in d. c. vlt. de feri. Cyn. & Alberi. in d. l. vlti. C. eod. tit. Alberi. in d. l. si cum seruū, §. j. & in d. §. item nuntiationem, & in d. l. in tempus. Barto. in d. tracta. de citati. in vij. q. Bald. in d. l. si feriat, Imo. in d. clem. j. de for. compe. Matthæ. Afflict. in d. consti. baiulos, & rursus in rubr. xcv. quæ est de exordijs
*An & in-
 terpellatio
 qua fit ad
 retractum.* preparatorijs iudiciorum. Constat autem, interpellationem, quæ etiam requiritur in obla-
 tione retractus, vt scribitur in §. primo huius titu. fieri posse huiusmodi diebus, secundum
 Cyn. in d. l. in minorum, in v. q. post Petr. ibid.

82 ¶ Decimosexto Quero, an & huiusmodi oblatio possit fieri in templo, & vt nostri loquuntur,
*An & in
 templo fieri
 possit.* ecclesia: & similiter citatio in causa retractus. Quid enim si fortē emptor non habet domici-
 lium, nec discedit à templo immunitatis causæ? Dic vtranque, & oblationem, & citationem,
 fieri posse in templo. Nam de citatione (quod magis est dubium, propter ea quæ diximus in
 præcedenti quæstio. & quia pertinere videtur ad iudicia, quæ in templis exerceri prohibentur
 c. decet, §. vlt. de immu. eccles. lib. vj.) text. tamen est, eam fieri posse in templo, in l. præsentī, in
 princ. vers. si quidem, & ibi gloss. in verbo, seruata, & Barto. C. de his qui ad eccles. cōfug.
 & voluerunt etiam Gubel. Cun. ipse Barr. Bald. & Alex. in l. plerique, ff. de in ius vocan. Grif.
 inter confi. Fed. Senen. confi. cclxxiij. tuo domino, per totum. Bart. in d. tracta. de cita. col. j.
 vers. quaro circa hoc. Bald. in l. j. col. j. vers. quaro iuxta hoc, C. de sacrofan. eccles. & in l.
 etiam, colum. v. vers. sed affigere, C. de execu. rei iudic. vbi ad hoc dicit tex. not. in d. l. præsen-
 ti, & idem Bald. in c. cum parati, per eum tex. de appel. vbi tamen loquitur de citatione, quæ
 fit ad curiam ecclesiasticā. & ipse quoque Bal. in sua Marga. in verbo, citatio, col. iij. vers. ci-
 tatio verbalis. vbi dicit sing. tex. in d. l. præsentī. Alex. in l. j. ff. de in ius voc. Phil. Franc. in d. c.
 decet, col. ij. vers. quātō quæritur, de immu. eccl. lib. vj. Ang. Aret. in §. multis, col. j. vers. quero
 an citatio, Insti. de liber. & in §. vlt. col. vlt. vers. quaro an citatio, Insti. de pœna teme. Iuig.
 Barb. in cle. causam, col. xx. in paruis, vers. nec obf. c. de elect. lib. vj. & Guid. Pap. sing. dclxix.
 vers. valet citatio. Et hæc est communis opi. licet contrariū voluerint Ang. & Fulg. in d. l. j. ff.
 de in ius voc. & idē Ang. & Pet. Anc. in l. satis, quæ confestum sequitur d. l. plerique, eod. tit. &
 Ioan. Fab. in d. l. præsentī, in verbo, sententiis.

83 ¶ De oblatione & huiusmodi rebus, nihil ad iudicia pertinentibus, cuiusmodi sunt protesta-
De eodem. tio, denuntiatio, interpellatio, & id genus cætera, nihil est quod aliter dubitandum sit, per ea
 quæ tradita sunt à Bar. in l. non solū, §. morte, col. pen. vers. nunc videamus de tēpore, & ibi
 omnes propè Recentiores, ff. de ope. no. nun. idē Bar. in d. l. cum filius familias, §. vlt. ff. de verb.
 obl. & in l. actus, C. de fer. & Bal. in d. l. j. in fi. C. de sacro. eccle. Ange. Aret. in d. §. multis, col.
 vlt. vers. quaro an protestatio, Insti. de liber. & Fel. in d. c. cum Mart. Ferr. col. xxij. versicul.

tertia

tertia conclusio, extrà de constitu. Et hæc quidem etiam obtinent in oblatione & citatione retractus conuentionalis: nihil enim inter vtrunque, quantum ad id de quo tractamus, pertinet.

Quid in retractu conuentionalis.

- 84 ¶ Decimo septimo, consequenter quero, vtrum huiusmodi oblatio fieri possit in loco quopiam inhonesto, vt in popina, vel lupanari: hæc enim inhonesta esse dicit text. in l. si cum dies, §. si arbor, versiculo, sed si in aliquem, ff. de arbit. ideoque vt ibi scribitur, non potest arbit. iubere partes adesse in ea. Cuius autoritate defendi posset, nec in his quoque locis & similibus, oblationem fieri posse. Nam & aliàs dicimus oblationem, interpellationem, aliãve denuntiationem fieri debere in loco congruo, competenti, & opportuno, l. si soluturus, ff. de solu. quæ loquitur de oblatione, & l. mora, & ibi glo. in verbo, difficilis, post princ. & Doct. ff. de vsc. & gl. in c. cupientes, §. quod si per xx. in verbo, proposita, ante finem, & ibi Ioan. And. in nouella, de elect. lib. vj. Lapis alleg. xxxix. an valeat, col. vlt. Ioan. Fab. in d. l. in minorum, col. j. ver. sed quid si fiat. C. in quib. cau. in integ. rest. non est necess. Pet. Ancha. consil. lxxxvj. pro faciliiori, in prin. Rom. consil. xlvij. inspectis, ad fin. cum similibus.

An hæc oblatio possit fieri in loco inhonesto.

- 85 ¶ Ceterum Matthæ. Afflict. in tracta *περωτομύς*, in verbo, vt infra xxx. dies, col. iij. ver. & quoniam supra, loquens de denuntiatione, quæ ex illa cõstitutione protomixeos debet facere venditor suis cõsanguineis, dicit eam fieri posse in lupanari vel popina, si ibi inueniatur cõsanguineus ex cõsuetudine habitadi in iis locis: vt quia leno est, qui diuersari solet in lupanari, ar. no. in l. quod si nolit, §. qui assiduus, ff. de Aedil. edic. & aliorum, quæ inibi citat. Aliàs verò ibi fieri non potest, per d. l. si cum dies, §. si arbit. Subiungit tamen hoc vltimum fortè non procedere, quia ea denuntiatio fit solum ad affectu sciētiz, nec refert quomodo quòve loco quis quid sciat, nec aliud allegat: sed ad id facit text. in litem veniunt, §. petitam, vers. à quo, ff. de pet. hære. cū simil. Rebus autem in tract. Nominationum, in v. q. nu. 30. aliter retulit sententiam Matthæ. tãquam scilicet dixisset retractus denuntiatione fieri posse in illis locis, idq; simpliciter sequitur.

De eodem.

- 86 ¶ Etego quidem in ea quoque sum sententia, vt denuntiationes, oblationes, protestationes, & alia id genus extraiudicialia fieri possint in his locis, si is, cui protestandum, offerendum, denuntiandum est, ibi reperiatur, nisi si quodpiam periculum aut damnum illi ex hoc immineret. Quid enim si ei offeratur pecunia, quam non tutum est in eis locis habere vel recipere inter greges lenonum, & meretriciũ, quis dixerit eam oblationem opportunam esse? & nemo, vt opinor. Perinde enim esset, ac si quis pecuniã dederit adolescēti luxurioso, quasi perdituro, aut pro meretrice eo mandante fideiuberet, de quo in l. si verò non remunerandi, §. si adolescens, ff. mandat. Nam & valet argu. de loco ad personam, & è diuerso, l. j. §. Offilius, iuncta l. ij. ff. ne quis eum qui in ius voc. est, vteriam valet de tempore ad locum, vt ibi quoq; nota. Ideo cum & solutio debeat fieri tempore congruo & opportuno, vt dicitur in d. l. soluturus, de solut. proindeque minimè detrimentũ creditor allaturo: quocirca noctu fieri nõ debet, vt per Albericiũ in l. more, col. j. ff. de feri. Bal. & Ang. in l. ob signatione, C. de solutio. cum cõcor. à me adductis supra in §. j. in gl. xj. in verbo, *et iour*, nu. 12. illud statim consequens est, vt nec loco incongruo, & minimè opportuno, fieri debeat. Quod intellige secundum ea, quæ supra diximus ex Afflict. dum loquitur de lenone, & aliis, qui in huiusmodi locis habitare consueverunt. Et hæc etiam habent locum in oblatione retractus conuentionalis.

De eodem.

- 87 ¶ Decimo octauo Quero, Titius comparauit siue acquisiuit fundũ à Mæuio, nec tamen appareret quo titulo: consanguineus Mæui dicit fuisse titulum venditionis, ideoque venit ad retractu: Titius negat: testes illius consanguinei deponunt præsentis se fuisse ei acquisitioni. eamque fuisse ex contractu emptionis & venditionis certo quopiam pretio à partibus cõuento, sed cuius non recordantur: vtrum satis siue sufficiat (vt vtar verbo Iurisconsulti in l. sed & si quid, §. j. ff. de vsc. fructu, probata sit emptio & venditio? Quod non videtur: quia venditio sine pretio, nulla est, l. ij. §. j. ff. de contr. emp. & eo quidem certo, §. pretium, Insti. eo. tit. quæ igitur venditio esse potest, cuius certum pretium ignotum est, vel ipsi testibus, quicam dicunt factam fuisse: Et certè sunt, qui dicunt huiusmodi testes non probare venditionem, & in his Ro. in l. Titia, col. pen. versiculo, tu aduerte. ff. sol. mat. & consil. xxx. viso, versic. quidam autem, & Alex. consil. xxvij. eiu(dem) initij, col. ij. vers. & ad hoc etiam, lib. ij. consil. xxxix. vertitur lis, col. ij. vers. præterea pretium, lib. v. & Hipp. Marfi. singu. xxxvij. emptio & venditio.

An sufficit testes deponere de venditione, si de pretio nõ recordetur Sufficienter dictio iurisconsulti.

- 88 ¶ Et cum pares vires habeat testes & instrumenta, l. in exercendis, C. de fide instr. similiter nec statur instrumento loquenti de emptione & venditione sine certa quantitate pretij. Nam & id voluerunt Iac. Ra. Rayn. & Albe. in l. j. C. de contrahend. & commitren. stipu. & Barr. in l. admonendi, col. vj. versiculo, quero pone, ff. de iureiuran. Paul. Castren. A lex. & Ias. in l. si duo pallo, §. Marcellus, ff. eod. tit. ipse Alex. in l. suus, circa medium, eo. quoque tit. & consilio xvij. viso processu, colum. j. lib. j. & Ro. consil. cccv. quò ad septimum, colum. ij. versic. secundo idem probatur.

De eadẽ re. An statur instrumento loquenti de venditione sine probatur

mentione probatur. Nec denique iuramento eius, qui ex delatione aduersarij iurat rem sibi venditam
pretij. vide non aliter expressio pretio, ex sententia Marti. Sil. Ray. Alb. & Pan. Cast. in d. §. Marcellus.
num. 89.

89 ¶ Ego verò cum ea species ex facto contigisset, respondi satis probatum esse à cōsanguineo ad
De eadē re. obtinendum in retractu, pretiūque iustum, quod ei restitatur, arbitrio boni viri æstimandū. Nam quæ suprà diximus, fortè obtinerent, cum de ea re esset controuersia cum eo, qui dicitur vendidisse, qui tamen id negaret: secus si cum alio: nam tunc haud dubiè standū esset testibus simpliciter attestantibus venditionem factam fuisse, præsertim si principaliter de hac re agitur, an videlicet venditio facta sit, necne, nō de pretio: ex sententia Bal. in l. j. col. j. ver. denūo quæro. C. de reb. alien. non alien. & Rapha. Co. qui tamen Baldi non meminit, in d. l. sciendū, & ibi quoque Alex. qui id dicit singu. col. iij. versiculo, quartò limita, & Franc. Curt. in additio. ipsius, & Ias. col. viij. versiculo, secunda regula. ff. de verbo. obli. Roma. conf. xcj. visis ac percūctatis, col. ij. vers. tertio videndum. & Barba. conf. xc. illud referat, col. j. versiculo, sed ista, li. iij. & nō obscurè ipsi Alex. & Ias. in d. §. Marcellus. & idem quoque Alex. d. conf. xvij. li. j. licet ibi dicat esse dubium, quia id erat contra partem, pro qua consultebat, & Fel. in c. sicur, col. vlt. extra de rei iudi. Soci. conf. clxxj. diu profectò anceps, col. iij. vers. conf. firmo hoc, lib. ij. Matth. Affli. in constituto. Sicilia incip. si quis in posterum, col. vij. in ij. notab.

90 ¶ Nam & eius, quod suprà pro contraria parte de iuramento ad duximus, contrarium voluerūt
De eadē re. Bart. & Bal. quos simul in eadem sententia coniunctos & cōsentientes ausim in trepidè omnibus opponere, tum q̃ omnes etiam facilè superant, tum & quòd Bal. libentissimè ac veluti de industria, & ex professo Bar. opi. impugnat, nisi res omnino indubitata sit. Hi igitur (vt repetā) contrarium tenuerunt illius, quod de iuramento dictum est, in d. §. Marcellus, & ibi præterea Rapha. Fulg. & Ias. Sed & quod de instrumento in eadem parte diximus, clanculum admittere nō videntur Pet. & Cyn. in d. l. j. C. de contrah. & cōmit. stipu. & id expressim reicit la. Are. ibi, & Alb. in d. l. sciendum, col. vj. nu. 23. vers. item pone quòd in instrumento, ff. de verb. obli. Et bene facit, quod ibi scribit Ro. col. viij. ver. secunda hæc. Et si aliter diceremus in nostro casu retractus, facilimè fieret fraus cōsanguineis, clām inter partes conueniendo de pretio.

91 ¶ Nec omittendū tamen est aliud, quod huic nostræ sententiæ non modicū ad stipulatur, q̃
De eadē re. si probetur mutuum, nec tamen constet de quantitate pecuniæ mutuæ, potest ea quantitas
Mutuo probato, eius quantitas iuramento probatur. probari iuramento eius, qui mutuum fecit: vt voluit Ray. Forli. qui ita dicit fuisse in iudicio obtentum in l. j. ff. de in lit. iur. & secutus est alius concurrentibus Bart. in dicta l. admonendi, col. viij. versiculo, quæro quid sit testis, & ibi Fran. Cur. senior, qui id dicit not. in repe. char. 16. col. ij. versiculo, & idè circa hanc, ff. de iure iu. & Ant. in c. vlt. extra eodem. Cæpo. cautel. cclxxij. secundum priorem computationem, & secundum posteriorem. ccxj. incipien. aliquis mutauit. & Philip. Dec. in c. j. col. xvj. vers. tertio accedat, extra de probat. ubi id dicit mirabile. & conf. cxlvj. cuius superscriptio incipit, dubia de quibus, col. antepenul. versiculo, quartò ista conclusio vbi id dicit singu. & consilio ccccxxxvj. in causa, quæ agitur, col. iij. versiculo, tertio respondetur. Sed quia hic iuramentum deferri non potest cōsanguineo, de cuius facto non agitur, idè dixi suprà, pretium arbitrio boni viri æstimandum, iuxta ea, quæ etiam diximus in simili, suprà eo. tit. §. ij. glo. j. nu. 27. quid igitur.

92 ¶ Decimonono Quæro, an pater, mater, auus, auia, aut alij descendentes admittantur ad retractum reuenditæ à filio, nepote, aut cæteris descendentes extante nostra consuetudine, qua quidem ascendentes succedant descendentes in mobilibus tantū, non etiam in immobilibus, vt cauetur suprà tit. xvij. qui est, de successions, §. vij. qui est omnium huius voluminis consuetudinem, ccxvj. Retraictus autem habet locum in immobilibus tantū, vt scribitur in §. j. huius tit. & regitur omnino secundum successiones, vt tradit Masuer. tit. de retractu, in princ. & voluit etiam expressè nostra consuetudo suprà, §. xij. & etiam late & sepe diximus, d. §. j. in gl. viij. in verbo, le parent. Cum igitur ascendentes nō succedant in bonis immobilibus, consequens est, vt nec eadem possint retrahere. Et sic audio fuisse ex tempore, & (vt nostri vulgò dicunt) super campo iudicatū ab vno nostrorum iudicum maximi nominis, nec minoris eruditionis, experientia, & probitatis.

93 ¶ Verūm dispeream, si nō aliter iudicasset, si vel tantillum temporis iudicium distulisset: neq̃
De eadē re. enim negari potest, quin isti ascendentes sint cōiuncti & cōsanguinei, (vt vulgò loquimur) *parents & lignagiers*, descendentiū: nec eos simpliciter abigit consuetudo nostra à successione immobilium, sed nunc tantū, cum super sunt descendentes vel collaterales, vt expressè declarat d. §. ccxvj. Quid igitur casus est, vt repellātur à retractu, ad quem admittuntur nō solum ij, qui primum locū succedendi obtinent, sed & omnes cōsanguinei vel remotissimi, modò sint intra decimum gradum, vt declarauimus in d. §. j. in glo. ix. in verbo, ou lignagier, numero 23. sed & id.

& id. sed ita tamen vt proximus, quique secundum ordinem successionis praeferatur, vt etiam cauetur supra. §. xj. & iterum §. xiiij. & seq. & diximus etiam latissimè in d. verbo, *ou lignagier*, num. 21. ex eo autem, & sequi. & alibi saepe. Et bene facit, quod diximus in d. verbo, *le parent*, num. 13. ex his autem, & seq. Sed vereor, ne frustra in re apertissima tempus conteram: nec dubito, quin is, qui ita iudicauit, & ceteræ eruditorum centuriæ, sint huic nostræ opinioni subscripturæ.

- 94 ¶ Vigesimo Quarto, quia supra, §. j. in glo. x. in verbo, *dedans l'an*, in xvij. quæ tractauimus, an ad faciendam oblationem retractus requiratur mandatum speciale: quod nonnullis, & mihi placuit: quid igitur, si quis constitutus sit procurator ad faciendum omnia præterquam ad petendum restitutionem in integrum, & sic exceptus est vnus casus requirens speciale mandatum: verum talis procurator poterit huiusmodi oblationem retractus facere? Quod non placet in simili. Petr. Anch. post Lap. in c. qui ad agendum, col. j. vers. tertio not. de procurato. lib. vj. & in alio simili in c. ij. col. ij. versiculo, quarto Episcopus concessit, de offi. vic. lib. vj. vbi dicit, quod si Episcopus vicario cõcessit, vt possit omnia, quæ ipse Episcopus, facere, excepta collatione beneficiorum (ita sacerdotia appellant) non potest tamen alia facere, quæ sunt reseruata Episcopo, nisi fuerint expresse demandata. Quod & repetit idem Anchar. in rubr. de reg. iur. eo. li. vj. col. iij. in iij. q. & sequitur Franc. Are. consil. viij. abundè, in fin. vbi id dicit procedere, siue ea exceptio non comprehendatur ex proprietate sermonis, siue ex mente legis restringentis verba ipsius legis vel statuti. & iterum consilio cxliij. visâ consultatione, col. ij. versiculo, cum ergo statutum, & Soci. consil. xlvij. in primo, col. ij. versiculo, sed ad hanc. lib. j. & Fel. in c. quoniam frequenter, in princip. col. ij. versic. pro tanto dicit, extrâ vt lit. non contest. & Ludo. Gozad. consil. xxvj. in causa illustrissimorum, col. viij. nu. 48.

Procurator ad omnia, præterquam ad quempiam casum requirentem speciale mandatum, an possit retractare.
Mandatum generale, excepto vno casu, in quo requiritur speciale, an trahatur ad alia specialia.
De eodem. Exceptio non extendit regulam ultra naturam.

- 95 ¶ Nam exceptio (inquiunt) venit ad diminutionem regulæ: ideo non debet operari augmentum, l. legata in uuliter, ff. de leg. j. c. similibus, nec igitur debet includere casus, qui aliis in ea non includuntur: quia licet exceptio firmet regulam, non tamen eam extendit ultra naturam ipsius. l. generali, §. vxori. & ibi Bar. & Albe. ff. de vlti. uct. lega. c. aliis concord. adductis ab ipso Fel. vbi supra, col. j. & Philip. Deci. in l. j. col. vj. vers. sed quod ad alios, ff. de reg. iur. & in c. cum dilecta, col. ij. vers. & vltorius, extrâ de confir. vt. vel in iuri. & ante hos Alexan. consil. oxxvij. visis & accuratè, col. pen. versiculo, non obstat quod exceptio, lib. j. quod repetitur consil. xxxj. libr. ij. & idem Alexan. consilio xxxix. visâ statuto, col. pen. vers. præterea respondeo, lib. iij. quod etiam repetitur, consil. xvij. lib. vj. & rursus ipse Alexan. consil. clxxvj. Zacharias, in fin. lib. vj. & consil. lxxv. in causa & lite, in fin. lib. vij. Corne. consil. lvj. placet mihi, col. j. lib. j. & Barb. consil. xix. scriptis, col. iij. lib. j. & consil. lviij. sapienter, col. vj. numero 10. lib. ij. & consil. ij. à loue, col. pen. ult. vers. præterea est etiam, lib. ij. & consil. xxij. clementissimum, col. iij. libr. iiii. & consil. xlvj. eiusdem in iij. col. iij. vers. præterea, eodem lib. iij. Quibus adde Bal. in l. in his, ff. de legib. & Petr. Anch. in c. pen. col. pen. de priuilegiis, lib. vj. & consil. clj. plura. col. vlt. & consil. clxxvij. visis, col. ij. vers. secunda etiam ratio. & Pau. Cast. consil. cccvj. iustitiam faciendo, col. ij. lib. j. vbi dicit not. text. in d. §. vxori. & Ro. consil. cvij. circa id de quo quaeritur. & Lud. Bolog. consil. xxxj. Ser. B. quidam, col. pen. vers. & si diceretur, Carol. Rui. consil. cxvj. visis his, col. pen. nu. 17. lib. ij. & consil. cxix. visis, col. v. nu. 8. eo. lib. ij. & consil. lxx. ex themate, col. iij. nu. 9. lib. iij. & consil. xc. super his, col. iij. nu. 4. eo. lib. ij. & consil. lx. in causa, col. vj. nume. 1. lib. v. & Stepha. Bertrand. consil. cccxxij. quicquid dixerit, col. vlt. vers. præterea ad id, lib. j. & consil. cxvij. ex literis, col. pen. nu. 10. lib. iij. & consil. cl. vidi, paulò ante fin. eo. lib. iij.

- 96 ¶ Verum illa ratio obtrinet, cum facta fuit exceptio eius, quod in regula continetur. Tunc enim ea exceptio satis operatur, dum restringit regulam in eo quod excipit, vt in casu, d. §. vxori. qui veluti basis est alterius sententia. Quod si ea facta fuerit rei cuiuspiam quæ in regula non continetur, tunc ne ea sit inutilis & superflua, debet intelligi, vt ampliet regulam secundum qualitatem ipsius exceptionis, argu. l. si quando, ff. de legat. j. & c. si Papa. de priuilegiis, li. vi. cum similibus. Ideoque in illo nostro casu, excipiendo vnum casum, in quo mandatum speciale requiritur, declaratur regula, & ampliatur, vt omnia alia requirentia mandatum speciale includatur: vt post ipsum quoque Lapum nuncupatim voluit Dominie. in dict. c. qui ad agendum, §. j. vers. sed quarto an quod de procurat. lib. vj. & Alexan. in l. vlt. col. j. vers. in glo. j. ff. quod quisque iuris, & consil. xxxvj. visâ themate & dubijs, col. j. versiculo, ad prædicta, li. vj. quod dupliciter cõf. cccij. lib. vij. & Fran. Are. consilio xxx. visâ themate, col. iij. versiculo, sed tamen his non obstat. & Philip. Deci. in cap. consultationibus, ad fin. per illum text. extrâ de offi. deleg. & in d. l. j. col. vj. versiculo, & prædicta conclusio, & alius sequi. ff. de reg. iur. vbi & id optime & luculentissimè declarat & comprobatur, vt etiam facit in d. c. cum dilecta, in v. notab. extrâ de confir. vii. val. in iuri. vt in illis locis videre poteris, ne hic diutius immorer. & nouissimè Ludo. Gozad. consil. xxvj. in causa illustrissimorum, col. ix. nu. 49.

Quomodo illud intelligitur.

27 ¶ Vigesimo primò quæro consequenter, an satis sit, si quis dederit mandatum faciendi omnia, quæ requirunt speciale mandatum: an saltem sufficiat mandatum retrahendi pro constituen-
*An autem satis sit, habere mada-
 tum faciendi omnia, quæ requirunt speciale ma-
 datum.* te omnia, quæ à suis consanguineis vendita fuerunt, aut posthacerunt: an verò deniq; requi-
 ritur expressio rei venditæ emptoris & venditoris, verbi gratia, retrahendi talem domum ven-
 ditam à tali suo consanguineo tali emptori. Dic, secundum sufficere, primū minimè: vt videre
 licet ex Bar. & aliis in l. Titius, in princ. ff. de libe. & posthu. in l. filiusfamilias. ff. de dona. Bal.
 Ang. & Sal. in l. j. C. etiam per procur. Bald. in l. iij. §. quæ situm, col. iij. vers. & ex hoc inferit, ff.
 si quis cautio. vbi ita dicit communiter teneri. Pet. Ancha. in c. procurator, de elec. lib. vj. Alex.
 qui alios citat consil. clxxxix. viso statuto, col. ij. vers. quartò probatur, lib. vij. & diximus in no-
 stris legib. connubialibus, in glo. 7. in verbo, *expres*, nu. 109. similiter sunt.

98 ¶ Vigesimo secundò quæro, Quia etiam in d. §. j. in glo. ix. in verbo, *ou lignagier*, num. 34. sed hę
*Si venditor promissit eui-
 ctionis, quo-
 cūque mo-
 do res emin-
 catur, an tenebitur, si retraha-
 tur à con-
 sanguineo. Promissio emic-
 tionis, quomodo-
 cūque res emin-
 catur, tra-
 hitur ad quancū-
 que emic-
 tionem.* rationes, & iterum numero 55. sed id tamen, diximus venditorem non teneri de euictione ob
 euictam rem à consanguineo suo iure huius retractus, nisi expressim in hunc casum retractus
 de euictione promiserit: quia euincitur res ex natura negotij, nec sufficeret generaliter de eui-
 ctione cautum esse: Quæ igitur, si promissit de euictione, quomodocūque res euinceretur,
 an tunc tenebitur de euictione retractus? Et sanè habemus glo. not. in l. cū pœna, ff. de arbi.
 quæ dicit, si ita promissum sit, venire quancūque euictionem, etiam quæ aliàs ex natura actus
 non compræhenderetur, & eam expendunt Bal. Floria. & Bolo. ibi. & idem Bal. in l. si domus,
 §. de euictione, & ibi quoque Imo. & Alex. vtique post princ. ff. de l. j. & ipse Alex. qui candè
 dicit nota. consilio 4. Viso processu, col. i. vers. & per hoc, lib. 3. & eandem dicit reputari singu-
 consil. ij. viso themate, colum. ij. versiculo, pro hoc facit, lib. vj. & Ange. Are. in §. vltim. col. item
 vlti. Instit. de empt. & vendi. vbi & eam dicit singu. in id, vt si res sit euicta per compromissum
 vel transactionem, sit tamen locus euictioni, si eam, vt post, fuerit promissa. Barba. qui eam
 quoque dicit reputari sing. consil. xij. scribitur, colum. viij. libr. j. vbi ex ea dicit quòd huiusmodi
 verbum vniuersale copulat maiora expressis, etiam ex causa non considerata à iure. & Ludo.
 Gozad. consil. xuij. prima facie, col. pen. nume. 22. & consilio lxxij. videtur, col. ij. num. 3. & consil.
 lxxxij. in causa, colum. v. numero 18. & consilio ciij. videtur primò col. ij. in princ. Verum nun-
 quàm putarim eam glo. ad hunc casum esse trahendam, cum hæc euictio procedat ex ipso cō-
 tractu ab eodem facto, a quo euincitur. Pro ea autem gloss. sententia, & contra eam faciunt
 multa, quæ nos adduximus suprā §. j. in glo. vij. in verbo, *ou autres choses censées pour immeubles*
 num. 20. quartò intelligi, cum octo seq.

99 ¶ Sed vnum tamen hoc in loco non prætermittendum ducimus, quod tibi maximè est annotā-
*Si venditor dixerit em-
 ptori rem non esse ob-
 re tractu, tenebitur de euic-
 ctione si retrahatur* dum, quòd si venditor dicat emptori fortè extraneo, aut aliàs versimiliter ignoranti consuetu-
 dinem huius loci, eam rem, quam vendit, non esse obnoxiam retractui: certè si retrahatur, te-
 nebitur venditor de euictione, tamen si res ex natura negotij euicta est, vt aperte patet ex not. à
 Cyn. Bar. Bal. Paul. Cast. in leg. si familiæ, C. fam. ercit. Franc. Are. consil. iij. consultatio, col. j.
 Franc. Cur. Seniore consil. xlix. memorie recolendæ, col. xvij. versiculo, ad quantum argumen-
 tum, & consilio sequen. quod est eiusdem initij, col. lxxij. versiculo, ad decimum argu. & Fran-
 Rip. libr. j. Respon. detruncto, numero 62. & duobus seq. & est bonus text. in l. & hæc distinctio,
 in princ. ff. loca.

100 ¶ Vigesimo tertio, quia etiam suprā in eodem §. j. in d. verbo, *ou lignagier*, numero 46. at multò
*An filius, qui vendi-
 dit rem pa-
 tris, & quæ postea mor-
 tuo succes-
 sit, possit re-
 trahere. Filius an possit libe-
 rare debito-
 res patris.* maius, cum multis sequen. tractauimus, an filius, qui patri successit, possit retrahere rem à
 patre viuente venditam: Nunc iterum quæro, quid si filius ipse vendidit rem patris adhuc vi-
 uentis, eique postea mortuo succedit, ob idque venditio robur sumere videtur, l. rem alienam,
 ff. de pigno. act. cum simil. an ipse eam rem poterit retrahere. Boër. in hoc eo. titul. *de retractu*,
 consuetudinum Bituric. §. ij. in fi. hanc quæstionē posuit, nec tamen decidit, sed tantum remit-
 tit ad Barto. in l. filiusfamilias, ff. de solu. & in l. Stichus, ff. de pecul. lega. & Paul. Ca. in l. filius
 paciscendo, C. de pact. Verum ipse Paul. ibi de hac re nihil aliud quàm remittit ad Dy. & Bar.
 in d. l. filiusfamilias. Sed nec ipse Bar. in d. l. Stichus, de ea re loquitur, nec in d. quoque l. filius
 familias, nisi quòd tractat post Dy. vbi aliud quippiam simile, an scilicet, si filius liberauerit de-
 bitores patris adhuc viuents, & postea eiusdem mortui hæres extiterit, & agat aduersus ipsos
 debitores, obstat ibi et exceptio.

101 ¶ De qua re etiam (vt illi addas) videbis apud eosdem Dy. Bart. & Alex. in huius addi. in l. cū
De eadē re. dominus, §. filius, ff. de pecul. l. Alb. in rub. eiusdem tit. nu. 5. & in d. l. filiusfamilias, de solutio.
 Spec. in ut. de pact. §. in instrumentum, in fin. Bal. Paul. Cast. Alex. & Ias. in l. iuris gentiū, §. si ante,
 ff. eo. tit. de pact. Pet. Anch. in c. quamuis, col. ij. ver. tertio querit, & ibi quoq; Domi. col. iij. ver.
 quid si filius, & Georg. Nat. in repe. col. xvij. vers. quid autem si filius eo, quoque titu. de pact.
 lib. vj. Nicol. Neapo. Paul. Cast. Alexand. Franci. Arer. Ias. Hercula. & Thomā Parpal. in l. j. §.
 quòd

quòd si patris, vers. item si voluntate, ff. sol. matri. Raph. Fulg. & Pau. Ca. in l. vlt. C. de pact. Ias. & Phil. Dec. in d. l. filius paciscendo, eo. tit. eundem Deci. in l. quod in initio, col. j. vers. similiter liberatio, ff. de reg. iur. Io. Crot. in repetitio. l. frater à fratre, in xxj. quæsti. ff. de condic. indebi.

- 102 ¶ Sed hæc res profectò nihil omnino pertinet ad nostrum retractū, de quo hîc tractamus, nec consequenter ad quæstionem à Boër. propositā, quia eiusce rei cardo in eo tantum vertitur, an filius, postquàm successit patri, possit venire aduersus id, quod patre ipso viuente inuoluntate fecerat, de quo etiā videbis tex. in l. sed Iulianus, §. sed & si filium familiās, ff. ad Senatuf. Maced. & Guid. Suz. & Alber. in l. cum vir, ff. de vscap. & in d. l. filius paciscendo, & q. in simili scribitur in l. filiam fratribus, ff. ad Senatuf. Trebel. Nam q. ad casum nostri retractus pertinet, satis constat ipsum venditorem nō posse retrahere suo ipsius nomine & commodo, vt latè disputauimus in d. verbo, *ou lignagier*, nu. 30. sed & illud, & multis sequi. Et idem quoque in casu Boër. nuncupatim voluit Ferro. in consuetud. Burdig. hoc tit. §. xvj. vers. propone viuente patre. Vtrum autem filius post mortem patris possit ad se aduocare rem suam aduentitiam à se viuente & nescio ipso patre venditam, vide latè per Signo. consil. cxxvj. filius famil.

De cadere.

- 103 ¶ Sed hic suboritur id dubium, & hæc erit XXXIII. QVÆSTIO. Si quis vendiderit rem suā immobilem, & postea successerit fratri aut alteri suo consanguineo, qui ipse poterat retrahere iure proximitatis: an tanquam hæres istius fratris, aut alterius consanguinei, poterit retrahere? Quod videtur: nam si id ius competeat illi fratri aut consanguineo, vt certè competeat, ad eò vt ei iam esset ius quæsitum à tempore venditionis, etiam ante oblationem, vt diximus, & probauimus suprà, in d. §. j. in gl. ix. in verbo, *ou lignagier*, nume. 105. huius autem dubij: Cur non idem eius hæredi competet, qui in omne ius illius succedit, & iure quoque eius videret, l. qui in ius, ff. de reg. iur. & vt scribitur in leg. hæredem, ff. eod. titul. hæredem eiusdem potestatis iurisque esse, cuius fuit defunctus, constat: præsertim cum id ius retractus ad hæredem consanguineum transmittatur, vt satis patet ex iis, quæ diximus suprà §. xxvj. in gl. j. num. 3. sed quod diximus, & sequi. nam & iura familiaria ad hæredes eiusdem familiae transmittuntur, l. familiaria, & l. seq. ff. de relig. & sumpt. fu. & l. ius familiarium, C. eo. tit. Nec huic obstat, quòd nondum ille frater aut consanguineus id ius retractus in iudicium deduxerat: nam & sola spes descendens ex lege municipalis, ad hæredes transmittitur, vt per multa iura tradit Signo. consil. cxcj. in quæstione, post princ.

An qui vendidit, & postea successit suo consanguineo, possit vt hæres illius retrahere.

- 104 ¶ Et hæc sententia hac cōtraria ratione fulcitur: Nam heres iure proprio potest rem à suo predecessore venditam reuocare, licet ille suus predecessor non potuisset, l. Scia, ff. de euictio. & l. si tibi, & l. vlt. C. eo. tit. Ex quo etiam videmus, quòd consanguineus venditoris posteaquam successit ipsi venditori, potest nihilò minùs retrahere suo iure, quamuis venditor ipse non potuisset, vt satis probat text. in c. constitutus, extrà de in integ. restit. & late diximus suprà, in d. verbo, *ou lignagier*, nu. 46. at multò maius, cum multis sequent. Ex quo & illud quoque consequens est, vt hæres iure defuncti possit etiam rem à se venditam reuocare, & retrahere: quamuis ipse iure proprio non potuisset: argumento illo à contrariis, siue oppositis, quod in iure validum est, l. quod in rerum, §. si quid potest, ff. de lega. j. & l. vlt. §. j. ff. de leg. iij. cum aliis multis concord. traditis à Philip. Deci. in l. secundum naturam, ff. de reg. iur.

Decadere.

- 105 ¶ Ego tamen contrà cenfeo: nam id ius nemini competit tanquam hæredi simpliciter, sed tanquam consanguineo. Consuetudo enim ad id vocat consanguineū tantum: nam & si consanguineus heredem extraneum relinquat, id est non consanguineum, ad eum non transmittit id ius, etiam iam intentatum, id est, iudicium iam dictatum, institutum, motum: vt dicit Io. Fab. in §. ex contrario, in fin. Insti. de lega. & licet id nonnihil dubium sit, vt patet ex iis quæ diximus in illo §. xxvj. glo. j. nu. 3. sed quod diximus: tamen si nondum id ius sit intentatum, minime gentium dubium est. Venditor autem sui ipsius non est consanguineus, censeturque quantum ad venditionem à se factam hac in parte extraneus, & huius retractus omnino incapax, vt dictum est in d. verbo, *ou lignagier*, nu. 30. sed & illud, & multis sequent. nec ea qualitas heredis ei quicquam prodesse potest, nisi & ipse ex sua ipsius persona capax sit, vt dictum est. Id est, quis tanquam heres alterius, ad hunc retractum venire non potest, sed solum tanquam consanguineus. Hic autem veniens ad successionem, non magis fit consanguineus sui ipsius, quam ante esset: quomodo igitur ad retractum venire potest?

Decadere.

- 106 ¶ Vigesimoquintò quæro, Quid si ante retractum consanguinei res quæpiam quæ tenebatur in emphyteusim aut feudum à castro vendito, cecidit in commissum ob non solutam pensionem, aut aliam quampiam causam: nihil enim hîc de causa curatur: an retractu facto hæc res maneat emptoris, an verò ad consanguineum cum castro retracto transeat? Et idem quæri potest in retractu conuentionali. Ad quam quæstionem nonnihil faciunt, quæ tractabimus missam.

An consanguineus cui res retracta maneat emptoris, an verò ad consanguineum cum castro retracto transeat?

tit. seq. in fi. in xliij. quæ sit. an videlicet, quæ alluione accrescunt rei venditæ post venditionem ante retractu, cedant emptori, an venditori, qui postea ex lege venditionis retrahit. Sed præter ea videtur id, de quo quærimus, manere emptoris, per id quod in simili scribitur in l. v. usufructu legato, ff. de usufruct. si usufructuarius in possessionem missus sit vicinarum ædium ex causa damni infecti, is iure domini possidebit, nec usufructu finito quidpiam amittit.

107 ¶ Ex quo nostrates illud assument laudimia & renouationes (quas vocat) cedere usufructuario, non domino: & inter hos Oldr. conf. xliij. quod dominæ. lo. And. in addi. Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua, vers. xciij. ibi, habeo plenius, Guli. Cu. loquens de patre usufructuario rerum. *Laudimia cedunt usu fructuario.* aduentitiarum filij, in l. vlt. §. filijs autem, C. de bonis quæ libe. Alberi. in d. l. usufructu legato, col. ij. vers. item quæro aliam, ff. de usufruct. & in rubr. C. eod. tit. post princ. Pau. Cast. qui tamen non omnino firmat, in l. ij. post prin. C. eo. quoque tit. Alex. in l. diuortio, §. si fundum, col. pen. ff. solut. matri. Guli. Pap. decif. Delphi. cccclxxvij. vtrum proprietarius, vers. sed ad quem pertinebunt. Ias. in l. vlt. col. xj. vers. quinto quæro, C. de iure emphy. Benedic. in c. Raynautius, in verbo, cætera bona, num. 33. de testa. Boer. in consuetud. Bituri. tit. de consue. feu. §. ix. & non solum Carol. Molend. in consuet. Parisi. tit. j. §. j. gloss. j. nu. 28. Quæ si habent locum in usufructuario, multo magis in domino. Constat autem hunc emptorem ante retractum esse verum dominum, fructusque suos facere, ut diximus supra, §. xv. in glo. ij. nu. 3. ex eo autem, uti similiter in retractu conuentionali dicemus tit. seq. §. v. glo. ij. in prin.

108 ¶ Et in hanc quoque partem facit tex. in l. cum manifestissimi, §. sed cum in secundam, C. de furtis: vbi si commodatarius penam furti à fure exegerit, non tenetur postea eandem domino restituere. Et quod tradit Angel. post Fran. Tig. in lat. vbi, ff. de peti. hare. omnia dotis incrementa, quæ durante matrimonio contigerunt, ad virum pertinere, nec ea ipsum teneri restituere soluto ipsi matrimonio, per l. dotis fructus, ff. de iur. dot. & l. pro oneribus, C. eo. tit. quod sequitur, & dicit valde not. Fran. Cre. sing. lvij. si maritus. Nec huic sententia afferunt præiudicium l. quoties, & l. non solum, ff. eod. quoque tit. vbi maritus soluto matrimonio vnam cum dote debet reddere duplum, quod ipso euictionis nomine, & quicquid occasione dotis constante matrimonio consecutus est. Quia hæc leges loquuntur de his quæ ab vxore vel patre eius vir consecutus erat, ut Ang. & Cremon. vbi supra, etiam annotati. Et ut illis addas, certe illud speciale est in eis legibus fauore dotis, ut nuncupatum declaratur in d. l. quoties. ex qua etiam intelligem, aliud esse in simplici venditione. Et faciunt etiam ad hanc partem text. in d. l. diuortio, §. inter dum, & §. vlt. ff. sol. mat. & quod à Fran. Rip. responsum est, libro respons. primo, de functo, nu. 65. & multis seq.

109 ¶ In contrariâ autem sententiâ nos vocat tex. in primis notandus in l. bouem, §. si quis seruû. ff. de Aedil. edic. vbi cum res empta reddibetur, tenetur emptor reddere venditori reddenti quadruplum, quod actione vi bonorum raptorum consecutus est, ob rem raptam ante redditionem. Quem tex. dicit no. Bat. in l. si prædium, col. ij. vers. sed nunquid agens, C. de Aedil. actio. in id quidem, ut emptor tenetur reddita re reddita restituere multas, quas ratione ipsius rei adeptus est. & est similis tex. in l. ite Mela, §. si in eo, ff. ad leg. Aquil. Et faciunt etiam, quæ in similibus traduntur in illa d. l. diuortio, §. non solum, vers. quare etiâ si maritus, & rursus in d. §. si fundum, sol. matri. & in l. si verò, in prin. vers. ite quicquid, eo quoque tit. & l. cum in fundo, in princ. & §. j. ff. de iur. dot. & l. quâ Tuberonis, ff. de pec. & l. inter focerû, §. cum inter, ff. de pact. dota.

110 ¶ Et quod Doct. crebriori calculo voluerunt, maritum soluto matrimonio teneri reddere vxori bona immobilia, quæ occasione castri dotalis consecutus est ex bonorum confiscatione facta constante matrimonio: de quo nos latè diximus supra eo. tit. §. x. gl. j. nu. 19. porro. Ut interrim omittam, quod respondit Oldr. conf. cxl. super eo quo quæritur, feudum vel emphyteusim committam cedere lucro proprietarij, non usufructuarij, nisi quantum ad fructus ipsius, qui obueniunt durante usufructu, per multa in eam rem allegata, quæ inibi videre poteris. & idem voluit lo. And. præceptorem non memorans, in addi. Spec. d. tit. de loca. d. quoque vers. xciij. ibi, adhuc quæritur si res. & Alb. in d. rub. C. de usufr. col. j. vers. ite quæritur si in castro. & in d. l. usufructu legato, col. ij. ff. eod. tit. Guid. Pap. d. deci. cccclxxvij. vers. sed ad quem pertinet committum. Ias. in d. l. vlt. col. xj. vers. retento eodem themate, qui est sub v. quæstion. C. de iure emphy. Benedic. vbi supra ad h. nu. 33. Steph. Bextrand. conf. vlt. in iij. dubio, in fin. lib. j.

111 ¶ Et in hanc partem multum facit hæc ratio: quia res, quæ cadit in commissum; reddit, vnitur, consolidatur cum re, à qua prius segregata, secretæ, leparatæque fuerat per cõcessionem feudi vel emphyteusis. Ideoque censeri debet eiusdem naturæ & qualitatibus, atque res ipsa principalis, eamque sequi debet apud quemcunque maneat, siue apud emptorem, siue venditorẽ, siue consanguineum retrahentem, ut in simili dicitur in §. vlt. Insti. de usufr. Nec dici potest res ipsa esse

esse in fructu, quin potius res eadem sit: cum fructus sit accessio à re distincta, ex qua is producitur. d. l. v. usufructu legato. & l. item si fundi, in princip. ff. de usufruct. cum simil. Tu tamen ad huius quæstio. decisionem vide quæ scripsimus supra, §. x. gl. j. numero 18. ceterum, & duobus sequ. & infra tit. sequ. in fi. in xiiij. quæstio. & Caro. Molend. in consuetu. Parilien. tit. j. §. j. glo. j. in j. ij. iij. & v. quæst. vbi videbis multa ad hanc rem pertinentia.

- 112 ¶ Vigesimo sexto quæro, Suprà §. j. in gloss. vij. in verbo, *ou autres choses censées pour immeubles*, Si emptori nu. 62. nec tantum dubij, tractauimus, si usufructuarius rei immobilis proprietatem eiusdem proprietatem, an retrahente consanguineo, ille sibi usufructum retineat, an verò cogatur ipse usufructuarius ei cedere cum proprietate. Nunc verò è diuerso, si quis primò acquirit proprietatem, *ut usufructuarius accedat*, et deinde usufructus proprietati consolidatus est, vel morte usufructuarij, secundum §. vlt. Inst. *Etus, an cō-* de usufructu cum simili, vel quia ipse proprietarius emit commoditatem usufructus ab usufructuario, atque ita usufructus extinctus est, & cum proprietate confusus. Postea consanguineus venit ad retractum eius rei: an apud emptorem manebit usufructus, an verò vnà cum proprietate transibit ad consanguineum? De qua re scribit etiam Molend. in illis ipsis commentariis consuet. Parisi. tit. j. §. xxx. nu. 179. & sequen. & concludit, quòd si usufructus morte usufructuarij fuerit consumptus, rem emptam integram & sine retentione illius transire in consanguineum, vel dominum feudalem, vel venditorem qui redemit ex pacto venditionis. nam de his omnibus simul tractat.

- 113 ¶ Si verò (inquit) usufructus fuerit emptus, aut aliter acquisitus ab ipso venditore, tunc cōmoditas illius apud eum manebit, quandiu viuet primus ille usufructuarius, à quo redemit. Si cui in simili dictum est in illa quæstione diuersa, in qua usufructuarius emit proprietatem. Sed tamen inter hæc duo illud interesse, vt in hoc casu scilicet cum usufructuarius emit proprietatem, relinquatur præcisè usufructus emptori, nec cogitur eius æstimationem accipere. Cum verò e contrario proprietarius emit usufructum, & tunc aut emit ab eodè qui primum proprietatem vendiderat reterto usufructu, & hoc ea vtunque retrahatur refuso vtriusque pretio. Aut emit ab alio, & iterum distinguit, vt supra inter extinctionem & consolidationem naturalem ex morte usufructuarij, & emptionem commoditatis illius. Tu verò ad eius scripta adde duos tex. qui ad hanc quæstionem decidendam magnum præbent adiumentum, in l. non quocunque, §. fundus, ff. de legat. j. & in §. si cui, Inst. de legat. & vtrobique glo. & Doct.

- 114 ¶ Vigesimo septimò idem Molend. in d. tit. j. §. iij. in vij. quæstio. querit, vtrum retrahens teneatur restituere emptori sua iura confusa in specie siue in substantia: an verò possit eorum pecuniā refundere: & si id vltimum possit, vtrum sufficiat, circumscribit, id est sublati & expunctis oneribus, id quod deest iusto pretio rei venditæ, restituere: an verò teneatur etiam iustam horum æstimationem refundere vltra conuentum rei pretium. Istum omnino vide: nam licet loquatur in retractu feudali, tamen idem omnino & in retractu municipali, & conuentionali locum habet. Et hæc adde ad ea, quæ diximus supra in d. §. j. in d. gl. vij. in verbo, *ou autres choses censées pour immeubles*, nu. 62. nec tantum dubij, & seq.

- 115 ¶ Vigesimo octauo quæro, Consanguineus fecit oblationem emptori, eumque interpellauit & requisit, vt sibi cessionem faceret secundum nostram consuetudinem supra §. j. & continuo emptor moritur sine citatione, & nulla alia re facta: an necesse sit iterum & ex integro offerre hæredi, eumque interpellare. Et id vtrique discas ex tex. gloss. & Doct. in l. fideiussor obligari, §. vlt. ff. de fideiuss. & scriptis à Io. Fab. in l. in minorum. col. j. ver. item quid de hærede, C. in quibus cau. in integ. rest. est necess. Et idem quoque dubium fieri potest in retractu conuentionali.

- 116 ¶ Vigesimo nono, Testator relictis duobus liberis, prohibuit ab iis alienari fundum quempiam, & si contra fecerint, eum in Claudium transferendum iussit: eo fundo à liberis alienato, controuersia est inter consanguineos & Claudium. Illi enim ex nostra consuetudine admitti volebant ad retractum, Claudius autem ex testatoris dispositione. In qua specie dominus Ferro. in consue. Burdig. hoc tit. de retractu, §. j. col. ij. vers. addidimus, dicit præferendos consanguineos. Nam cum viuus testator eos à retractu excludere nō potuisset, nec suo quoque restamento, quo Claudium admittere voluit, id facere potuit, cum legis beneficium eis admittere non potuit, l. cordonem, ff. de ope. libe. Cui adde quæ diximus supra hæc eadè gl. nu. 7. veruntamen.

- 117 ¶ Nos tamen contrà (quod pace eius viri dictum sit) arbitramur. Illud enim planum est, hanc testatoris prohibitionem, quæ (vt ipse fatetur) valet, cum facta esset intuitu certæ personæ, impedire eius fundi alienationem, dominiumque transferri. l. peto, §. vlt. & l. cum pater §. liberis, ff. de leg. ij. & l. pater, §. filiam, ff. de leg. ij. & voluerunt gloss. Cy. Bar. Bal. & alij in l. ea lege, C. de cond. ob. caus. Ex quo consequens illud sit, vt nec locus sit retractui, ex sententia Pau. Ca. *de persona* ff. 2

valet, & im- confil. lxxiiij. in causa mota, post prin. rursumque col. ij. vers. & idem dicendum est, lib. ij. & C. *pedis alie-* po. confil. causarum civilium xliij. in quarta. col. ij. & late diximus supra in §. j. in gl. ij. in ver- *nationem.* bo, a vendis, n. §. sed hic scire, cum multis seq. praefertim in praedictum Claudij, ad quem res redire debet ob contemptam testatoris voluntatem, rescissa illa venditione.

118 ¶ Trigesimo quarto, Suprà in ix. q. diximus emptorem, qui admisit consanguineum ad retra-
An consan- ctum, tenere reiecta à consanguineo de suo facto & culpa tantum. Poteritne igitur agere cō-
guineus re- sanguineus reiecta aduersus primum venditorē? Et certe in aliis venditionibus voluntariis sunt
eiecta pos- qui dicunt posse: alij fecus, nisi cesset sint omnes actiones, vel quodam casu hypothecae habeat
sit recta a- de quo vide tex. in l. si res quam à Titio, & ibi Alb. ff. de euct. gl. Bar. Bal. & Ang. in l. si pro re, §.
gere contra j. ff. eo. tit. Bart. in l. si rem, la. ij. eo. quoque tit. & in l. Iulianus, §. j. & ibi latius Imo. & Recentio-
primum ven- res, ff. de ver. obli. Bal. in l. j. col. pe. ver. quarto hic, an singularis, C. de rer. permu. & in l. j. in fin.
ditorem. C. de iure dot. Imo. in l. si domus, §. j. col. vlt. vers. hic occurrit, ff. de leg. j. At hic venditio siue
cessio facta est consanguineo ab emptore nō sua sponte, ideo non tenetur de euctione, nisi ex
suo facto aut culpa. Itaque cessante illo suo facto aut culpa, non potest consanguineus aduer-
sus eum agere. Consequens est igitur, vt aduersus priorem venditorem agat, vt etiam in hoc
casu nuncupatim tenet Ferro, qui alia quādam allegat in consuet. Burdig. hoc tit. §. iij. col. ij.
vers. quid si res.

119 ¶ Trigesimo primo, Titius debet Sempronio vectigal quodpiam annuū praediarium aut ge-
Si debitor nerale super omnibus bonis, si ipse Titius data Sempronio pecunia huiusmodi vectigal extin-
annui redi- guit, & vt nostri vulgò loquuntur, admortizat, an consanguinei Sempronij poterūt id vecti-
tus eo seli- gal redimere restituto pretio venditionis? Et certe quantum ad vectigal praediarium habemus
beret data consuetudinem expressam supra, §. xxxij. vbi nos aliquid diximus. Sed qd ad alterum generale
pecunia, vectigal pertinet multum refert, an id fuerit venditū cum eo pacto, vt redimi siue admortizari
an sit locus possit restituto pretio, & tunc haud dubiè si ex eo pacto redimatur, nō erit locus retractui, non
retractui. magis, quā in aliis rebus ita venditis, & postea retractis, ex sententia Pau. Cast. cōf. lxxiiij. in causa
mota per dominā Dorotheā, col. iij. vers. cōcluditur. & seq. v. q. ad fi. confil. lib. ij. & late dicemus
infra tit. procedente, §. j. glo. vij. in verbo, *seroni preferet*, vbi huius rei est expressa consuetudo.

120 ¶ An verò sine eo pacto, sed sponte contrahentiū: quo casu & illud distinguendum est, an in-
De eodem. continenti, id est, vt à pleniq; intelligitur, antequā partes diuertāt ad alios actus, eē discēdūt
ab emptione & venditione huius vectigalis: & tūc nullus quoq; sit locus retractui, secundū no.
in l. ab emptione, ff. de pac. & quā late dicemus tit. quoque seq. §. vj. glo. ij. in verbo, *les loyaux*
cousemens, n. u. §. nūc tēpus est, & multis seq. & alibi quoque diximus. An denique ex interval-
lo: & tunc fecus videtur. quid enim id aliud est, quā emptio & venditio huius vectigalis siue
pensitatio, cū in ea interueniat & merx & pretiū: merx quidem immobilis, aut quā pro
immobili censetur, vt late diximus supra §. j. in glo. vj. in verbo, *rentes*, vbi etiam cauetur retra-
ctum habere locum in venditione huiusce vectigalis. quod & reperitur in §. vj.

121 ¶ Nisi hīc dicas huiusmodi admortizationē esse potius distractū, quā contractū, ideoq; nō ef-
De eodem. se locum retractui, vt nuncupatim respondit Pau. Ca. d. confil. lxxiiij. col. vlt. vers. videndū est, li.
ij. Sed nos de huiusmodi ratione late diximus in §. j. in gl. ij. in verbo, a vendis, n. 38. sed & illud
quarto, & seq. vbi ea res non admodum nobis probatur. Nisi forte in distractu liberatorio, cu-
iusmodi hic est: cū videamus fauore gratiaq; liberationis multa à nostris legib. introducta, vt
Liberatio scilicet cōfessio extraiudicialis absente parte facta valeat ad liberandū, licet nō ad obligandū,
favorabi- vt plerisque placere video, & inter ceteros gl. in l. nō solū nostrum, §. si liberationis verba, ff. de
lis. libe. leg. & Bal. in l. is qui heres, in prin. ff. de acq. her. & confil. xliij. Anto. col. ij. vers. non dō quia
maritus, lib. ij. & cōf. cccclxvj. an creditor, col. j. lib. iij. & alibi sepe. quanquā & alij multi cōtra-
riū tenēt, de quo nos alibi latius tractabimus. Et vbi agitur de liberatione, si non valet qd ago
vt ago, valet vt valere potest, l. si vnus, §. si acceptilatio, & ibi Bar. & alij, ff. de pact. & l. & post ré
§. vit. ff. de trāfact. Sig. cōf. xc. Ambrosius, col. ij. nu. 7. Et valet liberatio sine causa, l. tale pactū,
in prin. ff. de pact. & omnes praefertim Recentiores in l. creditori tuo, C. de pact. licet fecus in
aliis pactis, per d. l. creditori, & ibi gl. & alij. Et aliās saepe, & multis iuris articulis, videmus li-
berationes esse admodum fauorabiles, vt quē tendāt ad libertatē, rerū omniū fauorabilissimā.

122 ¶ Sed & aliud est, quod hanc partem tueri potest, vt scilicet retractus locū habere non possit.
De eadem. Nam cū debitor huius annui vectigalis eo se liberat, siue pecunia data, siue alio modo, id
omnino extinguitur est & confusum, vt de seruitute dicitur in l. si tibi homo, §. vlti. ff. de leg. j.
Ideo reuiviscere non potest, quod funditus sublatum est: quia etsi de nouo res perempta insti-
tui possit, non eadem tamen res erit. l. qui vsum fructū areæ, ff. de v. usufr. & l. qui res suas, §. areā,
ff. de solu. & l. si naui, ff. de rei vendi. Ex quibus & illud consequens fit vt ea res à consanguineo

neo

neo redimi non possit, sed tanquam re perempta hic debitor maneat liberatus à statuti neces-
sitate, l. quod re, ff. si cer. per. Quibus rationibus innixus Bal. conf. ccc. statuto cauetur, in fi. lib.
j. scribit in casu statuti concedentis facultatem consanguineis venditoris retrahendi rem ven-
ditam, si dominus emphyteusim emerit, & ita dominium vile cum directo confusum est, non
est locus retractui ex statuto, de quo nos & aliquid diximus suprà §. j. in gl. vij. in verbo, *ou au-*
tres ehoses, nu. 60. ego vero. Et vide quæ scripsimus suprà eo. tit. §. j. in gl. x. in verbo, *dedans l'an*,
in xxv. q. Super quo tamen paulò amplius cogitandum relinquimus.

123. ¶ Trigesimo secundò quæro, si emptor nolit consanguineum offerentem admittere, & patia-
tur se in ius trahi in causa retractus: an ob huiusmodi litem censeat res esse litigiosa, ita sci-
licet, ut amplius durante lite alienari non potest. Et sane Mart. Affli. in tract. *de rebus*, in
verbo, ut intra xxx. dies, col. iij. vers. sexto nota. post Sebast. Neapod. in tract. de iure congrui, in
verbo, possidet, dicit rem effici litigiosam, ob hanc causam, lite contestata, per l. ij. & auth. ibi
positam, C. de litig. de quo & nos transeunter diximus suprà §. xij. in gl. j. nu. 4. at hoc. sed hic
voluimus specialiter attingere, tum ne neglectum esse videatur, tum ut addam, vtrum sit ne-
cessaria in id litis contestatio: q. hinc pèdet, an hæc actio sit personalis an realis. de quo nos la-
te diximus sup. eo. tit. §. vij. in gl. v. in verbo, *par deuant le iuge qui en peut congnostre*, vbi videas.
Sed & tu vide consuet. Cenomania, §. cccxix. quæ dicit ex sola citatione hoc casu rem ipsam
effici litigiosam, & idem ex consuetu. Andegauia, §. cccvii. Vide item quæ in eo de retractu
conventionali dicemus infra tit. seq. in fi. in xlj. q.

*An res effi-
ciatur liti-
giosa, quòd
ea petur
ex causa
retractus.
Sed an in
id causa
litis con-
testatio.
Consuetu-
dines.*

124. ¶ Trigesimo tertio, quia multæ consuetudines huius regni ita loquuntur, ut consanguineus
admittatur ad retractum oblato pretio. quæro an hæc verba faciant conditionem? Et sane Io.
Bap. Rosel. inter consi. Pau. Ca. conf. cxlix. statutum Paduæ, col. ij. vers. non obit. quod tertio, *sang. obla-*
lib. ij. respondit hæc verba potius facere modificationem, ut ipse loquitur, id est admonitionē
quandam, ut id fiat, aliàs eum non admitti, quàm conditionem, per l. muto, §. sub conditione, *an hac ver-*
ff. de tutel. & l. Prætor, in princi. ff. de colla. bonor. & alia iura ibi allegata. Ex eoque infer hu-
iusmodi ius transire ad hæredem, etiam nondum oblato pretio, quamvis conditiones nō tran-
seant, l. si decem, & ibi not. ff. de verb. obl. Super quo ultimo vide quæ dicam in tit. seq. §. j. glo.
vj. in verbo, *ou ses heritiers*, nu. 14. quid autem, & seq. vbi videre poteris.

*Si statutu
admittit cō
ditionem, sang. obla-
to pretio,
an hac ver-
ba faciant
conditionē.*

TIT VLI SECVNDI HVIVS VOLVMINIS

DE RETRACT CONVENTIONEL,
DE RETRACTV CONVENTIONALI.

P R A E F A T I O.

HIC IGITUR retractus conventionalis dicitur, vocabulo qui-
dem Latino, & quo vtitur Pomponius in l. stipulationum, quæ est v. in
principio, & iterum in §. conventionales, ff. de verb. obl. & Vlpianus
in l. in conventionalibus, eodem titulo, ut omittam Iustinianum in l.
ij. C. de Præto. pigno. & Summū Pontificem, qui tamen eo verbo vti-
tur in alia significatione, in c. vlti. extr. de libel. oblatione. Ita autem
vocat retractus conventionalis, quòd ex conventionione & pacto parti-
tium proficiscitur: cum scilicet inter emptorem & venditorem conue-
nit, ut venditor intra certum aliquod tempus, aut quodcumque, aut simpliciter sine tempo-
ris præfinitione, possit rem venditam retrahere siue redimere restituito pretio. Quod pactum
vulgus de retrovendendo, nonnulli de reuendendo appellant. Nam & reuendendi verbo vltus
est Vlpianus in l. Iulianus ait, ff. de bonis liberr. & hinc Reueneo, in l. lege, ff. de leg. commif.
Alibi quoque Transcribere dicitur pro reuendere, in l. si vir vxori, ff. de præscript. verbis.

*Conuentio
nalis dictio
latina.
Retractus
conuentio-
nalis quare
dicatur.
Reuendēdi
verbum.
Transcri-
bendi ver-
bum.*

1. ¶ Porrò de huiusmodi pacto, ut multis placet, loquitur l. ij. C. de pact. inter empt. & ven. comp. *Pactū re-*
ff. 3

uendendi ubi satis apparet id pactum esse approbatum de lure ciuili. & hoc ibi non cupatim notant An-
approbatu gel. & Pau. Cast. queam l. legit cum l. j. eius tituli. Quamquam sunt, qui negant eam l. intelligi
de lure ciuili de hoc pacto, sed de alio, quod dicunt ab eo differre, scilicet de restituendo rem restituto pre-
li. tio: vt per Cor. conf. cccxlvj. vifa copia, col. pen. vers. & licet. & Hiero. Cagno. post alios in d. l.
Pactum re ij. col. v. in tertio not. Quibus adde Bal. in tractatu de pactis, col. xxij. vers. ego dixeram supra.
uendendi, Et facit etiam l. si a te, C. eod. tit. de pactis inter emptorem, vbi fit mentio alterius pacti huic
et restitu adeo similis, vt nihil ab hoc distare videatur, quantum ad effectum pertinet. Sed & de lure ca-
di an diffi nonico approbati, non obscure patet ex not. a gloss. & Docto. in c. ad nostram, de emptione &
rant. venditione, & in c. conquestus, de vsuris.

Id pactum

de iure 3 ¶ Et in vniuersum non improbari hoc pactum, voluerunt Doct. in d. l. ij. Host. in c. significan-
canonico op te, col. j. vers. quid si dicat, vendo tibi, & ibi quoque lo. And. col. ij. extra de pignoribus, Collect.
probatum. in c. in ciuitate, de vsuris. Bal. conf. xxxix. proponitur, col. vlt. lib. ij. & conf. cccxxij. instrumen-
De iisdem to, col. ij. eo. lib. ij. & conf. ccclix. hunc pactum tangit, col. j. lib. v. Sig. conf. cccxxix. casus, A. pre-
rebus. tio, col. j. Ang. in l. ad officium, C. communi diuindendo. Sal. in l. ij. in ix. q. C. de rescindenda
 venditione. Pet. Anch. in dicto c. ad nostram, & ibi quoque Imo. & Pan. col. j. de emptione &
 venditione. idem Ancha. conf. ix. plurimæ, col. j. & latè conf. xxx. dubitari solet, col. ij. vers. se-
 cundo probo, & multis sequentibus. Cuid. Pap. deci. Delphi. dxvj. an per confessionem. & conf.
 xlix. principale dubium, vt opinor, in tractatu de contractibus illicitis, col. vj. vers. verum
 quid si vendit, & Ambrosius Vignat. in tractatu vsurar. in multis locis, & Iason, qui alios ci-
 tat, conf. clij. præsupponitur in facto, col. v. vers. sexto facit, lib. iij. & Doctores vbiq., præfer-
 tim hi, quos statim in vers. ab hinc secundo citabimus. Verum quia aliqui paulo religiosiores
 dubitabant, propter textum, vt opinor, in d. c. ad nostram, Martinus Pontifex Decre-
 tali in eam rem edita, palam declarauit, huiusmodi pactum esse licitum, etiam in annuis vecti-
 galibus siue pensationibus generalibus. Eius initium est, hodie & c. ad futuram, sub titulo,
 de emptione & venditione, in extrauag.

4 ¶ Quin Theologi quoque, nec in foro quidem conscientie, quod appellant, hoc pactum reii-
Id quoque ciunt, scilicet Gul. Card. cuius inter cætera autoritate d. extrauag. innuitur in suo tractatu in-
pactum fo- cipiente, Abbas sancti Iacobi, circa medium. Henri. Horta. in suo tractatu de contractibus, in-
ro consien v. dubio. Ioannes Gerson. in tractatu eiusdem tituli, parte prima, cõsideratione vj. & vij. & ite-
pagnare. rum parte secunda, propositione j. ij. iij. & v. rursusque parte iij. in fi. Ant. Flor. in tractatu,
 de vsuris, c. iij. v. vij. & omnium copiosissimè Conrad. in eodem quoq; tractatu, quæst. lxxxij.
 pertorum: vbi allegat & alios multos receptæ apud Theologos autoritatis. Vt interim omit-
 tam nostrates, qui & hoc idem de foro conscientie affirmarunt: videlicet Alb. in dicta l. ij. de
 pactis inter empt. Archi. in c. plerique. xiiij. quæstione iij. Cæpo. in tractatu de simulat. contra-
 ctuum, in xij. præsuppositione iij. partis principalis, & Guid. Pap. in dicto tractatu. Et de hoc
 minimè dubitandum fuit, cum legamus Leuitici xxv. Dominum hæc dixisse filiis Israël. Cun-
 cta regio possessionis vestræ sub redemptionis conditione vendetur. Quem locum in id expen-
 dit Pet. Anch. d. conf. xxx.

Legibus
Mosaicis
approba-
tur.

5 ¶ Neque id negat dictum c. ad nostram, tum quia non loquitur de pacto reuendendi simpli-
Intellectus citer a tempore venditionis, sed post tempus aliquod: quod longè deterius est, magisq; auget
nostræ, suspicionem fraudis & simulationis, vt dicam in hac eadem gl. nu. 30. sextum q. contractus, &
de emp. & iterum in §. j. huius tituli, in verbo, a tel tempus, nu. 69. sed vnum, & seq. Quamuis Ant. Burgos,
vendi. ibi col. xiiij. vers. ided conabor, noua quadam ratione contendit, nihil interesse, quantum ad id
Ad præ- de quo agimus, siue pactum simpliciter, an post aliquod tempus. Tum etiã quia cum huius-
sumptione. modi pacto, qualecunque sit, id est, siue competat a tempore vditionis, siue post aliquod tem-
contractus pus, ille textus requirit etiam modicitatem pretij tantum, vt aliqui censent. aut vt alij maiore
vsurarij numero autumant, non solum eam modicitatem, sed & illud prætereà, vt emptor solitus sit
qua requi- fœnerari, vt scilicet præsumatur contractus pignoratus in fraudem vsurarum factus, & non
ratur. vera emptio. De quo (vt omnes quorum nunc recorder, simul colligam) vide per glossam, &
 omnes Doctores ibi, & iterum in c. illo vos, de pignoribus & in dicto c. conquestus, de vsur.
 & Doctores, maxime Bald. & Pau. Ca. in dicta l. ij. & ibi late Hiero. Cagno. nume. 13. de pact.
 inter empt. Archi. in dicto c. plerique, xiiij. quæstio. iij. Goffre. in summa, de pigno. in fin. Laur.
 Rodul. in repetit. cap. consuluit. in secunda parte, quæstio. lx. & seq. eod. tituli. Iacob. Arretin.
 Cyn. Alberic. Sal. Fulgo. & Pau. Castren. l. emptione, C. plus vale, quod agit. Bald. in l. vltim.
 in fi. C. de condi. infer. & in c. j. colum. ij. vers. quæro de quibusdam, tituli de feud. dat. in vi-
 cem leg. com. & consilio, cxxxiii. quædam mulier, in ii. dubio, lib. i. & consilio. cccclxxxvii. ap-
 pareat, eod. lib. i. & consi. ccv. Iacobus, lib. ii. & consi. iiii. casus talis est, quidam Petrus, per to-
 tum. lib. ii. & consi. cxxxiii. secundum ea quæ proponuntur, lib. iij. & d. consilio. ccclix. lib. v. &
 consi. cccclxi. verba Bar. in iii. dubio, eodem lib. v. & consi. cccclxxxix. quod dictus contractus, eo-
 dem

dem lib.v.& conf.cccxlvij.ad euidentiā præmitto,eod. lib.v. Ang. confil.ccxliij.multi,in fi.Pet. Anch.d.confilix.& confil.cclvij.fi prædicta sententia.Imol. confil. x.in casu præmissio tria videtur,in tertio eodēque vltimo dubio.& confil.lv.in casu præmissio,columna ij.verficulo,nec obstat etiam prædictis.& confilioxix.in quæstione quæ vertitur,colum.ij.in quinto dubio.Cardina.Florent.post Guil.Laud.in clementina prima. §.vltimo,in xvij.quæstione,de vsur.Raph.Fulg.conf.cxxxiiij.in quæstione,columna ij.Rapha.Co. confil.cxxxiiij. m c c c l i x. Ioannes promissit,columna vltima,quod repetitur inter consilia Alexandri confil.cix.sine disputatione,libro quarto.Roma.singu.cccxv.quæro an pactum.& consilio cccxxiiij.pro pleniori,columna ij.verficu. vltra dubitatum.Paul. Cast. consilio lxxiiij.in causa mota per dominam Dorotheam,col.ij.verficulo,quartò refultat,libr.ij. & consilio cix. visa petitione prædicta,columna j.eodem libro ij.& confil.cccvj.quanquam longa,colum.ij.verficu.ad hoc autem vt talis,eodem libro secundo,& consilio cccxxij.visa supra scripta, col. ij.verficu.quod autem simulatio,eodem libro ij.Panormitanum consilio lxxvj.in præsentia,columna j.& ij.libro j.& consilio lxxix.casus in his terminis proponitur,quidam dominus Antonius,libro ij.Christ.Castel.in suo consilio incipiente,cum ab exordio,quod impressum est in quibusdam codicibus tractatus malefactorum Bonifaci.Vitali,in fine.Petr.Ferra.titul. forma libelli in causa venditio,in princip.columna ij.Ioan.Ana.in consil.lvij.visis instrumentis,& ibi Lud.Bol.in additio.& Monto.Mascarellum,inter conf.Lauren.Calca.& confil.xxvj.clementissimi,colum.ij.numero vj.& sequent.& consilio lxxxij.pro inuestiganda, columna prima.& plenius ipsum Calca.confilio sequen.viso casu,per rotum Ange.Aret.in §.item si, columna xxij.verfic.& per ista iura,Instit.de actio.Vital.Cambo.in tracta.clausul.char.cxxxij.verfi. restat.Corne.confil.iiij.multum diffusè,lib.j.& consilio cccxxij.quanquam in hac, eodem lib. j.& consilio cclxj.cum quo,eodem libro j.& consilio cccxlvj.visa copia,eodem lib.j.Bal. à Bar. inter consil.illius,consilio xxij.visis dictis contractibus, colum.j.& seq.lib.ij.Barba.confil.ij. scripsit sapientia fons,colum.ij.& ij.lib.j.& consil.lxxvj,illud in medium,in primo dubio,lib. iij.& consil.vij.illud afferam,per rotum,lib.iiij.& consil.xxj.clementissimum.columna iij.verfic.extat tertia præsumptio,eodem lib.iiij.Alexand.confilio xlvi.circa præsentis.col.j.lib.iiij.& consil.cix.viso processu,columna vlt.lib.iiij.& consil.cix.sine disputatione,columna vltim. eodem lib.iiij.& consil.xxvij. in causa & lite,columna j.verficu.nec prædictis,lib.v.& consilio liiij.circa primum dubium,columna j.libro sexto,quod quidem consil.idem est cum illo conf. xlvj.lib.iiij.nisi quod initium est diuersum.Cepo.in dicto tractatu de simul.cōtractuum: char. antepen.Guid.Pap.d.deci.dxvj.& consil.cxxx.circa processum,col.ij.verfic.& his sic præsuppositis.& latissime in tractatu de contractibus illicet.Fabia.in tracta.de emptione & venditio.in vij.q.principa.colum.iiij.verficul. sexto quæro.Socin. consil.cxxxvj.præstantissime Doctor, columna vltim.libr. primo, quod iterum repetitur consil.clv.libr.ij.& eundem Socin.confil. cccxlvij.nunquid ex duobus,lib.ij.Ambro.à Vignat,in tractatu vsurarum,quem composuit su per c.alubriter,charta 14.verf. sed cum raro. extrà de vsur.Iacob.à Sanct. Geor.in l. interpositas,nu.3.& 2.sequen.C.de transact.& in l. si quis nec causam, §.res pignori, ff. si certum per. Carolus Ruin.confil.xvj.circa primum.col.iiij.numero 9.& sequen.vique ad fin.lib.iiij.& consil. lxxvj.quia dubia,colum. iij.eodem libr.iiij.Philipp.Deci.confil.clvij.in causa aæ coram,columna j.& ii.& consil.cccviiij.in casu ad nos transmissio,colum.ij.verfi.secundò datur.& consil. dclxviij.pro resolutione,propè per totum.& consil. dxcij. viso consilio. Steph. Bertr.confil.lxxxviiij.in facto,lib.j.& consil. clxix.visis duobus, columna ij.eodem libro j. & consil. clxxxiiij.vidi casum,eodem libro j.& consilio xxxii.pretij vilitas,in princ.lib.ij.& consilio cccix.cum scriberem,eodem lib.ij.& consil.cccxxv.pretij vilitas,eodem lib.ii.& consilio seq.viso processu,num. 13.& 14. eod. libr.ij.& consilio cclxxxvii.cum præsupponatur,eodem libr.ij.& consil. lxxxvij. puto quod animæ,col.j.lib.iiij.& consil.cxj.ponitur,per totum,eodem lib.iiij.confil.clx. si non sine grandi,num.3.eodem lib.iiij.& consil.lxxxvi.ponitur,col.ij.lib.iiij.& consil.cix.eodem initio & libro.Ias.confil.xxi.venerabilis,nu.4.lib.j.& consil.cl.videretur,& iterum consil.sequen. libr. iij. & consil.cliij.præsupponitur eodem lib.iiij.Matth.Affl.& deci.Neapo. lxxv.in causa Melchioris.& dec.cccxxxix.fuit pronuntiatum.& Thom.Ferra.cautela xvii.magna est quæstio.& Paul.Par.confilio lv.contractus:colum.iii.num.29.& sequen.lib.j.& D.Betr.deci.cii. quæ requirantur. 3& Maria.Socin.confil.50.viso instrumento,colum.j. libro j. } Apud quos videbis amplissimè vtriusque partis rationes,quas idè hîc omisimus,ne tñ tam frequenter actam iterum ageremus.

¶ Sed & in hac re tamen quædā prætermitttere nō potuimus tibi maximè notanda. P R I M U M, *An eā præsumptionē tollit, quod vtraque illam opin. procedere, cum huiusmodi pactum de reuendendo in ipso contractu, id pactum aut mox post ipsum, appositum est: secus si ex intervallo: nam tunc nihil omnino facit ad præsumptionem fraudis vel simulationis, vt nuncupatim respondit Pan. d. consil. lxxx. colum. ij. si ex intervallo, id pactum reuendendi* *verf. tertio me mouet intervalum, lib. ij. & non obscure Paul. Castr. d. consil. cccxxii. col. ij. nullo appo-* *libr. ij. dum loquitur de huiusmodi pacto facto eodem die, vel sequenti. & expressim Alexand. situm.*

confi.xxviiij.in causa & lite,col.ij.verf.& quamuis nonnulli,lib.v.per multa,quæ illic allegat.
& Cor.conf.cxxxiiij.viſo copioſo,col.ij.verſ.item ponderandum duxi,lib.j.& d.conf.ccxlj.col.
iij.verſi.nec videtur quòd pactum,lib.iiij.& Stepha.Bertrand.d.conf.cix.col.vlt.lib.iiij. Cæpo.
cautel.ccxlj ſecundum poſtremam computationem,pactum pignoris. & in tractatu ſimula-
tionis contract.in prima præſumptione,col.vij.& nouiſſimè Fran.Ripa in l.nemo poteſt,col.
xiiij.num.73.adde ſimile,ff.de lega.j.

Pactum legis commissoria appositum ex intervallo, non reprobat.
7 ¶ Nam & licet aliàs pactum legis cõmiſſoriæ reprobetur in pignoribus.l.vlt.C.de pact. pign.
& c.ſignificante,extrà de pign.id tamen intelligitur,cùm apponitur in ipſo contractu,aut in
continenti poſt:nò etiam ſi ex intervallo,l.Titus,& ibi Gul.Cu. qui ratione reddit,Bart. Bal.
Sal.& Pau.Ca.ſſ.de pign.act.& l.quamuis,aliàs,Calipodius,& ibi etiam Bar. ff.de ſolut. Cy.
poſt Petr.in d.l.vlt.& ibi quoque Io.Fab. qui eam vnam in eodem tit.legit. & Bar qui id dicit
perpetuò menti tenendũ, & Sal.C.de pact.pig.idem Bar. & Sal. qui etiam rationem reddit, in
l.ij.C.co.tit.Bal. & Ang.in l.j.eodem quoque tit. ipſe Bar.in l.ſi ex cautione,in ſi.C.de non nu-
pecu.vbi id trahit ad renuntiationem,quæ fit ex intervallo.Bal.in l.cùm fidem,verſi.quæro &
c. eo. tit.vbi id quoque trahit ad renuntiationem non numeratæ pecuniæ.& in c.j.
col.ij.verſi.quæro pone quod pactum,tit.de feudo dat.in vic.leg.commiſſ.& ibi quoq; Aluaro.
col.iiij.verſi.oppo.ab extra,vbi id intelligit,cùm id fit diu ex intervallo.Ang.in l.cùm domi-
nam.C.de pignorib.Raph.Co.conf.clxxix. facta fuit quædã tranſactio,col.j.Collect.& Pan.
in d.c.ſignificante,vt terque col.ij.de pign.Alex.latè conf.clxxvii.viſo proceſſu,in multis locis,
& confi.ſequen.col.j.lib.vij. Cæpo.cautel.ſecundum priorem computationem,cccix. pactum
pignoris.Fabia.in tractatu empti.& vend.in vij. quaſtio.princip.col.j.verſic. & primò quæro.
Guid.Pap.deci.Delphi.vj.pactum legis,& ſing.cccclxxvij.verſi.quæro mutuati.Philip.Deci.
in l.traditionibus.col.penul.verſi.in glo.ſina.C.de pact.& Fran.Ripa in d.l.nemo poteſt, col.
xiiij.num.74.pro iſta limitatione,ff.de leg.j.& Stepha.Bertran.conf.cxxxiiij.ponitur in factò
quòd nobilis,in iij.dubio,lib.j.& confi.ccliiij.vidi proceſſum,colũ.j.eodem lib.j.& conf.xc.j.ex
propoſitis,numero 7. libro iij.

Redit ad pactum reuendendi.
8 ¶ Sed hîc paululum attende Lector,quia quantum ad pactum de reuendendo,illud quod di-
ximus,non omnes ita ſimpliciter admittit.Nam Pau.Caſ.conf.cix.viſa petitione.col.ij.verſ.
eſt etiam,lib.ij.dicit id pactum factum eodem die magis arguere ſimulationem,quàm ſi eſſet
factum ex intervallo,ranquam ſcilicet non omnino eſtugiat ſuſpicionem,quòd ex intervallo
factũ ſit,ſed aliquid ex ea imminuat:quod & ante eũ nũcupatim voluit Albe.in d.l.ij. verſi.ſed
quid ſi emptor,C.de pact.inter emp.& vend.cõpo.Et idẽ dicit Rapha.Co.cui ſubſcripſit alter
Raph.Fulg.inter conf. ipſius Co.conf.cxxxiiij.mccc.lxx. & c.Ioannes,col.vlt.verſi.poſſet ergo
vltorius,quod repetitur inter conf.Alex.conf.cxix.ſine diſputatione,col.ij.verſi.poſſet ergo, lib.
iiij.vbi ſubiungit,quòd ſi ita emens conſueuerit ſœnerari,nò videtur ſublata præſumptio ſi-
mulationis ex intervallo vnius menſis aut paulò maiori,cùm vſurarij omnes cautelas excogi-
tant ad circumueniendam iuris præſumptionem,& vt id faciant, ex intervallo promiſſiones
iſtas faciunt,& in alio inſtrumento,vt per Io.And.in d.cad noſtrã,de empti.& vendi. de quo
& nos ſtatim dicemus. Quiſquis autem fuit qui in ipſo volumine Alex.edidit conf.ſequens,vt
delicet cxx.in propoſita quaſtione,ſiue iſ fuit Rapha.Fulgo.quod ego ſuboleo ex eo quod ſcri-
bitur poſt ſi illius conſil.ſiue Raph.Co.ſiue alius,in ea eſt ſententia, vt id interuallum magis
augeat ſuſpicionem fraudis excogitata contra d.c.ad noſtram.

Quid ſi actũ eſt ab initio, vt id pactum poſtea fiat.
9 ¶ Et vt hæc poſtrema opin.non mihi admodum arridet,niſi emptor aut contractus ex aliis cõ-
iecturis eſſet aliàs vehementer ſuſpectus, quod illi ſatis ſentiunt:ita illud mihi minimè du-
bium videtur,quòd ſi ab initio & in ipſo contractu actum fuiſſet, vt poſtea ex intervallo id
pactũ ſiue promiſſio reuendendi fieret:nihil hic operaretur illud interuallum, ad eſſugendã
hanc præſumptionem fraudis:imò fraus quædam maior atque colluſio inde præſumeretur:vt
in ſimili dicit Inno.in c.gravis,paulò ante ſi.extrà de depoſi.& Bal.in auth.hoc ius,colũ.pen-
verſi.ſed pone quod ſuper,C.de ſacroſan.eccleſ.& in d.l.cùm fidem,in ſin.C.de non nume-
pecu.vbi dicit menti tenendum.At quod facit,quod ſtatim dicemus in ſeq. verſic. rurfumque
alius duobus ſequen.

Quid ſi fiat promiſſio faciendũ.
10 ¶ Et idem dicas(quanquàm & idẽ eſt cũ eo quod diximus)cùm non ſit in ipſo cõtractu pactũ
de reuendendo,ſed ratum promiſſio faciendũ id pactũ:quia perinde eſt,quãtũ ad id de quo agi-
mus pertinet,ac ſi pactũ ipſum in ipſo cõtractu fuiſſet factum,vt ex factò reſpõdit Steph.Ber-
tran.conf.clxxxiiij.vidi caſum,in j.dubio,lib.j.& vide quæ diximus in ſimili ſuprà tit.præcedẽ-
ti,ſ.j.gl.xiiij.in verbo,ou equipollent a vente,nu.39.ex iis autem. Quanquàm in contrariũ facit,
quod ab eodem Bertr.ſcriptum eſt conf.cxxxiiij.ponitur,in iij.dubio,eodem libr.j.cùm dicit,
quòd licet non valeat pactum in pignore appoſitum, vt ſi pecunia ſoluta non fuerit intra ali-
quod tem

quod tēpus, res empta maneat eodem pretio, per totum tit. C. de pact. pigno. tamen secus, si sit tantum facta promissio vendendi; quia aliud est vendere, aliud promittere idipsum facere.

- 11 ¶ Sed huic sententiæ facile nō accesserim, & de eadē plenius in fi. huius tit. nu. 53. dies me deficeret. Et priorē mirū in modū adiuuat, quod in simili à multis dicitur, nihil referre, an fiat locatio ad longum tēpus, statim in initio locationis: an ad paruum tempus, cum pacto de renouando ad aliud tēpus. quod iunctum priori facit longum tempus. Id enim videri factū in frau dem. Lapsus alleg. xij. disputat hic. Anto. in cap. apostolica, extrā de donat. Et facit, quod scribit Card. Flo. in cle. j. §. vlt. in pen. q. de reb. ecclē. non alien. & Fel. in c. quā in ecclesiā col. xxxiij. versū. sim. iter si fiat locatio, extrā de constit. licet in simili contrarium sentiat Bal. in l. volūtas, col. ij. versū. idem puto. C. de fideicom. Sed pro priorī sententiā vide multa per Alex. consil. lxxvij. visis duobus, per totum illud consil. lib. j. quod iterum repetitur consil. clxv. lib. ij.

De eadē.

- 12 ¶ Secundum, quod huiusmodi pactum non in ipso instrumento principali appositum, sed seorsum ac separatim, magis facit ad illam præsumptionem fraudis: tanquam excogitatum id fuerit, ne fraus ipsa pateat, secundum Io. And. imo. & Bar. in d. ad nostrā, de emptio. & vend. Bal. consil. cccxxij. in instrumento, col. vlt. ibi, ex contrariis igitur qualitatibus, lib. ij. Raph. C. Fulg. d. consil. clxxxij. col. vlt. Alex. d. consil. xlvj. circa præsentis, col. j. versū. concurrunt & alia cōiectura tradita, lib. ij. quod repetitur vt suprà diximus, d. consil. liij. circa primum, lib. vj. nisi quod diuersum est vtriusque initium. & Soci. d. consil. cclxvij. nunquid ex duobus, col. j. lib. ij. & laf. consil. cliv. circa primum, col. j. lib. iij. Caro. Rui. d. consil. xvj. circa primum, col. iij. nu. 10. lib. iij. & Steph. Bert. consil. clxxxij. vidi casum, in j. dubio, lib. j. & quod in simili scribit Corne. consil. xij. videtur in hac, col. ij. versū. his tamen non obstat lib. ij. Vt tamen interim videas Bal. in l. cum allegas, col. ij. versū. sed hic dubitatur. C. de vfuris.

Id pactum nō in instru mento, sed postu ma- gis suspectū est.

- 13 ¶ Nam quodam modo id fit secretū & clanculum, quod in ipso contractu principali nō est appositum. Ad quid enim id fit, nisi vt lateat: ideo & ex hoc capite, quod veluti clā fiat, magis p̄sumitur fraus & dolus, vt satis probatur ex l. hi qui, quā est pen. C. de rescin. vend. & l. ab Anastasio, in verbo, non occultē, & ibi Bal. in v. not. C. mand. & in l. vxor, ibi, fortuitas, & iterum ibi, nec clanculo, sed publicē, rursumq; ibi, nec coniunctio furtiua. C. de repud. & l. vlt. ibi, absconditam machinationem. C. de litigio. & l. non existimo, ff. de admin. tut. & c. quia propter, ad fi. de elect. & c. consuluit, & ibi glo. in verbo, clam. & Doct. inter ceteros, Phil. Deci. col. iij. versū. vlt. nota ndum, de offi. deleg. & c. j. & ibi glo. in verbo, occulta, quā alios tenet, allegat, & etiam Inno. in eodem verbo, & alij quoque extra vt ecclē. bene. & c. quod latenter, de reg. iur. & voluerunt Doct. vbique, & inter ceteros Iaco. Aret. fac. But. Bal. Sal. Raph. & Corne. in l. j. C. de repud. hared. Alberi. in l. omnes, §. Lucius, ff. quā in frau. cred. Bar. in l. post contractum col. ij. versū. quartus casus, ff. de dona. & in l. pupillus, §. vlt. non semel. ff. de autori. tut. Bald. in l. per diuersas, tum alibi, tum in fi. C. manda. & in cap. j. circa medium, & ibi Philip. Deci. column. vltim. extrā de fide instr. Ang. consil. cccxc. charissime, column. ij. Rapha. Co. consil. lxxvij. in præfenti, col. ij. Pet. Anch. consil. xlvij. quitalia, column. ij. versū. secundo quia talis, vbi multa in id allegat. Rom. consil. liij. visis, column. ij. versū. tertio. Capo. consil. causatum criminalium xvij. visa commissione, column. pen. versū. item & vltimū, & in tract. simulationis contractuum, in xx. præsumptione. Barb. consil. xij. clem. nufsumi, col. ij. lib. ij. & consil. liij. præclare, column. xij. versū. & præmitto, eod. lib. ij. & consil. vij. illud afferam, column. antepen. versū. quā autem indicia, lib. iij. vbi id trahit ad suspicionem vfurarum. & consil. liij. viso celebri, column. v. ante medium, eod. lib. iij. lafon consil. cxlj. visa, column. vij. versū. tertio principaliter, lib. iij. Philip. Deci. consil. cccxxv. in causa magnifici, col. ij. versū. quarta est præsumptio. Hippo. Mar. in rub. ff. de lica. col. ij.

Quod clā & secretū sit, suspectū est.

- 14 ¶ Et hinc, qui clā aliquid faciūt, censentur habere malā fidem, nec ignorātiā aut errorem al legare possunt, l. vlt. ff. de ritu nupt. & c. vlt. §. si quis verō, extrā de claud. despons. vbi scribitur, Et quod ita hos nō expertes esse scientiā, aut certe affectatores ignorantia videri. & c. cum ex iniūcto, post factum est, prin. & ibi Io. Ana. in iij. not. & Fel. in prin. de hared. glo. in l. qui contra, in verbo, errore. C. de mala fide incest. nupt. & in l. j. C. de interd. matr. & ibi quoque Docto. inter quos Bal. in j. lect. ex hoc di. factū esse cir. haberi notab. limitationē legum, quē dicunt sexum & rusticitatem excusari. & in j. lect. di. censetur. cit id menti esse tenendum contra rusticos. Idem Bal. in l. iij. col. ij. C. de sum. Tri. & in l. error. Nec sexus, col. iij. in j. quest. C. de iur. & facti igno. in cap. bonæ, le. ij. in verbo, requisitus, paulō ante fin. de nec rustic. postu. Prala. Alberi. in laut qui aliter, §. j. post princ. ff. quod vi aut clam, & in l. qui ex aliena. §. cit as, excu. vlt. nu. 3. ff. de acqui. hared. Barto. in l. si adulterium, in princ. col. penul. ff. de adult. Rom. conf. sam. à clā. ecccccij. in re præfenti, col. j. Panor. in c. de homine, de celeb. missa. & in c. j. de clande. despons. definis. Pau. Castren. in l. ciuilem, paulō post princ. C. de furt. C. po. causatum crimin. consil. xxvj. actibus. magnifici, col. ij. versū. item fraudulosa, quod repetitur inter consil. Alexand. consil. cccxxv. circa primum,

primum, lib. j. ipse Alex. in addi. Bar. in l. ne passim. C. de iur. & fac. ign. Firmia. in tract. de Epi. sco. q. ix. ver. item neminem excusat. Fel. in d. c. consuluit. col. pen. de offi. dele. & in c. quoniam, col. ij. ver. quinta conclusio, de simonia, & in c. portò, de senten. excom.

15 ¶ Quibus mirum in modum cōcinit, quod à Fabio Quintiliano Oratorū, post Ciceronē, prin-
De eadē re. cipe, scribitur libr. Oratoriū institutionū, quo loco de argumentis disserit. Tropion interdū
ex oratori- ad coniecturas pertinere: vt si dicam, bona mente factū, idē palam: mala idēque ex insidiis,
bis. nocte, in solitudine. Demonax ille Philosophus eximius, qui Hadriani Imperatoris tēpore flo-
Demonax. ruit, nunquam adduci potuit, vt ad sacra mysteria; Eleulinia accederet. Cuius rei vehemen-
De sacris ter à populo exagitatus & accusatus, tanquā patriæ religionis contemptor, facinus in cōcione
Elenfinijs. excusauit, & statuit ea sacra iure ac merito esse sibi suspēcta, quod in occulto fierent: ea autem
omnino manifestari oportere, vt si bona essent, alios ad sequendā amplectendāque religionē:
si mala, ad cauendā inducerent: vt auctor Lincianus in vita illius. Vt non abs re Leges xij. tabu-
larum nocturna mulierum sacrificia prohibuerint: Nocturna mulierū sacrificia ne sunt, vt
retulit Cicero lib. j. de Legibus Et in his posset videri fundata consuetudo Burdigal. c. xvj. de
qua nos loquemur infra, §. vj. glo. ij. nume. §. sed hic quærimus, ad fin.

16 ¶ Tertium, quod iuramentū, quod aliās plerunq; solet confirmare contractus, actūsque inua-
Iuramentū lidos, c. cū contingat, extrā de iure iur. & c. quantus, de pact. lib. vj. cum in finibus simil. tamē ap-
reddere positū in huiusmodi contractibus factis cū hoc pacto reuēdendi, eos magis reddi suspēctos de
actū suspe- fraude & simulatione: vt voluerūt Host. & Io. And. in d. c. illo vos. vterque ad si. extrā de pign.
ctum suspe- arg. c. super hoc, de renūti. & idē Host. & Io. And. in d. c. ad nostrā, vterque post prin. dē emp. &
ctiorem. vend. & Bal. conf. cclxxv. p. amisso statuto, col. ij. vers. nec prædictis obstantibus, lib. v. vbi di-
cit hanc suspēctionē esse violentā, per d. c. super hoc. & Soc. conf. cclxx. vlt. prædicta, col. vlt. vers.
tertius autē lib. ij. quod repetitum est conf. xxij. lib. iij. & Ambro. à Vignat. in tractatū de vsur.
quē composuit super c. salubriter, char. 8. col. iij. in v. d. c. io. & iterum in repet. c. ad nostrā,
de emp. & vend. & Guid. Pap. sing. de cccxxvij. quando dicitur, paulò ante fin. Et antē hos
omnes glo. à paucis (quod sciam) annotata in c. significauit, in verbo, interdicit, in fi. extrā de
cens. quā id dicit generaliter iuramentum appositum in contractibus suspēctis, eos reddere
multò suspēctiores, tanquam scilicet cautum extortum, confirmandorum eorum gratia.

17 ¶ Quod confirmari potest ex glo. not. in l. si quis sub cōditione, quæ est vj. in prin. ff. de cōdi.
De eodem. titi. quæ not. ex eo tex. arg. contra eos, qui ita contrahunt matrimonium, vt iurent neutri iure
Clausula consanguinitatis, si quæ sit separatū matrimonium. præsumuntur enim ob id sciuisse con-
cantiores, sanguinitatem. Ex ea q; not. Duct. vbi que huiusmodi clausulas cautores, quæ scilicet cautum
actū suspe- ponuntur ad contractus suspēcti confirmationem, ipsum magis suspēctū atque fraudulentū
ctum suspe- præsumi facere. Et inter ceteros Bal. & Albe. in l. pen. C. de eund. quæ ex eo intelligitū id, quod
dunt. in ea l. dicitur, abundantem cautelam nō nocere, nec malē fidē inducere, nisi scilicet in quibus
Abundans alias est presumptio fraudis. & idem Bal. in l. testamentum, in iij. no. & ibi quoq; Pau. Ca. in prin.
cautela no- C. de test. ipse Bal. in l. etiā, col. ij. ver. or modò dubitatur, C. de exec. rei iu. & in c. quia verisimi-
et suspec- le, col. ij. extrā de presump. vbi eam gl. dicit in id esse sing. Pau. Ca. in d. l. vj. & conf. cclxxij. cō-
tra, col. ij. in fi. vers. & etiam hic presumptio, lib. j. Pet. Anch. loquens in suspēctione vsurarū, cōf.
ccij. suprà dicta sententia, col. ij. vers. accedit prædictis, Barb. conf. xvj. præclare, col. v. lib. j. &
conf. viij. illud afferā, col. pen. lib. iij. & conf. xvij. clementissimū ante nu. §. eod. lib. iij. Cor. in
subscriptioe conf. cclxxij. Qurr. in fi. lib. ij. Cap. in tract. simulationis contractuum, vj. præ-
pretij ma- sumptione. Soc. conf. cclxij. diu protectò, col. vlt. ad fi. lib. j. quod repetitur conf. cclxx. lib. ij. vbi
gnitudo respondit etiam ex magnitudine pretij præsumi simulationem, tanquam ea cautius videatur
etiā actum fuisse appositā ad diluendam præsumptionē fraudis & simulationis: quæ ex vilitate pretij aliās
suspēctum oritur, idem Soc. d. conf. cclxx. lib. ij. repetito, vt diximus, conf. l. xxij. lib. iij. quo loco suprà cita-
reddit. uimus, & idem rursus conf. l. xc. in causa magnifici, col. ij. vers. sed si ista, lib. iij. & conf. cclxxvj.
vlt. iam, ad fi. eo. lib. ij. l. as. conf. cclxx. nomine, num. i. lib. ij. Steph. Bertran. conf. cclxx. non solum,
col. iij. num. 17. lib. j. Philip. Deci. in l. quæ dubitationis, num. 4. ff. de reg. iur. & conf. cccclxvij.
vis tota, col. ij. vers. & in primis.

18 ¶ Et vt dicit Bal. conf. cccclxxvij. apparet, post medium, lib. j. quantò plus est cautela (vt nostri
De eodem. nō ineptē, vt alibi diximus, loquuntur) in contractibus suspēctis, tantò plus fraudis doli & simula-
Quò plus tionis inette præsumitur. & idē in c. ij. col. ij. extrā de consuec. vbi (ait) abundantior est cautela,
cautela, eo ibi euidentior est fraus: per d. glo. & post eū lason conf. cclxx. quod prædicti, col. ij. li. ij. Pro qua
plus frau- sententia est tex. optimus, si nō oclitāter expēdatur, in l. ita fidei, ff. de in. fi. sci, quæ probat maiore
dis. fraudē ex hoc præsumi, quod quis ita actū facit, ne fraudē fecisse videatur. & in l. si libertus mi-
nore, ff. de iure patr. vbi grauius offendit, qui quid simulatē facit in fraudem legis, quàm qui
apertē facit contra legem, quam ad hoc expēdit Bal. in c. j. §. callidis, col. ij. vers. quærit glo. nū-
quid,

quid, tit. de prohi. feu. ali. per Fed. & Card. Alex. c. j. col. j. tit. de ali. feu. Quasi scilicet is bis peccet, & quod in fraudem facit, & quod vult videri non factum in fraudem. Et facit etiā, quod per eū tex. dicit Bal. in c. j. §. j. hoc quoque, col. vlt. tit. de succes. feud. Et illud Terentij in Eunuchis, *Vide ne nimium callidum sit hoc modū.*

Nam illic doctus interpres Donatus agnoscit callidum non calidum, vt in quibusdam codicibus scribitur.

Bis peccat, qui fraudē facit, & eā regit. Terentij locus.

- 19 ¶ Sed hic aduerte Lector. Nam Bal. hic, vt propē semper sibi contrarius, conf. cxliij. secundum ea li. iij. nuncupatim loquens de venditionibus factis cum pacto de reuendendo, tradit eas nō esse suspectas ob id, quod in contractu iuratū fuit contractum ipsum esse verum, & non simulatum. Sed & idē in l. emptione, col. j. C. plus vale. quod agit. scribit, quod ex istis verbis, Vendidit, & tradidit verē, & non in fraudem vsurarū, instrumentū nō redditur magis, nec minus suspectū: quod & sensibile videtur in l. j. verū & not. arg. C. de collusi. detegen. Sed ego ei in his non accedo, propter ea quā diximus. Sūntq; qui eu in posterioribus locis citant pro contraria sententia, vt scilicet per hāc verba, Vendidit verē & non in fraudem vsurarum, reddatur contractus suspectior: eamque sententiā sequuntur, videlicet Sal. in d. l. emptione, post princ. Per Anch. d. conf. cclvij. & Ant. & Imo. in d. c. ad nostram, & ibi quoque Card. Flo. & Ant. Burg. col. pen. de empt. & vendi. idem Imo. conf. cxxvij. v. i. in quinquies, col. ij. verific. item illud nō videtur Cepo. in tracta. simulat. contractū, in ix. prae. sumptione. Bar. in c. illo vos, col. j. extrā de pign. Anto. Vigna. in tracta. vsu. quem compoluit super c. salubriter, col. xxx. verū. quinimo plus qui est sub nu. 100. Barb. conf. lxxvij. illud in mediam, col. ij. lib. iij. & Fel. in c. si cautio, col. xxij. verū. de materia, extrā de fide instru. l. ad. dum ipsum Bal. in dicto loco allegat, in l. testamentum, C. de testa. & Chasse. conf. xxv. ex multis, col. ij. verū. 7.

An per hac verba, verē & non simulatē, & similia, praesumatur fraus, an non.

- 20 ¶ Quantum, quod in ea reputatione modicitatis vel vilitatis pretij, quā debet interuenire in hoc pacto reuendendi, vt praesumatur simulatio, res ita vendita minoris aestimanda est, quā si simpliciter & sine eo pacto fuisset vendita: vt expressim in huiusmodi pacto voluit Pan. in d. c. ad nostrā, col. ij. & ibi quoque Barb. & Anto. Burg. col. xij. verū. veniamus modo. & idē Pan. in d. c. in aliquibus, in ij. not. de deci. vbi dicit ita se pluries ex facto cōsultūisse, & esse not. quia in hoc multi errant. & Maria. in c. cum Ioan. in vj. not. per illum text. extrā de si. instrumē. & in c. vlt. in xxij. in princ. arti. quāst. iij. verū. quartus effectus, de dila. & inter consil. filijenus, Barptol. Soci. conf. xv. visis praedictis, colum. vlt. lib. j. vbi dicit nuncupatim, quod quā valent centum sine hoc pacto, septuaginta tantum valent, si cum eodem pacto emanant. & ipse Bar. Soci. in l. j. §. si haeres, col. j. in ij. not. per eum text. & ibi quoq; l. ad. col. ij. verū. item adde bene facere. Et Fran. Ripa, col. v. nu. 26. ff. ad S. C. Treb. & idem Soc. con. cxxvij. nunquid ex duobus, col. vlt. lib. ij. & cōf. lviij. in causa restitutionis, colum. vlt. lib. iij. & Corne. conf. cclxj. cum quo praemittendum est, col. ij. verū. & licet, lib. j. & conf. cclxiiij. quāquā in hac, col. pen. verū. nec aliquo iure probatur, eod. lib. j. & conf. cccxlvi. v. i. copia, col. vlt. eodem quoque lib. j. l. ad. conf. clj. contra constitutionem, col. iij. verū. item illud pactum, lib. iij. & conf. clj. praesupponitur in facto, col. v. eod. lib. iij. Carol. Ruin. conf. lxxvj. quia dobia, col. iij. verū. & tantū minus, lib. iij. Steph. Bertrand. conf. clxviij. illud est certum, num. 3. lib. j. & consil. sequent. visis duobus, in fin. eod. lib. j. & consil. cccxxxix. non puto, nu. 3. eod. lib. j. Philip. Deci. consil. clxviij. in causa quā coram, colū. ij. verū. scilicet. secundū respondetur, & consil. cccviij. in casu ad nos transmissio, colum. j. verū. non obstant plura. & consil. dclxij. in casu proposito, col. ij. verū. primū, quia retrouenditio. & consil. dclxviij. pro resolutione, colū. j. Mattha. Afflict. in tracta. Protomixcos, in verbo, licet enim suprà diximus, colum. penult. & Hiero. Cagno. in rep. d. leg. ij. colum. iij. verū. per quam diligenter, & iterum in xxxvj. qu. C. de pact. inter empt. & vendi. Anto. Rub. conf. cxlviij. v. i. in instrumēto, colū. ij. & ante hos omnes Bald. cuius nullus horum meminit, conf. clxiiij. maritus, in li. lib. v. & è Theologis Ange. Cla. in sua Summa, in verbo, vsura, le j. nu. 66. & Ioan. Gerson. in tract. de contractibus, parte j. consil. viij. nam sicut (ait) tantū plurius valet res, quāto ius & dominium pinguius vberiusque transfertur, ita è diuerso eō minoris valet quā tenuius infirmiusque transfertur. In idque citat illud Leuiti. xxv. quāto minus rebus numeraueris, tantū minus emptori constabit. Et rursus in ij. parte, propositione xix. & alibi saepe in eod. tracta.

Res cum hoc pacto vendita, minoris est aestimanda. Quāto minoris valet ob id pactum.

- 21 ¶ Et id quidem credo esse verissimum, etiā si Guid. Pap. reclamatione deci. Delph. dxvj. an per cō Res semper fessione, dicens contractum ob id cēseri illicitum, quod propter gratiam redemptionis res minoris emittit. In quo admodum errauit. Nam & alias res minoris valet, quod sub aliqua conditione auocari possit. l. j. §. si haeres per cepto, ff. ad Trebel. & l. idem Labeo, §. vitum. & l. si cōtionem & furti. & voluerunt Recentiores in leg. non quocunque, in principio, ff. de leg. primo. Et semper alias quoduis pactum vel onus in venditione appositum est veluti quadam pars pretij, ob idque

Res semper minoris valet ob conditionem & furtum.

ob idque res vilius venditur, vt probat text. in l. fundi partem ibi, id eo vilius fundum vendidit. ff. de rei vend. l. i. in d. verbo, vendidisti, quare id dicit in dubio presumi. Bal. & Sal. qui idem dicit, ff. de contrah. empt. & l. si sterilis, §. si tibi, ff. de actio. empt. & l. iurif. §. quinimo, ff. de pactis, & l. eum, §. vlt. ff. de in diem add. & in d. c. cum Ioannes, vbi ex eo Imol. Panor. & Fel. id expresse not. rem minoris valere ob pactum siue onus appositum.

22 ¶ Sed & est tex. omnium optimus in l. si venditor, §. si quid emptor, in fi. ff. de ser. expor. vbi ita *De ead. re.* scribitur, quoniam hoc ipso minoris homo videatur vanisse. Ex quo Bal. not. rem venditam cum aliquo pacto minoris valere, quam liberè venditam. Et allegat pro simili l. hereditatis venditæ, ff. de hære. vel actio. vend. sed credo eum voluisse allegare l. hereditatem Cornelij, quare est pen. eiusdem tit. quam & glo. in d. §. si quid emptor, citat. Et idem quoque per illum text. voluit ipse Bal. conf. xxxj. statuti ciuitatis Astensis, post mediū, lib. j. & conf. lxxix. dicunt, col. j. eod. lib. j. & conf. clxxxij. locata fuit, col. ij. in fi. eod. lib. j. & conf. cccxv. ponitur, col. j. lib. ij. Et aliàs sæpe idem Bal. idem ipsum tradit, scilicet pacta atque onera apposta in venditione partem facere pretij, remque ipsam minuire: vt in repe. l. ij. col. xxv. verfic. si verò quareuis, ff. de iureiur. & in l. pretij, remque ipsam minuire interrogatur testis de causa materiali, C. de testib. & conf. cccxxxvij. in primis videndum est, col. ij. lib. j. & conf. cccclxxxvj. quidam dominus Brasianus, col. ij. verfic. in contrarium, eo. lib. j. & d. conf. clxiiij. in fi. lib. v. Et idem quoque dicit Pet. Anch. conf. vij. in quaestione, col. j. & conf. cccxxxj. vilis diligenter, col. j. Pan. conf. lxxvj. duo ad claram decisionem, col. ij. verfic. secundo probatur, lib. j. vbi etiam dicit, rem ob id minoris vendi. Alciat. in l. in bonæ fidei, in prima glo. C. de pact. & Zasius de hoc quoque pacto loquens, confil. xij. nu. 36. lib. j. & Docto. vbi que. Nec glo. in c. conquestus, de vsur. quam Guid. Pap. citat pro sua sententia, contrarium voluit, vt omnibus videre in promptu est.

23 ¶ *Preces quoque partem pretij esse.* Quid quod Albe. in d. l. fundi partem, ff. de contrah. empt. preces quoque, quare interdum adhibentur in venditionibus, imputat in partem pretij, per tex. in c. sunt nonnulli, ij. q. j. hucq; refert, quod vulgo dicitur, nullam rem cariorē esse, quam quare pretio empta est. Id quod sumptus est ex Anneo illo Seneca, circa in tria lib. ij. de Beneficiis: Gratuitissima sunt (ait) beneficia parara, facile occurrentia, vbi nulla mora fuit, nisi in accipientis verecūdia. Optimum est antecedere desiderium cuiusque, proximum sequi: illud melius, occupare, ante quam rogemur. Quia cum homini probo adrogandum os concurrat, & suffundatur rubore, qui hoc tormentum remiserit, multiplicat munus suum. Non tulit gratis, qui cum rogasset, accepit. Quandoquidē vt maioribus nostris grauissimis viris visum est, nulla res carius constat, quam quare precibus empta est. Quam etiā vltimam sententiam citat gl. in c. quē penitenti in verbo, labore, de pen. di. xj. ex cuius etiam autoritate glo. in c. & si quæstiones, in verbo, nō petente, extra de simo. dicit non gratis dari munus, quod petenti datur, quod & ressumit Fran. Cur. senior, conf. lxxj. super eo, col. vlt. Quibus consentaneum est illud Apuleij lib. ij. Floridorum: Neque enim aut leui mercede emit, qui precatur: aut paruum pretium accipit, qui rogatur: adeo vt omnia venisilia emere potius velis, quam rogare. Quare omnia quoque orta sunt ab illo veteri prouerbio Tull. in Verrem actione vj. Malo emere, quam rogare.

24 ¶ *Non ob id æstimationis diminutionem tollit.* Sed vt redeamus, quod diximus rem minoris æstimari vendique ob huiusmodi pactum reuenditionis, obtinet etiam si tempus in id præstitutum sit transactum: id eo quod sit nunc emptor ab eo onere reuendendi liberatus. Nam nihil secius censetur res fuisse minoris pretij, cum venderetur, per l. habitationum, quare est pen. in princ. iuncta glo. j. ff. de peri. & com. rei venditæ. Et expressim in casu nostro voluit Phil. Decid. con. cccvij. col. j. vbi supra, & Hiero. Cagnoli, quod re. in d. l. ij. de pact. inter empt. vbi supra, & Pantal. in repe. l. ij. char. 26. in xij. limitatione, C. de re. p. scind. vendi. Et voluit in simili Ro. in l. si quis cum aliter, col. iij. verfic. sexto locum non habet, ff. de verbo. obliga. Nam & aliàs valor & æstimatio rei venditæ censetur ex tempore venditionis, quicquid postea contingat. l. si voluntate, in fi. C. de rescind. vendi. Et id credo verissimū, licet in casu nostri pacti aliud voluerit Anto. Burg. nullo iure aut ratione iusta subnixus, in d. c. ad nostram, col. xij. verfic. ob quod dicit.

25 ¶ *Pactum reuendendi non tollit.* Quare omnia admodum sunt notanda ad casum d. l. ij. C. de rescind. vend. & c. cum dilecti, extra de empt. & vend. vt etiā dicit Pan. in d. c. cum Ioannes. Nā licet huiusmodi pactū de reuendēdo non faciat cessare remediū dictorū iurū, vt post Odo. & Nico. Mar. voluit Bal. in d. l. ij. col. vij. in xij. q. & ibi quoque Sal. col. iij. in ix. q. & Pau. Ca. col. ij. in quarta limitatione, & Pantal. in repe. col. xij. verfic. decimo quarto extēde. Imo in c. cum cōtingat, col. lvi. verfic. tertio casu, quādo dubitatur, extra de iureiur. Barb. quid dicit sing. in c. ad nostrā, in fi. extra de empt. & vendi. & Anto. Tamen ad Burg. in c. cum causa, col. vij. verfic. septimō extēdo, extra eo. tit. & Hiero. Cagno. in repe. d. l. ij. col. v. verfic. exclusus tamē, C. de pact. inter empt. & vend. Tamen ad reputationē æstimationemque veritatis pretij, in casu d. l. ij. id considerandum est, quod tale pactum minuit valorem rei:

vt ad

vt ad hoc propositum expresse declarat Pan. in d. c. ad nostram, col. ij. in secundo casu, de emp. *ij. confide- & vend. & Rom. in d. l. si quis cum aliter, vbi supra. & Soci. in d. l. j. §. si haeres, ff. ad senatus cons. randu est.* Trebel. & d. cons. cccxvii. nuncquid ex duobus, li. ij. & d. cons. lvi. in causa restitutionis, lib. iij. & Philip. Dec. d. cons. cccvii. in casu ad nos transmissio: vbi ex hoc dicunt, quod quis probando simpliciter pretium rei venditae, non debet obtinere in remedio d. l. j. quando fuit appositum pactum de reuendendo: sed debet probare pretium rei venditae cum hoc pacto, quod multum est notandum.

- 16 ¶ Sed illud tamen hic te monitum volui, ea quae diximus, procedere in pacto reuendendi libere. *Quomodo superiora intelliguntur.* Id est, quod in facultate est ipsius, vt possit etiam statim redimere, cum voluerit: secus si non possit, nisi post aliquod tempus: tunc enim ob id pactum non censetur res minoris valere: vt nouiter voluit Anto. Burg. in d. c. ad nostram, col. xij. vers. & quod multi in hoc errant, extra de empt. & vendi. idque probat ex cap. illo vos, de pigno. ibi enim fuit res vendita xxiij. libris cum pacto reuendendi xxvj. libris, & licet modico pluris pretio: & tamen iudicatur ille contractus feceratiuus, ob illum paruū excessum: nempe quia ea facultas resoluendi non erat in optione & potestate venditoris, sed emptoris, vt ibi patet. Constat autem, vt ille dicit, quod in ea prima venditione res tanti valebat, quanti vendita est, ac si alias fuisset vendita si nullo onere, posteaquam ob tam modicum excessum in reuenditione contractus praesumatur vfurarius. Hae illae, qui id dicit sing. & a nemine ante scriptum.

- 27 ¶ Quintum illud est, quod illa vfura & fraudis suspicio, quae oritur ex huiusmodi pacto, cum aliis non adeo facile operatur in datione in solutum, vt in simplici venditione, propter originalem causam necessariam, & quia non interuenit in ipso actu numeratio pecuniae, quae veluti allicit & inescat homines, ex sententia Raph. Fulgo. cons. cxxxiiij. in quaestione verba, col. ij. vers. sed & illud. Quam nuncupatim sequitur Phil. Dec. cons. xvij. cuius superscriptio incipit, ad statutum in venditione, col. ij. vers. nec obstat, quod datio. & rursum col. ij. vers. secundum non obstat. & iterum cons. clxviij. in causa quae coram reuendo, col. ij. vers. tertio respondetur. *Fraudis suspicio ex hoc pacto, an habeat locum in datione in solutum, vt in venditione.* & cons. cccix. in casu proposito, col. j. & d. cons. cccvii. col. ij. vers. secundum quia hic agitur. & laf. cons. cl. videretur, col. ij. vers. secundum & fortius, lib. iij. & cons. seq. contra consultationem, col. iij. vers. pro eadem parte. & Hiero. Cagn. in repet. d. l. ij. col. iij. vers. secundum limita. & Paulus Paris. cons. lxxvj. omnis, col. ij. nu. 33, lib. iij.

- 28 ¶ Licet contrarium senserint, sed obiter & veluti pertransennam, aliudque agentes, Ang. cons. cclxiiij. multi consortes, in fi. & Imol. col. xcviij. in quaestione quae vertitur, col. vlt. vers. pretere dicta adiudicatio, & expressius cons. sequ. cuius est idem initium, col. ij. vers. quintum dubium. nam utrobique loquitur de datione in solutum, & in ea concludit, vt in venditione, praesumitur contractum vfurarium, secundum d. cap. ad nostram, de empt. & vend. atque etiam Pau. Cast. cons. cccvj. quamquam, col. ij. vers. posito autem, lib. ij. dum disputat vtrum datio in solutum facta cum pacto reuenditionis, censetur vfuraria: nec distinguit inter eam, & aliam venditionem. & Barb. cons. l. j. scripsit sapientiae fons, lib. j. & subobscure Corne. cons. cxxxij. viso copioso, per totum, lib. iij. id quoque disputans, quod supra diximus, nec aliter distinguens inter venditionem, & dationem in solutum.

- 29 ¶ Sed pro priori sententia facit, quod alia ex necessaria venditione non adeo facile presumitur fraus aut simulatio, quam ex merè voluntaria, spontanea, vltro nea: vt videre licet apud Ang. in l. si quis posthac, col. ij. vers. sed limito vno modo, C. de bon. proscript. vbi ponit quadam exempla. & Philipp. Dec. cons. cccxxv. in causa magnifici domini, col. ij. vers. item quantitas alienationis. Nam etiam prohibita simpliciter alienatione, non censetur prohibita necessaria. alienationes, ff. familiae cxcix. & l. Diuus, ff. de pet. heredit. Bald. consil. xl. maritus ex delicto, circa medium, lib. j. & diximus plenius supra tit. precedente, §. j. gloss. xiiij. in verbo, *De eodem.* *equipollent à vente, nu. ii. & generale est.*

- 30 ¶ Sextum, quod contractus venditionis, factus cum hoc pacto reuenditionis, magis praesumitur pignoriarius, & in fraudem vfurarum factus, si id pactum ita factum sit, vt non liceat nisi post certum aliquod tempus redimere, quam si simpliciter ita conceptum sit, vt liceat intra aliquod tempus id facere, non expectato scilicet alio tempore. Nam hic est in mera facultate venditoris, quandoque voluerit intra tempus praestitutum, etiam craftino die redimere: illic vero non nisi post aliquod tempus, vt scilicet interim emptor lucretur fructus. *Pactum vt liceat post aliquod tempus redimere, magis suspectum.* Nam in hoc casu expressim loquitur d. c. ad nostram, vt patet ex verbis, à septennio ad nouennium, ibi positus. Quin etiam sunt, qui tenent huiusmodi pactum ita compositum, omnino facere contractum illicitum & vfurarium, etiam si nihil aliud sit, quod vitiet, vt latius dicemus infra c. tit. §. j. glo. ij. in verbo, *etel tempus, nu. 67. sed vnum, & tribus seq. vbi videbis an id verum sit.*

31 ¶ Septimum, quod etiam huiusmodi contractus factus cum hoc pacto facilius præsumitur *Id pactum* *magis su-* *speci-* *maius, aut* *minus pre-* *uiuendum.* usurarius, si ex lege reuenditionis maius pretium, aut etiam minus sit restituendum, quā fuerit ab emptore datum: vt de primo, scilicet maiori pretio satis probatur in cap. illo vos. & ibi Imo. extra de pign. vbi tamen patet id non sufficere. De quo & tu vide Card. Flo. Imol. Pan. in iij. casu. & alios in d. cap. ad nostram, de empt. & vend. Gul. à monte Lau. in clemen. ex grand. & ibi quoque Card. Flor. in §. cæterum, in iij. quæst. eod. ut. Cyn. in l. in emptione, in fin. C. plus vale. quod agit. Bald. consil. ccc. xxxix. quod dictus contractus, in princi. & ver. tertio probatur, lib. iij. & consil. ccc. xj. in quæstione Galuagini, col. j. ve. si quinto, lib. v. & consil. ccclix. hunc passum, circa medium, eo. lib. v. & Capol. in tracta. de simula. contract. in iij. præsumptione. & Angel. Cla. in sua summa, in verbo, vsura, le. j. nu. 66. & Ambr. à Vigna. in tracta. vsurar. char. 14. ver. alius est casus. & Guid. Pap. in tracta. illicitorū contractuū, col. vj. ver. item ex eo quod aliquid. & Steph. Bertr. consil. clxx. si non sine, col. vlt. lib. iij. & Ant. Burg. in c. ad nostram, col. xij. ver. tertia conclusio, extra de empt. & vend.

32 ¶ De minore pretio, quod magis mirum videri potest, voluitis, qui vbique est, qui nihil non *De eodem.* tuxit, non tractauit, non differuit. Iam intelligis Bal. esse, qui reru copia non singulos tantum dixerim, sed vniuersos pene ausim dicere, superauit. Bal. igitur id voluit consil. cxiiij. secundum ea quæ proponuntur, lib. iij. vbi id videtur assignare ei rationi, quod hæc res inusitata sit: sicuti si esset conuentum, vt fructus medij temporis computarentur in pretio reuenditionis faciendæ: nam & id quoque dicit: tanquam scilicet huiusmodi pacta inusitata faciant fraudem præsumi, etiam si cedant incommodo eius, in quem est fraudis suspicio, ob id tantum quod inusitata sunt & insolita. Ita enim multi intelligunt gloss. quam supra ad aliud propositum citauimus, in l. vj. in princ. de cond. inst. & inter cæteros Doct. ibi, præsertim Bald. & Ang. & ipse quoque Ang. in l. pen. C. de eui. & idem Bald. in ca. tertio loco, col. vlt. extra de prob. vbi eam dicit indignam cum aliis concor. adductis à Fel. in c. ij. col. vj. ver. & ita procedunt, extra de rescript. & Franc. Curt. senior consil. lv. super duobus, col. v. ver. & istud etiam. & iterum consil. lxxj. super præmissa, col. xvij. nu. 156. rursumque consil. lxxiiij. super memorata, col. antepen. ver. decimo redditur, & Soc. consil. cxxvij. quoniam, col. v. ver. in primis, lib. iij. & Ias. in l. testamentum, C. de testa.

33 ¶ Ego verò, præter eam inusitationem, si ita fari nobis permittimus, & insolentiam, id quoque *Captiofa liberalitas.* attribui posse arbitror nimis cautela, quæ & fraudem præsumi facit, vt supra diximus nu. 17. quod confirmari, & seq. ex eadem illa gl. in d. l. vj. Neque enim præsumitur quis ea sibi velle auferre, quæ solent & possunt emptores sibi asserere & vendicare iure proprio, nisi vt fraudem maiorem ea liberalitatis specie tegat: quod nihil aliud est, quàm quod dicimus Gallico proverbio, *Reculer pour mieux saillir.* Neque enim quis præsumitur temere & sine causa velle iactare suum, l. cum de indebito, ff. de proba. & c. super eo, de renun. cum si. Et hanc proprie captiosam liberalitatem appellauerim, in interpretationi prudentum odiosis simā, l. cum Aquiliana, ff. de transact. Et huc pertinet, quod de magnitudine pretij diximus supra d. n. 17. Et quod tradit Bal. in l. eam quam, colum. x. ver. sed subiungitur, C. de fideicom. ex. modica liberalitate præsumi fraudem, & sequitur Ias. consil. xxvj. in fauorem, col. ij. lib. iij.

34 ¶ Octauum, quod per huiusmodi pactum factum à rustico, aut muliere non adeo præsumen- *Id pactum a rustico, vel muliere ap-* *positum, mi-* *nus suspe-* *ctum.* dum est contractum esse usurarium, quàm si ab alio esset factum: vt expressum voluit Bal. in l. cum allegas, per gloss. ibi post princi. in illis verbis, & maxime ius ignorantibus. & ibi quoque. Rapha. Fulgo. & Petr. Suz. C. de vsu. & Firmia. in suo vberrimo indice, in verbo, pactum de reuendendo, ver. iij. & iterum in verbo, rusticitas, ver. v. Capol. qui id admodum commendat in tracta. de simula. contract. in vj. casu prin. col. vj. Ias. qui id dicit valde not. in l. si quis id quod, col. vj. in v. not. ibi, similiter, rusticus, ff. de iurisd. om. iud. & in l. iuris ignorantia, col. j. ver. alibi etiam rusticus, C. qui admit. & Gerar. à Pet. sing. xvij. not. diligenter, col. iij. ver. limito tamen. & Tho. Ferr. qui id dicit sing. cautel. xvij. magna est quæstio, col. vlt. Et optime facit quod dictum est ab H. antiquo glossatore in interpretatione d. l. cum allegas, C. de vsur. vti cum refert Accut. ibi, in verbo, vltra, in princip.

35 ¶ Id que satis rationi consonū est: nā in rustico & muliere nō adeo facile fraus, aut dolus præ- *De eodem.* sumitur, vt in aliis, sed simplex merāque simplicitas, vt scribit Bal. in rubric. C. de rerū permuta. ver. item quare donatio. Et de rustico probatur in l. vltima. C. de testam. cū multis similib. adductis à gl. ibi. & de muliere, per not. à glo. & Doct. in l. vbi. ff. de eden. Bal. in l. precibus, col. v. ver. quid ergo si petiit, C. de impube. & alius substituit. cum multis aliis concord. à me congestis in Legib. connubialib. in ix. lege, ver. propterea nescio. Idē quoque de milite dicere potes, per l. quod adhibitus, C. de his qui sibi asserib. cum similib. Nā & de milite, vt & de rustico, & muliere, & minore loquitur Albe. in d. l. vbi, de eden. Illud autem receptissimum est, *perfo*

personam contrahentis inspiciendam esse ad inducendam praesumptionem fraudis & simulationis in contractibus, aut contra etiam omnium iudicio, qui dicit quod si persona sit solita foenerari, id magnum calculum addit ad praesumendum contractum usurarium: ut diximus *Rursus de muliere.* supra post prin. nu. 7. neque id. & dicemus etiam inferius in fin. huius tit. nu. 132. & id potissimum. Super eo tamen, quod de muliere diximus, vide Barb. conf. viij. illud asseram, col. v. vers. modò in proposito, libro iij. vbi videtur pungeri in contrarium. Cuius opin. fulcire potes ex multis, quæ in illa ix. lege connubiali diximus de auaritia, fraude & calliditate mulierum.

- 36 ¶ Nonum, quòd ad probandum huiusmodi contractus usurarios admittuntur & sufficientes probationes, quæ in aliis causis minus essent sufficientes, propter excogitatas fraudes & calliditates, quæ in tractatibus foeneratoriis fieri solent, ut not. lo. Andr. in c. ex literis, extrà de iureiur. & in c. ij. eo. tit. lib. vj. Paul. Eleaza. in sua disputatione incip. contra instrumentum debiti opponitur. & Petr. Ancha. in ca. ad nostram, extrà de emptio. & venditio. vbi eos allegat, & sequitur Alex. conf. xlvj. circa praesentis, col. j. vers. concurrit etiam probatio, lib. iij. lo. Plate. in l. vlt. C. de vsu. fisco. Rodulph. in tracta. vsur. quaest. lxxxvij. Phil. Francisc. in c. j. §. qui verò, de vsuris, lib. vj. Franc. Ripa lib. ij. Respon. cap. ij. nu. 7.

Probationes leniores hic admittuntur.

- 37 ¶ Et id generale est, ut ad eorum probationem, quæ clam, callidè, fraudulentè, simulatè sùnt, sufficiant indicia, coniecturae, & praesumptiones, l. non omnes, §. à Barbaris, ff. de re milita. & l. dolum, C. de dolo malo. & d. c. illo vos, & ibi Innoc. & Ioan. Andr. de pign. & d. ca. ad nostram, de emptio. & venditio. qui quidem postremi text. loquuntur de vsuris, ut etiam c. cum in dice- celi, extrà de vsur. & cap. ij. de renun. lib. vj. Host. loquens etiam in vsuris, in summa tit. de vsur. §. qualiter contractus, & iterum §. sequent. col. j. vers. sufficient etiam. Bart. Angel. Rapha. Co. Fulg. & Iason qui multa collegit, in l. si quis ex argentariis, §. Prator ait, ff. de eden. Pet. Ancha. etiam loquens in vsuris, consil. ix. plurimæ, ad fi. & Cardi. Flor. & ipse loquens de vsuris, consil. xciiij. hæc est quædam, col. vlt. vers. quartò ad idem. Imol. conf. cxxxvij. in quaestione, columna, j. Paul. Castren. consil. cix. visa petitione, in princip. & rursus col. ij. in princip. lib. ij. vbi etiam dicit in hoc sufficere leues coniecturas. quod ad modum notandum est, si verum sit. Alexand. conf. lxxij. viso themate, column. ij. lib. j. & conf. cxxij. animaduersis, column. ij. versicul. ad quod ostendendum, & iterum col. v. vers. vltima praesumptio, lib. ij. vbi alios allegat, & latius consil. lxxix. visa facti narratione, in princip. eod. lib. ij. & consil. cxxij. visis & disculis, in fi. eod. lib. ij. & consil. cxv. viso themate, col. ij. vers. accedit quia sumus, lib. iij. & consil. liij. circa primum, col. j. vers. nam ad probandum, lib. vj. vbi expressè loquitur de huiusmodi venditionibus factis cù hoc pacto reuendendi, & consil. xliij. viso titulo, ad fi. eo. lib. vj. & consil. cxcvij. in causa vertente, col. vltima, ver. accedit illud, lib. vij. Soci. conf. xvj. in causa, lib. iij. Capolla in tractatu de simu. contractuum, in vlt. praesumpti. & Stepha. Bertr. conf. cxxxvij. viso processu, col. ij. lib. j. & Ias. in l. de pupillo, §. si quis ipsi Pratori, col. vij. vers. in viij. quaest. ff. de ope noui nunt. & consil. cxlj. visa longa, col. ij. vers. praedicta fortius, lib. iij. & Philip. Dec. conf. cccclxiiij. in casu proposito, col. iij. nu. 14. & consil. cccclxxxvij. coram magnificis, col. ij. vers. & pro fundamento. & Docto. in locis propè infinitis.

Et genera- liter in his, quæ clam, callidè, & simulatè sùnt.

An in id sufficiat leues coniecturae.

- 38 ¶ Nam & in his, i. scilicet in clandestinis ac fraudulentis actibus, probationes imperfectæ coniunguntur, quæ alias non coniungerentur. Anto. in c. veniens, le. j. ad fi. de testib. Alexand. d. conf. cxxiiij. col. vlt. lib. ij. Phil. Dec. in c. cum causam, col. iij. vers. & ista conclusio, extrà de prob. Pau. Par. conf. lv. contractus, col. v. nu. 33. lib. j. Et admittuntur testes singulares, ut in aliis, in quibus sufficiunt coniecturae & indicia. Pau. Pari. conf. lvij. & si ad exhibendum, col. pen. num. 49. lib. j. vbi in id allegat conf. Alex.

Et admittuntur testes singulares.

- 39 ¶ Et cum his finem huic praefationi faciam, modò illud primùm Lectores monuerim, Budeum nostrum, virum per omnia consummatissimum, & qui antiquitatem cum nouitate miris ac mirandis modis ubique contulit atque coniunxit, scripsisse in annotationibus ff. contractum sub hac redimendi reuendendique lege factum, eum omnino esse, quem veteres fidu- riam suæ fiduciarum autoritate. Ex quibus duo inter cetera in hanc rem videntur esse apertissima. Nā Liti- rum lib. ij. Belli Macedonici, Optimum (inquit) ratus Nabidieam (de Argis autem loquitur) Lace- demoniorum tyranno velut fiduciarum dare, ut victori sibi restitueret: si quid aduersi accidisset, ipse haberet. Et Boethius in quarto Topicorum commentario: Fiduciam (ait) accepisse dicitur, cuiusque aliquare ea lege mancipatur, ut mancipanti Aliquando remanipet, veluti si quis tempus dubium timens, amico potentiori fundum mancipet, ut cum tempus illud respectum præterierit, reddat. Hæc mancipatio fiduciaria nominatur, idcirco quòd restituendi fides interponatur. Hæc ille.

Fiducia est pactum reuendendi, vel mancipatio, vel venditio.

40 ¶ Cicero autem, præter loca à Budæo citata, huius fiduciæ meminit lib. iij. Officiorum, in duobus locis, vbi inter bonæ fidei contractus & eam nominat: quibus locis, in fallor, fiduciâ pro deposito accepisse videtur. Nam & pro Roscio, Si qua (inquit) sunt priuata iudicia summæ ætimationis, & penedicam, capitis, tria hæc sunt, Fiduciæ, tutelæ, societatis. Et pro Aulo Cecinna, His tribus & mandatum adiunxit, dixitque hæc quatuor iudicia esse famosa, quod & leges nostræ loquentes de deposito, id est, fiduciâ, & ceteris illis tribus, tradunt, in l. j. §. qui pro locio, ff. de his qui not. infam. vbi & illud traditur, depositum, tutelam, mandatum, & societatem, famosa esse iudicia, id est, quæ infamiam condemnatis irrogant, vt iam non admodum dubitandum sit, quin illa Tullij fiduciâ sit nostrorum Iurisconsultorum depositum. Nam & videmus titulos depositi, mandati, pro locio, tanquam copulatos, & quadam cognatione cõiunctos, sese continenter sequi, tam in ff. quàm in C. Nec dubito, quin & tutelâ iis fuisse adiunctâ, nisi tractatum priuatum ac peculiarem multorum titulorum habuisset.

41 ¶ Sed & fiduciæ quoque meminit Paulus Iurisconsultus (si is est, quod mihi semper dubium fuit) lib. iij. Sententiarum, tit. ix. qui est, de usufructu, §. seruus do. cum dicit: Sed ancillarum ap-
Fiducia *pro pigno-*
re. ratione tam virgines, quàm pueri, continentur, iis scilicet exceptis, quæ fiduciâ datæ sunt. Quo in loco interpretes fiduciam pro pignore interpretatur. Nam & idè apertissime libro eiusdem operis ij. tit. xij. qui est, de deposito, in multis locis fiduciam pro pignore accepit, & fiduciam seruum pro oppignorato. Et tit. seq. qui est de lege committoria, fiduciam rem pro data pignori. Quanquàm ipse Paulus alibi videlicet l. v. eiusdem quoque operis tit. j. in prim. pignus & fiduciam tanquam diuersa posuisse videatur, cum dicit: Homo liber nullo pretio assumatur, id est, nec pignori ab his, aut fiduciâ dari potest. At pro pignore accepisse videtur Tullius in oratione pro L. Flacco: quem & Budæus citauit: Pecuniam adolescentulo grandi fœnore, fiducia tamen accepta occupauisti: hanc fiduciam committam tibi tenes hodie, ac post fides: eum tu testem spe recuperandi fundi patenti venire ad testimonium dicendum coegisti. Denique alio omnino significato dicitur fiduciam contrahere, in l. ij. §. sed neque auus, ff. ad S. C. Tertul. & in §. vlt. Insti. de legi agna. succes. Porò fiduciariæ hereditatis fit mentio in l. certi condictio, §. j. ff. de cert. pet. & in l. Seius, ff. ad S. C. Treb. vbi & fiduciarij quoque heredis mentio fit in duobus locis, & fiduciariæ tutelæ, arque fiduciarij tutoris, in §. j. Insti. de fidu. tutel. Fiduciarij patris apud Caium l. Institutionum j. tit. quibus modis finij exeunt de potestate patris, §. emancipatio. De quibus etiam nonnulla tradit Alcibi. lib. iij. ca. xxvj. eodemq; vlt. j. Et post priores nostras huius operis editionis Ioan. Corrasius Miscella. lib. vj. c. ix. Porò Cicero ipse lib. vij. Epistol. familiarium, epist. 12. hanc dicit formulam fiduciæ fuisse, Inter bonos bene agier oportet. j.

§. PRIMVS.

VAND aucun acquiert par contract^a de vente aucune chose immeuble, peut par iceluy mesme contract, ou par vn autre apart celuy iour ou leudemain donner grace de retraict au vendeur, iusques à tel temps^b, & pour tel pris, que accordé, est entre eux^c. Et quand ladicte grace est donnée apart dudiect principal contract, celuy iour^d, ou lendemain, la chose est veüe estre faicte in limine contractus^e, tellement que lediect vendeur, à qui ladicte grace est ain si donnée, ou ses heritiers^f, sont & seront preferez^g és lignagiers, qui voudront auoir la chose par retraict lignagier pendant ladicte grace.

VM quis emit rem quampiam immobilem, poterit per eum ipsum contractum^a emptionis aliumue seorsum, eodem die, aut postridie ius venditori facere rem ipsam redimendi intra tantum tempus, & pro tanto pretio, quantum inter eos conuentum fuerit: censeturque huiusmodi facultas, etiam seorsum à principali contractu concessa, sede eodem tamen die^d vel postridie, facta esse in limine contractus^e. Proindeque venditor, cui ea facultas facta est, eiusue heredes^f, præferentur^g, consanguineis retractu gentilitio vti volentibus intra tepus huic facultati præstitum.

PAR

PAR CELVT MESME CONTRACT.
PER EVM IPSVM CONTRACTVM, GLO. I.

QUO quidem casu, cum scilicet id pactum apponitur in ipso contractu, censetur esse pars ipsius, ut prater eos, quos supra citauimus in prelat. huius tit. nu. 21. & id quidem credo, voluit Bald. conf. ccccxv. illa solennitas, lib. ij. dum dicit, quod si tempore contractus fuit actum de eo resoluedo, resolutio que postea fiet, non est proprie resolutio, sed executio ipsius contractus, per l. iij. §. si ab ignoto, ff. de manum. l. & l. j. in fin. ff. de rebus eorum, & idem Bald. in l. petens, col. vlt. versic. secundum & vltimò, C. de pact. vbi loquitur in casu l. ij. C. de pact. inter empt. quæ, ut multis placuit, loquitur de huiusmodi pacto. & Alex. etiam specialiter de hoc ipso pacto loquens consil. cxxij. viso processu vtriusque cause, col. j. vers. sed iste testis, lib. ij. vbi & ex hoc dicit, quod si in contractu fuit promissio facta de retrouendendo, non videtur ab eo recessum per instrumentum illius venditionis postea purè & simpliciter, id est, sine ea promissione, aut pacto factum, etiam ex intervallo, per l. si ubi liberum, secundum vnum intellectum, ff. de act. empti. & l. si binarum, ff. de feruitu. vrb. præd. nam cum esset ius pacti quæsitum, non præsumitur voluisse illi renuntiare ex sequenti actu, etiam interposito ex intervallo, l. cum de indebito, ff. de probat. & ca. super hoc, de renunti. Licet (inquit) secus esse, si non in contractu, sed in præfationibus contractus fuisset dictum: quia tunc demum intelligitur in contractu sequenti, si is continuò factus fuit, non etiam si ex intervallo, item quia, in fin. cum ibi not. à Bart. & aliis, ff. de pact. & l. Tina, §. idem respondit, ff. de verb. oblig. iuncta l. per retentionem, cum gl. C. de vsur. & l. cum plures, §. locator horrei, ff. locat. secundum vnum intellectum: quia nondum erat ius pacti quæsitum. Et ita declarat Imo. in l. quoties, §. tantundem, ff. de hære. instit. & in dict. §. idem respondit: quod notandum est admodum, quia quotidie vsu euenit. De quo & nos latius dicemus infra in si. huius tit. quæst. iij. Sed & id, quod diximus huiusmodi pactum esse partem contractus, expressè quoque tenuit Stepha. Bertrand. conf. xv. visis instrumento, lib. ij.

*Pactum re
nendens,
pars con
tractus.*

*Id pactum
conuen
tum, non
soluitur
per
simplex in
strumentum.*

¶ Ex eo autem pacto in contractu appposito oriuntur duæ actiones, scilicet antiqua descendens ex contractu præambulo, informata ad id quod deducitur in pactum. Altera præscriptis verbis, insurgens ex dicto pacto, coherente contractus, ut dicit expressè de hoc pacto loquens, Signo. consil. iij. statuto ciuitatis, col. ij. versic. nonò probat natura. & iterum consil. cxxxix. casus D. pretio, col. j. versic. secundum præmitto, per text. optimum in d. l. i. iuncta gl. C. de pact. inter emp. vbi & hæc eadem scribit Sal. & Francisc. Aret. consil. vj. viso instrumento, col. iij. & Zafius consil. xij. nobiles, num. 38. & sequen. lib. j. Sed & Soci. consil. cclij. in causa domini, colum. iij. in tertio dubio, scribit id pactum, etiam nudum, id est, sine stipulatione in contractu, aut in continenti post appositum, vestri aut coherentia ipsius contractus, aut rei interuentu, aut etiam vtroque: ex eo que oriri actionem secundum communes conclusiones Doct. in l. in bonæ fidei. C. de pactis. Sed & etiam oriri actionem ex contractu informato à pacto ad ea, quæ pacto ipsæ conuenta sunt, & sic ad reddendum, per l. iur. gentium, §. quinimo, & ibi not. ff. de pact. & l. lecta, §. dicebam, ff. si cert. petat. Et idem quoque voluit Francisc. Aret. in l. fideiussor, §. meminisse, col. j. vers. primo, ff. de lega. j. vbi hoc eleganter declarat.

*Ex hoc pa
cto due a
ctiones
oriuntur.*

¶ Et certe hæc est communis nostrorum sententia, quod ex quocunq; pacto incontinenti appposito oriuntur duæ illæ actiones, prior ex ipso contractu informato, & ad pactum extensa: altera præscriptis verbis, quæ ex eodem contractu nascitur. & ita tenent glos. quæ & de hoc quoque nostro pacto loquitur Barto. & potior pars Docto. in d. l. in bonæ fidei, & in l. ex placito, C. de rerum permut. & in dicto §. quinimo. & ipse Barto. in rubr. ff. de præscrip. verbis. Bald. in reper. d. l. petens. C. de pact. & in l. alia, C. de iur. dot. Sal. in l. si conuenerit, ff. de pact. vel actio. vend. Paul. Castren. consil. cxliij. viso processu, post princip. libro ij. & Doct. vbi que. Tu tamen vide Alciat. qui distinguit in dicta l. in bonæ fidei, in verbo, actio, declarans quæ ipse ante scripserat, lib. v. Paradoxorum, cap. j. vbi aduersus omnes tenuerat, ex pactis, quæ incontinenti facta contractui insunt, vnam tantum actionem ex eo contractu dari, non etiam præscriptis verbis, sed vtroque dicit id non obunere in nostro pacto, aut alio contractus resolutiuo, ut apud eum videre poteris. De quo & tu vide Ioh. Oldendorpium actionum classe iij. acti. xl. vbi illam Alcia. sententiam temperat.

De eodem.

A TEL TEMPS,
INTRA TANTVM TEMPVS, GLO. II.

QUID si certum tempus non fuerit huic pacto præstitum, sed conuentum est simpliciter venditorem posse rem venditam redimere restituto pretio venditionis, quo tempore intra quod tempus erit venditor audiendus, volens ex hoc pacto redimere: quòve re intelligi tempore ab eo summovebitur? Angelus de hac specie expressim interrogatus tur.

*Si tempus
huic pacto
non fuit co
nuen
tum, de
quo tempo
re intelligi*

respondit huic facultati xxx. annis præscribi, in consilio lv. ex pacto de retrovendendo, per l. si quis, §. j. C. de præscrip. xxx. ann. & l. j. C. de anna. excep. Et idem quoque aperte voluit Alex. consi. cccxviii. ponderatis his quæ seriose, colum. vltim. vers. non obstat etiam si diceretur, libr. vi. & Franc. Balb. in tract. præscri. in iij. quæst. quartæ partis quintæ princip. Carol. Ruin. consi. lxxxiii. quoniam colum. vlti. num. 14. lib. j. & Zasius consi. xij. nobiles, num. 75. & D. Boër. decisi. clxxij. & per suprâ dicta, col. j. & omnes, quos citabimus infrâ, num. 7. Et idem diximus de retractu consuetudinario, siue municipali, cui à consuetudine non est præstitum certum tempus, suprâ tit. præcedente, §. j. gl. x. in verbo, *dedans l'an*, nu. 10. ex quibus constat. & iterum §. vlt. eiusdem tit. in verbo, *notifiee au greffe*, in xij. quæst.

De eodem. 2 ¶ Et hoc sane minime dubium esse videtur: quanquam scio Alberic. in l. ij. ad fi. C. de pact. in ter empt. & vend. compo. de hoc nostro casu retractus conuentionalis ita scripsisse, videlicet quosdam dicere, cum non aliquid certum tempus conuentum est, semper id ius competere, propter verbum, quandoque, quod est in eo textu. Alios vsque ad triginta annos tantum, & tanto tempore actio personalis tollitur, l. sicut, C. de præscrip. xxx. vel xl. anno. Vbert. verò vsque ad xl. annos, instar creditoris posterioris offeretis priori, l. cum notissimi, §. eodem iure, C. eo. tit. Et nihil aliud dicit Alber. tanquam hanc postremam opin. secutus fuisse videatur. Et certe scio alios multos huic nostræ quæstioni illam quoque miscere, quæ tractatur, vtrum, & quo tempore iuri offerendi præscribatur: sed illud ius non id est, de quo tractamus, sed haud dubiè aliud, quod inter multos creditores ex legis dispositione competit, de quo videre poteris per omnes in d. l. cum notissimi, & latissimè per D. Ioan. Igneum, qui antiquiorum sententias recenset, in l. in cognitione, nu. 33. & multis sequen. ff. de senatuf. consui. Syllan. Sed quod ad nostram quæstionem priuatim pertinet, ego ei sententiæ, quæ triginta annos huic rei præscribit, magis accedo, vt iam suprâ dixi.

Quid si res semel emptæ alteri fuit vendita. 3 ¶ Quod tamen intelligendum est, si res ipsa emptæ manserit penes emptorem. Nam si emptor in alium transulerit, vt potest, sicuti videbimus infrâ eo. tit. §. ij. videretur hunc tertium, qui ab emptore accepit, minori spatio, videlicet decem annis inter præsentis, viginti inter abfentes, rem ipsam vsucapere: vt in simili de retractu municipalitate diximus suprâ tit. præcedente, §. j. gl. x. in verbo, *dedans l'an*, nu. 11. sed id tamen, & nu. seq. vsque ad 17. inclusiue, vbi etiam comperies, an id procedat, si is tertius sit vniuersalis cessionarius omnium bonorum. Sed & postea, scilicet nu. 18. verum illud, videbis, quid dicendum sit, cum primus emptor possedit aliquo tempore, & alter cui vendidit alio tempore, quantum tempus tunc requiritur ad vsucapionem eius rei: ibi vide, ne hic iterum inculcem. Sed ita tamen vt omnino videas D. Boër. decisi. clxxij. & per suprâ dicta, nu. 14. & 36. & multis seq. & 41. & sequen. vsque ad finem.

Quid si simpliciter sit emptum, vt ad tempus, sit redimere. 4 ¶ Intellige secundò, vt illud scilicet procedat, cum dictum est simpliciter, vt venditor possit retrahere. Nam si conuentum sit, vt ad tempus possit retrahere, nulla alia certa adiectione temporis, posset videri non nisi annu in tempus durare: ex eo quod tradit Bald. in l. vsuræ, per glo. ibi, C. de vsur. quòd tempus absolute positum intelligitur de anno, & in plurali numero de biennio, & dimidium temporis pro sex mensibus. Sed potius dicendum videtur, id intelligi de decem annis, per illâ memorabile l. sine præfinito, ff. de pæn. qua probatur tempus sine vlla declaratione prolatum, intelligi de decennio. Et quamuis ea l. simpliciter vtatur illis verbis, sine præfinito tempore, nec aliàs declaret, an fuerit facta mentio temporis, an non, tamen gloss. & Bart. ibi eam intelligunt, cum nuncupatim facta est mentio temporis, sed incertum: nam si nulla facta est, intelligitur in perpetuum, per tex. de eodem casu loquentem, in l. seruus, C. eod. tit. quam ita etiam intelligunt Bald. & Sal. ibi. & idem Bal. in l. minoribus, C. decuri. lib. x. Eam autem priorem l. dicunt singu. Bart. & Alex. in addit. illius super eadem. & Bald. in l. j. paulò ante medium, C. de postulan. & in c. ex literis, col. iij. vers. quid si iudex, & ibi Anto. Imo. & Panor. extrâ de consi. & idem Bal. in c. j. ad fin. extrâ de transla. epi. Barb. in c. si quorundam, col. vlti. de soluti. & las. in l. ita stipulatus, colum. ij. ff. de verborum obli. Tu autem super intellectu illarum duarum ll. vide amplissimè Fel. & Phil. Dec. post alios, in d. c. ex literis.

An in hoc seruandum sit mos regionis. 5 ¶ Quid tamè, si dicamus in hoc obseruandū esse morem regionis vsuatisimū: vt si dari soleat annus in eam rem, de anno intelligatur: si aliud, de alio. Atque sic naturæ causamque negotij inspicimus, secundum gloss. in d. cap. ex literis, in verbo, in perpetuum, ad fin. & ibi quoque alios, de consi. Et certè si mos vniuersalis fuisset, fortasse is obseruandus esset, tanquam contrahentes de eo intellexisse viderentur, per tex. in l. nummis, ff. de leg. iij. & l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. & l. quòd si nolit, §. quia alsidua, ff. de adil. edict. cum multis similibus & concord. collectis à Marthæ. Affli. decisi. cccxvj. serenissimus. Nam & is mos est veluti altera Proverbiū, ita natura, proverbio apud Græcos celeberrimo, *ἡ δὲ ἀλλὰ φύσις*: quod ex Eueno poeta apud Mos & Cō- Aristotelem lib. vij. Ethicorū ca. x. de promptum videtur. Sed si mos multiformis sit & varius omnino

omnino intelligendum est de decem annis per suprà dicta. Et pro ista distinctione moris vni-
formis, & multiformis faciunt not. in simil. in c. ex parte, extra de censib.

*suetudo al-
tera natu-
ra.*

6 ¶ Sed non Parum dubij est, cum expressè dictum est, vt venditor possit redimere quando cū-
que, vel toties quoties voluerit, vel perpetuò, vel semper, vel aliàs id genus: nam & id inter-
dum fieri satis constat ex l. ij. C. de pact. inter empt. & vend. An tunc igitur poterit venditor
semper & quodocunque redimere, nulla obstante præscriptione. An verò ei facultas eliquo,
& quanto tempore præscribitur. Et certè videtur aliquo tempore præscribi, vt saltem eliqueatur
iufinitas (quæ vox, vt id obiter dicam, Ciceronis est in multis locis, videlicet libro Officiorum
j. quo loco de gradibus societatis loquitur. & libro Quaestionum Academicarum iij. & libr. j.
de Natura Deorum, & in libro de Amicitia) vt inquam vitetur iufinitas, id est, ne in iufini-
tum emptor maneat obligatus ad reuendendum, contra l. si quis vina, §. vlt. ff. de pericu. &
commo. rei vendit. & l. qui bona, §. vlt. ff. de dam. infect. & ibi concord. in glos. & Doct. natura
enim in finitum vitare solet, vt scienter scribit Aristoteles lib. de generatione animalium, j. ca.
item j.

*Quid si cō-
uentum sit,
vt possit
quandocū-
que redime-
re.*
*Iufinitas,
dictio Cice-
ronis.*
*Iufinitas vi-
tæ.*

7 ¶ Qua ratione motus Bald. consil. cccij. ad euidenciam præmittendum, column. ij. versicul.
quero vtrum, lib. j. respondit non valere pactum, quo sine præfinitione temporis & vsque ad
iufinitum teneatur emptor reuendere venditori: additque & alteram rationem, quia præscri-
ptio xxx. anno. est odiosa, ideòque ei renuntiari non potest, vt not. Barr. in l. nemo, ff. de leg. j. de
qua ratione postea dicemus. Sed ex iis verbis Bald. satis declaratur huic facultati redimendi
aliquo tempore præscribi, saltem xxx. annis. Id quod etiam expressè voluit Signo. consil.
cxxxix. casus. A. pretio. & Ioann. Fab. in leg. cum notissimi, perillum text. in princip. C. de
præscrip. xxx. vel xl. anno. & Angel. d. consil. lv. versic. hic tamen insurgit dubium: vbi plus di-
cit, id procedere, etiam si tale pactum sit iuratum: atque etiam si dictum sit expressè, quòd pos-
sit venditor semper rerrahere, & non obstante quacunque præscriptione. quod certè idem est
cum eo, quod suprà ex Bald. diximus. Et id secutus est Fel. qui solum Angel. citat, in cap. cum
accessissent, colum. xij. versicul. secundò declaratur, extra de constitut. & in capit. si diligenti,
column. iij. versic. secundum correlarium, de foro competen. & in rubr. de præscrip. column.
vj. versic. fallit quartò, las. in l. si mater, ante fin. C. de institu. & substat. vbi dicit, se ita de facto
interrogatum respondisse: & id verè consuluit consil. xcij. illustrissimus, column. vlt. versicul.
nonò, libr. iij. & rursus idem las. in l. petens, colum. iij. versicul. circa ista, & ibi quoque Clau.
Aquen. colum. j. §. iacob. à S. Georgio colum. ij. versicu. amplius dico vobis. §. Philip. Deci. colu.
ij. versic. item conclusio. & Ioan. Pure. charta 2. C. de pact. idem Deci. consil. clxij. non fuisset
propositi, colum. vlt. versic. venio ad aliud dubium. Masuer. titu. de empt. & vend. §. item sape
in venditione. Carol. Ruinus consil. clxvij. perspectis, colum. iij. numer. 15. & sequen. lib. j. &
consil. cl. ex his quæ in facto, per totum, lib. iij. vbi omnino vide, & Francis. Balb. in tract.
præscript. in iij. quaestio. quarta partis, quinta partis princip. vbi dicit hanc opinionem esse veriorē
& communiorē, tenendamque & iudicando & consulendo. Thomas Parpal. in l. ij. colum.
ij. ff. solut. matrimon. Matthæ. Afflict. in tracta. Protomixeos, in verbo, licet enim suprà dixi-
mus, colum. antepenult. versicul. item quæro de alia quaestione, in princip. eius quaestio. Ludo.
Gozad. & Hiero. Cagno. in repeti. l. ij. ille colum. xvij. hic colum. v. versicul. ille verò cui fa-
ctum est. C. de pact. inter empt. & vendit. D. Boer. in consuetudine Bituric. titu. de præscrip-
ti. §. j. in gloss. j. in fine, & in d. decif. clxxxij. & per suprà dicta, colum. ij. numer. 4. & sequent. &
iterum decif. cccij. duæ sint, nume. 6. Gerard. à Petra notab. xvij. nota diligenter, nisi tamen (vt
subdit) interuenerit iuramentum, contra Angel. vbi suprà. Stephan. Bertrand. consil. clxxxj. vi-
so consultationis themate, colum. ij. versic. sed vbi, & sequen. vsque ad fin. consil. j. libr. iij. Fran.
Ripa in repeti. l. vlt. in lxxij. quaest. C. de reuoc. donat. Anton. Rube. consil. iij. dicitur in con-
tractu, per totum. & iterum consil. lxxv. præsupponitur in facto, circa medium. Petr. Rebus.
in repet. l. j. in primo not. nume. 53. C. de sentent. quæ pro eo quod inter. & Ioan. Montolonus
in suo vtriusque iuris promptuario, in verbo, emere: vbi ita dicit fuisse iudicatum in Senatu
Parisiensi anno m. d. x. v. licet contrarium fuerit iudicatum in Parlamento Duionensi. cuius
posterioris arresti, vt nostri appellant, is certissimus fuit: quia vt refert Chasse. consilio xi. le cas
est tel. colum. vj. versic. & eandem opin. id latum fuit aduersus ipsum Montol. & eius fratres.
¶ Et eandem sententiam secutus est Maria. Soci. iunior consil. cxlv. viso puncto, & aliis in j. du
bio, lib. j. cuius consil. primùm edita sunt anno 1550. cum id meum opus plerumque hæc omnia
continens iam editum fuisset anno scilicet 1543. Quod eò dicere volumus, ne quis putet hæc
me ab eo suffuratum fuisse, sed an ille è diuerso ex me acceperit, aliorum sit iudicium, qui
vtrunque legerint. Sed & eandem sententiam amplexus est nouissimè Hieronymus Schiur-
pero consil. xj. præmissa omnia, numer. 8. & latius consil. lxx. domini, & cet. veritas, per totum,
vbi & id late examinat. ¶ Et idem in statuto faciente potestatem redimendi rem venditam
quodocunque restituto pretio, vt scilicet intelligatur intra triginta annos, respondit in statuto.

De eadē re.
An valeat
pactum, vt
liceat in in-
finium re-
trahere.

Quid si pa-
ctum sit iu-
ratum.

Arrestum.

An idē sit
in statuto.

Paul. Castren. à nullo Recentiorum memoratus, consil. cccxxx. circa primum quæsitum, in princip. lib. ij.

De principiis quasi. Semper. Perpetuo.
 8 ¶ Sed plus dicit Petr. Ancha. maximæ apud nostros autoritatis, consil. cccxxj. visis diligenter actis, colum. ij. versu. tertio est aduertendum, & sequen. quod huic redimendi facultati ex pacto competenti, præscribitur decem annis. quem citat, nec tamen sequitur Fel. in d.c. cum accessisset, vbi supra, de consilid. sed eum simpliciter citat Caro. Rul. consil. xxvj. stante pacto, col. iij. num. 6. lib. iij. Et quidem Petr. ipse in hoc solus est, nisi ei fortè adiungendum ex istis Raph. Fulgo. consil. clvj. visis themate, col. penul. versu. octauo, vbi tenuit dictionem, semper, in aliqua dispositione appositam, non impedire præscriptionem decem annorum, tum per alie multa, tum per gloss. in l. nam Imperator, ff. de legib. quæ exponit dictionem, perpetuò, ibi positâ, id est decennio, tanquam etiam idem sentiat Fulgo. de hoc verbo, perpetuò, & similib. Cui adde & text. in l. aduersus, in verbo, semper, iuncta gloss. in verbo, certos annos, C. de vsur. Ex quibus Bald. & Sal. ibi, in fin. not. hanc dictionem verificari in triennio, & x. & xx. annis. & Ange. in l. mē, per eum textum, ff. de legibus. & Alexand. consil. clxxxij. viso processu, col. iij. versicu. præterea in dictis, lib. vij. Sed illud ipsius Fulgo. & dicta l. nam Imperator, & d. l. aduersus, est propter subiectam materiam. & tamen non sine dubio est: vt videre licet ex eo, quod scribit Bald. in l. quod si nolit, §. si quid ita, in anuq. lectu. ff. de ædil. edict.

*De eodem. Quando-
cunque, vi-
de nu. seq.*
 9 ¶ Eam autem sententiâ, quæ huic pacto reuendendi quandocunque, dicit præscribi xxx. annis præter illam infinitatis rationem supra in prin. adductam, adiuvat quod scribit gl. not. in c. j. in verbo, quandocunque. & ibi etiam Andr. ller. Bald. col. j. Mart. Laud. Aluar. & Cardi. Alex. tit. de feud. dat. in vicem leg. commis. quod licet text. ibi dicat, quod debitor quandocunque soluendo poterit recuperare pignus, quod dederat sub pacto legis commissoriae, intelligitur tamē, nisi fluxerit tempus xxx. annorum per hæc aperte innuens, quod ea dictio, quandocunque, non impedit præscriptionem triginta annorum. Et similis est gl. à paucis annotata in l. j. in verbo, præscriptionem, C. de bon. mater. quæ ad textum illum, in fin. cuius hæc verba sunt, Nullâ poterit præscriptionē opponere filiis, quandocunque rem suam vèdicantibus, hæc addit, Nisi xxx. ann. quam solus scribentium inibi Corn. paulo ante fin. in id expendit, dicitque perpetuò menti tenendam. Nam & hæc dictio, tamen si sit vniuersalis, tamen restringitur & limitatur secundum naturam actus, cui attribuitur, vt dicit Bald. consil. lxxvj. quia ex facto oritur, col. ij. ver sic. nec obstat si dicatur, lib. iij. & Catel. Corra in memor. incip. quandocunque.

De eodem. Semper.
 10 ¶ Quibus finitimum est, quod illa etiam dictio, semper, quæ idem significat, non etiam est impedimento huic xxx. anno. præscriptioni, quin ea locū habeat. Quod hinc facile apparet, quod actioni de dote eo temporis spatio præscribitur, in rebus, §. vlt. C. de iur. dotium, & diximus supra tit. præcedente, §. j. in verbo, ou equipollent à vente, quæ est gl. xliij. num. 97. nam specialia quamuis alibi dicatur causam dotis semper & vbique esse præcipuam, id est fauorabile, l. j. ff. solut. matr. vbi Bald. col. vlt. versicu. quæro si promitto, ex hoc annotat id, quod supra diximus, hanc dictionem, semper, non tollere præscriptionem. Et sequitur Roma. in l. j. ff. de vsur. & in l. in cognitione, per eum text. iuncta glo. in verbo, accusare, ff. de S. C. Sylla. & in rubr. ff. de arbit. colum. xv. versicu. duodecimò ex causa: vbi & idem dicit de dictione, quandocunque. & Francisc. Aret. in l. cum stipulatus sim mihi à Proculo, colum. iij. versu. tu autem considera, ff. de verbo. obligat. per text. in d. l. in cognitione, in princip. eum suaglo. & Alexand. in l. nemo, colum. vlt. versicu. sed pone quod duo, ff. de lega. j. Quibus adde alios duos text. simul iunctos idem probantes, scilicet cap. j. extrà de restituito. in integr. & cap. j. eodem titul. libr. vj. nam in priori scribitur ecclesiam semper debere illam seruari, ex qua dictione, semper, Ala. Guliel. Naso. & Goff. Doct. antiqui dicebant ecclesiam indistinctè post quadriennium esse restituendam. & tamen contrarium deciditur in posteriori loco. Adde item text. in l. vlt. C. de testamen. vbi scribitur in principio, semper rusticitati fuisse legibus consultum. Et tamen certum est, eidem non subueniri in multis casibus collectis à gloss. in l. vlt. C. de iur. & facti ignor. & in alijs, de quibus dicam infra eod. titul. §. iij. glo. vij. in verbo, en main de court, nume. 13. vtrum autem, & ij. seq.

De eodem.
 11 ¶ Et faciunt alia multa, quæ de ea dictione, semper, scribit Cornel. consil. xlj. videtur in hac, col. vlt. lib. ij. Et quod etiam tradit idem Corne. in l. i. qua, in fin. per text. ibi, iuncta glo. in verbo, obecnibus, C. ad S. C. Tertu. Vt tamen non neglectim legas d. l. j. solu. matr. & ita intelligas vltra eam dictionem, semper, aliam esse non minoris ponderis, videlicet, vbique. Nam vt supra diximus, ita ibi scribitur, Dotis causa semper & vbique præcipua est: & tamē (vt iam diximus) per hæc non summoeretur præscriptio. Et præterea dotis causa in multis, imo verò in omnibus, præterquam in casibus expressis à Iure communij, non plus habet præcipui, aut fauoris, quam alie, vt plenè diximus, & probauimus supra, d. titul. præceden. §. j. gloss. xliij. nuper allegata, nume.

numero 96. ego verò, & multis sequent. Vnde & illud consequens est, hęc verba quantumlibet generalia aut etiam vniuersalia, non tollere regularem prescriptionem, sicuti nec alias iuris regulas. Et id de dictione perpetuum, satis probatur in l. minor, §. statuliberum, ff. de cuius. *Perpetuum.* cum dicitur, Euictionis nomine perpetuo obligatur. Et tamen satis constat ei actioni prescribi xxx. annis. Nam & actiones perpetuas vocamus, quibus prescribitur xxx. vel xl. annis. Et probatur etiam in l. prator ait, §. hoc interdictum perpetuo, ff. de no. ope. nuntia. & Inst. de perpe. & tempo. prescript. per totum. Et id quoque expressim voluit Stephan. Bertrand. consil. xlvj. dudum de anno, colum. j. lib. j.

- 12 ¶ Sed & huc spectat, quod tradit gl. in c. j. §. praterea, in verbo, prescriptione, tit. de cap. Corra. *De eodem.* quod si statuto aut alia constitutione dicatur, nulla obstante prescriptione, siue quod nulla *Verba, non* prescriptio currat, vel opponi possit, & similia, ob id videtur tantum tolli prescriptio longi tē *ob. quacū-* poris, x. vel xx. annor. sed non longissimi, xxx. vel xl. annor. Nam contra desides, & sui iuris cō- *que prescri-* tempores, introductæ sunt huiusmodi prescriptiones longissimi temporis, cum differentia *ptione, & si* quorū- *prescriptione* bus, & non dormientibus, iura subueniunt. l. pupillus, in fin. ff. de his quæ in fraud. cred. Nec *summo-* credendum est vno generali verbo totam illam prescriptionum obseruationem multis vigi- *ueant.* liis excogitaram atque ingentem velle radicitus euellere, argu. l. si quando, C. de inoffi. testa. Hęc propē ea glōf. quam sequuntur Iacob. Bel. Nicol. Neapol. Bald. Marti. Lau. Aluar. Barb. in addit. Bald. & Cardin. Alexand. in d. §. praterea, & Ioan. Andr. in addi. Specul. in rubr. de feud. col. ij. vbi & hoc dicit voluisse Dyn. consil. xlix. & Panormi. qui illam glō. dicit singu. in e. vlt. col. viij. versu. quæro quid si statuto, extrā de prescript. & con. xij. videtur primò quòd hos- pitali, col. ij. lib. ij. & Fran. Aret. in l. quando, col. ij. ff. de acquiren. hered. & consil. x. in causa & lite vertente, col. v. versu. secundò præmittit. Caro. Rui. consil. clxxxv. videtur, col. ij. nume. 3. lib. j. Matthæ. Affli. & deci. Neapo. cclij. versu. dicebant quidam Ias. qui eam glō. dicit nor. & communitè approbatam, in l. j. col. antepenult. versu. aduerte tamen, C. de fer. fugit. De quo & per Barb. qui alios allegat, consil. xvij. difficile est, col. vij. versu. circa aliud dubium, & seq. lib. iij. & est glōf. similis, quæ se ad illam remittit, in c. j. in verbo, prescriptione, tit. de probi. feud. ali. per Fed. Et quod de xl. annis dictum est, probatur in l. omnes iuncta l. prescriptione, quæ cōfestim illam sequitur, vt etiam ibi not. Cy. & Sal. C. de prescrip. xxx. vel xl. annor.

- 13 ¶ Vt omittā, quòd non valet pactum omnem prescriptionem tollens, secundum communem *De eodem.* opin. Bart. Rapha. Co. Alex. Franc. Aret. & Recentiorum, in l. nemo potest, ff. de leg. j. Bald. post *An valeat* alios Antiquiores in l. Centurio, ad fin. ff. de vulga. & pupil. & in auth. quas actiones, col. ij. *pactum o-* versu. sed iuxta hoc quæro, C. de sacrosan. eccle. vbi declarat, quomodo id sit intelligendū. & in *mnem pra-* l. pacifici, in addi. ff. de pact. vbi etiam loquitur de prescrip. xxx. ann. & in l. si quis postquam, *scriptionē* ff. de fideiuss. & in l. item illam, §. quod dicitur, ff. de constit. pecu. & in l. receptitia, col. vlt. C. *tollens.* cod. & in leg. vlti. §. vlt. in princ. C. de tempo. appel. & in d. capit. j. §. praterea, in fin. & ibi etiam Cardin. Alex. tit. de cap. Corra. Panormi. Rapha. Co. consil. xc. vlt. copia, paulò ante fin. Rom. in d. rubr. de arbit. vbi suprā. & consil. ccj. pro decisione, colum. j. versu. tertio principaliter. Alex. consil. clxx. visis statutis, ad fin. lib. vij. Ange. Aret. in §. j. col. ij. & iij. Insti. de vscap. & latē Fel. in rubr. extrā de prescript. & Franc. Balb. in tracta. prescript. in v. parte v. partis princip. in vj. quæsti.

- 14 ¶ Fateor tamen, quòd etiam ex communiori crebriorique eorundem sententia potest renun- *De eodem* tiari prescriptioni xxx. vel xl. annor. licet nonnulli, vt iam diximus, aliud dicant, vt videre licet apud Recēiores in d. l. nemo potest, & in d. rub. extrā de prescri. & Frā. Bal. vbi suprā. Sed cum contrahentes scilicet emens & vendens cum hoc pacto reuendendi huiusmodi renuntiationem expressim non faciant, sintque huiusmodi dictiones, quandoquēque, semper, perpetuò, eius natura, vt non tollant prescriptionem hanc xxx. vel xl. annor. vt plenè suprā probauimus: consequens est, vt ipsi iidem contrahentes videantur & hęc verba, in eodem pacto apposita, intellexisse, vt lus commune intelligit, seque omnibus legibus de eare loquētibus adstrinxisse. Text. est optimus in l. si duo, & ibi Bald. & Pau. Castren. ff. de acquirenda hered. Sibi igitur venditor imputet, qui sibi aliter non prospexit. Et si fateamur has dictiones posse intelligi, vt per has remoueat prescriptionem xxx. ann. vel non remoueat, vt postea dicemus, id est, vt intelligantur de xxx. ann. atque etiam de maiori tempore: illud continuò sequitur, esse venditori imputandum, quòd apertius legem non dixerit, l. veteribus, ff. de pact. cum simil.

- 15 ¶ Contrarium tamen, vt scilicet in casu, de quo loquimur, possit venditor quandoquēque, etiam post xxx. annos, redimere, tenet Fabi. in tracta. emptio. & vendit. in xij. quæstio. vij. *Pro contra* quæst. princip. & Barba. consil. l. j. scripsit sapientia fons, column. vij. versu. capio secundum, *ria parte.* lib. j. vbi ita dicit fuisse consultum ab excellentissimis Iurisperitis, & se quoque aliàs consu- *luisse*

uisse apud Marchiam. & ita sanè etiam consuluit consil. xxij. clementissimum, in vlt. dubio, li. iij. & Ioan. Crot. in repet. d. l. nemo, char. penul. colum. j. vers. nota etiam, quòd per hæc verba, ff. de leg. j. vbi & ita dicit se consuluisse. A. nd. Alcia. in d. l. petens, in glo. j. in fin. C. de pact. vbi hanc opin. dicit æquiores, & conscientia aptiores. & rursus in rubr. extrà de præscrip. in vlt. charta, nume. 64. & multis sequent. vbi etiam dicit hanc opin. tanquam æquissimam esse tenendam in practica. & Chasse. in consuetudin. Burgund. tit. de rentes vendues à rachapt. §. j. in gloss. j. colum. ij. versic. limita hanc, & sequent. vbi & hoc dicit tenuisse Bald. & Sal. in quibusdam consil. quæ aliter non designat, & ita quoque fuisse iudicatū in curia Parlamenti Burgundia. & rursus idem Chassen. d. consil. xj. per totum, vbi etiam colum. xv. vers. xx. tradit Ri. char. & Barth. à Salice. ita consuluisse in quibusdam suis consil. quæ posita sunt post consil. Ang. in antiqua impressione, quæ tamen non vidi, nec sunt in meo codice consil. ipsius Ang. & idè nouissime tenuit Ioan. Igne. in l. in cognitione, nume. 76. & aliis multis sequentibus. vlt. que ad nume. 173. ff. de S. C. Silla. & Pau. Paris. consil. xcij. Angel. lib. iij. §. Et ita quoque consuluit Francisc. Curt. iunior in quodam consil. quod edidit in causa Corbulatorum, vt retulit Maria. iunior, vbi furor, sed id consilium non est, intra consilia impressa ipsius Curt. }

16 ¶ Et huius quoque sententia ante hos omnes videtur fuisse Rapha. Fulg. cõsil. cxxij. S. & P. ciues, dum illic ex facto respondit, quòd ex statuto introducente præscriptionem actionum personalium decem annis inter præsentēs, & viginti inter absentes, non præscribitur actioni, quæ alicui competit ex promissione facta alicui de vendendo rem aliquam ad omnem ipsius requisitionem. Et de cæteris omnibus promissionibus ita factis voluit ante eum Ange. in d. l. cum stipulatus sum mihi à Proculo, ff. de verborum obligation. & latè quoque consuluit Bar. consil. xvij. difficile, col. vij. versic. circa aliud dubium videlicet vtrum sit præscriptū, lib. iij. Et ante hos omnes in specie nostri casus non obscure voluit Bald. in sua Margar. in verbo, præscriptio, in princ. dum dicit, præscriptionem nõ procedere aduersus illum, qui ex pacto potest quandocunque agere: & per consequens (inquit) nec tunc præscribetur iuri offerendi, per leg. si fundum, quæ est ij. C. de pactis inter empr. in qua quidem leg. emptor promiserat restituere rem venditam quandocunque oblato pretio, qui est noster casus, aut certè adeo ei similis, vt non magis ouum ouo.

17 ¶ Et vt intelligas, quantum ea l. faciat ad hanc opinionem, vt scilicet ea verba quandocunque, quotiescunque, toties quoties, & similia id operentur, vt scilicet venditor admittatur post xxx. annos, verba eius l. sunt huiusmodi: Si fundum parentes tue ea lege venderunt, vt siue ipsi, siue hæredes eorum, emptori pretium quandocunque, vel intra certa tempora obulissent, & Quibus verbis comprehendit debet omnis casus, quo data est facultas offerendi, atque sic redimendi, aliàs enim ea lex esset manca & mutila, contra l. j. C. de his quibus vt indign. præsertim cum nulla alia lex sit, quæ de hoc disponat. Igitur sub illa parte intra certa tempora intelligitur, cum ita concepta est ea facultas, vt intra decem annos, vel aliud tempus ex prescriptum sit offerre & redimere. Item cum simpliciter data est ea facultas offerendi & redimendi sine adiectione temporis: nam tunc intelligitur, vt intra xxx. annos id possit facere, vt diximus supra, nume. 1. Id enim tempus dicitur esse certum, cum à iure statutum est: quod & ipsum certū est. Ex quo illud consequens fit, vt cum sub altero membro, quo dicitur, intra certa tempora, contineatur facultas simpliciter data, quæ durat xxx. annis: in altero membro, quo dicitur, quandocunque, maius aliud tempus, quàm triginta annorum intelligatur. Aliàs enim id mēbrum esset omnino superfluum: quod dicere nec debemus, nec possumus, per l. ait Prator, §. j. ff. de iureiurand. in illis verbis, Nec frustra adicitur: ex quibus Iason id notat, quod diximus, cum infinitis similibus. Satis enim fuisset, si dictum fuisset, vt intra certa tempora, vel etiam simpliciter, vt liceret offerre & redimere.

18 ¶ Et hanc quoque partem confirmat text. in d. l. quòd si nolit, §. si quid ita venierit, ff. de adil. edict. vbi licet actio redhibitoria sit bimestris, si tamen conuenerit vt in perpetuum redhibito fiat, valet hæc conuentio. Et per illum textum dicunt Bald. & Ang. ibi, quòd vbi in promissione apponitur verbum quandocunque, vel perpetuo, non currit præscriptio statutaria vel legalis. Eadem quoque per illum ipsum textum voluit idem Ange. & Imol. in l. j. ff. de vscap. Et Cepol. cautel. secundum postremā computationē, lxvij. §. petens, in fi. & iterum cautel. lxxv. cautela quòd in contractu & Barba. consil. liij. præclare, col. antepen. versic. vnde multum, lib. ij. & latè d. consil. xvij. vbi supra, lib. iij. & Socin. qui id dicit sing. consil. lxxxvj. in causa communis, colum. penult. versic. secundò probatur, lib. j. quod repetitur consil. clxvj. li. ij. & Carolus Ruin. consil. cxj. arbitror, colum. iij. nume. 7. lib. j. Et idem quoque voluit ipse Bal. in l. j. ff. quib. mod. vstruct. amit. quem, prout eum refert, sequitur Iason in l. j. colum. ix. versic. adde secus esse, ff. sol. matr. licet tamen Bald. ibi non dicat. Et facit text. in l. j. cum glo. ff. de concuf. & in l. j. ibi, omni temporis definitione sumpta, C. ne rei domi.

¶ Nec id.

19 ¶ Nec id quidem mirum videri debet, quia cum verba contrahentium apta sunt significare infinitatem, ut hec verba, de quibus loquimur, & similia, tunc infinitas admittitur, l. cum quida, ff. de v. fur. & l. si ita stipulatus à Seio fuero, & ibi Bart. & Imol. ff. de fideiuss. & l. in annalibus, C. de legat. & voluerit etiam Dyn. Alber. & Bart. in d. l. qui bona, §. vlt. ff. de damn. infect. vbi expresse Bart. dicit, quod dicta verba, quandocunque, & toties quoties, importat infinitatem. & ibi quoque Imol. & Alexand. & idem Alex. in l. si Stichum, §. j. col. ij. versu. nec obstat ratio, ff. de verborum obligationibus, & in l. ij. §. vlt. col. ij. versu. puto quod in terminis, ff. qui satisd. cogant. & consil. cxlv. quoniam, col. j. versu. sed hoc non obstat, l. ij. Et facit etiam tex. in l. j. §. j. ibi, toties quoties, ff. si fami. fur. feci. dica. & in l. si duo, §. vlt. ff. de arbit. & in §. in primis, Inst. de eo, cui liber. cau. Et est de mente Specula. titu. de arbit. §. vlt. versu. quid si dictum fuit in compromisso, & voluit Zenzel. in extrauag. Ioan. xxij. incipiente, quorundam, versu. quocirca, in verbo, infinita, & ante hos glo. in l. fideicommissa, §. si quis decem, in verbo, quam semel, in princ. & ibi Cyn. ff. de leg. ij. & idem Cyn. in l. vlt. C. de iudi. & Imo. cons. xxv. in casu premissio, in prin. vbi dicit quod toleratur infinitas, quando ex partium conuentione procedit.

20 ¶ Ideoque Imo. Rom. Alex. & alij Recentiores in l. si finita, in princ. ff. de dam. infect. reprehendunt Ang. qui dicit in eo loco, rursusque in l. ij. §. qui exhiberi, ff. de custod. reor. quod qui promittit aliquem representare, toties quoties fuerit requisitus, liberatur si bis presentauerit, ut euitetur infinitas: quoniam scilicet ea verba, toties quoties, suapte natura infinitatem significant. Et idem voluit ipse Rom. in l. ij. §. vlt. col. ij. versu. modò ad propositum, ff. qui satisd. cog. } Paulus Castr. in l. duobus, §. quod si reus, ante fin. & ibi etiam lason col. penult. ff. de iureiurando: vbi dicit ipse Paulus, quod notarius debet esse cautus, ut promittere faciat de sistendo toties quoties. & etiam Alexand. in d. l. qui bona, §. vlt. de damno infect. & consil. cxlv. quoniam abunde, in princ. lib. ij. & Soci. in l. fideiussor, §. vlt. col. penult. versu. sexto, ff. qui satisd. cogant. cum aliis multis concord. & similibus aggregatis ab Hippo. Marfil. in l. vnus, §. cogniturum, qui est vlti. colum. vij. & seq. ff. de quæstio. Quanquam (ne id prætermittam) illam Angeli sententiam sequitur, & multis confirmat Roma. sibi contrarius in repetitione rubri. de arbit. col. x. versu. quid autem si compromissum est. & cons. xv. plura sunt, in vltimo dubio, vbi & alia loca citat, in quibus Ang. id ipsum tenet. Et vide Guid. Pap. consil. lxxv. viso themate, col. quæ antepenult. præcedit.

21 ¶ Sed & hæc sententia his quoque rationibus fulcitur. Nam emptor, qui promittit reuendere quandocunque, cum sciat se ad id esse obligatum, nullo tempore potest præscribere, quia esset in mala fide, c. vlt. de præscript. quod etiam procedit in personalibus obligationibus ex cõmuniore nostrorum calculo, ut ab omnibus scribitur in eo loco. & diximus etiam tit. nostrarum consuetudinum xxj. qui est de prescriptione, §. j. in glo. ij. quæ est in verbo, à bonne foy. Nam & similiter videmus, quod debitor sciens rem obligatam, non præscribit aduersus creditorem, l. sicut. C. de præscript. xxx. vel. xl. annor. & l. j. C. si aduersus credi. & voluit Bart. in l. si quis per fundum, ff. de acquir. poss. Et si hoc casu curreret præscriptio, esset decipere venditorem, qui alias non vendidisset, nisi sibi perpetuò redimere liceret ex ea conuentione, ut in simili dicitur in l. vlt. C. de pactis inter empto. & vendit. composi. vbi hæc verba scribuntur: Cum enim venditor non alia lege ius suum transferre passus, nisi tali fretus conuentione, quomodo ferendū est aliquam captionem ex varia pati eum interpretatione? Et bene etiam facit text. in l. j. §. magistrum autem, ibi, alioqui contrahentes deciperentur, ff. de exercit. actio. Sed huic rationi fortè responderi potest, si ea promissio reuendendi quandocunque, intelligatur intra triginta annos, secūm dum opiorum, qui priorem partem tenet, in nulla mala fide erit, qui ita promittit, nisi si expressum fuisset, ut etiam post triginta annos reuenderet.

22 ¶ Præterea, huiusmodi pactum collatum est in liberam voluntatem & potestatem venditoris, ut scilicet possit redimere quandocunque. Sed facultas adimplendi conditionem potestatiua nullo tempore præscribitur, l. seruus quoque, §. vlt. ff. de hered. instit. & l. vlti. C. de condit. inst. vbi filiusfa. hæres institutus sub conditione potestatiua, nullo tempore dicitur esse præteritus: quia hanc conditionem potest. semper, dum viuit, adimplere. Ex quo planè liquet, quod facultas adimplendi talem conditionem non præscribitur, alias posset contingere, quod filiusfamil. inueniret se aliquando præteritum, cum posset viuere vsque ad centum annos, l. an usufructus, ff. de usufru. cum sit. Et hanc doctrinam per illum textum tradit Bart. in l. pignori, in fi. ff. de usufruct. vbi ex hoc infert ad ius offerendi. Et hinc quoque videmus, quod ea quæ sunt facultatis, sunt impræscriptibilia, l. viam publicam, §. & ibi Bart. & alij. ff. de via publ. cū aliis facultatis concord. à me congestis supra tit. totius nostri volu. consuetudinum, iij. qui est des droits de contraindre à moudre, & fournoyer és moulins, & four du seigneur, §. j. qui est omnium eiusdem voluminis xxv. in gl. ij. Imò nec consuetudine tolluntur, ut not. Panor. in c. cum Ioannes, ante fin. extra de clerici. coniuga. & in c. inter cæteras, extra de rescript.

¶ Sed

23 ¶ Sed qui priorem sententiam sequuntur, huic rationi ita respondent, vt ea procedat in simplici facultate nō procedente ex aliqua actione, vt ire ad S. Iacobum, & similibus. Non autem in facultate procedente ex aliquo contractu, & consequenter ex actione inde orta. Nam tunc sicut actioni præscribitur triginta annis: ita etiam facultati aliquid faciendi, quæ esset sequela actus, vt est facultas & ius offerendi competens secundo creditori, cui præscribitur. I. cum notissimi. §. sed cum illud, versu. eodem iure. C. de præscript. xxx. annor. & ita declarat Bart. in d. l. pignori. quem omnes sequuntur. Sed & aliter respondent, quod illud argumentum procedit in his quæ sunt mere facultatis in solo facto consistentis, non autem si quid competat per modum iuris: nam tunc ei præscribitur, vt patet in facultate ad eūdi. licet, & ibi omnes. C. de iure delib. Imò verò sunt qui indistinctè tenent præscribi iuri offerendi, vt videre licet apud Ange. Aret. in §. actionum. col. xxvj. ver. aduertat tamen an sit necessarium. Inst. de actio. & Francis. Bald. in tract. Præscript. in iij. parte v. partis princip. in j. quæst. qui multos in id citat.

24 ¶ Ad hæc pro posteriore parte facit, quod nullum vel minimum verbum in contractibus debet cenferi fuisse appositum otiose & sine virtute aliquid operandi, si posset, ex doctrina Bal. quam omnes vbique præsertim in consuetant, extollunt, & commendant, in rub. C. de contrahen. empt. in ix. quæst. cum in finitis concord. & similibus à me adductis in nostro tract. cui titulus est, Nihil frustra. Sed hæc verba, quandoque, quotiescunque, & similia, in pacto reuēditionis apposita erunt omnino otiosa, inutilia, inefficacia; si non faciant vt huic pacto non præscribatur tempore triginta annor. quando & sine illis huic pacto non præscribitur, nisi eodem spatio, vt diximus supra in princ. huius gl. Sed & in hanc partem alias multas rationes affert Barb. d. consil. ij. lib. j. & d. consil. xxij. lib. iij. & Chasle. d. consil. xj. & Igneus in dicta l. in cognitione, quas hic omittendas ducimus, cum illic in promptu sint omnibus. Illud tamen non prætermittimus, in hanc sententiam esse expressum statutum Placentiæ, scilicet venditorum & hæredes eius admitti ad redimendam rem cum hoc pacto venditam, quandoque, etiam elapsis triginta annis, si nullum huic rei sit præstitutum tempus, vt refert Barb. d. consil. ij. col. xj. versu. & ex istis, lib. j.

25 ¶ Hanc partem si sequaris, intelliges, vt scilicet id ius retrahendi nō tollatur xxx. vel xl. annis, sed omnino extinguatur tempore immemoriali, vel centum annorum: quoniam talis præscriptio nunquam summouetur verbis generaliter omnem præscriptionem reiciuntibus, secundum Bald. in d. l. j. non semel, & ibi quoque Angel. vt à nonnullis citatur. C. ne rei domi. Bald. & Ange. in l. omnes in fin. C. de præscript. xxx. vel xl. ann. & in l. j. colum. j. versu. attende, quia si in aliqua. C. de anna. except. Angel. in l. non solum, in princ. ff. de vsucap. & in d. l. j. ff. de cōcū. & in l. si quis Decurio, la. ij. C. de Decurion. lib. x. & in §. per illum text. & gloss. ibi, in verbo, præscriptionis, in Authent. vt de cæter. non si. commut. Panormi. in cap. vlt. col. viij. versu. quæro quid si statuto, & ibi Fel. colum. vj. versu. d. subdit, extrâ de præscript. & consil. xcviij. quædam ecclesia. col. ij. versu. non obstat, si dicatur lib. j. Floria. in l. an vsufructus, per illum textum, ff. de vsu. Rom. & Francis. Aret. in d. l. cum stipulatus sum à Proculo, ff. de verborum obligationibus. ipse Roma. in l. j. ff. de vsucap. & eundem Francis. Aret. consil. xv. reuerendissime pater, col. penul. versu. circa tertium. Alexand. in d. l. nemo potest, colum. vlt. versu. & tene menti, & ibi Francis. Ripam. nu. iij. ff. de leg. j. & eundem Alexand. consil. lx. omisso, paulo ante fin. lib. j. & consil. xvj. in causa & lite, col. vij. versu. nec ad hoc obstat, quod statutum, lib. v. Card. Alexand. in d. c. j. §. præterea col. vlt. tit. de capit. Corrad. Fel. in rubr. de præscript. col. vlt. versu. considera secundò, la. son. consil. xcij. non est, ad fin. lib. iij. Philip. Dec. consil. cccxcvj. in casu domini operarij col. ij. versu. nec obstat, si dicatur. Francis. Bald. in tracta. præscript. in secunda parte tertiæ partis princ. in vj. quæst. princ. col. eiusdem quæst. v. versu. & nota quod præscript. & iterum in quinta parte, quintæ partis princ. qu. ix. col. j. & Matth. Afflic. de decis. Neapol. cclnij. sape fuit, in fin. & in constituto. Sicilia incip. si dubitatio. col. v. versu. quarto pondera, & in constit. consuetudinem, col. penul. versu. quid autem si res. Steph. Bertran. consil. xlvj. dudum, nume. §. lib. j. & consil. xcviij. vius duobus, in fin. lib. j. & Franc. Cur. iunior. in tract. de feud. in iij. q. tertiæ partis. Et hoc satis ex eo probatur, quod licet dicatur in l. seruitutes prædiorum rusticorum. ff. de seruituti. quod seruitutes quæ non habent possessionem continuam non præscribuntur, id tamē nō intelligitur de præscriptione immemoriali, vt patet ex l. hoc iure, §. ductus aque, ff. de aqua quoti. & c. Et hæc ratio est Roma. in d. l. j. de vsucap.

26 ¶ Sed vt nihil est in iure nostro non controuersiosum, siue id facit legū obscuritas, siue cōtradiciendi studiū multis innatū, siue ostentatio & gloriæ cupiditas non paucis quoque ingentia, siue humanitatis quædā infelicitas, siue aliud quidpiam, contrarij, vt scilicet per huiusmodi verba summoueat etiam præscriptio centenaria, aut alia immemorialis, voluerunt duæ glo. scilicet prior in cle. j. in verbo, quantuncunque, de fo. compe. altera in cle. si vna, in verbo, quauis, quæ est vit. de reb. ecclie. non alia. & Ioan. Andr. in d. c. cum instantia, per illum text. in verbo, longissimò. & ibi

& ibi quoque Panor. ubi contrarius, in iij. not. extrà de censib. Ant. & idem Panor. in in c. cum ex officij, ille col. ij. hic in iij. not. per illum tex. in verbo, non meminerint, extrà de præscrip. & rursus ipse Panor. in c. super eo, etiam per illum tex. extrà de parœc.

- 27 ¶ Verum Franc. Aret. in d. l. cum stipulatus sim à Proculo, col. iij. ita in hac redistinguit: Aut clausula, non obstante quacunque præscriptione, vel alia similis apponitur iuribus, quæ regulariter nõ tolluntur (spatio xl. annorum, & tunc ut aliquid operentur, videbitur inductũ, ut nec præscriptio quoque immemorialis currat. Aut apponitur iuribus, quæ contrà eodẽ xl. annorũ spatio præscribuntur: & tũ hæc præscriptio immemorialis non videtur esse sublatã: quia satis ea verba operantur tollendo præscriptionem xl. annorũ. Dicitque ipse Aret. huiusmodi distinctionem esse ex mente Bal. in d. c. j. §. prætereã. tit. de ca. Corrad. Sicuti etiam fuit Panor. quem ipse non allegat, in d. c. j. ubi suprà citauimus, de præscri. & eiusdem Aret. d. consilio xv. ubi suprà. Et secundũ hanc distinctionẽ posset videri, dd. gl. in præcedenti verificulo allegatas, non posse subsistere, quia iura, de quibus loquuntur, videntur esse præscriptibilia (spatio xl. annorũ. Sed subdit Aret. in priori loco, quod saluando eas, possumus dicere, quod procedit in suis casibus. Nam in dicta clement. j. de foro cõpet. idẽ nulla currit præscriptio, quia Episcopus ubi exercebat ius in alia diocesi ex plenitudine potestatis inductẽ illo casu à summo Põtificẽ: cuius exercitium habet hanc naturam, ut nunquã præscribat ius inferioris, quia nõ fit isto animo secundũ Bal. in l. ij. C. de feruit. & aqua. Sed in dicta clementi. j. vna, idẽ non currit præscriptio, quia dabat materiam delinquendi, vel erat contra naturam ecclesiasticam. Fel. autẽ tum in d. cap. cum ex officij, in princ. tum in cap. accedentes, col. v. in iij. fallen. co. ti. de præscrip. aliter super hoc videtur distinguerẽ, ex mente Bald. in d. l. omnes, de præscrip. xxx. annorum. ibi eum omnino vide, & Franc. Rip. in l. quod minũs, num. 101. ff. de flumi.

De eodem.

- 28 ¶ Ut autem ad rem, de qua præcipuẽ agimus, reuertamur, ea, ut audio, decisã est iudicio nostri Senatus Parisiẽ, die xxij. Iunii, anno Domini m. d. x. v. inter Iosserandum de Thelis appellan- rem à Senescalo Lugdunensẽ, & Petrum Porte intimatum: & alio item, cuius meminit Montoloniũ ut suprà diximus in ij. vers. huius quæst. quibus definitum est præscribi huic facultati redimendi quodcumque, annis xxx. Et si hanc partem de iure teneas, poteris respondere ad d. l. quod si nolit, §. si quid ita venierit, ff. de edil. edict. quod est ponsissimum alterius partis fundamentum, quod ille tex. non procedit in præscriptione odiosa, ut dicit Ang. ibi: & in d. l. nemo potest, col. ij. versic. quid autem sit econuerso, ff. de leg. j. cui idẽ renuntiarı non potest, ut not. Bart. in d. l. nemo, cum aliis multis concord. adduct. ab Alex. ibi col. penult.

Decisio
principalis
dubij Aret.
sta.Responsio-
nes ad con-
traria.

- 29 ¶ Quod autem dictum est de mala fide emptoris, & deceptione venditoris, quæ est altera alterius partis anchora, ex eo primũ refellitur, quod hic nulla mala fides est emptoris, nullaq; deceptio venditoris, cum id pactum reuocandi quodcumque, intelligi debeat secundum ius, intra scilicet xxx. annos, ut plene probatum est. Deinde, quod etiam alia ratione emptor nõ est in mala fide ante oblationem pretij, quia aliter non apparet quod venditor velit redimere: ut in simili dicit Petr. Ancha. in regula, sine possessione, in xj. eadẽque postrema oppo. quæ est in viij. colum. versiculo, item intelligas, de reg. iur. lib. vj. & Panor. in c. ecclesia sanctæ Mariæ, col. xv. versiculo, sed pro concor. extrà de constit. cum aliis concord. à melatẽ traditis in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 390. sed tu in hoc. & seq.

De eodem.

- 30 ¶ Quod item continenter dictum est, ius merẽ voluntatis atque facultatis esse impræscriptibile, dissoluitur facillime ex not. à Doct. differẽtibus de præscriptione iuris adeundi, & immiscendi, in l. licet, C. de iur. delib. & ibi præsertim Corne. & aliis Recentioribus. Quod denique dictum est, hæc verba, quodcumque, & similia, manere otiosa & sine effectu, nisi intelligantur etiam post xxx. annos, cum sine illis ea facultas duret vsque ad id tempus, non ad modum urget, cum non adeo inconueniens sit, ut quod tacite intelligebatur, verbis exprimat, nec aliud operetur ex illo vulgari axiomate, expressio eorum, quæ tacite in sunt, nihil operatur. l. iij. ff. de leg. j. & l. non recte, C. de fideiuss. cum similibus. Nec tamen hic omnino supervacuum est, quia, ut suprà dictum est, sunt qui opinantur hanc facultatem redimendi extingui (spatio x. annor. ut suprà diximus, idẽ quæ huiusmodi verbis tollitur id dubium, quod poterat hic subsistere: quod non inutile est, ut suprà diximus in præcedenti titul. §. xxj. gloss. j. numero 5, at vnum hic.

De eodem.

- 31 ¶ Porro cum hæc opinio aresto supremæ nostræ curiæ fuerit approbata, ea omnino sequenda est. Nam & ea quoque communior est, & Doctorum maioris doctrinæ & autoritatis. Eam tamen temperabis multis modis. Primò, ut procedat, cum venditor, aut heres ipsius, via actionis experitur, ut emptor cogatur reuocare. Secus, si via exceptionis, siue retentionis. Verbi gratia, Tu mihi vendidisti annum aliquod vectigal, id est, *une rente*, super omnibus bonis

Quid si nõ
via actio-
nis sed ex-
ceptionis
id pactum
proponi-
tur.

h h

pretio centum aureorum, ea lege vt possis id vectigal redimere quodcumque, restituto illo pretio: modò elapsis xxx. annis, tu non vis soluere illud vectigal, sed cum à te peto, offers red- dere illos centum aureos, vt sic redimas idem vectigal, eoque libereris. Certe tibi queritur ius excipiendi, vt vltius cogi non possis ad soluendas pensionationes. Nam sicut natura exceptio- nis perpetua est, l. purè, §. vlti. ff. de doli excep. ita & istud ius offerendi pretium & redimendi vectigal, quod est sequela exceptionis, perpetuum quoque est, & nullo tempore præscribitur, vt voluit Bart. loquens de iure offerendi, in d. l. pignori, ff. de vlti. cap. per l. Paulus, §. j. ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. vbi si possideo pignus, habeo ius offerendi perpetuum: possumque ad conferuandam rei retentionem quodcumque offerre. & sequitur Anto. in c. quoniam fre- quenter, extrà vt lire non contest. & Angel. Aret. in §. actionum, col. xxxij. versicu. & per conse- quens, & iterum colum. xxxiiij. versic. ex his omnibus, Instit. de actio. & Corne. in d. l. licet, C. de iure delibe.

32 ¶ Præterea præscriptiones sunt ob id introductæ, vt per eas obuietur occurratq; iuri agendi. De eodem. non autem iuri excipiendi, siue retinendi: cū ad id ipsum tendant, idque producāt, l. sicut, C. de p. cr. xxx. vel xl. annorum, & not. in l. j. C. si aduer. credi. & in l. iij. C. quod met. caus. Igitur nō impediunt ius illud excipiendi siue retinendi, ad cuius conferuatiōē sunt introductæ, l. lega- ta, ff. de leg. j. & l. cum tale, §. vlti. ff. de conditio. & demonst. & l. iij. §. vlti. C. de iura. calum. Et ita in hoc nostro casu redimendi, ne autoritate careamus, respondit ex facto Signo. consil. cxxxix. casus, à pretio, vbi & hoc aliis multis confirmat. & sequitur etiā nuncupatim in hoc casu Phi- lip. Dec. in d. l. petens, col. iij. C. de pact. & d. consil. clxiiij. non fuisset propositi, in vlti. dub. ¶ Et facit quod scribit Bald. consil. cccxxij. vtrum post xxx. annos, post medium, lib. j. vbi loquitur de nullitate sententiæ. ¶ Ex quibus quoque intelligis hæc procedere, etiā si in pacto redimēdi non appositum fuerit verbum, quodcumque, aut simile, sed simpliciter datum fuerit sine alia præ- finitione temporis.

33 ¶ Secundò intellige procedere, si simpliciter ageretur ex pacto de reuendendo: secus si præte- Quid si co- in hac specie nuncupatim respondit Bad. d. consil. cccxxij. vers. tertio dubitatur, lib. j. & sequitur tractus di- Phil. Dec. in d. l. petens, col. iij. C. de pact. & Franc. Balb. in tract. Præscriptionum, in iij. quæsti- catur vsu- rarius. iij. partis v. partis princ. in fin. & Hiero. Cagno. in repe. l. ij. col. v. vers. ille verò cui factum est. C. de pact. inter empto. & vendito. & idem voluit Alex. nulla Baldi mentione facta, consil. xlvj. circa præsentis consilij materiam, in ij. dubio, lib. iij. & consil. liij. circa primum dubium, col. iij. vers. quo ad secundum, lib. v. & Pet. Gerard. à Pet. d. sing. xvij. nota diligenter, col. j. Et bene facit, quod scribit Pau. Cast. consil. ccccxxvj. ad primum videretur dicendum, quòd dicti com- missarij, in vlt. dubio, lib. ij. & Panor. consil. lxxvj. in præsentia, in vlt. dubio, lib. j.

34 ¶ Et idem quoque, si contractus alio modo esset illicitus & reprobatus, vt si in pignore esset Quid si al- appositum pactum legis commissoriæ, quod haud dubiè prohibuitur est, l. vlti. C. de pact. pig- ter sit re- & c. significante, de pigno. Nam nec tunc obest præscriptio xxx. annorum, nec alia quæuis, per probatus. c. j. titu. de feud. dato in vic. leg. commissi. vbi Bald. col. j. in verbo, quodcumque, nota (inquit) singulariter hunc tex. quia quando in pignoribus est appositum pactū legis commissoriæ tunc odio creditoris nullo tempore præscribitur iuri offerendi. Et idem post eū repetit Alua. ibi co- lum. j. & Card. Alexan. qui id singula. dicit, col. ij. & Rom. { qui id etiam dicit sing. } in l. iij. ad fi. ff. de acquiren. hæz. & Alex. in addit. Bar. in l. cum notissimi, ad fi. princ. C. de præscrip. xxx. vel xl. anno. & Barb. d. consil. ij. col. x. vers. præterea facit, lib. j. & Iacob. à S. Georg. in l. mutuum, quæ est ij. col. ij. ff. si cert. peratur. vbi ex hoc dicit, quòd si venditio facta fuerit minus iusto pretio, au- dietur emptor volens redimere in perpetuum etiam tractata facultate ei tradita ad redimen- dum. & Fran. Bal. in d. tracta. Præscriptionum, in ij. quæsti. iij. partis v. partis princip. paulò an- te fin. & Steph. Bertran. consil. lxxxvij. ponitur in facto, lib. j. & consil. cl. prout dicit, col. vlt. lib. ij. & consil. clij. existimo, ad fin. col. lib. ij. Vide tamen quid his subnectit ipse Bald. in d. c. j. de feu- dat. in vic. leg. commissi. & Franc. Aret. in d. l. iij. col. ij. versicu. illud etiam scias, ff. de acquiren. hæz. ed.

35 ¶ Et aliàs contractus reprobatus non tribuit iustam causam præscribendi, l. vlt. §. si autem, C. De eodem. com. de leg. & l. quemadmodum, C. de agri. & censu. lib. xj. & c. dudum, l. j. de deci. De quo tu Cōtractus vide Archi. in c. quia cognouimus, x. quæsti. iij. D. Rota deci. cccx. not. quod ex minus iusto, in reprobatus antiquis. Paul. Eleaz. Zenzel. Lauren. Imo. & Card. Alex. in clemen. j. §. j. de reb. eccle. non alie. non tribuit Pet. Ancha. in c. ij. col. iij. in viij. not. eo. tit. lib. vj. Doct. in c. j. de præscrip. lib. vj. Pau. Cast. consil. lxx. quia frustra, col. vlti. lib. j. & Alex. qui alios multos allegat in addi. Barto. in l. Celsus, ff. de vlti. cap. & d. consilio xlvj. in fin. lib. iij. & consil. liij. circa primum, lib. vj. quo in consil. iij. dubio late disputat, an & quomodo, & quanto tempore huic rei præscribatur.

Et hæc

36 ¶ Et hæc confirmat hoc simili, quod si debitor pascu esset se vinci per sententiam, omittendo exceptionem vsurarii, nihil tamen minus ea sententia rescindi debet: vt pulchrè & not. voluit Bald. in l. cum allegas, col. ij. vers. ff. de iur. her. C. de vsur. per tex. què dicit sing. in l. si spòsus, §. si vxor. ff. de dona. inter vir. & vxor. quo in loco Alex. in addit. Bart. in princ. sequitur, & dicit sing. & rursus consilio lxxxj. viso processu, col. ij. vers. ad idem adduco, lib. ij. vbi etiam dicit sing. & sequitur etiam Imo. in l. stipulatio ista, §. alteri, col. pen. ff. de verb. obli. Ille autè text. loquitur de sententia lata pro vxore, viro nò opponente, dum eam posset vir exceptione repellere. Et eum tex. trahit ad omnem sententiã latam pro eo cui aduersarius donare prohibetur. Rom. sing. cccc. tu scis quòd donatio, vbi & illum tex. dicit ad hoc sing. & allegat etiã Bal. vbi suprã, & similiter Capol. cautel. secundum antiquã computationem clv. donatio inter virũ & vxorem, vers. tertia cautela, ibi, ff. de aduer. quòd ista cautela. Ias. in l. iudex, in fi. ff. de condi. indebi. vbi ex hoc limitat tex. ibi, & Care. qui nuncupatim citat & sequitur, & dicit sing. illud dictum Bal. in memor. inci. sententiã que lata est. & Io. Lup. in rep. rubr. de dona. inter vir. & vxorem. Ex quibus aperte vides negligentiam atque omissionem debitoris non prodeffe vsurario, quin non obstante tempore, aut sententia aduersus eam lata, contractus argui possit de vsura.

37 ¶ Nam & quod ad sententiam pertinet, cum agatur de periculo animæ, ea nunquam transit in rem iudicatam, veritate comperta, & lator, & ibi glof. j. & c. cōfanguinei, extrā de re iudi. & c. fraternitatis, de frigi. & malefic. glo. in c. inter monasteria, in verbo, confirmantes, verficulo, item vbi vertitur, extrā, de re iud. & in fumma, xxxv. q̄stio. ix. Hostien. in c. cum dilectus, col. vlt extrā de elect. lo. And. in rubr. de re iudic. Ant. qui & alios allegat, conf. xxviij. vifo puncto, col. j. cū similibus. Qua etiam ratione Alber. in rubr. C. de vfur. col. iij. verfi. aliam q̄stionem, tenuit sententiam pro vfurario latam non trāfire in rem iudicatam, quin vfurā semper repeti pōssint veritate comperta. De quo etiam latē per Lapum allega. ciij. an oporteat vbi & idē dicit, licet (ait) fecus fit, quārum ad punitionem criminis. & Ambro. Vignat. in tract. vfur. quem composuit super c. falubriter, extrā de vfur. char. 17. in parvis, verfi. fed finaliter, & Pet. Anch. conf. cccxxij. casus talis est, post præceptum. & Iaf. conf. xxj. venerabilis, col. j. lib. j.

*Nec aliās
cū agitur
de periculo
animæ.*

38 ¶ Verum vt omnia in Ture nostro sunt controuerſa, quod ſape conqueſti ſumus, eius quod de ſententia diximus ex Bal. & alijs, contrariũ reſpondit Pet. Anch. conf. xcviij. iſtam quaſtionem dubiam facit, col. j. quem nuncupatim ſequitur Alex. ſecum hic pugnans, conſil. xcj. viſis actis, col. j. verſ. hoc præſuppoſito, lib. ij. & idem quoque Pet. Anch. conſ. cccvj. efficax, col. j. vbi & idem dicit conſulſiſſe Fed. Senen. Illud autem minimè dubium eſt (vt redeamus ad præſcriptionem) ¶ ſi contractus eſt pignoratitius, nullo tẽpore creditor, qui ſimulate dicitur emptor, rem ipſam poteſt præſcribere, l. non ſolum, §. qui pignori, & l. pignori, ff. de vſucap. glo. vlt. in cap. quoniam frequenter, §. vltim. poſt princ. extra vt lit non teſtata, & in cap. contigit, in glo. vlt. verſiculo, ſed non obtineret, de dolo & contu. Ex quibus dubia redditur ſententia Angeli & Imol. in l. iij. §. condemnatũ, ff. de reiud. qz huiusmodi eſt: Quod ſi ex ſtatuto inſtrumentum habeat executionem paratam, exceptio vſurarium non impedit eam executionẽ. tametſi eos ſequitur Barb. conſ. xviij. clementiſimi, col. pen. verſ. quinimò, lib. j.

Contrariã eius, quod de ſententiã dictũ eſt. Creditor, qui ſimulate dicitur emptor, nullo tempore præſcribit. Exceptio vſura, an

39 ¶ Tertiū intellige, nisi ita pactum fuerit, vt promittat toties reuocare, quoties huic facultati redimendi præscriptum fuerit, aut aliis similibus verbis. Tunc enim venditor nunquam excluditur tempore: quia vnus finis est origo alterius: vt per l. si in annos, ff. quibus modis vsufusu. amit. voluit Bar. in d. l. nemo potest, col. pen. vers. quarto statutum est, quod præscribat, & ibi laf. col. antepenul. vers. nota etiam diligenter, in j. lect. iterumque in ij. lect. col. pen. versiculo, quinto & vltimo, ff. de leg. j. Bald. in l. i. p. l. i. s. q. uæ est ij. vers. fed nunquid contrā, C. vt in poss. leg. & in l. v. nica. col. ij. vers. secundū not. arg. C. de cadu. tol. & in l. item illa, §. quod adiciatur, per tex. ibi, ff. de consti. pecu. Ang. in d. l. quoq. si noluit, §. si quis ita, ff. de adl. edic. Ro. in repe. rub. ff. de arbit. col. xv. vers. xj. Flori. vt à quibsdam citatur, in l. si vsufusus actus alterius annis, ff. quibus modis vsufusu. amit. sed lect. illius in eum titu. non extat in nostris codicibus. Capo. caute, secundū vlt. computationem, lxv. in multis casibus. Barb. d. consi. lj. col. xj. vers. & ad hoc adduco, lib. j. Fel. in rub. extrā de præscri. col. antepenul. vers. fallit septimū, & Aufr. deci. cxx. item fuit quæsitum si Titius Hiero. Cagno. qui solum Fel. citat, in d. l. ij. col. v. versific. esset autem cautela. C. de pac. inter emp. & vend. & Pet. Gerar. d. sing. xviij. in fin. & esset etiam bonus tex. in l. in singulos, ff. de annu. lega.

40 ¶ Cui & illud consequens est, qd si venditori data sit facultas redimendi quandiu uiuat, aut ad certum aliquod tempus, quod excedit xxx. annos uidelicet intra xl. vel l. annos, tūc etiam post xxx. annos, si venditor adhuc uiuat in primo casu: aut si intra illos xl. vel l. annos, admittetur ad redimendum. Nam perinde est, cum dicitur, quādiu uiuat, vel intra certū tempus, atque si di- & cum esset, toties quoties præscriptum fuerit, ut scilicet cōseatur repetita promissio reuendendi

44 ¶ Hanc Angel. sententiam nuncupatim refert & sequitur Barb. in c. ad nostram, col. vlt. in ij. *De eadē re.*
 locis, extrā de empt. & vendi. Franc. Cur. senior conf. lix. Chisti & gloriosissimæ matris & c. su-
 per præmissa, colum. vlt. versiculo, vltimò confirmari videtur. & Philip. Deci. in l. petens, col.
 iij. C. de pact. & consilio cccvii. in casu ad nos transmissio, col. ij. versiculo, quartò accedit, in fi.
 illius versiculi. { Matth. Afflict. in c. vlt. col. ij. numero 10. tit. de cap. qui cur. vend. } & Hiero.
 Cagno. in rep. d. l. ij. col. iij. versicul. differentia tamen est, C. de pact. inter empt. & vend. Lud.
 Gozad. consilio lxxxvij prima facie, col. ij. numero 5. & consilio xciiij. an illustrissima, colum.
 penult. numero 51. & Iason in d. §. qui ita stipulatur, colum. v. & iterum in l. si quis ita promi-
 serit, §. Scia cavit, col. iij. versiculo, bene facit, ff. eo. tit. de verb. oblig. vbi id dicit not. & rursum
 in l. nemo, col. ij. vers. item ad istum text. ff. de leg. j. & in duobus prioribus locis addit ipse Ias.
 alias in eandem sententiam rationes. Nam si emptor (inquit) tenetur reuēdere post tempus, se-
 queretur, quòd perpetuò : quòd esset absurdum : quia sic actus agentium operarentur contra
 intentionem eorum. contra text. in l. omnis, in princi. ff. si cert. pet. & in l. oblationum substan-
 tia, in princip. ff. de actio. & oblig.

45 ¶ Item illud quoque sequeretur, quòd frustra esset adiectum certum tempus, atq; sic illius ad- *De eadē re.*
 iectio esset illusoria, inutilis, & superuacua, contra l. si quando, ff. de leg. j. & cap. si Papa, de pri-
 vileg. lib. vj. Id quod etiam (vt hoc addam Iasoni) esset absurdum, ex sententia Bal. in l. vlt. post
 medium, ibi, item not. post terminum, C. de testa. manu. & in l. obseruare, §. proficisci, ad fin. iij.
 quæst. ff. de offic. Proconsul. arg. l. epistola, §. vlt. de pact. & l. Imperator, ff. de postol. & l. si cum
 Hermes, C. loca, præsertim cum in cōtractibus nullum omnino verbum, sed nec vlla quidem
 syllaba debeat esse sine effectu aliquid operandi, vt pulchrè dicit idem Bald. in rub. C. de con-
 trah. empt. in ix. quæst. quem omnes vbique, & in lect. & in consilio citant, & sequuntur, & di-
 cemus latissimè in nostro tractatu, Nihil frustra.

46 ¶ Præterea emptor promittendo reuēdere intra certum aliquod tempus, censetur noluisse *De eadē re.*
 teneri post illud tempus: quia permixtum ad tempus, censetur postea esse prohibitum, l. si vnus, §. *Permissum*
 j. & ibi Bald. qui id trahit ad suspensionem temporalem banni. & d. l. epistola, §. vlt. & ibi Paul. *ad tempus*
 Cast. ff. de pact. & l. statuliberum, §. Stichum, & l. Titia cum testamento, §. vlt. ff. de leg. ij. & l. *cēsetur po-*
 pater filium, §. fundum, ff. de leg. iij. & l. si ita quis, & ibi Bal. Imo. Alex. Franc. Are. & Ias. ff. de *stet prohibi-*
 vulga. & pupil. & l. ex facto, §. item quæro, eo. tit. & l. qui fundum, ff. de contra. emp. & l. si quis *bitum.*
 alia, ff. quemadmodum vsusfru. amit. & l. sicut, §. vlt. & ibi Bald. ff. quib. mod. pign. vel hypo.
 sol. & l. j. §. si mulier, iuncto princ. ff. de liber. agno. & l. iij. in princip. & quod ibi not. Bald. &
 Floria. in ij. not. ff. de serui. & d. l. si cum Hermes, C. loc. & c. ad honorem, & ibi Bald. extrā de
 auto. & vsu pal. & c. de causis, extrā de offic. de leg. & c. quoniam frequenter, §. si verò, & ibi Bal.
 extrā, vt lit. non contest. Et voluit gloss. in c. decer. de regu. iur. lib. vj. & in c. si homo, xxvij. q. j.
 Old. cons. cccij. factum tale est collata, in fi. Alb. post Iac. in l. quando institutus, ff. de acquir.
 her. Bar. cons. clxj. in nomine domini, & c. proponitur quòd syndicus, col. ij. vbi ex hoc conclu-
 ditur in pulchro casu. Bal. in c. j. §. hoc quod nos, col. v. vers. sed quæro nunquid, ti. de pace Con-
 stan. & in c. bonæ, col. ij. vers. & scias, extrā de elect. & cons. cccxxij. cum quidam medicus, cir-
 ca medium, lib. j. & cons. xxxij. statuto cauetur, col. ij. lib. v. & cons. l. j. generali statuto, col. j. eod.
 lib. v. Benedict. Plumb. in l. j. col. iij. in ij. not. ff. de manumif. Ang. cons. cccxxj. punctus talis est,
 duo compromiserunt. Pet. Anc. cons. lxx. repetito cons. cccxlvj. apparet. col. ij. & idē quoq; cōf.
 cccxxj. visis diligenter actis, col. ij. lmo. in cle. j. col. iij. vers. iuxta prædicta. de concess. præb. Pau.
 Cast. cons. clxxxij. videtur dicendum quòd dicta, in prin. lib. j. cons. cccclxvij. super hoc pun-
 cto, col. vlt. eo. lib. j. & cons. cclvj. videtur manifestè, col. ij. lib. ij. & cons. cccclj. præfata reforma-
 tio, eo. lib. ij. vbi ex hoc respondit, quòd si ex statuto datum sit certum tempus consanguineis
 ad retrahendum rem venditam offerendo pretium, non poterunt consanguinei post illud tem-
 pus retrahere. & iterum cons. cccxxx. circa primum quæsitum, eodem lib. ij. vbi in eodem casu
 loquitur de quo & nos satis diximus suprà tit. proximo §. j. in gl. x. in verbo, *dedans l'an*, nume-
 ro 19. sed cum nostra. & idem Paul. Cast. cons. cccxxvj. ad primum, colum. j. eod. lib. ij. & Ma-
 ria. cons. xix pro decisione, col. vlt. & Soc. ipsius filius, cons. cclxxij. in præfenti, col. pen. vers. sed
 ad hanc, lib. ij.

47 ¶ Ex quo dicit Bal. in l. edita, col. iij. vers. sed hinc quæritur nunquid sufficiat, C. de eden. quòd *De eadē re.*
 affirmatiua limitata de tempus inducit negationem post illud. Et dicit etiā. Bart. cons. c. à do- *Multa si-*
 mino. Cy. de Bononia, in ij. dubio, quòd si statutū permittat inquiri intra certū tēpus, censetur *miā.*
 post illud prohibere: idē (inquit) inquisitio postea facta, erit ipsi iure nulla. quod multum est
 notandū, quia multæ absurditates ex hoc casu proueniunt, vt dicit Ias. in locis suprà allegatis,
 vers. ab hinc iij. Et facit etiam quod scribit idem Bar. post Iac. Are. in l. j. §. vlt. ff. de procura. q.
 si procurator cōstitutus sit ad certū tempus, post ipsum expiratus officiu, nec admittitur vo-
 lens prosequi, etiam si litē fuerit cōstitutus. & sequitur Pau. Cast. qui addit, etiā si velit aduer-
 hh 3

farius, conf. c. iij. visis & ponderatis, col. j. lib. j. Et quod item voluit ipse Bart. in l. Aristo, ff. de iure delib. Inno. in c. cum in tua, extrà qui matr. accu. pos. Bald. in l. si plures, col. vlti. quaritur vltierius. C. de condi. infer. & in l. cum anterioribus, col. ij. ver. nota quod ille, C. de tempo. app. vbi dicit, quod ille qui errat in calculo temporis, debet sibi imputare. Et sic nota (inquit) quod banniti, quibus datus est certus terminus, debent providere, ne tempus labatur, quia postea remedium frustra intentarent. & confil. cxlij. quidam dominus Pastinus, col. j. libr. ij. vbi dicit, quod finito tempore privilegij, finitur privilegium, per multa iura, quæ allegat. Et Mathe. Afflict. decisi. Neapo. lxxij. emptor cuiusdam. Nec interim omitam text. optimum à paucis annotatum in l. Thais, §. intra, ff. de fideicom. libert. ex quo probatur etiam favore libertatis tempus præstitutum ad aliquid faciendum non posse protrahi, nec quod iussum est fieri intra aliquod tempus. vt quis libertatem consequatur, post id tempus posse fieri. Et est similis text. in l. Stichos, §. Titius, ff. de statulib.

48 ¶ Nam & è diuerso prohibitum ad tempus, censetur post illud tempus permissum, d. l. Imperator, & ibi Bal. ff. de post. & d. l. si vnus, ff. de pact. & d. l. pater filii, §. fundum, & ibi Bart. & Alb. ff. de leg. iij. & l. si minor, & ibi las. in fi. ff. de verb. oblig. & l. j. & ij. C. de his qui in exil. dar. l. ix. post illud cō & in c. præsentium, extrà de cleri. percus. Bar. in l. peto, §. fratre, ff. de leg. ij. & in l. in illa stipulatione Calendis, col. j. ver. intro glo. ff. de verbo. obli. Alberi. in l. hoc iure, eodem quoque tit. Bald. in c. sicut, col. j. extrà de cohabi. cleri. & mulier. & confilio ccj. in prouincia, col. ij. libr. j. & Permissum conf. xxxij. casus talis est Guido, circa medium, lib. j. & conf. cclxxj. factum est tale, natus quondam, col. j. lib. ij. Pau. Cast. d. conf. cccclxvij. vbi supra, l. j. & conf. cclxij. circa primum, col. ij. cōsetur ante, ver. prima, lib. ij. & d. conf. cclvj. lib. ij. Et è contrario post tempus permissum, videtur ante illud esse prohibitum, l. promissor, ff. de consti. pecu. & voluit Bal. in l. post mortem, statim post princ. C. de fideicom. & conf. ccj. constitutio, col. j. in fi. lib. ij. Sicuti post tempus interdictum, ante illud tempus videtur esse permissum, Bal. confilio lxxvij. quia statutum, ad fi. lib. j. quod repetitur conf. cccv. punctus talis est, Antonius, lib. ij. nisi quod in hoc aliud est initium. Et cōdem natus ad certum tempus, post id tempus pœnæ eximitur, l. fratres, ff. de pœnis. Et in vniuersum, limitatum ad tempus, non porrigit effectum ad vltierius tempus, Pet. Anc. conf. cxvij. casus talis est, col. ij. ver. circa primum, rursusque, ver. circa tertium, & Pau. Ca. d. conf. cclxij. vbi sup. lib. ij.

Alia similia.

49 ¶ Et hec quidè omnia ita procedunt, vt ea nō fiant vi argumēti à cōtrario sensu, sed ex natura temporis limitati, vt dicit Bal. in d. l. obseruare, §. proficisci, col. ij. in d. iij. q. ff. de offic. Proc. per l. sicuti, in fi. C. de præf. xxx. vel xl. an. & d. l. si vnus, §. j. de pact. & d. l. ex facto, §. item quaro, ff. de vulga. & pupil. Ideoque vt ipse subdit, & hec quoque obtinent in statutis, atq; etiā aduersus Ius cōmune: tanquā scilicet id sit ex tex. directo statuti, non ex contrario sensu. l. qui testamēto, §. mulier, ff. de testa. & l. apud antiquos, C. de furt. Hæc propè Bal. cuius hic sensus est, quod licet argumentum à contrario sensu nō habeat locum ad correctionem iuris communis, l. ij. C. de condi. infer. secus tamē in eo, quod sit ex vi limitati temporis. Et id quidè dicit not. & sequitur Alex. conf. iij. circa præmissam, col. ij. ver. præterea dictum, lib. vij. Vide tamen super hoc, quæ scribit Bald. post alios in l. propterandum, col. ij. ver. modo quaro, quid si statutum, C. de iudi.

50 ¶ Hanc quoque eandē sententiam in hoc etiā casu de quo principaliter loquimur, nulla Ang. mentione facta, secutus est Pet. Anc. confilio cccxxj. visis diligenter, col. ij. ver. sic, tertio aduertendum per d. l. statuliberum, ff. de leg. ij. & neutrius item cōmemoracione facta Soc. conf. cccxij. circa primam difficultatem, col. antepe, ver. circa secundam, lib. ij. vbi & has quoque rationes affert. Nam talis promissio reuendendi videtur facta sub tacita conditione potestatiua, Si venditor voluerit redimere, vt declarat Bart. in l. si decem repetiero, ff. de verb. obli. & conf. cxv. Angelorus, & Bald. in d. l. ij. C. de pact. inter emp. & vendi. Condicio autē potestatiua suspendit, l. à testatore, ff. de condi. & demon. & not. in d. l. si decem repetiero. At cum conditio etiam tacita suspendit, ea deficiente obligatio ipso iure euanesceat, l. item quia, iuncta glo. sing. & ibi not. ff. de pactis.

51 ¶ Ad hæc, cum venditor ipse possit redimere intra certum tempus ex lege dicta in venditione, De eadē re, certè id omittens, videtur post id tempus id ius remittere siue renunciare, vt expresse & in hoc Renūtiat, quoque casu voluerunt Odo. Nicol. Mat. & eorū autoritate Bal. in l. ij. in viij. q. C. de rescin. vendi. Id quod generale est in ceteris huiusmodi omnibus, per id q. voluit glo. quam ibi multum commendat Ang. in l. si ego, ff. de nego. gest. & gl. in l. j. in verbo, cadere, & ibi Sal. C. de integ. restit. minor. Dy. & Ioan. And. in c. rati habitationem, de reg. iur. lib. vj. Bart. & ipse Ang. in l. bonorum, ff. rem ra. habe. Bal. in addi. Spec. tit. de appel. parte ij. §. j. ver. porro: vbi dicit tempus iuri querendo appositum, idem aut etiam plus operari, quàm renuntiationem, per not. in d. l. si ego. Sed & ipse Bal. in l. j. col. j. ver. extrà opponitur, C. quan. dies leg. ced. dicit lapsum diei habere vim pacti de non petendo.

¶ Nec

52 ¶ Nec in hacre omittendus est text. in l. si ea. C. qui accu. pos. ex quo liquido probatur id quod diximus, scilicet tempus ipsum habere vim renuntiationis: & id ibi not. idē Bald. cum col. j. vers. testid. no. tum colum. vlt. in duobus locis. Atque etiam text. in §. j. post princ. ibi, multa quoque tempus refutat. Ex quo quidem & ipse Bald. conf. clxix. Statuto ciuitatis lanuæ, in fi. lib. j. scribit lapsus termini ad aliquid præstituti, habere vim tacitæ renuntiationis. Nam & text. in l. j. §. sed videndum, ff. de succed. edi. paria facit exclusionem ex tēpore, & renuntiatione, cum dicit exclusus est tempore, vel repudiatione. cū aliis multis si a me adductis supra ut præcedenti. §. iij. glo. iij. in verbo, *si ne ferat plus recem*, nu. 2. contrarium tamen est. Quibus illud vnum addiderim, hanc tacitam renuntiationem, quæ inducitur ex lapsu tēporis, magis nocere, quàm expressam: vt per multa latē probat Ias. post alios in l. eam quid, in ij. lectu. col. ij. num. 10. & multis seq. ff. si cer. per. & nos latius in nostris Legibus connubialibus, in gl. 7. quæ est super verbo, *expres*, vbi videre poteris.

53 ¶ Postremò hanc eandem sententiam in nostro casu reuendendi intra certum tēpus, ante illos omnes licet nullus memorauerit, tenuit expressè Bald. consil. cvij. iste qui promittit reuēdere, lib. v. atque etiā Alex. consil. cxvij. stantibus terminis, col. j. in fi. lib. ij. & ex Recētoribus quoque Steph. Bertran. qui nullum præcedentium scriptorum citat, consil. cxv. nō tenebatur. lib. j. atq; iterū cōf. clxxxij. vidi casum, in fi. lib. j. Et de hac re text. est clarissimus & expressissimus, quem tamen nullus illorum citat, in l. si creditor, §. illud, ff. de distract. pig. vt mirū sit effugisse Bal. virum omnium nostratum Doct. oculatissimum, & incomparabilis memoriæ virum. Sed non omnes omnia videre, aut quæ viderint recordari queunt: quando, vt cecinit Virgilius,

Omnia fert ætas, annuum quoque: saepe ego longos

Cantando puerum memini me cōdāre sēles.

Nunc oblita mihi tot carmina:

Quos d' Ædipus pater, regis Ægæi dixerat.

Tempus autem aufert omnia, & obliuionem inducit.

Et vt scripsit Menander,

Id est ad verbum:

Tempus au

fert omnia.

54 ¶ Et hanc principalem nostram sententiam, qua dictum est, venditorem post tēpus constitutū non admitti ad retractū, amplius, etiam si emptor nondum transacto eo tempore dixerit venditori illum se admissurum ad retractū, quandoque voluerit: nam intelligitur, modò si veniat intra illud tempus, vt nō obscurè voluit Ro. consil. xxvj. viso themate, in iij. eodēque vit. dubio, dum dicit aliud esse, si post tēpus id dixerit. Et ad hoc mirè faciunt, quæ & nos in simili diximus de retractu proximitatis supra tit. præcedente, §. j. glo. x. in verbo, *dedans l'an*, nu. 33. sed quid si cū, & seq. vbi omnino videas & notes: neq; enim res est omnibus obuia & expolita.

Quid si du

rate tempo

re reuendi

tioni præsti

tuto emptor

dixerit vē

ditore, illū

se quando

cunque ad

missurum.

Res cū hoc

pacto non

in isto pretio

vēdit, an

possit reuē

per redim.

55 ¶ Nec prætermiserim quosdam esse huius sententiæ, vt si res cū hoc pacto vendita, non satis iusto pretio fuerit vendita, poterit semper redimi etiā post tempus præstitutum reuenditioni: ita enim voluit Chasse. in tit. *des ventes védues a r' achapt*, §. j. col. iij. num. 22. iterum quæ in hoc tit. de retractu, §. x. in verbo, *a fait à l'igence*, in fi. dicens id quoque voluisse Bald. in c. j. tit. de feu. dat. in vic. leg. commis. Hosti. in Summa, tit. de vsu. & Iacob. à S. Georg. in l. mutui, in j. col. ff. si cer. per. Sed Bal. & Iaco. nominatim loquuntur in cōtractu reprobatō, cū videlicet appositum est pactum legis cōmissoria in contractu pignoris. De quo nos diximus supra in eadē gl. nu. 32. & idem quoque, vbi & alios multos idem tenētes enaumus. Nec Host. quoq; illud dicit. Scio autem Senatū Parisiensem solere in vēditionibus annuorum reddituum generalium, etiam non reprobatis, cōcedere aliquod tempus debitoribus vitra tempus conuentum, vel etiā si nullum sit conuentum, vt possint restituere pretio eos redimere intra certum tempus. Nec id tamen, quod dicit Chassè, caret equitate, propter quandā suspicionem, quæ oritur ex illis duobus, scilicet modicitate pretij, & pacto reuendendi: quæ sola licet nō sufficiant ad reprobandū contractum, secundum communem opi. de quo diximus supra in princ. huius tit. tamē posset videri ea satis esse ad illum rescindendum restituto pretio, & sine deductione fructuū, vt in hoc saltem quandam rationē habeamus alterius opi. quæ ex his duobus tantum reprobat contractum: idque præferum in istis venditionibus annuorum reddituum, quæ & si non sunt reprobatæ, vt alibi diximus, sunt tamen odiosæ & suspectæ, vt alibi item diximus.

56 ¶ Sed an saltem restitui poterit venditor in integrum post transactum tempus reuenditionis, ex aliqua iusta causa. Pone enim, quod venditor mortuus est relicto heredē filio minore, qui nō redemit intra tempus, nunc autem perit se restitui ratione minoris ætatis, vel ex clausula generaliali. Si qua mihi iusta causa videbitur, quia vensimiliter ignorabat id tempus iuxta l. qui in integrum alterius, ff. de reg. iur. Hanc questionē longē latēque ac subtiliter disputat Frac. Cur. senior d. confl. Christi, vbi tandem concludit, minorem etiā infantem heredem venditionis non restitui aduersus hunc temporis lapsum: quem tu vide egregiè differentē, an & quādo minor & sta causa. Ignorans restituitur aduersus præscriptiōnē conuentionalem. Et idem quoque in eadē specie

consuluit Steph. Bertran. d. conf. clxxxiii. in fi. lib. j. per tex. in l. Aemilius, ff. de minorib. & not. per Pau. Cast. & alios in l. vlt. C. in quib. cau. in integrū resti. non est neces. Sed & idem nuncupatum voluit Hiero. Cagno. in l. ij. in xvj. qu. C. d. e pact. inter empt. & vend. & ante hos Pau. Ca. cuius nullus meminit, conf. cccvj. quanquā longa, col. xlt. l. iij. vbi & id dicit se quoque alias consuluisse.

57 ¶ Quibus adde gl. no. in l. si cūm militaribus, in verbo distraxerūt, C. de resti. mil. quę dicit mitem absentem iusta ex causa, aut etiā minorem, nō restitui aduersus tempus aut pōnā conuentionalem, licet restituerentur aduersus legalem, vt ibi scribitur. Et illam glo. sequuntur Bart. & Bald. qui illam dicunt mirabilem, & Pau. Cast. qui illam dicit no. ibi, & idem Bar. in l. ij. C. si aduer. vend. pig. & Bal. qui illam dicit elegantem, in c. j. vers. nisi iusta, col. j. in verbo, infan-
De eadē re. *Tempus conuentionale* *currit minoribus, minibus, ab-* *sentibus, im-*
tia, tit. quo temp. miles. & Ro. in rub. de arbitris, col. pen. vbi eā dicit sing. Barb. in repe. c. Reynaldus, ad fi. extrā de testa. & cōf. l. j. scripsit sapientia fons. col. viij. lib. j. vbi dicit valde sing. & inter consil. ipsius Franc. Cur. senior. conf. lxxvj. sapienter, col. xix. vbi eam dicit singularem.

58 ¶ Ro. autem, vbi suprà, pro huius sententię cōfirmatione citat gloss. in l. non solum, ff. de rei vē di. & rursus aliam in l. iij. §. si rem, ff. de leg. iij. dicentes iustā causam litigandi nō excusare ab expēsis conuentionalibus, licet excuset à legalibus, cū multis concord. adductis à Iaf. conf. cxxx. iij. in instrumento, col. pen. vers. item debet, lib. iij. de quo nos alibi latissimē disseruimus. Sed quod propius accedit ad eā sententiā, adde quod scribit Card. Flor. in c. exceptionē, col. iij. vers. sic. ego dico, extrā de elect. quōd tempus conuentionale currit impedito, per no. in c. vlt. eo titu. licet legale nō currat, c. quia diuersitatē, de concess. praben. cū si, & sequitur Fel. in c. cū inter, col. xj. vers. limita secūdō, extrā de excep. & quōd difficultas nō excusat à pōna, siue obligatio ne conuentionali, probat l. continuus, §. illud, & ibi glo. & Doct. ff. de verb. oblig. & l. ad diem, eo. tit. secūdū intellectum eius communiorē. & l. qui autē, §. si quis, ff. de consti. pecu. & gl. in c. breui, in prin. extrā de iureiurā. De quo & tu vide Doct. in l. quod te, ff. si cert. pet. & Fed. Senē. conf. cxxij. Martinus promisit, & Bar. in l. apud Celsum, §. si in arbitrum, ff. de doli excep. Frac. Aret. in l. si ita stipulatus fuero te sisti, §. possum, col. j. ff. de verb. oblig. & Steph. Bertran. cōsil. cccix. viso processu, num. 4. lib. iij. Nec iusta quoque alia causa excusat ab eadem pōna cōuentionali, licet excuset à legali. Bal. in l. edita, in ij. l. et. col. viij. vers. o. clauō oppo. C. de eden. & in l. eos, §. cautione, col. ij. vers. & circa hunc articulū, C. de appel. Alex. conf. cxxix. titulus quęstio nis, col. pen. vers. nec obstat quōd propter, lib. ij. Iaf. qui tamen nutat, conf. cxxiiij. in instrumēto, col. vlt. lib. iij. Et hōrum omnium ratio in promptu est, quia mitius agitur cum lege, quā cum homine, l. Celsus, in prin. & ibi glo. ff. de arbi. cum fi.

59 ¶ Sed tamen vide interim, quomodo respondebis tex. in l. si creditor, §. illud, ff. de distract. pign. cuius hac verba sunt, Si quidem ita venierit, vt si intra certum tēpus à debitorē pecunia soluta fuerit, emptio rescindatur: si tēpus praterierit, non poterit rescindi venditio, nisi minor sit xxv. annis debitor, aut pupillus, aut reipublica causa absens, vel in aliqua earū causarū, ex quibus edicto succurritur. Nisi dicas ibi minorem, vel absentē non restitui aduersus tempus à credito re præsistitū reuenditioni, sed aduer. sus ipsam venditionem. quod quidem verum est. Aut ibi ideo restitui minorē, quia agitur de eo, quod gestum est cū eo: quod multū differt ad eo, quod gestum est à patre aut pradeceffore ipsius: vt videre licet ex d. l. Aemilius. ibi putabā bene iudicatum, quod pater eius, non ipsa (loquitur autem de filia minore) contraxerat. & no. per glo. & Doct. in d. l. ij. C. si aduer. vend. pig. & in l. cūm filius, §. in hac, ff. de verb. oblig. cū si. Sed id nō admodū congruit casui d. §. illud. quanquā & id quoque verū est. Ideo q; si huiusmodi facultas redimendi ab initio fuerit concessa minori, posset dici & hunc elapso tempore ad eam restitui, atque etiam maiorem ob absentiam reipublica causa, aut aliā earum causarum ex quibus succurri solet ex illa clausula generali, si qua mihi iusta causa videbitur. Sed tu tamē omnino vide Franc. Balb. in tract. præscrip. in j. parte vj. eiusdēque vlt. partis princ. in xxij. causa.

60 ¶ Ex quibus etiam posset videri, quōd si venditor iustū habuerit impedimentū, ne posset redimere intra tempus, quia fortē misit pecunias per nuntiū vel procuratorem, vt redimeret, qui ab hostibus vel latronibus captus est, aut aliud simile quippiā cōtigerit, esset tunc excusandus venditor, & post tempus admittendus, saltē per restitutionem in integrum: vt est etiā tex. loquens in luitione pignoris, cui tēpus certū fuerat præsistitū, in c. significante, & ibi Doct. extrā de pig. & Bal. in repetit. d. l. Aemilius, colum. penul. vers. reuertor, ff. de minorib. & Rom. conf. cccc. xxxv. in præsentī consultatione: vbi & ad hoc allegat tex. quem dicit sing. in l. quibus diebus, in principio, ff. de condit. & demonst. intelligendo, quōd conditio illa erat implenda, per quid dari in gene. vt ipse loquitur, licet multa in contrarium eo in loco allegasset, quā ibi videre poteris. A nō, autem in dicto c. significante, colū. iij. dicit, quōd emphyeuta, qui cessauit soluere triēnio, quia interim detētus fuerat in carceribus, excusatur, nec potest expelli. & sequitur Bar. ibi

Quid, si hac facultas fuit ipsi minori concessa.

Quid, si venditor iustū habuerit impedimentū.

ibi colum. iij. versic. not. quod eo ipso. & lason qui id dicit notandum in l. ij. colum. xvij. in xxj. quasit. C. de iure emphyt. vbi subdit, quod posito quod cecidisset, deberet tamē restitui in intergrū, ex clausula illa generali. & sequitur etiam Philip. Deci. in authētica, qui rem, columna iij. versicu. septimō fallit, C. de sacrosanctis ecclesi. Sed id non admodū huc facit, quia loquimur de pena conuentionali: quanquā is textus in dicto c. significante, quo potissimum innititur, loquitur de tempore etiam conuentionali. Et vide etiam textum optimum in l. vltima, C. de conditio. insertis. & in l. argentum, ff. commod. & quā diximus suprà tit. præcedenti. §. primo, glof. x. in verbo, *dedans l'an*, numero 124. vigesimoquartō, & sequen. & iterum §. iij. in glof. iij. numero 5. quid tamen, & sequen. Et si hæc procedunt, omnino destruant ea, quā diximus in priori parte huius quæstionis: ideo cogita.

- 61 ¶ Illud autem scire debes, quod si post tempus huic facultati concessum, emptor pretium sibi à venditore oblatum acceperit, potest compelli ad reuendendum, arg. l. de lege. §. vltimo, & l. acceperit sequentis, ff. de leg. commif. & l. commissoria, & ibi Bal. C. de pactis inter emptorem & venditorem, & l. ij. C. de iure domi. imper. & dicta l. Aemilius, ff. de minori. & l. quod si nolit, §. in oblatu post factum, ff. de ædil. edic. & l. vlti. ff. de eo quod cert. loc. & nuncupatim in hoc casu respondit Bal. consilio cvij. iste qui promittit reuendere, libro v. vbi & ex hoc dicitur, quod si ipse venditor recepit, etiam post tempus, pretium à venditore depositum, tenetur perficere reuenditionem, quia eo nomine videtur ipsum depositum recepisſe, quo nomine factum fuit: nec enim depositario ius est & potestas soluendi, nisi in eam causam, ideoque in eam soluisse videtur, quod tempus, argumen. leg. iij. cum ll. sequen. ff. de sol. ¶ Et optime facit, quod in simili respondit Roma. Quid, si acceperit pretium in id depositum. Sed intra tempus, vbi declarat an semper postea tenebitur reuendere, vel intra quod tempus. ¶ Et faciunt ea, quā suprà diximus titulo præcedente §. primo, glof. decima, quæ est in verbo, *dedans l'an*, nume. 20. tu tamen id intellige, & rursum in fine eiusdem tituli, in vj. quasit. & quā dicam infra hoc eod. tit. §. iij. in glo. vltim. numero 2.

- 62 ¶ Idemque, vt tradit Bal. vbi suprà, si partem pretij tantum acceperit: nam idem est, ac si totum accepsisset: vt expressim declarat d. l. de lege, §. vlt. ff. de leg. commif. quam & ipsam ad similem casum trahit Caro. Rui. consil. clj. circa dubia, col. iij. nu. 5. & 6. lib. iij.

- 63 ¶ Sed hæc velim intelligas procedere, nisi emptor huiusmodi pretium, aut partem ipsius, ignoranter acceperit nesciens tempus reuenditionis esse transactum, quia fortē successerat emptori, nec instrumentum venditionis viderat. Et tunc certē ei obesse nō debet, l. si is ad quem, & l. nec is, §. hæres, ff. de acquiren. hæredita. & l. mater, §. sed vtrum, ff. de inofficioso testamento, & l. legitimā ff. de peti. hered. & l. tres fratres, C. de pactis, & l. nec ignorans, C. de donationi. Et quod in simili de domino qui ignorans feudum vel emphyteusum esse commissam, recepit pensionem, voluit Spec. tit. de locat. §. nunc aliqua, versicu. xxij. & xxvj. cum aliis multis similibus, & concor. à me adductis in non ab simili casu suprà tit. præcedente, §. j. in d. gl. x. in verbo, *dedans l'an*, numero 21. sed hoc tamen, & sequen.

- 64 ¶ Quid autem, si tantum petiit sibi id pretium solui, necdum tamen acceperit, an & tunc poterit cogi ad vendendum ac si ipse accepsisset? Quod videtur per dictam l. Aemilius, in illis verbis, pretium petendo, & ibi glo. in verbo, restitui, post principium, & Bal. in lectura col. j. & Alber. colum. ij. versiculo, vltimō quæro, ff. de minoribus, & l. post diem, & ibi glo. ff. de lege commif. & dicta l. commissoria, vbi & id nuncupatim in casu illius l. voluerunt Dy. Cy. Bal. Alberic. & Sal. & idem Bal. post Cy. in l. intrā, §. primo, per illum tex. col. j. versiculo, item not. ff. de minori. Et quod in simili scribit ipse Alber. in l. ij. columna iij. versic. quid si dominus petit, C. de iure emphyteu. dominum, qui posteaquam vassallus cecidit emphyteusi ob non solutam pensionē, eam petiit ab ipso vassallo, sibi æquē præiudicare, ac si solutionem receperit, per l. ad solutionē, C. de re iudica. & sequitur lason in d. l. ij. colū. xlij. nu. 128. Et idem quoque de domino, qui requisit vassallum, vt sibi fidelitatem præstaret, voluit Ioan. Ray. in c. j. præterea si quis, in xvij. quæstione, & in §. in super, colum. penul. tit. de probi. feud. al. per Federic. Quodque tradit ipse Alberic. post Gul. Cun. in l. ij. C. si maior fact. quod si maior factus petit pretium rei à se minore vendita, videtur ratam habere venditionem, per dictam l. ad solutionē, & l. ij. C. de iur. domi. impe. & quā diximus suprà tit. præcedenti. §. xxij. glo. j. nu. 11. illud quoque. Quāquā aduersus hanc sententiam facit l. nihil interest, §. j. ff. de inofficio testament. & quod eius auctoritate tradiderunt Cy. & Alberic. in dicta l. ij. in fine, C. de iur. domi. imper. & Petrus à Bella Pertica in dicta l. commissoria, qui eam l. intelligit, si quis petierit eam effectu, ita scilicet vt consecutus fuerit: alias secus, quod omnibus superioribus repugnat, & ante hos glof. sibi contraria in d. l. de lege, §. vlt. ff. de leg. commif. Nā in l. seq. (quod iam diximus) tenuit priorē opin. Pro hac autem posteriori vide & tu quā dixi in tit. præcedenti, in fine eius tit. nu. 37. sed tamen ne tu, iuncto

iuncto præcedenti. Sed semper intelligendum est, si non ignorans petierit, iuxta ea quæ diximus in præcedenti versu.

65 ¶ Quid verò, si iam transacto ipso tempore ad redimendum præstituto, emptor libens dixerit venditori, paratum se recipere pretium & reuendere, non obstante lapsu temporis: an tunc quandoque, vel intra quod tempus, debeat emptor offerre pretium? De qua re consultus Roma. consil. xxvij. viso themate, in quarto, eodémque vltimo dubio, respondit, non propterea emptorem perpetuo obligari, sed venditorem debere intra modicum disimili, vel dicimus reddere, secundum glossam in dicta l. Aemilius, in verbo, restitui, in vna solutione, ff. de minoribus, quam Bar. ibi multum no. Veleiam poterit emptor compellare venditorem, vt redimat intra quod intra duos menses, & si id non fecerit, postea non admittetur, ex sententia Dy. & Bart. in l. qui tempus is Rome, §. cohæredes, ff. de verb. oblig. quam Roma. ipse dicit sing. At nos multo plura diximus in simili questione retractus proximitatis supra tit. præcedente, in gloss. x. in verbo, *dedans l'an*, nu. 23. nec tamen, cum fex seq. Ex quibus intelliges, quid hic amplius sit dicendum.

66 ¶ Cæterum & hic quæro, à quo tempore currat id tempus præstitutum redemptioni rei venditæ restituto pretio: vtrum à tempore contractus, an verò à tempore traditionis rei venditæ reuendendi. Guid. Pap. sing. dccclxxij. si res vendita, dicit à tempore traditionis, vt dicit voluisse Bar. in l. si currat à te cui legetur, in princ. in vltimis verbis, ff. de lega. j. per text. in leg. tali, in prin. ff. de iure dotium. Verum Bar. non loquitur in nostro casu, sed in alio non admodum disimili, videlicet cum quis vendit librum præstituto anni tempore ad soluendum pretium venditionis, non currat id tempus anni, nisi à tempore traditionis, per text. in d. l. tali, quod dicit multum notandū. Et certe ille text. est optimus & notandus. Tamen in hoc nostro casu arbitror inspicienda esse verba contractus. Nam si dicitur, hinc ad annum, nemo dixerit expectandam traditionem, cum aliud exprimitur. Et hic omnino vide quæ latè diximus de retractu municipali supra titulo præcedente, §. j. in gloss. ij. in verbo, *a vendus*, nu. 43. quid autem si quis, cum multis sequentibus, iterumque in glo. x. in verbo, *dedans l'an*, nu. 112. vigesimò quæro, rursumque in §. vlt. in gloss. ij. in verbo, *notifier au greff*, numero 42. decimoquarto quæro.

67 ¶ Illud quoque in dubium vocatur, vtrum venditor poterit quocunque tempore eius temporis, quod reuenditioni præfixum est, redimere, an verò tantum vltimo anno, an item denique vltimo tantum die. In quo ita dicendum est: nam ut exprellum est in pacto, & id seruandum est. Aut verò ita dictum est, vt intra x. aut xx. annos fiet reuenditio, & poterit venditor quocunque tempore illorum decem vel viginti annorum, aut alterius temporis in id præstituti, redimere: cum omne tempus quod termino prædictorum annorum clauditur, intra eos esse rectè dicatur, vt scribit Gellius Noctium Atticarum lib. xij. c. xij. & id minime dubium est. Aut denique dictum est, vt possit redimere in decem annis: & tunc Guid. Pap. deci. Delphi. dxvj. an per confessionem, versu. sed quid emptor, negat posse venditorem statim redimere, cum voluerit sed expectandum esse vltimum annum illorum decem, & quolibet eius anni die posse redimere, per l. si ita fuerit liberas, ff. de manumissis testamento, & l. j. §. quibus (credo quod voluit allegare §. quod dicimus) ff. de successorio edic. Id quod dicit sentire Bartolum in dicta l. si cui legetur, in principio, ff. de legatis primo, & in l. Gallus, §. ille casus, columna vltima, ff. de liberis & posthumis. Et Guid. Pap. sequitur expressè Hieron. Cagno. in repetitio. l. ij. in ix. quæstione, C. de pactis inter emptorem & venditorem.

68 ¶ At longè vterque fallitur. Nam prior ille text. scilicet in d. l. si ita fuerit, non loquitur iisdem illis verbis Guid. sed iis, duodecimo anno, quæ longè ab illis distant, in duodecim annis. Nā si dicas, duodecimo anno, ille tantum duodecim annos comprehenditur, vt dicit ille text. nec aliud intelligit Bart. in supra dictis locis. At si dicas, in duodecim annis, omne illud tempus duodecim annorum, quod scilicet est intra illos duodecim annos, & quæ comprehenditur, ac si dixeris, intra duodecim annos. Hæc enim similia sunt, intra duodecim annos, & in duodecim annis, vt probat textus in d. l. j. §. quod dicimus, de successor. edic. & voluit Gellius vbi supra citauimus. Et vt breuius dicam, illa enūtiatio duodecimi anni, illum tantum duodecimū annū demonstrat: illa autem duodecim annorum, omnes illos duodecim annos demonstrat. Et facit etiā ad supra dicta text. in l. quod quis, ff. de actio. & obligatio. Et hanc quoque nostram opinionem tenet Chasse. titulo de rentes vendues à r'achat, §. j. in vj. dubio, vbi tamen nihil allegat, nisi sibi videri Alexan. & alios ita tenere in l. qui Romæ, in princ. ff. de verb. oblig.

69 ¶ Sed vnum non omiserim, quod subiungit Guid. Pap. vbi supra, & iterū sing. cccclxxvj. licet pactum, versu. quæro mutasti, ibi, nunc quæro, quod in illis casibus, in quibus non potest venditor redimere quandoque durante tempore, sed tantum in fine illius, aut post aliquod tempus, cæsetur contractus? illicet? vt dicit se plenè dixisse in tractatu de contractibus illicitis, vti fecit columna

columna vij. §. pone circa hoc aliquis. Et idem ante illum vident plerisque posset censuisse. *Pa- pus redime*
nor. in cap. ad nostram, in iij. casu, extrà de empt. & vendi. & Pau. Cast. consilio cix. vifa petitio *re, an con-*
ne, columna ij. versiculo, sunt etiam alia, lib. ij. nam & ij. duo à quibusdam in eam sententiam *tractus sit*
allegantur. & Laurent. Rodul. in repetitione c. consuluit, in ij. parte, quæstione lxj. & Lanfran. *illicitum.*
Otia. in clementina. dispensationem, columna penultima, de iudic. & ante hos omnes Hostien.
& Ioannes Andreas in dicto c. ad nostram, & è Theologis Diuus Bernardinus in tractatu de
contractibus & vsuris, in xxxix. sermone, articulo. ij. c. j. & id propè haud dubiè tenet Bald. consi-
lio cccclxxxvij. apparet, circa medium. lib. j.

- 70 ¶ Verùm (ne erres) Panormitan. vbi suprà, requirit vltra id pactum ita factum, modicitatem pre- *De eadè re.*
tij: quasi id solum non faciat contractum illicitum. Et Hostien. & Ioann. Andr. eo in loco de-
bent intelligi secundum dictum cap. quo innititur, de quo mox dicemus. Sed & Pau. Cast.
vbi suprà, non dicit simpliciter eum contractum, in quo tale pactum apponitur, esse illicitum,
sed id tantum reponit inter ea quæ cum aliis non per se sola faciunt præsumi contra-
ctum vsurarium, vti etiam faciunt Bald. & Sal. post Odo. in l. emptione. C. plus vale. quod
agit. & idem Baldus in cap. j. columna ij. versiculo, quæro de quibusdam, & ibi etiam Aluar.
columna penultima, versiculo quæro ab extrà, tituli, de feud. dat. in vic. leg. commis. & ipse Pa-
normita. consilio. lxxvj. in præfenti capitulo. tria succinctè, columna prima, libro j. & consilio lxx.
casus in his terminis, libro ij. & Roman. con. cccxxij. pro pleniori discussione, in vltimo
dubio. Cap. in tracta. de simulatione contractuum, in x. præsumptione. Barb. consilio lxxvj.
illud in medium, columna j. & ij. libro iij. Soc. consilio cclxviij. nunquid ex duobus, columna
ij. versiculo. quarto, libro ij. Iason latè consili. cliij. præsupponitur in facto, per totum, libr. iij.
Fabia. in tracta. de emptione & venditione, in vij. quæst. principia. colum. iij. versic. sextò quæro,
& nouissimè Hiero. Cagno. in repetitione leg. ij. columna. iij. versicul. & inter alias, C. de pa-
ctis inter empto. & vendito. & è Theologis Ang. Cla. in verbo, vsura, l. j. num. 67. nisi (inquit)
id fieret in fraudem vsurarium. & Conradus in tractatu contractuum, quæstione lxxxij. in
viij. conclusione.

- 71 ¶ Et hoc quoque satis superque innuit tex. si non leuiter legatur, in d. c. ad nostram, de emptio *De eadè re.*
ne & venditione, quod omnino hac in re est præcipuum, potissimumque, ac propè vnū fun-
damentum, dum scilicet vnà cum eo pacto, vt à septennio ad nouennium liceret redimere, &
alia quoque ponit, quæ simul faciunt præsumi contractum sceleratissimum, quasi scilicet illud *Quid si id*
solum pactum in id nõ sufficeret. Et ita ibi omnes prope scribentes intelligunt. Et quod id quidè *pactum exce-*
pactum simpliciter valeat, ne expressa autoritate careamus, tenuit Io. Fab. modò (ait) tempus *deret xxx.*
in id præstitutum non excedat xxx. annos, in l. vlti. quam vnica eius tit. legit, C. de pactis pi-
gno. ad fi. Et hoc vltimum de xxx. annis, ne & id quoque omittam, voluerunt glos. Pet. à Bella
Perti. & Cyn. ibi. & Collect. in c. significante, col. ij. versicu. sed quid si debitor, extrà de pigno.
Ange. & Alex. in d. l. qui Romæ, in prin. ff. de verbo. obligat.

- 72 ¶ Sed aduerte Lector amantissime, nam licet hæc omnino vera sint, tamen negari nisi maligne *Id pactum*
ac proterue non potest, quin illud pactum ita appositum, vt non liceat nisi post aliquod tēpus *ita factum*
simpliciter, aut intra aliud postea tempus redimere, facilius citiūsq; faciat præsumi contractum *magis suspe-*
vsurarium, quàm si simpliciter fuisset appositum sine expectatione alterius temporis, vt nõ ob-
scure voluerunt ij. omnes quos iam suprà citauimus, nu. ab hinc ij. & præter eos quoque Bal. in
rubri. C. de fructu. & vsur. lega. ad fi. & consil. cccclxxxvij. apparet, libro primo. & consil. cccxxij.
instrumento, colum. ij. & sequen. lib. iij. & Alex. consil. cix. vifo processu, in fi. li. iij. & Corn. cō-
sil. cccclxvj. vifa copia, col. penul. versu. illa enim temporis, libro primo. & Ambrosius à Vignat.
in tracta. vsurarium, quem composuit in c. salubriter, de vsur. char. 14. in x. indicio. & Alexand.
consil. xlvj. circa præfentis, columna prima, lib. iij.

- 73 ¶ Sed an saltem in illo casu promissionis reuenditionis post aliquod tempus possit cogi em- *Sed an an-*
ptor reuendere ante illud tempus. Baldus, vt à nonnullis citatur, in consilio incipiēte, in Chri- *te illud re-*
sti nomine, si emptor promissit reuendere, respondit non posse, per not. à Barto. in leg. eum qui *pus possit*
ita, §. qui ita, ff. de verborum obligatio. & ita illum refert Fabia. in dicto tractatu empt. & ven- *cogit emptor*
di. vbi suprà, qui tamen subdit illam decisionem videri sibi dubitabilem, nec aliud dicit. Ego *reuendere.*
verò illud consil. reperire non potui, nec vllum ex consil. Baldi, quæ edita sunt eius initij est. At
consil. est quod incipit, iste qui promissit reuendere, quod est cvij. libro v. in quo non illud
dicit, sed aliud, de quo diximus suprà eadem gloss. numero 61. illud autem. Non tamen dubi-
to, si id pactum valet, vt plerique omnes, vt iam diximus, testantur, & si nihil aliud sit quod
vitiet, non admittendum fore venditorem ante illud tempus, cum permissum post tempus,
ante id censetur prohibitum, l. promissor, ff. de constitu. pecu. & diximus suprà in hac eadem
gloss. numero 48. nam & è diuerso.

Concorda-
re, verbum
latinum.

H

AE c Verba obscura sunt, quia possunt referri & ad pretium conuentum & concordatum (vt sic loquar cum Terentio & Plinio) in venditione, vt scilicet res tali pretio vendita, eodem reuendatur, atque etiam ad pretium conuentum in pacto reuenditionis, ita scilicet, si fundus venditus centum aureis, eo pacto vt possit redimicentum viginti siue octoginta aureis. nam vtrobiusque est pretium conuentum. Quamuis si maius pretium pro reuenditione restitui conuentum est, quam ab emptore pro ipsa priori venditione traditum est, faciat presumi contractum usurarium, aliis tamen presumptionibus simul interuenientibus, per callo vos, extra de pigno. & diximus supra in praefat. huius tituli numero 31. in cap. septimum quod etiam vbi etiam, atque in numero sequenti comperies, quid dicendum sit, si minus pretium reddi conuentum est, quam sit pretium prioris venditionis, ibi vide.

Si in pacto
reuendendi
nullum est
statutum
pretium, de
quo intelli-
gendum est.
An alias
interfit, cum
certum, aut
cum nullum
est pretium

2 ¶ Sed quid si in pacto reuenditionis nullum omnino certum statutum est pretium, sed simpliciter dictum est, vt venditor possit redimere, intelligiturne de pretio venditionis, an de iusto pretio, an denique de pretio, quod ab alio reperiri poterit? de hoc nuncupatim differit Hier. Cagno. in repetitio. l. ij. colum. vj. in viij. notabi. C. de pact. inter emptorem & venditorem, quae vide. & praeterea glossa in l. ij. in verbo, non actus & ibi quoque Sal. colum. prima, versiculo, quae nit glossa quando res, C. quando licet. ab emptione discede. & Antonius Burg. qui de iusto pretio intelligit, in cap. ad nostram, columna xij. versiculo, & quod multum extra de emptio. & venditio. & quae scriptum est supra titulo praecedente §. primo. in glo. xviij. in verbo, le pris que la chose aura costé, in principio. Et vide etiam Socin. qui in hoc casu certam quandam differentiam facit, cum venditioni appositum est certum pretium, vel cum nullum, in l. qui Roma, in principio, col. vii. ff. de verborum obligat. Et quod intelligatur de pretio venditionis, est expressa consuetudo infra eodem tituli §. vj.

Pulchra
quaestio.

3 ¶ Caterum hoc in loco venit in mentem eius speciei, de qua consuluit Petr. Ancha. consil. cccxxxj. vilis diligenter actus, colum. vlti. versu. vltimus aduertendum. Ea est huiusmodi: Venditor agit aduersus emptorem, vt ei reuendat rem ante ab ipso venditam, offerens pro ea reuenditione quinquaginta ducatos, quia dicit ita fuisse conuentum in eius rei venditione. Negat autem emptor id pactum. Testes venditoris deponunt emptorem promississe reuendere eodem pretio, quo emerat. Respondit Petr. emptori reum esse absolendum, tum alius rationibus, tum & hac, quia ex diuersitate summarum resultat pluralitas promissionis: non enim testes deponunt de ea quae deducta est in libello. Et in separatis de vno ad aliud non inferitur, si maritus, C. de dona. in c. vii. & vxo. Sed hic omnino vide quae in simili scribam infra in si. huius tituli in xvj. q.

CELVT IOVR. EODEM DIE,
 GLO. IIII.

Si pactum
sit factum
die contra
ctus, ac cen-
seatur fa-
ctum inco-
nuenienti.

N

A M Quod sit eodem die, praesumitur factum incontinenti, siue eodem contextu, vt dicit Bald. in l. j. colum. ij. versu. secundò not. C. de oper. liber. & in l. penul. §. mulier, ad fi. ff. soluto matrimonio. Cæpo. nuncupatim loquens de hoc pacto reuendendi, in tracta. simulatorum contractuum, in ij. casu prin. & Corn. consil. cxcij. licet videatur, colum. j. versu. item quia videtur, li. j. & Fran. Cur. senior, cenn. iv. super duobus, colum. iij. lafo. in l. j. §. j. colum. vlt. ff. de verbo. obliga. vbi id dicit saepe allegari in practica. & Stepha. Bestian. qui nuncupatim loquitur in hoc pacto, consil. xvj. vilis instrumento, nu. 2. lib. ij. & consil. xxxij. pretij vilitas, nu. 3. eodem lib. ij. cum aliis multis concordant. quos tibi cõgelsi in repet. l. si vnquam, in verbo, donatone largitus, nu. 103. sed posset dubitari, & sequenti vbi etiam ostendi Barr. consil. clxj. proponitur quod syndicus, non aduersari huic sententiae, quod prima fronte potuisset videri. De eo autem quod sit sequenti die, de quo etiam loquitur nostra consuetudo, dicemus in glo. sequenti, in princip.

IN LIMINE CONTRACTVS.

GLOSA IV.

Quid si die
sequenti.
Coharctia.

Q

VONIAM dubium est in iure, quando pactum censeri debeat fuisse incontinenti factum, vt ex eo actio comperat, tanquam velito coharctia (vt nostri loquuntur non sine graui ac locuplete exemplo: est enim verbum Ciceronis libro secundo de Natura Deorum) contractus: vt plenissime per glossa. & Doctores in l. in bonafid

bonæ fidei, iterumque in l. petens, C. de pactis, & in l. iurifgentium, §. adeo, ff. eodem, & Bart. in l. contractus, C. de fide instru. Certè nostra consuetudo, vt hoc dubiū tolleretur, statuit, quòd si eo ipso die, aut etiam altero, id est sequenti die, quo contractus factus est, id pactum de reuendendo fuit conuentum, perinde habebitur, ac si in ipso contractu, aut consensu ante, vel post intercessisset: & ita in limine contractus, vt ipsa loquitur, dicitur fuisse factus, ob id fortè, aut sequenti factū, an contractui inesse censeatur.

Quæ post vel ante actum statim fuit, in ipso facta fuisse videntur.

scilicet ex propinquitate temporis præsumantur partes ita ab initio conuenisse, alterumque; aliterius contemplatione factum fuisse videatur, per tex. optimum in l. j. §. quæ oneranda, ff. qua. rer. actio non datur. Sicuti & in simili dicit glo. in l. si ventri, §. vlti. per illum tex. & ibi Barto. ff. de priuile. credit. lac. Aret. & Bart. in l. pen. §. si vir, ff. solu. matri. Cy. in l. si quis posthac, in ij. §. & ibi Bal. & Ang. C. de bonis proscript. lac. But. & Alb. in l. si tibi pecuniam, ff. si cert. pet. Bal. in l. per diuersas, in vlt. quaest. C. manda. vbi dicit, Quòd si statim post pretium numeratum id ipsum fuerit restitutum, præsumitur à principio actum, vt redderetur per d. l. si ventri, cū aliis multis concordant. à me adductis in repetit. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 20. quòd si refractarius. Sed quibus addes Bal. de hoc nostro casu loquentem, in l. ij. C. de edil. acti. quòd promissio reuendendi incontinenti facta, facit præsumi ita fuisse ab initio conuentum: prout illum refert, & sequitur Francisc. Curti. senior consilio ly. super duobus, col. iij. Ideoque ambo actus iudicari debent, ac si vnus tantum esset, simulque facti fuissent, per l. cum antiqui tas, C. de testa. & l. hæredes palam, §. vno contextu, ff. eo. tit. cum aliis concordant. etiam à me cumalatis, vbi suprâ, numero precedenti, videlicet 101. sed & hoc tamen. Et quod vni inest, alteri quoque inesse creditur, propter vicinitatem vtriusque: vt etiam ibi diximus, & multis probauimus. Quibus tamen adde Bald. cons. ccvii. præmissis, in secundo dubio, lib. j. vbi dicit, ita inesse quæ incontinenti sunt, vt si in vno instrumento desit locus, in alio autem sit appositus, censetur & in illo quoque appositus, & Corne. consi. cccix. circa primum, col. vij. vers. hoc autem præsupposito, li. iij. vbi & id ita inesse dicit, vt vnus contractus censetur esse pars alterius, arg. l. fundi partem, ff. de contrahen. emptio.

¶ Ex iis autem fit, PRIMO, quod dicit glo. in l. ij. in verbo, narrationem, C. de iura. calum. q. cum ex ea l. in §. vlti. partes debeant iurare de calumnia in initio litis, & sic ante litis contestationem, tamen si statim post faciant, sufficit: per illum tex. in prin. quia satis dicitur fieri in initio, quod post statim fit. l. lecta, ff. si cert. petat. Et cum ea glo. simpliciter transeunt omnes Doctores ibi, vt eam tacite sequi videantur, ex sententia glossi. ab omnibus approbata in linter omnes, ff. qui satisd. cogan. de qua nos amplius diximus suprâ tit. precedente, §. xxxv. in gloss. vltima, in verbo, ignorans, numero 46. nam minores. Sed & illam priorem glossi. nuncupatim sequitur & dicit nota. Roma. in l. si mulier, columna j. nume. 13. ff. solu. matri. & Ang. Aret. in §. præterea, columna xij. versiculo, & quando dicatur, l. institui. de exceptio. vbi ex ea dicit generaliter, id censi fieri tempore litis contestationis, quod sit parum ante, vel parum post litis contestationem. & Iaso. in l. si quis mihi bona, §. iustum, columna iij. versicul. in quarta parte, ff. de acquirenda hæreditate.

Decade re.
Ante litis
contestatio
nem factū
quod mox
post ea fit.

¶ Secundò, quod voluit alia glo. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, ff. de procur. quòd cum ille textus dixisset satisfationem ratihabitionis à procuratore ante litis contestationem esse exigendam, quoniam scilicet hæc sit dilatoria exceptio, vt dicunt omnes ibi. Certè satis dicitur fieri ante, si fiat post incontinenti, per d. l. petens, C. de pact. cū dicitur, siue anteceperit pactū, siue postea statim interpositum est. & l. Modestinus, ff. de solu. Et licet eam glo. reprobent Bal. Ang. & Pau. Cast. ibi, tamen sequitur Spec. tit. de satisfda. §. viso, versic. debent autem præstari. & Ant. in c. cū dilectus, col. iij. per tex. ibi, secundum vnam lectu. in vers. circa. extra de ordi. cogni. & Imo. qui eam dicit sing. in l. ex consensu, §. eum qui, col. xxv. ff. de appel. vbi etiam refert Iaco. Butr. & Barto. in d. §. ratihabitionis, simpliciter transire cum ea glossi. & rursum idem Imo. in l. j. §. prius, ff. de vulg. & pup. substit. per d. l. lecta. Alex. & Iaso. in l. edita, ille col. iij. vers. putarent tamen quòd emendatio, hic col. v. vers. quid ergo si incontinenti, C. de eden. vbi ex hoc dicunt, quòd cum emendatio libelli fieri debeat ante litis contestationem, vt ibi not. potest tamen & post eam incontinenti fieri. & idem Alex. qui & eam dicit singu. in l. ita demum, ind. non solum, §. morte, col. iij. ff. de no. ope. nuntia. vbi eam rationem reddit, quia quæ incontinenti sunt, & c. & in l. principalibus, col. iij. vers. secundo quæ ro, ff. si cert. petat. & in repetit. in l. vlti. col. v. in secunda limitatione, ff. de feri. & Fel. in c. exceptionem, col. vij. vers. fallit decimò, extra de exceptio. Hippoly. Marfi. in l. Diuus Antoninus, col. vltim. ff. de questio. & in l. is

De eadem

qui aggressorem, nu. 31. C. de fca. & conf. cxxxvij. illumina, col. pen. & Lancel. Gal. in l. j. qui præfens, col. vlt. ff. de verbo. obligat. Qualiter autem intelligatur, videbis per eundem Lancel. in d. l. j. in prin. col. xij. vers. sexta cadit.

4 ¶ Sed & generaliter, quod omnis exceptio dilatoria, quæcunque ea sit, possit opponi statim post litem contestatam, vt id quoque scias, tenuit Innoc. ille pater & organum veritatis ab Archid. in c. pia, de excep. lib. vj. appellatus, Inno. (inquam) in c. pastoralis, in princ. extrâ de exceptio. & Anto. cuius etiam non modica est apud omnes autoritas, in c. cum dilectus, col. iij. per tex. ibi, extrâ de ordi. cogni. & Roma. in d. l. si mulier, vbi supra, ff. solu. matrimo. & ex recentioribus Fel. in dicto c. exceptionem, quo loco supra citauimus, extrâ de exceptio. & Hippo. Martam potest fil. in dicto §. Diuus Antoninus.

5 ¶ Tertio, quod tradit alia glo. in l. vt iurifurandi, §. iurare autem debet, in verbo, manumissionem, ff. de ope. liber. & iterum in l. j. in princ. & ibi etiam Bar. & Bal. C. eo. rursumq; in l. vlt. ff. de libe. cau. nihil referre, vt rursus seruus in manumissione, an paulò antè, siue etiâ paulò post iuret operas fe domino præstaturum, per d. l. lecta. id que dicit Bar. in primo loco, esse menti tenendum ad huiusmodi quæstionem. Nam pater non potest donare filio in sua potestate constituto, sed emancipato potest. Igitur quidam emancipat filium, & confestim ei donat: mox iudex emancipationis decretum interponit: opponitur quod non valet donatio cum fuerit facta ante decretum emancipationis. Ego (inquit) Bart. dixi contrarium, per hanc gloss. & refert & sequitur, & dicit sing. Alex. in l. diuortio, in princ. col. ij. vers. ad hæc omnia, ff. solu. matri. & ibi quoque las. col. item ij. vers. secundò benefacit, vbi illud dictum ita declarat, ne videatur inutile, vt ibi per eum. & idem las. in repetit. d. l. admonendi, col. lxxxvij. vers. quid si testis primò, ff. de iure iuran. & in l. vltima, col. pen. C. de edic. Diui Adriani tollen. & Francis. Arer. in c. de testibus, col. iij. vers. nec obstat dicit ipse, & ibi quoque Fel. col. iij. vers. & in quantum, extrâ de testibus, idem Fel. in c. cum dilecta, colum. xxij. versicul. demum ad ornatum, extrâ de rescrip. & Catel. Corta, quid id admodum commendat, in memor. incipi. donatio facta à patre. Ioan. Lupus in repetitio. rubric. de donatio. inter virum & vxor. §. xxxvij. col. iij. versiculo, ad hoc bene facit.

6 ¶ Quarto, quod autoritate illius glo. in d. l. j. C. de bonis liber. dicit Bal. in ea ipsa l. j. columna ij. versiculo secundò not. id dici viderique, donatum filio in præmium emancipationis, quod incontinenti ante vel post ipsam emancipationem donatur. Et declarat, quando hoc casu dicatur incontinenti antè & post factum. Sed & autoritate eiusdem gloss. tradit ipse Bald. in ca. l. facta cense, colum. ij. in verbo. pacem, titul. de pace tenen. id dici factum tempore belli, quod paulò ante vel paulò post bellum factum est. Id quod etiam voluerunt idem Bald. Imo. Alexand. & Iason in d. l. diuortio, in princip. vterque columna secunda, solu. matrimonio & id putant not. ad saluandos testes deponentes aliquid factum fuisse tempore belli. Et Bartol. loquens de eo, quod dicitur fieri in naufragio, in l. quis, §. de eo quoque, ff. de incendi. rui. naufr. Id quod dicit mirabile, & allegat bonum text. in l. Prædus, in principio. eodem titulo. Sed tu vide Francis. Arer. declarantem quomodo id sit intelligendum, in d. lege diuortio, in secundo notabil.

7 ¶ Quintò, quod ab alia glo. traditum est in l. obligari, §. tutor, & ibi Bartol. ff. de auto. tuto. itemque glo. in §. tutor, Inst. eod. quod licet tutor debeat præstare autoritatem pupillo in ipso contractu, aut alio negotio, nec satis esset, si post contractum eam accommodaret, vt illis iuribus cauetur: tamen si incontinenti post id fiat, sufficit, tanquam si in ipso actu adhibita fuisse videatur. & idem quoque voluit Bartol. in d. l. si quis mihi bona, §. iustum, ff. de acqui. hæred. & Io. And. in addi. Spec. titu. de cessi. acti. colum. iij. vers. sed nunquid ratione, cum aliis multis concord. id probantibus generaliter & in omni autoritate, quæ in ipso actu adhiberi debet, à nobis late congestis in nostro tractatu de legibus connubialib. in vj. glo. in verbo, consentement, in princip.

8 ¶ Sextò, huc spectat, quod licet testes debeant iurare, antequam deponant, l. iurifurandi, C. de testib. & c. de testibus, & c. nuper, extrâ eo. tit. & c. in primis, ij. q. j. & c. hortamur, ij. quæst. ix. satis tamen est, si confestim postquam deposuerint, iurent ita esse, vt deposuerint: sicuti voluerunt Bart. Brix. post Ha. quæstio. venerabi. xl. vj. aliquis fuit ductus. Hosti. in Summa, tit. de testib. §. sit, vt testes statim post depositionem iurent. super quibus, vers. sed quid si testis. Bal. & Paul. Ca. in d. l. iurifurandi. Gaspar Calde. in d. c. de testibus, & ibi etiam Fel. colum. iij. vers. & in quantum, & las. in repet. d. l. admonendi. colum. lxxxij. versicu. quid si testis primò deposuerit, ff. de iure iuran. Quamquam contrarium tenebant Cyn. & Sal. in d. l. iurifurandi. Goffre. in Summa, tit. de testibus, ante fin. Arch. in §. item in criminali, vers. item iurifurandi, iij. quæst. ij. & in c. omne, xxij. quæstio. ij. Bald. sub contrarius in

rius in c. fraternitatis, col. j. in iij. not. extrā de testi. Ant. & Pan. in d. c. de testib. Sed Maria. ibi pro concordia harum pugnantium sententiarum distinguit, an testis post depositionem sua sponte, an ad iudicis interrogationem iurauerit, vide ibi eum, & Fel.

- 9 ¶ Septimò quòd licet testes in testamēto debeant esse rogati, l. hæres palā, §. in testamentis, *De eodem ff. de testa.* & l. hac confusissima, in princ. C. eo. tit. tamen satis est, vt testamento perfectò atq; *Satis est te* absolutò incontinenti rogentur, secundum Bald. in l. vlti. col. ij. vers. modò circa testes, C. de si- *stis incon-* descom. Nam idem (inquit) operatur, quod incontinenti suppletur, ac si eodem tenore & con- *tinēti testa-* textu esset factum, per d. l. petens, cum sua materia, C. de pact. Et hoc dictum §. o singu. citat & *mento per-* sequitur la. in d. l. in principalibus, col. iij. vers. secundò quēro, ff. si cert. pet. & in d. l. edita, col. *fecto roga-* vj. vers. sextò facit, C. de eden. & pro valde not. idem la. in repe. d. l. admonendi, vbi suprà. *ri.*
- 10 ¶ Octauò huc quoque respicit, quod ab eodem Bald. (is certè vnus non singulos tantum au- *De eodem.* *sim dicere, sed & vniuersos simul copia & subtilitate superat) prodictum est, in l. vlt. col. ij. vers. Admitti-* secundò incidenter quāro, ff. de fer. quòd post terminum datum ad probandum, addmittitur, *tur qui in-* qui incontinenti vult probare, non tantum per instrumēta, sed & per testes quoque: tanquam *continenti* scilicet id videatur probatum intra terminum, quod post incontinenti probatum est. & idem *post termi-* vult ipse Bal. qui tamen limitat, in l. diffamari, col. j. C. de inge. man. quod & sequitur, & com- *num vult* mendat la. in d. l. edita, col. vj. vers. quintò facit quod signanter. & in d. l. non solum. §. morte, *probare,* vbi suprà, ff. de ope. no. nunt. *etiam per* *testes...*
- 11 ¶ Nonò his adiungi potest, quod & ipse Bal. scriptum reliquit in c. j. col. vlt. vers. tertio quāro *De eodem.* quo tēpore, extrā de mutu. pe. quòd paria sunt reconuenire ante litis contestationem vel incō- *Paria sunt* tinenti post, antequam fuerit iuratum de calūma, per auth. & cōsequenter, C. de sent. & c. di- *reconueni-* spendia, §. reus, de rescriptis, lib. vj. licet alibi scribatur reconuentionem fieri debere ante litis *re ante litis* contestationem, l. cum Papinianus, & d. auth. & cōsequenter, C. de senten. & d. c. j. & ij. extrā de *contest. vel* mutu. pe. Et id dictum Bal. sequitur la. in d. §. morte, & in d. l. edita, nu. 13. & seq. C. de eden. & *incontinēti* Fran. Ripa lib. Respon. j. c. viij. in causa, col. j. & Rebus. qui & multa ex suprà dictis affert, in cō- *post.* cord. tit. de colla. §. prafatque graduati, in verbo, vacationem. Sed hi omnes erranter allegant ipsum Bal. in c. cum venissent, de iudi. cuius erroris causa ea est, quia in nostris codicibus non integra est lect. Bal. super d. tit. de iudic. sed tantum vsque ad d. c. cum venissent, quin & lect. il- lius c. truncata est, & relictis tit. seq. vsque ad d. tit. de mutu. peti. & principium quoq; c. j. eius- dem tit. mox continenter & connexè fit transitus in d. c. j. vt videatur esse finis d. c. cum venis- sent. id quod obiter admonere Lectores volui, ne post hac similiter errent.
- 12 ¶ Decimò, quod dicitur consuluiffe Pau. Ca. quòd cum ex statuto permitte bannitum im- *De eodem.* punē occidi, possint etiam eius bona impune auferri, de prædari, diripi, ex sententia Bart. in l. *Bannitum,* nec in ea, ff. de aduti. & Bal. in l. ij. C. si pendens app. mors interu. & in l. vlt. circa medium, C. si *quæ licet oc-* contra ius vel vti. pub. per tex. quo nullum ad hoc dicit esse meliorem, in l. j. §. quod Prætor, ff. *cid. re, an* de alear. & eiusdem Bal. in c. in literis, col. j. per tex. ibi, quem dicit sing. extrā de testi. spo. & ip- *liceat de* sius Pau. in l. in suis, ff. de libe. & posth. vbi tamen id intelligit viuo bannito, non etiam eo mor- *prædari.* tuo, secundum Bal. in l. ex hoc iure, col. ij. ff. de iustit. & iure. Tamen vt ad id tandem veniam, *Sed cū ta-* quod ad hunc locum pertinet, si incontinenti quā quis illum occiderit, bona quoque illius *mē viuum.* prædari, impune id facit: quia quæ incontinenti sunt, inesse videntur. Ita enim voluisse dici- *Aut conti-* tur Paul. Castren. conf. xxxj. quem sic refert & sequitur Fel. in c. quæ in ecclesiis, col. v. ver- *nus, quā oc-* sicū. not. secundo, extrā de constit. & And. Alcia. in l. iij. §. Cato, char. vlt. vers. in quantum Bart. *cideris.* ff. de verborum obligationib. in j. lect. vbi allegat ipsum Paul. conf. xxxij. incip. super quæ sitò, *sed eius in id conf. reperire non potui.*
- 13 ¶ Vndecimò sunt qui & ad hanc sententiam trahunt, quod not. voluit glo. in c. scriptum est, *De eodem.* in princip. extrā de elect. quod confessio procuratoris potest incontinenti quā facta est, reuo- *Confessio* cari. Id quoque etiam, vt not. intelligit Pan. in eo loco, col. v. vers. in glo. j. si aliter error confessio- *procurato-* nis non probetur: quamuis ex intervallo reuocari non possit, nisi primum probato errore. vt *ris, inconti-* plene pereundem Panor. in c. vlti. col. pen. & vlt. extrā de confes. Et idem de confessione aduo- *nenti potest* cari dicit glo. in c. olim, in verbo, reuocato, extrā de censib. Sed tu tamen interim vide l. iij. can. *reuocari.* dēque vlti. & ibi not. per Bart. Alber. & Pau. Castren. C. de erro. aduoc. vbi etiam tractatur *Et confessio* de reuocatione erroris ipsius aduocati. De quo etiam Matthæ. Afflic. in constit. Siciliæ, inci- *aduocati.* pien. cultus iustitiæ, col. iij. in vj. not.
- 14 ¶ Nec id tantum in cōfessione procuratoris & aduocati, sed & in cōfessione quoq; ipsius partis, *De eodem.* quæ & incontinenti reuocari potest, vt dicit gl. not. in c. apud misericordē, xxxij. qua. f. j. & Pan. *Sed & ip-* in c. cum causam, col. ij. de appel. & in c. præterea, col. ij. de testi. cog. latelligit autem ead. gloss. *sim parti.*

Modo ne incontinenti id fieri, si fiat antequam confessio sit redacta in scriptis, per d. c. olim, de censib. si redacta Idemque voluerunt Hosti. Io. And. Anto. & Pan. qui id dicit singu. in c. ex literis, extrà de di. in scriptis. uort. Bal. m. l. j. col. v. vers. & not. quod interdum, C. de furt. Anto. in d. c. vlti. de confes. Alex. & Barba. qui illam glo. dicunt singu. in l. j. §. j. ille, ad fi. hic col. iij. ff. de verbo. obliga. & idem Alex. conf. xxxiij. viso tne mare, col. j. lib. j. vbi eam dicit not. quod conf. repetitur confil. lxxxviij. lib. v. & idem quoque Alexand. confilio. xcij. viso & opportunè, col. vlt. eodem lib. v. & Caro. Ruin. confil. v. viso processu, col. vij. nume. 15. lib. iij. Hucque spectat glo. idem propè volens in l. ru. ra, C. de om. agro defer. lib. xj. quam & sing. dicit Barb. in l. stipulationum, colum. v. ff. de verbo. oblig. & confil. xvij. praelare scriptum est, col. xv. versicul. item potest etiam responderi, lib. ij. & confil. xxv. praelare scripsit, col. j. eodem libro ij. & confilio xliij. sempiterna, col. ij. eodem lib. ij. vbi eam dicit valde elegantem. & in repetit. rubri. de fide instrum. col. xij. versicu. secundò connexorum. Super quo tamen vide quæ scribit Panor. in d. c. vlti. colum. pen. de confessis. & omnino Soci. confilio. xcviij. in presenti, col. iij. vers. & ad primam rationem, lib. iij. & Alcia. in l. j. §. si quis simpliciter, col. pen. ff. de verb. obliga. in j. l. c. Et vide etiam quæ dicam in duobus seq. versicu.

De eodem. 15 ¶ Sed & idem de positionibus & responsionibus ad positiones, vt scilicet incontinenti reuoca-
Similiter ri possint, voluit alia glo. in d. c. vlt. in verbo, iusta. de iur. iuran. lib. vj. quam commendant & se-
et posicio- quuntur Doct. ibi. & Bal. in repe. Padua. d. l. edita, char. pen. vers. saepe accidit quod quis, C. de
nes et respo- eden. & in d. l. j. col. v. vers. & not. quod interdum, C. de furt. & confil. xxx. confessio, in princip.
siones. lib. iij. quod repetitur confil. xlvij. eo. lib. Ange. in d. l. j. §. si quis simpliciter, de verbo. obligatio.
Panor. qui eam dicit not. & mentitenendam, in d. c. scriptum, de electio. Roma. in repe. l. si ve-
rò, §. de viro, in xxxj. fal. ff. solu. matrimo. vbi eam dicit singu. & confil. x. ad discutiendum, col.
vlti. & iterum confil. lxx. visis themate, & quæstione, col. iij. vers. primò, quia sicut testes. & Fel.
in c. qualiter, le. j. col. xv. vers. secundò fallit, extrà de accusatio. & l. a. in l. error, col. ij. C. de iur.
& facti ignor.

De eodem. 16 ¶ Quæ tamen intellige, vt scilicet huiusmodi confessiones, positiones & responsiones earum
Nisi fue- possint incontinenti reuocari, nisi scilicet fuerint à parte acceptatæ. tunc enim nò possunt etià
runt ab ad- confestim reuocari, nisi error earum probetur: vt voluit Bald. vt à multis citatur, quamuis in
versario ac meo codice non repererim. in l. Gallus, §. quidam recte, ff. de libe. & posthu. quem ira refert &
cepta. sequitur Roma. in d. l. j. §. si quis simpliciter, & ibi Franc. Aret. Barb. & Alcia. de verbo. obliga-
tio. & idem Roma. confil. cccxxxij. quò ad primum quòd sufficit, in fin. Alex. & l. a. in l. quic-
quid astringenda, in princip. vterque col. vlti. ff. de verbo. obligatio. vbi Alex. dicit esse notan-
dum in practica, & l. a. sing. & idè Alex. qui id & dicit sing. conf. xcix. fere omnis vis, col. j. vers.
hoc probò per id, lib. j. quod repetitur confilio. cxix. lib. iij. & ipse quoque Alexand. d. conf. xxv.
colum. j. lib. ij. & d. confilio. xcij. colum. vlti. lib. v. & Catel. qui & id quoque dicit singu. & illu-
stre dictum, memoria incip. confessio potest. & Hippol. qui & hoc admodum extollit singu.
cccxv. acceptatio.

De eodem. 17 ¶ Duodecimò, proximum est superioribus, quod voluit glo. in c. prædicator, in verbo, imò ve-
Sententia rò, xvj. quæstio. j. quòd sententia diffinitiva potest incontinenti reuocari, licet iure caurum sit
diffinitiva simpliciter, eam reuocari non posse, in l. quod iussit. ff. de re iudic. Sequitur Bald. in proœmio
potest inco- C. in §. quibus, col. ij. vers. deinde not. de dictione. & in l. non dubiù, col. vj. in v. oppo. vers. sed
tinèti reuo- iuxta hoc quarto, C. de legib. & in l. j. col. v. vers. iuxta prædicta quæro. C. de furt. Iacob. Areti.
cari. prout illum retulit Gul. Cu. in l. si quis arbiter, ff. de arbit. Angel. in l. actorum, & in l. iudex
postea quàm, ff. de re iudic. Specu. tit. de arbitro & arbitrato. §. vlti. vers. licet autem possit. Col-
legium Padua. inter confil. Pet. Ancha. confil. ccviij. iudex de iure iudicaturus, col. iij. vbi eam
dicit sing. Card. Flor. confil. xxxj. punctus quæstionis est, Titius debitor. Fel. qui hoc refert ad
id, quod suprà diximus, quæ incontinenti sunt, inesse videri, in d. c. exceptionem, col. viij. vers. sic
fallit decimò, de except. & in d. c. qualiter, le. j. vbi suprà, de accusa. vbi id longe latè què post
Maria, declarat. & Phil. Dec. confil. ccccxlv. in casu ad me transmissio. col. iij. vers. primò quòd
verba. & Hippol. Marsil. in l. is qui aggressorem, nu. 32. C. de fidei. Quamuis contrarium tenuit
Gul. Cu. in d. l. quia arbiter, ff. de arbit. & Petr. Anchar. confil. clxxxij. videretur prima facie, col.
ij. & lmo. in d. l. iudex, & ibi quoque Alex. col. ij. ff. de re iudi. & idem Alex. qui alios quoque ci-
tat, d. confil. xcix. ferme per totum, lib. j.

De eodem. 18 ¶ Decimotertiò his suffragatur tex. quem dictæ gl. magna ex parte citant, in d. c. præterea, ex-
Testis po- trà, de testib. cog. vbi testis qui deposuit, potest incontinenti corrigere dictum suum, nec pro-
test incon- pterea reprobaturs eius testimonium, & ibi id not. Doct. & glo. in §. quia verò multi, in gloss.
tinèti cor magna, circa medium, in Authen. de testi. & Do. à Rot. dec. cccxcij. si testis, in nouis, Alberi. in
l. accusaturus, ff. de adult. Barto. in l. eos, in princip. colum. j. ff. de fals. & l. repeti, in princ. ff. de
quæst.

quæst. & in l. Imperator, la j. de sta. ho. & in l. si librarius, col. ij. ff. de re. iur. Bal. conf. xxxiiij. sta- rigere di-
tuto seu capitulo, col. vlt. vlt. pretereà ego video, li. v. Pan. qui illum text. dicit not. conf. lxxij. *etum suu.*
circa primum dubium, co. j. vers. tertio dictum testis, lib. j. laf. qui id refert ad id quod diximus,
ea inesse videri, quæ incontinenti fiunt, in l. iurifgentium, §. quinimo, col. iij. vers. secundò prin-
cipaliter, ff. de pac. Quando autem id dicatur testis incontinenti facere, videbis per glo. Bald.
Panor. & alios in d. c. pretereà. & glo. in d. §. quia verò multi, in Auth. de testib. & Bald. in d. l.
lecta, in fi. & ibi laf. col. xij. vers. item diligenter, ff. si certum petat. & lo. Plat. in l. rura, ad fi. C.
de om. agro defer. lib. xj. vt tamen non omitas, quod à Bal. traditum est in rub. de contro. inuc.
col. ij. vers. extrà not. quòd testis.

- 19 ¶ Decimoquartò finitimum est, quod similiter notarius potest ex continenti corrigere suam *De eodem.*
originalem schedam siue scripturam, etiam in his, quæ respiciunt partes. vt voluerunt Cano. *Notarius*
in c. ex literis, extrà de fide instrum. Specu. in tit. de instrum. ed. §. instrumentum ergo, versicu. sed *potest in con-*
nunquid confectio instrumento. & Ioan. And. in data lib. vj. Barto. Bald. in j. lect. & Ang. in d. l. *tinens cor*
Imperator, la j. ff. de statu homi. vbi Bal. ipse dicit hanc fuisse opin. Albe. Papi. Papi. idem Bart. *rigere sua*
in l. si librarius, & ibi Philip. Dec. col. ij. vers. secundus casus, ff. de regu. i. Bal. in l. cum propo- *schedam.*
neretur, col. ij. vers. vltimò quatuor, ff. de leg. ij. Alex. conf. lxx. viso processu inquisitionis, col. ij.
vers. primò enim non videtur ob stare, lib. j.

- 20 ¶ Decimoquintò, quod scribit Bal. in l. ea quæ, col. pen. vers. decimò quæritur. C. de condi. in- *De euentu.*
debi. quòd si negans incontinenti post negationem confitetur, euitat pœnam statuti punien- *Confitens*
tis negationem, tanquam scilicet negasse non videatur, qui confestum pòst palinodiam canens *statim post*
confessus est: per id quod not. in c. vlti. de iura. calum. lib. vj. sed credo quòd voluerit allegare *negatione,*
not. in d. c. vlt. de iure iur. col. lib. vj. Et idem voluit Ro. d. cont. hx. ad discutiendum, col. vlt. & d. *viuitur pri-*
conf. lxx. vbi suprà, argu. eius quod suprà dictum est de reuocatione positionum & depositio- *uilegio con-*
num testium. & Alex. conf. lxxxij. in causa & lre, col. j. vers. secundò respondet, lib. j. Fel. qui *fitentis.*
solum Bal. vbi suprà c. tat, & id elegans dicit, in d. c. qualiter, le j. vbi suprà. de accus. & laf. in §.
ex maleficiis, nu. 28. In tit. de acti.

- 21 ¶ Decimosexto huc quoque pertinet, quòd si promissio sit facta metu, & solutio quoque facta *De eodem.*
incontinenti post promissionem, metu facta præsumentur: secus si ex interuallo. Barto. Albe. & *Solutio fa-*
Recentiores in l. si ob turpē, ff. de condi. ob turp. cau. Nam quæ incontinēti fiūt (vt illi subdūt) *Et statim*
inesse videntur. & Iac. Bu. Sal. lo. Fab. quartamen declarat, Ang. Pau. Ca. & etiam Recentiores, *post promiss*
in l. ij. C. de his quæ vi, metu & cau. fiunt: ex hoc intelligentes, quod in ea l. scribitur, sponta- *tionem me-*
neam solutionem purgare metum, qui in promissione interuenit. Inferuntque ipsi Iaco. Bu. *tu factam.*
& Bald. quòd sicut confessio facta in tormentis non sufficit ad condemnationem, ita neceæ metu quo- *que facta*
que fit statim post tormenta, etiam in alio loco: sed requiritur quòd sit aliquod interuallum. *que facta*
Quod & idem voluit ipse Bal. But. & Ang. in l. ij. C. de custod. reor. vbi dicunt, quòd ad mini- *præsumi-*
mum debet esse interuallum vnus diei vel noctis. & ipse Bal. in l. j. col. iij. vers. tertio oppo. C. *tur.*
de confes. & in c. j. §. iniuria, tit. de pace iur. fir. Bart. in l. Diuus Seuerus, in pen. quæstio. ff. de *Confessio fa-*
quæstio. vbi id interuallum ponit in arbitrio iudicis. Ang. & Imo. in l. qui in aliena, §. vlt. ff. de *Et statim*
acquir. hared. Alexand. consilio xcviij. quoniam per excellentissimum, in fi. lib. iij. vbi & illud *post to. mē-*
dicit de interuallo vnus diei vel noctis. Ange. Aret. in tracta. maleficio in verbo. quòd fama *ta, in to*
publica, char. pen. nume. vi. & sequ. & ibi August. Ati. in additi. & laf. qui & idem dicit de *mentis fa-*
interuallo vnus diei aut noctis, in d. l. si ob turpem, colum. vlt. ff. de condi. ob turp. cau. vbi id *et accēsetur.*
dicit sing.

- 22 ¶ Decimoseptimò, quod precedenti est proximum, facit & quod à Io. Ligna. & Gaspar. Cald. *De eodem.*
inter conf. Io. Calderi. responsum est. conf. ij. an dos constituta, tit. quod mer. cau. quòd si ma- *Matrimo-*
trimonium fuit metu contractum, non intelligitur sponte fuisse ratificatū per contractū dotis *nium metu*
postea factū intra tres, aut quatuor horas: quia ex vicinitate horū actuum præsumentur idē me- *setur rati-*
tus durare, per c. j. & ibi not. extrà eo. ti. quod mer. caus. & c. Lotharius, xxxj. q. ij. & illum refert *catum per*
& sequitur Alex. d. conf. xcviij. nuper allegato, in fi. lib. iij. & laf. in d. l. si ob turpem, col. vlt. *contractū*

- 23 ¶ Possem hīc & alia propè infinita adducere, vt ostenderē multa incōtinenti licere, quæ nō ex *dotis statim*
interuallo licēt siue id sit, quod inesse videatur quod incōtinenti fit. vt propè omnibus placere *factum.*
video: siue ob aliud quippiā. Sed interim illud non omittemus, quod notat. dicit Bal. in c. cum *De eodem.*
dilectus, col. j. extrà de fide instrum. Certum est (inquit) quòd instrumēta possunt produci vlt; ad *Instrumen-*
sententia excludi, vt ibi est text. An etiā poterūt produci incontinenti post sententiam, & re- *ta inconti-*
spondet non licere: quia quando est quæstio de momento, ea quæ post momentū fiunt, non vi- *sententiam*
dentur inesse, per text. in l. Thais, §. intra, ff. de fideic. libert. & sequitur laf. in dicta l. edita, col. *produci nō*
v. versicu. quid ergo si incontinenti, C. de edendo. Ex quo habes not. limitationem eius quod *possunt.*

dicitur, inesse censer, quæ incontinenti sunt, vt non procedat in rebus momentaneis.

Non cen-
tur inesse,
quod alienū
est, etiam si
incontinen-
ti fiat.
24 ¶ Sed & secundò id intellige, quando pactum, quod fit incontinenti, respicit contractū, iuxta quem est appositū: nam ita loquitur d. l. lecta. Ideoq; dat legē ipsi contractui, d. l. iur. gentium, §. idem Marcellus, ff. de pact. Propterea non mirū est, si veliatur ad hæreticū contractus. Quod si id pactum omnino est à contractu alienum, certè non videtur ei inesse, nec ex eo vestitur: vt not. Bar. in l. si tibi decem millia, in pric. ff. eo. per d. §. idem Marcellus, cum seq. & apertè scribit Bal. in l. petens, & ibi apertius Alex. & las. C. eod. tit. dicit enim ibi ipse Bal. quod quando pactum id pactum coherentiā contractus, non influit in pactum postea etiam incontinenti factum, non causa quæ influit in coherentiā contractus. & Kap. Fulg. in d. l. lecta. & ibi quoque las. col. vlt. vers. nonò limita, ff. si cert. petat. idem Fulg. & Alex. in l. in bonæ fidei, C. de pact. & Corn. qui ex hoc in pulchro casu conuuluit, consi. cxcij. licet videatur, lib. iij. & las. consi. cclxxj. viso instrumeto, lib. iij. vbi & id dicit voluisse gloss. in l. etiam, §. ex causa, ff. de minori in idque facere l. quadam mulier, ff. famil. erciscun. & l. si ex falsis, C. de transactio. & Philip. Deci. in l. legem, col. vlt. C. de pact. De quo & nos aliquid diximus in nostra repeti. l. si vnquam, in præfat. l. nu. rto. ar. alia inquit est, C. de renocan. donat. Et bene facit quod in simili tradit Barto. in l. si ira stipulatus, §. Chrysogonus, col. ij. vers. quandoque dubitatur, ff. de verbo. oblig. & Pau. Cast. consi. cccxij. quia breue spatium, in j. dabo, lib. j. & con. cccxlviij. respondendo per ordinē, post princip. vers. secundò quia est, lib. ij. Tu tamen hic omnino vide Philip. Deci. & Alcia. in d. l. in bonæ fidei, & eundem Dec. in d. l. petens, col. iij. vers. & dum Bart. & iterum col. v. vers. in ea glo. ibi, non puto.

Quid si fiat
actū pro-
ptus perfe-
cto.
25 ¶ Intellige tertio, vt procedat modò pactum appositum fuerit, contractū principali nondum perfectò & absoluto, iuxta l. contractus. C. de fide inst. Aliàs enim inesse contractui non videtur: vt voluit Cy. post alios quosdam antiquiores, in d. l. in bonæ fidei, col. j. & ibi quoq; Alex. & Philip. Deci. C. de pact. idem Cyn. in l. cum antiquitas, C. de testa. Bart. in l. lecta, col. iij. vers. secundò quarto, ff. si cert. pet. & in l. j. col. ij. vers. quarto qualiter, ff. de solut. Ang. & Pau. Ca. in d. l. iur. gentium. §. quinimo, ff. de pact. nam. nam contractus (inquiunt) perfectus non capit conditionem, l. perfecta, C. de dona. quæ sub mod. Verum alij multi dicunt, satis esse, si fiat incontinenti etiam contractū absoluto, modò contrahentes alio non diuerterint. In qua opi. fuit glo. in d. l. in bonæ fidei. in verbo, incontinenti, & ibi Odo. Bal. & Ang. & ipse Bar. libi contrarius in d. l. contractus, vers. vltimo, de fide inst. Bal. in d. §. quinimo, col. v. vers. nunc venio ad glo. & in d. l. petens, col. pen. vers. nunc venio ad vltimam. Illud autem apud omnes in confesio est, vt in dubio censcantur partes non habuisse contractum pro perfectò, si nondum diuerterunt ad extraneos actus. Ita enim voluerunt Cy. Richar. & Barth. Sal. Fulg. Alex. & Dec. in d. l. in bonæ fidei, per l. hæredes palam, §. vlt. ff. de testa. Et super hoc omnino vide ipsum Dec. in l. in bonæ fidei, col. vlt.

An & in-
ter al. iob.
tim.
26 ¶ Intellige quarto, vt procedat quantum ad ipsos contrahentes principales non etiam quantum ad tertios etiam accessorios, vt ita dicam. quod ex hoc liquidiſsimè patet, quod tradit Bal. in l. ex placito, col. vlt. vers. decimo septimo quaritur, C. de rer. permutat. quod fideiusio nudo pacto interposita, non vestitur coherentiā contractus, per l. v. §. satis acceptio, ff. de verb. oblig. & id sequitur & dicit ling. Fran. Cremen. sing. cvij. factus est contractus, qui subdit non obſtare d. l. lecta, & similes: quia pacta (inquit) nuda ibi vestiuntur contra ipsos contrahentes, non contra tertium, puta fideiussores. Ex quibus satis intelligis, id generaliter procedere, vt id in esse videatur, quod incontinenti factum est, quantum ad eos, qui contrahunt principaliter, non etiam si id respiciat principalem contractum. Cogita tamen paulisper.

An inſiue
re.
27 ¶ Intellige quinto, vt non vere inſit contractui, quod incontinenti factū est, sed ſiſte tantum vt probat tex. in d. l. lecta, dū vtitur verbo, creditur, atque etiā verbo, perinde. Nā utrūq; fictionem ſignificat, vt de primo probatur in l. retro, ff. de capt. & postli. reuer. & in l. seruū. in prin. ff. de leg. j. & in l. cōſciuntur. in prin. cū gl. in verbo creditur, ff. de iu. codi. & voluit Bar. in l. si is qui pro emptore, col. v. ff. de vſuca. & Car. Rui. consi. cxj. quamuiſe egregie, col. j. nu. 4. lib. itē iij. De ſecundò autē probatur in l. ſacrilegij. & ibi Bar. ff. ad leg. lul. pec. Et id quidē nucupatum, vt ſcilicet q̄ incontinenti ſit, ſiſte tantū & improprie inesse cenſeatur, tenuit Bal. in d. l. in bonæ fidei, col. j. vers. & not. quod tex. per eum tex. qui vtitur verbo, videtur, & ibi quoque Franc. Aret. col. ij. & idem Franc. & Soci. in d. l. lecta, ille in vj. nota. hic in quinto: vbi ex hoc dicunt id non procedere in ſtatutis. & laſon etiam ibi, col. viij. vers. not. etiam in verſi. dicebam.

De eodem.
28 ¶ Sed his à fronte obſtat alius tex. in d. l. iur. gentium. §. quinimo, de pact. qui quidem non ſemel vtitur verbo veritatis, non fictionis, vt ſcilicet, inſit: id enim verbū, vt eius ſimplex, ſit, eſt ſignificatiuū ſubſtantiæ veritatis, vt dicit Bar. in l. ſi maritus, §. j. ff. de adult. & Bal. consi. cclxxvij. verba,

verba col.ij.vers. præterea isti sunt, lib. j. & diximus in rep. l. si vnquam, in verbo reuertatur, nu. 183. licet in hoc. l. deo. conf. cxxxiij. viso copioso, col. j. & ij. lib. j. dicit eos tex. concordando, quod si pactum fuerit appositum incontinenti, contractu tamen omnibus numeris absoluto atque perfecto, ei si cõ inest. & ita procedit d. l. lecta, proindeque (inquit) id non procederet in statutis. At si contractu nondum consummato fuerit appositum, tunc verè cenletur inesse: & ita procedit posterior text. & idem dicit ipsemet Cor. conf. cclxxxviij. viso & diligenter inspecto, col. iij. lib. iij.

- 29 ¶ Vt tamen non ignores verbum, inesse, ac nec suum simplex, esse, non semper proprietatē si-
gnificare: vt probatur in l. quod Nerua, ff. de po. vbi scribitur, latam culpam dolū esse: & tamē
certum est, eam non propriè dolum esse, l. j. §. j. ff. si men. fal. mod. dixit. & l. si fideiussor, ff. mādā. *Verba esse
& inesse, an
semper pro
prietatem
significent.*
vbi scribitur, dissolutam negligentiam propè dolum esse. & p̄obat etiam tex. in l. iij. §. genera.
iuncta declaratione Bart. ibi, ff. de acquit. pos. & nuncupatim voluit Bal. in l. quæ fortuitis, col.
iij. vers. quæritur an depositarius, C. de pign. act. & Lancelo. Gal. in l. j. §. si stipulanti, col. ij. ver.
sed aduerte, ff. de verb. oblig. vbi loquitur etiam de verbo, inesse. Sed illud verum est verba, esse
& inesse, suapte propria ac genuina natura proprietatem dicere, si quod aliud verbum eā vim
habet, sed ex subiecta materia non nunquam improprie, vt s̄pe alias, sicuti diximus in d. re.
pe. l. si vnquam, in verbo, reuertatur nu. 36. fallit secundò, & sequen.

OV SES HERITIERS, EIVSVE HAEREDES, GLO. VI.

- 1 **R**GO non solum venditor, sed & ipsius hæredes ad id admittuntur, etiam si de
eis in pacto reuenditionis mentio facta non fuerit: vt per l. si pactum, ff. de prob.
bat. expresse, & in hoc casu voluerunt glossi. Petr. à Bel. Pertu. Cy. Bart. Bald.
Ioannes Fab. Sal. & Ang. in l. ij. C. de pact. inter emptor. & venditor. Bart. Bald.
Ang. & Ias. in l. si decem cum petiero, ff. de verbor. obligat. Bart. in l. à testatore,
ff. de condi. & demon. Bald. Iacob. à S. Georg. & Ias. in l. epistola, §. j. ff. de pact. idem Bal. in c. ex
parte decani, c.olum. j. post princip. extrà de rescrip. & consil. xxxviij. proponitur quòd quedam
domina, col. j. lib. iij. Pet. Anchar. in c. constitutus, in decimo not. extrà de rescrip. in integ. Floria.
in d. l. si pactum, paulò ante medium. Imò. dum eam l. allegat, consil. xv. in casu præmissio. Ra-
pha. Co. Petr. Besset. & Ias. in l. cum seruus, ff. de verbor. oblig. Paul. Cast. si is est, consilio
ccclix. statutum Paduæ, col. j. vers. sed prædictis non obstat lib. ij. vbi alia quædam iura allegat.
& Philip. Dec. conf. delxxx. in causa feudali, col. ij. vers. circa primum. Quibus adde & alia mul-
ta à me collecta suprà tur. totius huius volu. ix. §. iij. in prin. quibus latissimè ostendimus, omnia
pacta actiue & passiuè transire ad hæredes, etiam si de illis mentio nulla facta fuerit. Et quod
præterea dicit Bal. conf. lxx. apparent quædam instrumenta, col. vlt. li. j. quòd statutū loquens
de venditore habet locū & in hærede venditoris. & conf. cxij. de generali natura, in princ. li. ij.
de generali natura pactorum esse, vt transeant ad hæredem, etiam illius mentione non facta,
per d. l. si pactum. ex quo intelligis, nullam fuisse dubitandi causam de hac re Chassene. in tit.
de rentes vendues à r̄ achapt. §. i. col. ij. vers. additio, ratio est, & sequen.

*Etia hære-
des vendito-
ris admit-
tuntur ad
retrahendū
vi huius pa-
cti.
Etiam si de
illā mentio
facta non
fuerit.*

- 2 ¶ Sed in dubium vocatur, si in eo pacto adiecta sit dictio taxatiua venditori, ita videlicet, vt li-
ceat venditori tantum, vel soli venditori rem venditam restituto pretio redimere: an exclusus
videatur hæres ipsius venditoris. Super hoc nuncupatim ex facto interrogatus Steph. Bertia.
consil. clxxxiiij. vidi casum, in secundò dubio, lib. j. respondit heredem hoc casu non admitti:
quia dictiones taxatiuæ affirmatiuè positæ, omnes alias personas & casus, præter expressos, ex-
cludunt: vt voluit Bar. in l. j. ff. si quis ius dic. non obr. Et bene facit (inquit) text. in l. non solum,
§. tale, ff. de liber. lega. vbi tale legatum, Hæres meus à solo Lucio Titio ne petito, ad heredem
Lucij Titij non transit. & quod per eum textum voluit Bart. o. in l. si sic stipulatus, la. j. colum.
ij. versiculo, fallit si esset. & ibi etiam Angel. ff. de verborum obligationibus, quòd dictio taxa-
tiua facit, ne hæres comprehendatur, quod & idem voluit, licet non alleger, idem Bartol. &
præterea Angel. in l. qui in futurum, §. j. ff. de pact.
- 3 ¶ Sed & alia quædam allegat Bertr. fore, vt dicam quod sentio, mihi non admodum facere vi-
dentur. Ex quibus etiam dicit idem fore, si dictum sit, vt ipsemet venditor, & non alius possit
redimere. Cui adde bonum tex. in l. ij. §. cum Titio, & ibi Bar. qui assert concord. ff. de adi. leg.
& glo. not. in c. omnes, in gl. magna, eademque vnica, vers. econtra prima ratio tit. si de feud.
fuer. contro. inter do. & ag. quæ dicit, quòd licet si vasallus simpliciter iurauerit domino, videat
tur iurasse & eius hæredibus, etiam si de ipsis mentio facta non fuerit: tamen si dixerit, domino
tantum, tunc hæredibus eius iurasse non videtur. Quam quidem glo. licet nec ceteri Doc. nec
ipse Bal. ibi, annotarint, tamen idem Bal. alibi videlicet in c. ad audientiam, col. j. vers. sed nun-
quid stipendium, extrà de rescrip. eam expendit & sequitur, & dicit sing.

*Quia amē
si adiecta
sit dictio ta-
xatiua.
Dictiones
taxatiuæ
alios casus
& personas
excludunt,
etiam hære-
des, vide
nu. 10.*

De eodem.

4 ¶ Verum contra hæc pugnat tex. no. in l. si necessarias, §. de vendendo, ff. de pign. act. cuius hæc verba sunt: Sed & si creditoris duntaxat persona fuerit comprehensa, etiam hæres eius iure vendet, si nihil in contrarium actum esset. Ex quibus videtur hæredem non excludi per dictionem taxatiuam adiectam creditoris. & ad hoc illum text. dicit sing. la. in l. ij. §. item si in facto, col. ij. ff. de verb. oblig. Facit etiam in hanc partem tex. in l. stipulatio ista habere, in prin. vers. sed si se, ff. de verb. oblig. vbi Bart. ita illum intelligens in suo summano nuncupatum de dictione taxatiua loquitur, ex eoque Rom. & Pau. Cast. ibi dicunt, quod si venditor promittit de suo facto tantum, venit tamen & factum hæredis. Id quod etiam voluit Bal. in leg. vlti. paulo ante. fi. C. de act. empr. nam vt dicit ipse Bal. illa dictio taxatiua excludit tantum personas prius ex transeas, non autem successores per tex. quem dicit sing. in d. l. stipulatio ista, versiculo, sed si se obligat. Et idem dicitur a plenisque Sal. voluisse in d. leg. vlti. sed non compertum in meo codice. Verè autem idem voluit Ro. in rub. ff. de arbit. col. ix. vers. scias tamen, vbi & ad hoc illum textum dicit sing. & rursus in l. hæres in omne ius, ff. de acqui. hæ. & Alex. consil. xvij. attentis narratis, col. iij. in secundo dubio, & iterum col. iij. in tertio dubio, libr. v. quod repetitur, quibusdam detractis, consil. cxvij. lib. vj. & Firmia. dum allegat Bal. vbi supra in tract. gabellarum, in prima parte in xij. q. vbi id dicit sing. Barb. in c. vlt. col. pen. extra de empr. & vendit. & Frac. Cur. Senior consil. lxxvj. dominus Ludo. col. pen. & Fabia. in tract. empr. & vendi. in vj. q. prin. col. pen. vers. circa xix. membrum. Ang. Aret. in §. vlt. col. j. Insti. de empr. & vend. & in §. actionum autè, col. xij. vers. quid si promissit, Insti. de act. vbi ad hoc dictum esse not. tex. in d. l. stipulatio ista, & la. in d. l. j. col. ij. in quarta limitatione, ff. si quis ius dic. non obtem. Phil. Dec. in l. hæredè, post medium, ff. de reg. iur. & consil. cclxij. in casu magnifici, col. ij. vers. sexto hoc idem. & consil. cclxxxj. viso puncto, col. iij. vers. ad maiorem. & Nicol. Euerar. in locis legalibus, quo in loco differit de natura dictionum taxatiuarum. & Caro. Ruin. consil. xciiij. diligenter, col. iij. vers. nec obli. quod promissit, lib. j.

¶ Sicuti etiam venditor, qui promissit de suo facto tantum, tenetur tamen & de facto sui prædecessoris, vt voluerunt Bar. Bal. Fulgo. Pau. Cast. & alij in l. i. feruus furuius, in princ. per gl. ibi in verbo, interest, ff. de condi. furti. Bal. subdubitan. Marti. Laud. & Card. Alex. in c. iij. in si. hic col. j. rit. qui success. tene. Pau. Cast. Ro. Alex. & alij recentiores in d. l. stipulatio ista, idè Roma. in alijs locis supra alleg. Alex. dicto consil. xvij. lib. v. Francisc. Cre. qui id singu. dicit notat. xxxj. saepe istud quod die contingit, & iterum not. clvij. vnus focus noster. vbi tamen id intelligit in prædecessore siue autore vniuersali, non etiam particulari, per gl. vt dicit sing. in l. si cum fundum, iuncto eodem textu, ff. de verb. signific. & Barb. in dicto cap. vlt. & ibi quoque Ant. Burg. qui & id dicit sing. & limitat etiam, vt supra col. viij. vers. quid autem quando, extra de empr. & vendit. Franc. Cur. Senior d. consil. lxxvj. vbi supra. la. in d. l. j. vbi supra, ff. si quis ius dic. non obt. Philip. Deci. consil. cccxij. visis his quæ accurate, col. iij. vers. præterea vt supra dictum est. & dicto consil. cclxxxj col. penul. vers. præterea in isto casu, vbi ostendit maiori ratione hic comprehendit factum prædecessoris, quam hæredis. & Euerar. vbi supra. & Carolus Ruin. d. consil. xciiij. vbi supra lib. j. & consil. lxx. viso, & l. iij. nu. ii. lib. ij.

6 ¶ Nam & dictio taxatiua non excludit casus similes, vel eandem aut similem rationem habentes. l. j. §. j. cum gloss. ff. si mens. fals. mod. dixit. & l. ob as, cum gl. j. & ibi Bar. C. de præd. minor. & l. argentarius, in princ. ff. de eden. & l. eum qui. §. si petenti, cum glo. in verbo, duntaxat, ff. de publi. in rem act. & l. ferui nomine, cum gl. in verbo possidere, & ibi Bar. ff. de vf. ca. & c. Episcopus, cum gl. xxij. dist. iuncto c. vlt. xv. q. vij. & cle. exiij. versiculo, cum autem, de verb. signi. & gl. in l. cum Prætor, in verbo, videtur, ff. de iudi. & in l. illud, in verbo, aliam causam, C. de sacro. eccle. & in l. vlt. C. de reuoc. dona. quæ loquitur in penalibus. & ibi eam Sal. dicit singu. & in l. contractus, in prin. ff. de reg. iur. Bar. in l. si constante, in ix. q. primæ partis princ. ff. sol. matr. Bal. in l. nullus, C. ad l. nul. maie. Pau. Ca. Imol. in l. Gallus, §. institutus, colum. j. ff. de liber. & posth. & Fran. Are. late in l. si mora, ff. sol. matr. & Rom. consil. cccclvj. in proposito, col. ij. vers. tertio deducitur. & Pan. in c. cum dilecta, col. ij. extra de confirmatio. vti. vel inuti. Defunctus autem & hæres censentur esse eadem persona, §. j. in Auth. de iure iuri. à mori. prefl.

7 ¶ Sed aduerte Lector, nam tex. in d. l. si necessarias, §. de vendendo, primo loco allegatus, nõ dicit, quod in pacto vendendi pignoris, de quo loquitur, dictum sit quod creditor tantum possit vendere: sed dicit quod is tantum fuit nominatus: id est, vt aliter dicam, illa dictio (tantum) taxatiua fuit verbum iuriconsulti casum referentis, non partis paciscentis: vt etiam annotauit Bar. in d. l. si sic stipulatus, ff. de verb. oblig. Quod perinde est, ac si diceret, quod creditor tantum fuit nominatus sine vlla mentione hæredis: & tamen hæres quoque intelligitur. & hoc planè est, vt supra diximus in precedenti quaest. Sed nec tex. in d. l. stipulatio ista, vers. sed si se, vtitur dictione taxatiua: vt etiam annotarunt Alex. Franc. Aret. & la. ibi, & Bar. in d. l. si sic stipulatus. & in d. l. qui in futurum, §. j. ff. de pact. Et id quidem manifestum est ex verbis illius, quæ sunt

sunt huiusmodi. Sed si se obligat, nec ipse faciat, quò minus habere liceat, obligatur etiam ne hæres suus faciat. Et quod ipse Bar. in suo sumuario ponit dictionem taxatiuā, sunt sua ipsius verba legem interpretantis, non verò partis promittentis, vt diximus de d. §. de vendendo.

8 ¶ Ideoque & contra illud quod dictum est suprà, in promissione facta de suo facto tantum, cõprehendi factum hæredis, tenent nuncupatim per ea quæ suprà diximus in princ. huius questionis, Alexan. sibi contrarius, Francif. Aretin. & Iaso. secum quoque dissidens in d. l. stipulatio ista habere, illi quidem colum. ij. hic autem iij. in iij. nota. & idem Alexand. in additio. Bald. in d. l. vlt. C. de actio. empt. & ipse etiam Francif. Aretin. in d. l. hæres in omne ius, ff. de acquiren. hæredita. Carol. Ruin. sibi contrarius, conf. xij. de duobus, colum. xv. nume 36. libr. j. & confil. xlij. proponitur, col. vj. nu. 18. eod. libr. j. & iterum confil. sequen. & confil. clxxxiiij. viso, col. iij. nu. 10. & rursum, col. v. nu. 14. eod. libr. j. Et ipse Franc. Aret. in vtroque illo loco etiam reprobatur quod dictum est, eum qui promissit de suo facto tantum, teneri quoque de facto sui prædecessoris, eadem vt videri vult, ratione. Quanquam ne illud omittam, in hoc maior sit ratio excludendi hæredis per dictionem taxatiuam, quam prædecessoris, vt scienter declarat Phil. Dec. d. confil. xxviij. col. pen. vt ibi videre poteris: nec enim opus est hic aliter circa hoc immorari.

9 ¶ Ad id autem quod postremo loco dictum est, dictionem taxatiuam nõ excludere casus similes, eandem scilicet aut similem rationem habentes, responderi ac fatetur Francif. Aretin. in d. l. stipulatio ista habere, quòd istud quidem verum est, sed tamen eam excludere similes personas, etiam hæredes, per casum clarum, vt ipse dicit, in d. l. non solum. §. tale, ff. de libe. leg. suprà in princip. huius questionis. allegata Cui adde, quòd aliàs semper facilius procliuusque est excludi personas, quam casus: atque è diuerso facilius est similes casus comprehendi, quam personas: vt per Raph. Co. in l. commodissimè, ff. de lib. & posth. & ipsum Aret. & Ias. in l. Gallus, §. & quid si tantum, vtrunque col. v. ff. de lib. & posth. & latè diximus & probauimus in repet. l. si vnquam, in verbo, libertis, nu. 27. figuratur lex nostra.

10 ¶ Sed vide quæso, Lector amantissime, quia omnes qui hanc partem tenent, innituntur omnium maxime d. l. non solum, §. tale, vide (inquam) considerandumne sit, quòd ea loquitur, cùm ea dictio apponitur in persona alterius, ita scilicet, Hæres meus à solo Lucio Titio ne petito. Hic autem loquimur, cùm apponitur in persona loquentis: quod multum refert, vt intellegamus pactum nescit personales, sicque non transeat ad hæredem: an non personate, & sic transeat: vt videre licet apud Bart. in d. l. qui in futurum, §. j. ff. de pact. Item ea loquitur in pacto negatio, cùm scilicet dicitur, ne petito: nos autem in hoc casu nostro loquimur in affirmatiuo, vt scilicet ipse venditor tantum possit redimere: cùm tamen inter vtrunque multum interfit, etiam quantum ad id, de quo tractamus, an scilicet transeat ad hæredem, necne: vt per eundem in eodem loco, & rursum in d. l. si sic stipulatus, & ibi latè Ias. col. ij. & seq. & Bal. in l. iuris gentium, §. pactorum, ff. de pact. & Recentiores in d. l. stipulatio ista habere. Idè cogita, vix enim mihi persuadere possum hoc in casu excludi hæredem propter dictionem taxatiuam, nisi sint alia verba, quæ id apertius declarant, aut nisi aliud ex verisimili mente contrahentium præsumatur.

11 ¶ Quòd si quis dicat, quid ergo operabitur dictio taxatiua, si non solum ipse venditor, sed & hæredes quoque ipsius admittuntur: cùm scitum sit illud, nullum omnino verbum in contractu appositum otiosum ac superuacuum manere debere, ex sententia Bal. in rubri. C. de contrah. empt. in ix. questione, quem omnes vbique & in lectu. & consuecunt & sequuntur, vt dicemus in nostro tractatu, cui titulus est, nihil frustra. Huic responderi potest, id quidem in hoc casu cã dictionem operari, vt cùm venditor aliàs possit huiusmodi facultatem redimendi alteri cedere, secundum Pau. Cast. conf. j. videtur dicendum quòd dictus Christophorus. lib. ij. cum cõcord. à me adductis suprà tit. præcedente, §. xxvj. in glo. iij. eadèmq. vlt. in prin. certè non poterit ob dictionem taxatiuam, quæ excludit extraneos, licet non hæredes: vt in simili dicit Bal. quem suprà allegauimus, in d. l. vlt. ad fin. C. de actio. empti.

12 ¶ At is confestim illud iaculum in nos reiciet. Nam si fateamur hanc rem esse transmissibilem in hæredes, & illam quoque in alios esse cefsibilem, fateri necesse est, ex sententia Bart. in l. si mulier, §. ex asse, ff. de iure dori. & Ang. in l. si eius, in princ. ff. ad S. C. T. rebel. & Pau. Cast. d. conf. j. columna j. lib. ij. ad quam allegari solet l. ex pluribus, ff. de adm. nist. tuto. Sed huic respondebo, fateri quidè me, quæ nõ sunt transmissibilia, nec eadem esse cefsibilia, & ita loquimur d. l. ex pluribus. At e conuerso non omnia, quæ sunt transmissibilia, esse cefsibilia, vt optime declarant Alexand. & Ias. in l. si stipulatus fuerim illud, in princip. ff. de verborum obligationi. ipse Alexand. in addi. Bart. in d. l. ex asse, atque ipse Ias. in l. si constante, columna vltima, ff. de iure matri. monio. Nam & videmus ius fideicommissi transire ad hæredes fideicommissarii. l. cogi, §. idem

§.idem Matianus, ff. ad Trebe. & no. in lapud Iulianum, §. vtrum, & §. sequen. cod. tit. nec tamen ipsum cedi posse, d. §. ex affe. & late diximus in tit. precedenti, §. xxvj. in gl. j. nu. 52. octauo fideicommissum. Item actiones directæ transmittuntur in hæredes, cum sint eadem persona cum defuncto, vt supra diximus, nec tamen cedi possunt, vt no. in leg. iij. ff. pro foc. & diximus etiam eodem §. xxvj. tit. præced. in eadem glo. nu. 58. decimo sexto actiones, & diximus etiam plenius in eadem glo. nu. 48. sed non è diuerso. Igitur cogita. Et interim vide præter eos, quos supra citauimus, Cor. conf. ij. circa primum, col. ij. ver. his tamen non obli. lib. iij.

13 ¶ Ex eo autem quod diximus supra nume. 10. iunctis precedentibus, facile potes intelligere, nisi omnino nihil intelligas, quod si dictio taxatiua adiceretur alij quàm venditori, in casu quo alteri possemus stipulari, aut notario pro eo stipulante: verbi gratia, vendo tibi domum ea lege, vt Titius tantum possit redimere siue retrahere, restituito tibi venditionis pretio: tunc hæres ipsius Titij non admitteretur, sed excluderetur propter illam dictionem taxatiuam, per d. l. non solum, §. tale, ff. de lib. lega. quod nota, quia id à paucis annotatum est.

14 ¶ Quid autem si pactum reuendendi fuerit ita factum, cum venditor voluerit, vel cum petierit: an & tunc ea facultas transibit ad hæredem venditoris, si ipse venditor viuus non petierit, aut certe non declarauerit aliter se velle redimere, tanquam scilicet actus sit conditionalis. text. est in l. si decem, ff. de verbor. oblig. hæc verba, cum petierit, cum voluerit, magis admonitionem quandam quàm conditionem habere. & est text. similis in l. Titia, ff. de condit. & demon. Ideoque vt subiungitur in priore loco, licet is decesserit, priusquam petierit, non videtur decessisse conditio: de quo ibi per Doc. Imo. & Raph. in leg. centesimis, §. j. & ibi Alexan. col. ij. versic. quid autem si illa verba, eo. tit. & Barb. conf. 50. praeclare, col. vj. lib. ij. Et propterea vt dicit gloss. etiam in priore illo loco, in verbo, conditio, quicumque hæres poterit petere. Secus autem, vt dicit gloss. i. eiusdem leg. in fin. si sic dictum esset, si petierit, quia conditionalis est, vt est text. quem ea non allegat, in l. si ita expressum, ff. de cond. & demon. & in l. i. iuncta glo. ff. de leg. ij. & voluit etiam Bar. eam tantum gl. allegans in l. j. colum. iij. versic. secunda differentia, ff. de condit. & demon. vbi horum rationem reddit. & Ang. eam quoque gl. tantum citans, consil. xlij. prout patet in themate, col. ij. versic. sed in proposito. & consil. ccxij. in facto proponitur, in prin.

15 ¶ Ex ea autem glo. not. Bal. Alex. & alij ibi, quod facultas implendi conditionem potestatiua in contractibus, non transit ad hæredes implere debentis: de quo est bonus text. in l. qui Romę §. Augerius, secundum vnam lec. & ibi Barto. ff. de verbor. oblig. quem text. multum commenat dat. & dicit ling. Bal. in c. significauit, columna ij. versic. item quia conditio. extra de rescri. & in c. ad nostram, le. j. colum. ij. versic. quæro testator, de iureiur. vbi dicit multum siag. Sed & est bonus text. in l. Prator, in princ. ff. de collat. De quo etiam per Cyn. in l. si plures, in iij. quaestio. & ibi quoque Bal. colum. vj. versic. item quæro nunquid, & Alber. post Pet. colum. ij. versic. item quæro hic dicitur, & Sal. in vlt. quest. C. de condi. infer. & ipsum Bald. in l. cum fundus, & iterum in l. a testatore, ff. de condi. & demon. & in l. epistola, §. j. & ibi Recentiores, ff. de pact. & in l. diem proferre, §. j. ff. de arbi. & consil. cccxxxij. duosunt, colum. j. lib. j. Barto. consil. xix. proponitur quod in testamento, colum. ij. & consil. cxxl. proponitur quod viso, Sal. loquentem in casu nostri pacti de reuendendo, in l. j. C. de pact. inter empto. & vend. & Ioan. Bap. Rosel. inter consil. Pau. Ca. consil. cxxlix. statutum Paduę, col. j. & iterum ij. versic. non obli. quod tertio lib. ij. quibus in locis ex magna parte videbis, quomodo id intelligendum sit, atque etiam apud Bal. distinguentem in d. l. j. versic. quæro si venditor, C. de pact. inter emp. & vend. & Rapha. Fulg. consil. cii. notabilis vir: & Imol. consil. xv. in casu premissio.

Quid, si dictum sit, vt venditor 16 arbitratu suo possit retrahere. Quid, si arbitrio tertij relinquatur. Quid, si dictum sit, vt venditor.

An autem hæres hæ 17 redi ad mittatur.

¶ Idemque etiam, ne id omitamus, si dictum sit, vt venditor arbitratu suo possit rem à se venditam redimere. Nam & id conditionem nõ facit: vt probat text. in l. cum stipulatus sum mihi à Proculo, & ibi quoque Barto. Alexand. & alij recentiores, ff. de verborum oblig. & idem Alexand. in d. l. si decem, in princ. eod. tit. Ideoque nec ea facultas expirat morte venditoris. nam & ad hunc casum id quoque trahit Hiero. Cagno. in repet. l. ij. in xj. q. C. de pact. inter empto. & vendi. comp. vbi tamen subdit aliud esse, si id arbitrio tertij relinquatur: nam tunc finiretur morte illius, per not. in l. si quis arbitratu, ff. de verbo. oblig. Sed & aliud quoque, si dictum sit, vt venditor possit redimere, si volet: licet & id sine ea adiectione fuisset intellectum, vt est text. expressus in l. si ita legatum, §. j. ff. de leg. j. vbi & ex hoc quoque dicitur, legatum ita factum nõ aliter transire ad hæredem legatarij, quàm si ipse legatarius voluerit.

¶ Et hæc Quidem de hærede venditoris. Sed an hæres ipsius hæredis etiam audiatur volens retrahere ex facultate concessa venditori simpliciter, aut ipsi & suis hæredibus. De qua re, vt nõ admodum dubia, nihil fortasse scripsissem, nisi eam vidissem aliquando in dubium vocatam apud

apud Chasse. conf. xj. *le cas est tel*, col. vij. vers. ultra materiam, & iterum col. xxj. vers. ad ultimum quod fit. In quibus locis, vt ostendat primum videri heredem heredis non admitti, illud tantum allegat, quod sermo simpliciter prolatus de primo tantum intelligitur. l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signific. de qua re est l. fin. in duobus locis ab eo citatis latissime dissertur, vide licet in l. duortio, §. quod in anno, ff. solut. matrim. & in l. duobus, §. si ei qui, ff. de iureiur. ego tamen multo lauius tractavi in nostris Commentariis ad l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signi. quos iam pridem in lucem edidimus. Subdit autem ipse Chass. scripsisse se de hoc casu in commentariis consuetudinum Burgund. tit. *des droitz & appartenances à gens mariés*, §. xvj. in verbo *des heritiers*, & iterum in gloss. *si auoir la veulent*. In quibus locis, videlicet in prioriloco, negat heredes heredis admitti, ea iam dicta ratione, quod sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo, nec aliud dicit. In posteriore autem dicit, posse dici admittendos, cum haeres heredis mei sit meus haeres, vt plenè per Doct. in l. vlt. ff. de hered. insti. Oldra. conf. xxj. thema tale est, testator habebat. Bart. confil. ccxiiij. Andreas, & Angel. confil. ccxlvj. quo in consilio nihil de hoc dicit, sed fortè erratum est in numero, & allegare voluit consil. cccvj. charissime frater, in princ. Mox subdit Chasse. hæc verba, quod tamen hæc facultas non transit ad heredem heredis facit, quia sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo, vt dixi suprâ, nihilque aliud dicit: vt intelligas eum ibi nutasse verum in d. confil. xj. asseueratè concludit admitti heredem heredis, illa potissimum ratione, quod haeres heredis haeres est. Et hoc quoque in eadem specie voluit Hierb. Cagno. in repe. l. iij. in xvij. q. C. de pact. inter emp. & vend.

*Multa, ne
haeres here-
dis admit-
tatur.*

Decadere.

18 ¶ Sed hæc altius longiusque reperenda sunt. Sunt etenim & alia multa, quæ hanc rem accipiem reddunt. Nam Bar. in l. j. col. iij. ff. de const. princ. scribit privilegium tibi ac heredi tuo concessum, intelligi solum de primo herede, per l. antiquitas, C. de usufr. quam ad hoc dicit not. & idem voluit Alb. in l. vlt. col. iij. vers. si autem in privilegio. post Pet. ibi, eod. ritu, de constituto. prin. & sequitur Fel. in c. ij. col. iij. vers. si princeps dat. extrâ de treug. & pac. & Ioan. Lup. in repet. rub. de dona. inter vir. & vxor. char. 43. verticul. potuissent allegare. Et generaliter, cum sit mentio de herede, intelligitur de primo & immediato, non etiam de reliquis, si credimus Bal. in l. j. col. j. vers. quæro an si dicatur, C. de cond. infer. per tex. in l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. & lex factio, §. vlt. ff. ad S. C. T. rebel. Ideoque idem Bal. in d. l. vlti. C. de heredi. instur. dicit, quod si acquisiui feudum vel emphyteusim pro me & heredibus, intelligitur de primis tantum heredibus, quod pro no. & sing. citat l. fin. in annalibus, ante fi. C. de legat. vbi tamen reprobatur. Sed & iterum Bal. in ea ipsâ l. vlt. in xxij. qu. dicit quod si testator aliquid mandat heredi, vt faciat intra certum tempus, alioquin eum priuat hereditate: si is primus heres moriatur ante id tempus, eius heres non parens testatoris dispositioni, non priuat hereditate, per leg. multa, in prin. ff. de cond. & demon. Et idem propè respondit Bar. conf. vij. Andreas quidam, quod reperitur conf. cxiiij. & iterum d. conf. ccxiiij. De quo tamen vide Roma. & Franc. Aretin. in l. si quis filium, §. in omni, ff. de acquir. hare. & eundem Aret. in leg. paterfamilias, col. iij. vers. hæc etiam iura, ff. de vulg. & pup. & Alex. confil. cxl. viso dicto testamento, col. ij. lib. vj.

19 ¶ Sed & idem Bal. alibi, scilicet confil. cclxxij. in causa egregie, in fi. lib. v. respondit prohibitionem factam heredi scripto, ne alienaret, non intelligitur factam heredi heredis, per d. l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. & §. manifestum, in Auth. de restit. fideicom. & hoc quoque alienandi, ante illum voluit Bar. in l. Lucius, §. Sempronie, qui est primus, ff. de leg. iij. & Alb. in l. vlt. ante ad heredes heredis, vi. de infra nu. me. 24. xj. vers. nec mirum est. Quin etiam Alexand. confil. xxxvij. in causa motta, col. ij. vers. item pretereà & fortius, lib. j. consuluit statutum quo cauetur possessionem continuari in heredem, intelligi de primo tantum herede, per regulam d. §. hoc sermone, quod reperitur confil. lxxxvij. lib. iij. & sequitur & commendat Cotel. Corta, in memo. inci. decreto Mediolanensi, & iterum memor. executores testamenti, rursumque memori. heredis appellatione: de quo & nos latius tractauimus in nostro tractatu cui titulum fecimus, *le mort saisit le vif*. Et facit etiam tex. in l. qui Titij, ff. de his quib. vt indig. vbi qui Titij testamentum falsum dixit, nec obtinuit, nō prohibetur esse heres heredis illius, licet haeres esse non possit. Denique & illud facit, quod licet heres censeatur esse eadem persona cum defuncto, §. j. in Auth. de iureiurand. à moriente præst. non tamen heres heredis: vt pulchre voluit Paul. Cast. confil. cxcxvj. visis dubiis, in secundo dubio, lib. iij. quod pro not. sequitur Phil. Dec. in l. heredem, nu. 8. in fi. ff. de reg. iur.

*De cadere.
Prohibitio
alienandi,
ante trāseat
ad heredes
heredis, vi.
de infra nu.
me. 24.*

20 ¶ Verum in nostro casu haud dubiè mihi videtur esse admittendus & heres heredis. Nā certum est omnes obligationes, pacta & promissiones regulariter in heredes trāfire, etiā si de eis mēto facta nō fuerint nisi sit aliud quod impediatur. d. l. si pactū, ff. de prob. & l. veteris, C. de contrah. & committ. stipu. & supra diximus in prin. huius gl. Et appellatione heredis omnes in finitū, id est nō solum primos, sed & vteriores, & per multas successiones accipi. l. heredis appellatio, & l. scien

*Contrā, ha-
redem here-
dis admittē-
dum.*

l. sciendum, ff. de verb. sign. & l. qui per successionem, ff. de reg. iur. cum concord. ubique addu-
ctis à gloss. & Doct. Id que etiam in his, quæ sunt stricti iuris, vt probatur ex text. loquente in
Etiam in
hisque sunt
stricti iuris. stipulatione in l. stipulatio ista habere licere, §. j. ff. de verb. oblig. quam ad id expendit Bart.
in l. si stipulatus fuerim per te non fieri, ff. eodem tit. & Franc. Aretin. in d. l. paterfamilias, ad fi.
ff. de vulga. & pupil. Et ex eo quoque satis patet, quòd in conditionibus, quæ & ipse sunt stri-
cti iuris, & in forma specifica impleri debent, l. Mæuius, ff. de conditio. & demonstra. si cui li-
Et in con-
ditionibus. beras legata est, si hæredi Titij decem dederit, non tantum hæredi, sed & hæredi hæredi dan-
do, peruenit ad libertatem, l. sub diuersis, §. j. & ibi Bart. & l. cum ita datur, §. ex his verbis, ff. eod-
dem titulo, & l. si peculium, §. hæredi, & l. si statuli beras, §. non solum, & §. si filius, & l. seruus si
hæredi, in princip. ff. de statuli b. & not. Bar. in l. paterfamilias, in princ. hæ. ff. de vulg. & pupil. Sal.
in l. si plures, in vlt. quæst. C. de cond. infert. Et in hoc errauit Philip. Deci. (pace tanti viri dix-
rim) qui dicit contrarium in l. quæ legata, in fi. ff. de reg. iur.

21 ¶ Nam & id quoque de propria significatione procedere, vt scilicet hæredes hæredum in infi-
Et de pro-
pria signifi-
catione. nitum veniant appellatione hæredis simpliciter, asserit gl. in l. hæredis appellatione, ff. de verb.
signi. cum aliud dicit de hærede Prætorio. & Bal. qui illius gl. non meminit in d. l. vlt. in xxj. q.
C. de hæred. instit. & Pau. Cast. consil. xlv. videtur dicendum quòd dicti hæredes, in fi. lib. ij. &
Ias. in l. si quis filium, §. vlt. col. j. vers. secundo ad istam, ff. de acquir. ff. de decimò
tractat, & declarat. & rursus in l. filiusfamilias, §. Diui, in priore lect. col. penul. vers. vnde decimò
querit, & iterum in posteriore lect. col. antepen. vers. eiusdem initij, ff. de leg. j. Ex quibus &
Etiam in li-
bellis. illud fit, quòd si hæres hæredis Titij petat hæreditatem Titij, tanquàm hæres ipsius: deinde pro-
bar se esse hæredem hæredis satis est ad obtinendū, Cyn. & alij in d. l. vlt. C. de hæ. instit. Bart. &
omnes in d. l. si quis filiumfamilias, §. vlt. per illum tex. ff. de acq. hæ. & in d. l. paterfamilias, ff.
de vulga. & pupil. & ibi Ias. qui affert concor. & Corne. in l. amittit, C. commu. de succel.

22 ¶ Et si aliquando contrarium reperitur, id vtrique est in casibus quibusdam specialibus, qui ratio-
Contraria
specialia. ne quadam priuata ac speciali non transeunt ad hæredes, nisi de eis expressa fiat mentio: aut ad
hæredes tantum primos, nisi etiam expressim de vltioribus dictum sit, vt aperte constat ex d.
l. sciendum, cuius hæc verba sunt, Sciendum est, hæredem etiam per multas successiones acci-
pi: nam paucis speciebus hæredis appellatio proximum continet. & confestim subiungit harū
specierum quedam exempla. Nam & quod ad d. l. antiquitas, C. de usufruct. pertinet, ea sanē
loquitur & intelligitur in his, quæ suapte natura ad hæredes non transeunt, vt pote in usufructu:
vt per Bar. Bal. & alios ibi, & eundem Bar. in l. Gallus, §. etiam si parente, col. ij. vers. quæro
istis casibus, & ibi quoq; Bal. Ang. & alios, ff. de li. & posth. Bal. in d. l. vlt. col. ij. in quinta opp.
C. de hæ. instit. Ang. consil. ij. præmitto primò, in princ. vbi dicit id speciale esse in eo casu. &
Alex. in l. ex facto, §. si quis ita, col. ij. vers. puto etiam verum, ff. ad Treb. Et satis constat, alios
casus, quos suprà pro alia parte adduximus, speciales esse, vt videre licet apud eos, quos ibi alle-
gauimus (ne hic diutius immoremur) nec tamē omnes in iis conuenire, vt etiam diximus. Regu-
lariter autem contrariū vt etiam, præter eos, quos suprà adduximus, tenuit Spec. tit. de arbitro,
§. sequitur, col. j. & Pan. in c. vlt. col. vlti. vers. item quæro pone, extrà de arbi. vbi ex hoc dicunt
in compromissis appellatione hæredis venire & hæredes hæredis. & Steph. Bertr. consil. xxij. ex
themate, nu. 35. & seq. lib. iij.

23 ¶ Vt interim tamen non prætermittam, prohibitionem de non alienando factam filiis, de qua
Prohibitio
alienandi
non transit
ad nepotes. suprà diximus, ad eò personalem esse, vt nō compræhendat nepotes: vt no. gl. in §. nos igitur, &
ibi Iac. Bel. & Ang. in Auth. de restit. fideicom. Dy. Ray. Bar. Alb. Bal. Imo. Pau. Cast. & Recē-
tiores in d. l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de leg. j. Cy. Bar. Alb. Bal. & Sal. in l. volūtas, C. de fideicō.
Bar. in d. l. Lucius, §. Sempronius, ff. de l. iij. Alb. in l. pater, §. Iulius Agrippa, ff. de leg. iij. & in l.
iusta, in princ. ff. de verb. sig. & in prima parte statutorum, q. vij. item an statutum loquens de
filio, col. j. Bal. in l. quisquis, col. j. C. ad legem Iul. maie. & in l. Titius, in princ. ff. de libe. & post-
hu. & consil. ij. verba statuti, col. j. lib. j. vbi eam gl. dicit sing. & consil. cccclxxxvij. in isto puncto,
in fi. lib. ij. & consil. cccclij. nobilis vir dominus Gulielmus, lib. v. Ro. consil. cccclvij. circa proposi-
tā, col. j. Pau. Ca. consil. cxxxj. dubiū facit, quia posito, circa medium, lib. ij. vbi eam glo. dicit nor.
& consil. cccxl. quia suprà, col. j. eod. lib. ij. & consil. ccccl. super primo quæsto, col. j. eod. lib. ij.
Alex. consil. j. per spectis, col. pen. vers. vnde videmus, lib. j. & consil. xxxvj. viso themate, col. penul.
vers. ad confirmationē, lib. ij. & consil. lv. ponderatis his, in fi. eod. lib. ij. & consil. lix. attētis ver-
bis, col. pe. vers. nec dicatur si prohibuit, eod. lib. ij. & consil. lvj. Aldronandus, col. j. in fi. lib. vj.
vbi & illam gl. dicit sing. & consil. cxl. viso dicto testamento, in princ. col. lib. vj. Soci. consil. lxxxij. ca-
piendo primum, col. vij. nu. 24. lib. iij. Fran. Cur. senior d. consil. xlvj. vbi suprà. Ias. consil. liij. Ioan.
Bartholomæus, col. ij. vers. confirmatur, quia quando, lib. iij. vbi illam quoque gl. dicit sing. &
consil. xcvi. dominus Ioannes, col. iij. vers. quintò facit, eod. lib. iij. Steph. Bertr. consil. xlvj. ex te-
stamento, col. ij. num. 7. lib. iij. Philip. Deci. consil. xcvi. cuius superscriptio incipit, substitutio,
col. iij.

col. iij. vers. & hoc idem comprobatur. & conf. cxcij. in casu occurrenti, col. j. vers. tertiò aduertendum est. & conf. cccxlv. in casu ad me transmissio, colum. ix. versicu. & etiam dici potest. & confil. cccclxvij. in casu occurrenti, ad fi. & conf. dxxxv. viso copioso, col. ij. vers. quibus tamen non oblit.

- 24 ¶ Quamquam etiam sunt, qui contrarium dicunt eius, quod suprà diximus de prohibitione facta heredi, vt scilicet transeat ad hæredes heredis. Id enim voluit Bart. in d. l. finis familiæ, §. Diui. col. vlt. vers. quæro vtrum prohibitione facta, & in d. l. Lucius, §. Sempronix, de leg. iij. Ro. qui alios citat, conf. cccclvij. circa propositam consultationem, in primo dubio. & Alex. d. conf. xxxvj. vbi suprà, lib. iij. & omnes Recentiores, in d. §. Diui. qui id dicunt ab omnibus communiter recipi: nisi si prohibitio facta fuerit heredi nuncupatim cum nomine proprio: verbi gratia, Titium heredem alienare vero: nam tunc non venit hæres heredis, per d. §. Sempronie. & voluerunt Ray. Imo. Alex. Ias. Crotus, Fran. Ripa, & alij in d. §. Diui. Ro. in d. l. si quis filiū, §. vlt. ff. de acqui. hered. Alex. conf. lvi. consideratis verbis testamenti, col. ij. lib. j. Vtrum autem hoc in casu intersit vtrum præcedat nomen proprium, vt in illis verbis, quæ suprà posuimus, Titium heredem: an verò econtrariò præcedat nomen appellatiuum, vt his verbis, heredem Titium, vide optimum tex. in l. si seruus communis, ff. de stipu. seruor. glo. & Bart. in l. cum ita datur, §. ex his verbis, ff. de condit. & demonstr. Bart. in d. l. sub diuersis, §. j. eod. quoque tit. Bal. in d. l. si plures, col. pen. ver. denuò quæro. & ibi etiam Sal. in iij. quæst. C. de cond. infer. & eundem Bal. in c. j. §. Marchio, col. ij. tit. qui feud. dar. pos. & Ias. in d. l. si quis filiū, §. vlt. colum. ij. vers. imò fortius, & Cano. in c. quoniam Abbas, extrà de offic. deleg.

Qui dicitur prohibitor alienandi transire ad heredes habetis.
Nisi facta fuerit heredi cum nomine proprio.
An interdat. anse-
quatur nomen proprium.

- 25 ¶ Aut etiam (vt alterius ad principale propositum reuertamur) nisi fuerit facta prohibitio cum illa demonstratione, ipse hæres ne alienato: nam ad eum tantum hæc prohibitio pertinet, non ad heredes illius: tanquam illa demonstratio (ipse) personam ipsam veluti ad oculum demonstrat, nec eam egrediatur, quæ fuit sententia Bald. d. conf. ccciiij. lib. v. Id quod dicit valde sing. & mirabile, si verum sit, Ias. in d. §. Diui. in ij. lect. col. pen. versic. pro ampliatione, & ibi quoque Ferdi. Loaz. char. 25. nu. 498. & Francisc. Ripa nu. iii. & Catel. Corta, memor. incip. heredis appellatiue, & iterum memor. ipse, pronomen. Nam & videmus, vt id illis addas, id pronomen esse demonstratiuum, habereque præcisam aliquam ac veluti personalem demonstrationem eius rei, cui adiicitur: vt apud Virgilium lib. ij. Aeneidos,

Quid, si facta fuerit cum illa de monstratio ne ipse.
Ipse dictio, persona demonstrati-
ua.

— Et ipse deli fabricator Epæus.

Et Terentium in Adelphis:

Ipse scupiat Salus,

Seruare prorsus non potest hanc familiam.

Et voluit etiam è nostris gloss. not. in §. fuerat, in verbo, cum ipsa. in princ. Insti. de act. & Ioan. And. in c. contra eum, in ij. arg. quæst. de reg. iur. lib. vj. in Mercur. & Domi. conf. cxiij. difficultas, col. j. & Zasius conf. xij. poteram, post prin. Quod & Greci in suo eodem pronomine obseruant, ex Homero lib. Iliad. ix. cum inducit Phœnicem hæc ad Achillem loquentem,

— Οὐδ' εἶπεν μοι Τροίαναι θεὸς αὐτός,

Κίρως ἀποχρύσας, δ' ἦσαν νέον ἠέλωσα.

Que ita vertit Franciscus Mirandulanus:

Nec si pollicitus Deus ipse auferre senectam,

Et mihi florent em circumfusse iuuentam.

Hoc enim pronomen, αὐτός, id est ipse, Deum verè existentē significat, vt annotauit non semel eum locum citans Iustinus ille Philosophus, idemq; Martyr, in Admonitorio gētum. Nec in eo vno solum loco id fecit Homerus. Nam & lib. Odyss. iij. idem pronomen Deo assignauit,

Ἀλλὰ τὰ μέν ποε μέλλεν ἀγασσέω θεὸς αὐτός,

Et lib. xij.

— Σὺ γ' ἄκιστος

ὧς τὰ ἰχθὺν ἐρεοζωνήσας δὲ σε γ' ἴσας αὐτός.

— Ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελβώ,

Πρὶν ἰμε ἐθέλων θεῖν νιόν, ἰδ' ἐγερσά.

Et lib. xvj.

Quos versus, paucis immutatis, repetiuit lib. xxij. eiusdem operis. Et lib. xix. loquens priuatiu de Mercurio,

— Θεὸς δ' εἰς αὐτὸς ἐδ'ωκεν

Ἑρμῆα.

Et generatiu de Diis, lib. j. ipseus Odyssæ,

— Ἢ μάλα δὲ σε διδάσκασιν θεοὶ αὐτοὶ

ὕλαρχοντ' ἑμῆται, & c.

Τεριστὶν τὰ μὲν ἄρ ποεπέλωσαν θεοὶ αὐτοὶ

Ἑρμὶ δ' ἑκρυψαν θεοὶ αὐτοὶ.

Et lib. xj.

Et lib. xiiij.

Et rursum lib. ix. Iliados,

k k

Στρατηγὸς δὲ τὴν καὶ τοὺς ἀνδρῶν.

Et lib. xij. eiusdem operis,

Ἐξ ὧν δὴ τὰς ἐπὶ τῇ θεῷ φρένας ὁλοκαυτῶν ἀνδρῶν.

Et Sibylla, quęcunque ea vates fuerit, apud Lactantium lib. vij. c. xxij.

Δύπιστον γὰρ ἄπαν μερόπων γένος, ἄλλ' ὅταν ἴδῃ.

Κόσμος καὶ θνητῶν ἔλθῃ καὶ σῆς, ἦν θεοῦ αὐτὸς

Παῖς.

Et hos secutus Virgilius lib. v. *Acneidos*,*Dei ipse faces, animūque ministrat.*

Facile autem intelligis id Homero otiosum non fuisse, nec fortuitum, quod tam frequenter in utroque opere inculcauit. Et huc quoque refertur potest illud Divi Pauli ad Hebręos xij. eodēque vit. Iesus Christus heri & hodie ipse & in æternum. Quem etiam locum in id refert Theophilus Alexandrinus, vir t̃at̃er eruditionis, vt Divus Hieronymus libros ipsius Paschales dignatus sit in Latinum vertere, lib. eiusdem operis primo, statim post initium. Sed & huc pertinet illud Efaia xliij. Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. Verum vt tandem hoc caput concludamus, vbi est demonstratio personę, dispositio non transit ad herēdem illius, l. feruus, in princ. ibi, itēque demonstratio personę, ff. de statuli. Aut nisi denique in aliis quibusdam casibus, quos videbis apud Loaz. vbi sup̃a & seq. nu. & etiam Crot. ibi, col. xxxvij. vers. querit etiam Bart. an prohibitio. & Fran. Ripam d. nu. j.

26 ¶ Et vt redeamus ad casum nostrę consuetudinis, intellige quę sup̃a diximus, vt non solum extranei admittantur sui heredes ad redimendum vi huius pacti, sed & extranei quoque heredes ipsius venditoris: vt nuncupatim voluit Hier. Cagno. in repet. d. lij. in xvij. quāst. vers. & non solum, C. de pact. inter emp. & vendit. Et hoc quidem generale est in materia indifferenti, vt æquę admittantur extranei heredes, atque sui: vt per Bart. in l. Gallus, §. etiam, & ibi Alex. col. ij. & Ias. col. iij. ff. de lib. & posth. Ang. conf. cccvj. charissime frater, Imo. conf. xxj. in casu præmissio in quo queritur. Alex. conf. lx. visis dicto themate, col. ij. lib. ij. cū aliis concord. adductis à Phil. Dec. in c. in præsentia, col. xvij. vers. circa primum, & seq. extrā de probat. & conf. cccxiiij. in testamento, in prin. vbi & hoc optime probat. Diximus autem sup̃a in eadem glof. nu. ii. quod si quis dicat, quod hæc facultas cedi potest extraneo.

27 ¶ Caterum quia semper sup̃a locuti sumus de heredibus venditoris, nunc quero ē diverso, vtrum heredes etiam emptoris tenentur reuendere, sicuti & emptor ipse tenebatur. Tex. est apertus, eos teneri, in d. l. ij. ibi, ha res emptoris, & ibi Petr. à Bel. Pert. qui id expresse annotat, C. de pact. inter emp. & vend. Nam sicut pacta regulariter ad heredes actiue transeunt, ita & passiuę, etiamsi de illis mentio facta non fuerit l. stipulatio ista habere, & l. eum qui ita. §. te & Titium, ff. de verb. oblig. & l. j. & ibi Bal. C. de consti. pec. & l. veteris, C. de contrah. & commit. stipul. cum simil. Id quę etiam in obligatione pœnali, vt ab Ang. responsum est, conf. cccxxvj. ex themate & actis, per l. ij. §. j. & §. item si in facto, & iterum in l. iij. §. Caro, ff. de verb. obliga. Et idem quoque in casu nostro respondit Paul. Cast. conf. cccvj. quāquam longa, col. vlti. lib. ij. & Steph. Bert. conf. xv. visis instrumento, ad fin. lib. ij.

28 ¶ Quod intellige, etiamsi heres ipsius esset minor. Nam & is etiam sine decreto tenetur reuendere ex pacto reuendendi à suo prædecessore facto: vt dicit expresse Albe. in d. l. ij. in princ. C. de pact. inter emp. & vend. per tex. in l. j. C. quan. decre. opus non est: vbi huius rei casus est expressus. Et propemodum concordat tex. in l. prædium, & ibi glo. Fab. & alij, eo. tit. & l. j. §. j. & l. magis puto, §. si pupillus stipulanti, ff. de reb. eor. cum aliis multis simil. & concor. & tex. & Doct. à me late congestis in nostris Legibus connubialibus, in glof. viij. in verbo, *de son mary*, in xxij. q. Vtrum verò ipse minor cū emit, possit in venditione pactum reuendendi restituto pretio apponere, videbis infra in fi. huius tit. nu. 2. & multis seq.

29 ¶ At in dubium vocari potest, quid si emptor moriens reliquit alteri vsumfructum eius rei, si rei venditę sibi vendita est sub hoc pacto reuendendi: an is alter qui scilicet nunc est vsumfructuarius, sit conueniendus, an verò heredes ipsius emptoris, vt reuendant restituto ei pretio. Ego puto heredes conueniendos, vt pote cū sint domini, habeantque facultatem reuendendi, atque restituendę rei vt satis declarat tex. in d. l. ij. de pac. inter emp. & vend. Tutius tamen esse, reter vsumfructuarii etiam vsumfructuarii, dicturum quę voluit, si sua putauerit interesse, vt tradit Hier. Cagnat. in repe. d. l. ij. in xxxij. q. vbi & illud subdit, pretium rei debere manere apud vsumfructuariū, vt eo dum viuet vtatur fruatur, per l. vxori meę, ff. de vsumfr. leg. quę mihi non admodum nēdus est. facere videtur, & per not. ab Alex. in l. diuortio, §. si fundum, col. pen. ff. fol. mat. Ad illud autem, quod diximus de vocando vsumfructuario, vide text. qui necessariō requirit vocandum vsumfructuariū in re simili, in l. is qui fundum, ff. de vsumfr. leg. vbi diuisiō facta non vocato vsumfructuario, ei nullo modo obest. Et vide etiam quod in simili tractat Bal. in l. qui solidum,

dum, §. j. ff. de leg. ij. & Fab. in tract. de emp. & vend. in viij. q. prin. col. iij. ver. septimus effectus, & rursus in fi. omnino eiusdem tract.

30 ¶ Sed vt iterum reuertamur ad hæredes venditoris, quos nostra cōsuetudo dicit admittere, quid si vnus ex pluribus hæredibus velit partem suam tantum redimere? Et idem queri potest de duobus venditoribus, an alter admittatur ad redimendum dimidiam partem rei venditæ. De hoc nos latè diximus suprà tit. proximo, §. xxij. in glos. j. vbi diximus ex communi nostrorum sententia, hunc non esse admittendum, quanquàm vnus aut alter fuit in diuersa opinione, vt venditori ibi videre poteris. Sed illud hic adiciendum occurrit, quod admodum facit pro hac non recepta sententia. Nempe l. vxorem, §. agri plagam, ff. de leg. iij. vbi si hæres est grauatus a testatore, vt vendat fundum duobus, & vnus ex illis nolit emere, tenetur hæres alteri suam partem vendere. Et auctoritate illius text. respondit Alexan. consil. cxxvj. visis his de quibus, col. j. lib. v. quod stante statuto, quod locator non possit vendere rem locatam, nisi prius denuntiauerit conductori, an emere velit: si sint duo conductores, & alter nolit emere, poterit tamen alter pro sua portione emere. Et est similis tex. in l. si quis legata, §. duobus, & iterum in l. cui fundus, ff. de cond. & demon. Et facit etiam hæc ratio, quia qui promittit duobus aut pluribus, videtur promisisse separatim, & cuilibet pro virili. l. reus, §. cum tabulis, cum ibi nor. ff. de duob. reis, & l. j. C. si plu. vna sent. & facit l. legata inutiliter, §. vlt. ff. de leg. j. cum si. Et hæc incidit in communionem cum vno, ei tradendo partem, est tamen sibi imputandum, qui ita contraxit. Et licet etiam reuendere sit factum, vt diximus in d. §. xxij. est tamen diuiduum contractus, l. locus, ff. de acqui. poss.

31 ¶ Sed hæ rationes obtinent tantum, cum ab initio contractum est cum duobus aut pluribus, aut etiã cum pluribus iustum est a testatore vendi, non si vni tantum: vt aperte distinguit d. l. cui fundus. Ideoque si hi vnus reliquerit plures hæredes, videtur vnus ex illis tantum non esse audiendum: non enim ex persona hæredum conditio obligationis mutatur, l. ij. §. ex his, ff. de verb. oblig. & optimè etiam d. l. cui fundus. in fi. vbi post eam distinctione, vtrum à principio fuit relictum vni, an duobus, subiungit in fi. In eo verò q. vni sub conditione legatum est, sciendi ex accidenti conditio non debet, & omnis numerus eorum, qui in locum eius substituiuntur, pro singulari persona est habendus. Et hoc quidem casu habet locum omnes rationes eorum, qui tenent communem illam opin. Vide tamen tex. qui in redhibitione distinguit plures ne hæredes venditori sint, an plures sexuum viderint, vt sciamus possintne cuilibet redhiberi proportionem, an omnimodo, & e contrario scilicet in l. quod si nolit, §. si venditori, ff. de adil. edic. Et vide etiam Carol. Rui qui & illis l. respondet consil. lxxij. videtur lib. j.

32 ¶ Verum quæstio est, cum emptor ex communi sententia non teatur admittere vnus ex hæredibus ad redimendum suam partem, an hic qui vult redimere partem suam, saltem possit cogere cohæredem, vt & suam quoque partem simul redimat, ne emptori ius sit contradi- cendi. Dic quoddam sic, nisi ius suum hic cedere maluerit, per l. his consequenter, §. Celsus, ff. fami. ercis. & l. heredes, §. idem iuris. co. i. vbi vnus hæredum potest aliam eadem ratione cagere pignus pro parte sua luere, nisi tamen is, qui non vult luere, ius suum cohæredi cedat. l. cum fructuarius, ff. de usufr. & l. is cum quo, in fi. ff. de aqua plu. atc. & nuncupatim hoc in casu voluit Hiero. Cagn. in repet. d. l. ij. in xv. q. C. de pact. inter empt.

33 ¶ At maius dubium est, vtrum alter venditorum vel hæredum vnus venditoris possit solus totum redimere, totum etiã pretium offerendo. In qua re variatum est à nostris legum doct. Sunt enim qui negant admittendum, quod placuit Pan. Cast. in l. si quis aliam, col. j. ff. de solu. quia emptor (inquit) poterit dicere, quod non est obligatus, nisi vtriq. ideo si velit rem habere, ambo veniant. Nisi tamen alter consentiret, & ius suum alteri cederet, quia licet nunc non ei curæ sit redimere, poterit tamen postea propositum mutare. l. deberi, C. de fideicom. libert. Vnde non debet iste præoccupare ius & locum alterius, sine ipsius voluntate. Et hanc quoque opin. secuti sunt Crot. & Alcia. in l. iij. §. Cato, ille in ij. lect. col. iij. vers. secundo fallit, hic col. xvij. vers. ita aduerte primò, ff. de verb. oblig. vbi ad hæc alia multa allegant, & idem Alcia. in l. creditori, col. iij. vers. sed quid in hac quæstione, C. de pact.

34 ¶ Alij illud quidem recipiunt, sed ita tamen intelligunt, vt scilicet emptor non sit cogendus vni venditorum totum reuendere, etiam si totum pretium offeratur, vt dictum est. Sed tamen hoc casu partem tantum ipsius venditoris emptor reuendere cogitur, cum integrè ei pretium ab ipso venditore offertur. In qua sententia fuit Raph. Fulg. in l. quod si nolit, §. idem Marcellus, ff. de edil. edic. argumento illius text. à contrario sensu. Sed ea certè sententia, vt est omnium, mi admodum falor, iniquissima, ita & paucissimos habet assertores, & nescio an alium vltim præter ipsum Fulg.

35 ¶ Tertiū tenet, quod si alter h. redū suam pretij partem offerat, & petat etiam suam sibi partem reuendi, cogitur emptor eam partem reuendere: si totum petat, & totum pretium offerat, non auditur, nisi alter expresse consentiat aut repudiet. Ita enim voluit Ober. Crem. in l. si ex legato, §. si Stichus, ff. de manumiss. testam. per l. fistulas, §. pen. ff. de contrah. empt. prout illum reulit & secutus est Firmia. in suo vberimo indice, in verbo, emptor retrouuendens, versic. iij. & rursus in verbo, obligatus, versic. cxxv. vbi verba illius nuncupatim adscribit: dicitque in prior loco se ex huiusmodi sententia iudicasse in causa ardua: de quo etiam meminit in posteriori loco. Sequitur etiam Hermanoëtius Dec. in d. §. Cato, col. xij. & Ludo. Gozad. in d. l. ij. in xx. quæst. C. de pactis inter emptor.

36 ¶ Et hæc quidem opinio hac potissimum ratione, nec ea quidem cōtemnenda, fulcitur, quod si pluribus tenetur præstare aliquid indiuiduum, illud non tenetur præstare, nisi illis omnibus quibus ipse tenetur consentientibus, per text. in l. vlti. ff. commu. præd. & d. l. ij. §. ex his, & ibi Barr. & ca. teri interpretes, ff. de verbo. obliga. Reuendere autem indiuiduum est, vt multis probauimus supra titulo proximo, §. xxij. in glos. j. numero 13; & hæc quidem his rationibus, vt ibi videre poteris, ne aliter repetam.

37 ¶ Postremi in ea sunt opin. vt simpliciter emptor cogatur integram rem reuendere vni venditorum vel heredum offerenti integram pretium, siue alter repudiet, siue minus. Nam si repudiet, integrum ius manet apud alterum iure accrescendi, per d. text. licet non allegent, in d. l. si quis legata, §. duobus, ff. de cond. & demonst. qui tamen (ne decipiaris) loquitur in legatis, & facit etiam l. fideicommissa, §. item si quis, ff. de legat. iij. Si non repudiet, ei seruatur ius illæsum: quia potest cogere socium, qui totum redemit, vt ei partem suam reuendat, restituito portione pretio. Ita voluit Paul. Cast. sibi contrarius, conf. cxxj. in hoc passu duo sunt, ante fin. lib. j. & conf. lxxiij. in causa mota per dominam Dorotheam, in fi. lib. ij. las. in l. stipulationes non diuiduntur, colum. xiiij. versic. sed pulchrum & vile dubium, ff. de verb. oblig. Chasse. tit. de rentes vendues à r' achaptz, §. j. in iij. dubio, in fi. Soc. in l. j. §. sed & quoties, ff. ad S. C. Treb. quo loco dicit ita se consuluisse, vt vere consuluit consilio xvj. anno Domini, libr. iij. vbi hanc rem latissime omnium disputauit, multasque rationes hincinde attulit, inuicemque contulit, vt ibi videre poteris, neque enim eam rem aliter tractandam hoc loco ducimus. & nouissime Anto. Rub. conf. xc. viso casu, & D. Boët. decis. cclj. duo simul, quæ impressæ sunt post primam nostram huius operis editionem. Et secundum hanc opi. iudicatum fuit in nostra curia Parisiensis die xx. Aprilis, anno Do. M. D. XLVII. post Pascha, inter loa. Corra. & nescio quem de vezules.

38 ¶ Illud vnum addiderim, hoc idem voluisse ante hos omnes Bal. cuius nullus istorum meminit, conf. cxxij. quædam mulier, in vlt. dubio, lib. j. Cuius vnus verba huc subnectam. Vnius (inquit) oblatio sufficit, cum sint duo recredendi. l. vlti. C. de duob. reis. Quia pro solutione habetur non tantum ea, quæ fit ab obligato, sed etiam quæ fit ab alio, l. qui decem, §. j. ff. de sol. & l. acceptam, in fi. C. de vñr. Sed retrouenditio debet fieri vtrique, vt pactum seruetur: & tunc alter, qui non obtulit, tenebitur restituere partem pecunie ab alio oblata. l. fundus ille, ff. de cōtrahen. empr. & l. si absentes, C. si cert. per. & l. cum quæritur, ff. de administr. tut. Sed si ille consentiat, quod huic tantum fiat retrouenditio, nullum est dubiū. l. sicut, §. venditionis, ff. quibus mod. pign. vel hypot. sol. & l. si ita quis, §. Seia, ff. de verb. oblig. Hæc Bal. pro cuius opin. est tex. optimus, vltra eos quos allegat, in l. fistulas, §. qui fundum, ff. de contrah. empt. & l. fideicommissa, §. interdum, ff. de leg. iij. & in l. in bello, §. si seruus compluriū, ff. de capt. & postli. reuer. & in l. in diem, ff. de in diem ad. Nec tamen omiserim, quod ex iis qui hanc opi. sequuntur, nonnulli consulunt, vt is qui totum petit sibi reuēdi, satisfat de dando partem socio, per l. j. §. si pecuniam in sacculo, versic. sed si res, ff. de positi.

39 ¶ Quid autem in hoc casu? Duo fratres venderunt domum aliquam communem, sitam in hoc nostro oppido Fontis Naiadum (Ita enim appellabant Amicus ille, & Rabelæsus, diuinitatem loci, & adulescentium nostrorum ingenia admirati) cum eo pacto de reuendendo. Postea autem bona sua ita diuidunt, vt omnia & singula Fontenai sita, quæ ad eos pertinebant, alterius maneat. An ius istud & facultas redimendi huic soli concessa videatur, ita vt alter nihil iuris in ea re habeat. Vide Franc. Arc. hanc rem ingeniose & subtiliter vt semper aliās, disputantem, conf. lvi. viso instrumento diuisionis, per totū, sed præsertim in ij. dubio, & Alex. qui in eadem specie, adeoque inter easdem partes consuluit, conf. lxxv. viso themate & maturata, lib. vj. quibus in locis vterque respondit, id ius in ea diuisione non comprehendit, sed commune vtrique fratri manere: per multa quæ allegant, quæ illic videre poteris.

40 ¶ Sed quid in hac specie? Duo in solidum vēduat alteri annuum quempiam redditum (siue v-

gigal

(siue vectigal appellare malis, siue pensitationem, id est, vt alibi quoque diximus, *une rente generale ou volante*) idque cum eo pacto redimendi. Postea emptor vnum pro media parte offerentem, sponte admisit ad luendam mediam illam partem: nunquid & in altera parte cum ita faciens liberaffe censetur ab illo annuo vectigali, ad quod in solidum, vt diximus, erat obligatus. Vide not. per Doct. in l. si creditores, C. de pact. præsertim verò Andr. Alcia. col. iij. vers. sed quid in hac quæstione, vbi id nuncupatim tractat.

- 41 ¶ Nunc autem è diuerso, quid si emptor, qui promissit reuendere, decedit relictis pluribus heredibus, quorum vnus tantum possidet rem ita venditam: an ille solus teneatur reuendere, an verò solum teneatur pro portione hæreditaria. Et idem quæri potest in retractu sanguinis. Videtur autem hunc tantum teneri pro portione sua hæreditaria, quia venditori competit actio personalis ex empto præscriptis verbis, vt not. in l. ij. C. de pact. inter empt. & vend. & latè diximus supra in hoc eodem §. in gl. j. nu. 2. ex eo autem pacto. Et similiter competit consanguineo actio ex statuto, quæ & ipsa personalis est: vt not. in l. j. ff. de condit. ex lege. Actio autem personalis fundum non sequitur, l. cogi, §. vnde quæritur, ff. ad S. C. T. rebell. etiam si obligatio ex qua oritur, contracta sit, habito respectu ad fundum, l. quædam, §. nihil interest, ff. de eden. cum concor. à me adductis supra tit. præceden. §. viij. glo. iij. in verbo. *le inge qui en peut cognoistre*, num. 6. portò Cæpolla. Ex quo consequens fit, vt competat contra hæredes pro hæreditariis cuiusque portionibus. l. pro hæreditariis, C. de hæ. act. & l. j. C. si cert. per. & l. pacto successorum, C. de pact. etiam si vnus eorum totam rem possideat, aut penes se habeat. l. si duo, ff. de poss. per quam ita voluit Angel. in l. si possessor, ff. de rei vendic. vbi facit in hoc differentiam inter actiones reales & personales: vt scilicet in realibus hæres, qui totum fundum possidet, possit in solidum conueniri, per text. ibi, cui est similis tex. in l. ij. §. vlt. ff. de Prætor. stipul. vt qui non tanquam hæres, sed suo nomine conueniatur, l. de eodem, §. vltim. ff. ad exhibend. In personalibus secus, per d. l. si duo. & idem dicit Ioannes Plat. in l. æs quidem, in j. notab. C. de ann. & tribu. lib. x.

An vnus ex hæredibus, qui totam rem venditam possidet, teneatur totam reuendere, an partem suam.

Quando possidens possit conueniri in solidum, vide duobus vers. seq.

- 42 ¶ Verum contrarium tenuit, & respondit nuncupatim in ea specie retractus conuentionalis, Soc. conf. cclij. in causa domini, in iij. dubio, l. ij. his quidem rationibus motus, quia primum actio, quæ competit ex hoc pacto, est bonæ fidei: vt not. in d. l. ij. C. de pact. inter empt. & vend. Deinde emptor obligatur ad restituendū, vt ibi etiam not. Sed quando actio bonæ fidei datur ad restituendam rem, & vnus heredum possidet eam rem in solidum, etiam datur in solidum actio aduersus eum, vt eam rem restituat. l. iij. §. hæres, ff. commod. & voluerunt Pet. & Cyn. in d. l. pro hereditariis, eam ita intelligentes, & Ray. Forl. in l. iij. §. Cato, in iij. opposi. & ibi Bart. col. ij. in iij. opp. & propè omnes Doct. ff. de verb. oblig. De quo tamen vide eundem Soc. in d. §. Cato. col. viij. vers. circa tertiam oppositionem, post Cyn. Christoph. Cast. & Raph. Co. & ibi quoque Lancel. Gal. col. xj. vers. tertia sit conclusio.

De eadē re. Actio quæ competit ex pacto reuenditionis est bonæ fidei.

- 43 ¶ Tu autem ad eam Soci. sententiam adde, quòd in quibusvis actionibus personalibus, etiam stricti iuris, cum quibus concurrat rei vindicatio, is potest conueniri in solidum, apud quem tota res reperitur. Dyn. in l. qui fundum, §. si tu ex parte, ff. ad leg. Falcid. Bart. in l. si plures, per eum text. ff. de vi & vi arm. & in d. l. iij. §. Cato, col. ij. vbi supra, & Steph. Bertr. conf. clxxxij. pro confirmatione, in princ. lib. iij. De quo tamen vide Alex. Franc. Aret. Soc. Gal. & alios Recentiores in d. §. Cato. Ex sententia autem multorum hic competit rei vindicatio oblatione facta, vt dicemus in glos. seq. nu. 6. at in pacto, & seq.

De eadē re.

- 44 ¶ Quinimò plus dicit Socin. d. conf. cclij. vbi supra, lib. ij. quòd si hæres communiter possident eam rem, nihilò minus quilibet eorum in solidum conueniri potest: quia non solum nec simpliciter tenetur emptor ad restituendam rem, sed etiam ad eam tradendam: vt voluerunt Richar. & Barthol. à Sal. in d. l. ij. de pact. inter emp. cum aliis concord. allegatis ab eodem Socin. in aliis dubiis eiusdem consilij. Sed obligatio rem tradi, cum indiuidua sit & obligatio ne, & solutione, tranfit ad quemlibet heredum in solidum, sicuti aliæ obligationes, quæ in factis consistunt: vt declarat Bart. d. l. iij. §. Cato, in ij. oppo. & ibi quoque Ang. Imo. & Rapha. Co. & rursus idem Barto. in l. stipulationes non diuiduntur, & ibi quoque Ange. Imo. Rapha. Co. & Paul. Cast. eod. tit. Hæc propè Soc. quem sequitur Hieronym. Cagno. in repe. d. l. ij. in xiiij. questio. de pact. inter emp. & vend. Si tamen scire vis amplissimè, an venditor, qui ex pacto tenetur reuendere, teneatur ad tradendum, vide omnino eundem Soc. conf. xvj. anno Domini, lib. iij. & Franc. Aret. d. conf. vj. & alios, quos tibi late congestimus infra in glo. seq. vers. Sed si id verum sit, quod Socin. d. conf. cclij. tradidit, non opus est querere, vtrum is hæres qui solus possidet, possit causari, se nomine communi & suo & heredum possidere: de quo posidit, nos diximus in duobus sociis, supra tit. præcedenti, §. j. glo. xij. in verbo. *l'achepteur*, num. 30. sed hæc intellige.

Et si hæres des communiter rem possidet, an quilibet eorum possit conueniri in solidum.

Quid si is, qui solus possidet,

An vnus terit compellere alterum ex emptoribus reuendere suam partem soluto pro eadem parte pre- ex emptorio? In hac specie consuluit Steph. Bertran. consil. xij. licet contractus, lib. iij. vbi dicit, quod li- bus possit cer hic contractus vnus fir ratione substantię ipsius, per id quod not. Ioan. And. in addi. Specul. compelli ad titu. de donat. §. j. in addit. inci. plus dicit Simon. & post eum Ro. consil. cccv. quod ad septimum. reuenden- nes, quibus scilicet quilibet emptorum tenetur reuendere. l. reos, §. cum tabulis, ff. de duo. re. dum parte I deo que poterit venditor quemlibet eorum compellere ad reuendendum partem suam. Re- suam. spondetque ad ea quę suprà diximus de duobus venditoribus, quia loquuntur in casu di- uerso, & in quo interest emptoris, ne partem tantum vendat. Hic autem minimè interest vnus ex venditoribus, si partem tantum suam relinquat. Et idem quoque potes dicere in re- tractu municipali.

SERONT PREFEREZ,
PRÆFERENTVR. GLO. VII.

Quis præ- feratur ad retrahen- dum, ven- ditor ne, qui cū hoc pacto ven- didit, an consanguineus.

PAVL. Cast. consil. lxxiij. in causa mota per Dominam Dorotheam, col. iij. vers. concluditur ergo, & seq. vsque ad fin. lib. ij. consultum venditorem, qui ex pacto de restituendo rem, restituito preno venditionis, redimit rem prius venditam, præferri vicino, aut consanguineo, cui ex forma statuti ius est & facultas retra- hende eiusdem rei: quia quicquid iuris quęsitum est consanguineo ex huiusmodi contractu, censetur quęsitum cum eadem conditione & pacto appposito in contractu, nisi præ- tium intra terminum reuenditionis restituatur à venditore. Et idèò resolutio iure emptoris, re- soluitur & hoc ius quęsitum consanguineo. l. lex vestrigali, ff. de pignor. & l. i. ex duobus, §. sed & Marcellus, ff. de in diem addict. & idem etiam voluit lo. Ign. in rep. l. dudum, col. xxj. vers. & ista dilatio, ff. de contrah. emp. & Fran. Ripa in l. j. col. pen. vers. in contrarium facit, ff. de pri- uil. cred. qui & idem voluisse dicit Henri. Boër. in c. constitutus, de in integ. restit.

2 ¶ Et id quidem ex consuetudine obseruari in multis locis tradit Io. Fab. in §. j. in fi. Institu. de emp. & vend. Licet secus dicat esse de iure communi, si semel venditor rem tradiderit, quia ex eo ius est quęsitum consanguineo. Ideo etiam si venditor intra tempus appositum reuenditio ni reddiderit pretium, tamen admittitur consanguineus. & nihil aliud in hoc allegat. Et idem quoque cum eo, licet eum non alleget, nouissime censuit Mathz. Affl. in tractatu Protorum. in verbo, licet enim suprà diximus, col. antepenult. versic. item quaro de alia questione: hac ratio- ne motus, quod contrahentes non possunt facere pactū expressum, ne admittatur vicinus vel consanguineus: ergo nec tacitè possunt eum excludere, appposito hoc pacto reuenditionis, per l. cum quid, ff. si certum petat. & rursus idem Mathz. decili. Neapo. cccxxvij. nobilis Petrus, paulò ante fin. vbi idem dicit voluisse Neapodanum in prima constit. de iure congrui, in ver- bo, emit. versic. sed quid si de simulatione.

3 ¶ Aduerte, Lector amantissime. nam id ex eo pendere videtur, an contractus vi huius pacti re- soluatur ipso iure, an non. Nam si ipso iure resoluatur, certè venditor præferri debet consan- guineo: imò & ab aliis, quibuscunque emptor interim vèdidit, potest auocare, retrahere, ven- dicare, vt statim postea dicemus: non etiam, si non ipso iure resoluatur. Et sane illud planū est ex pactis legis commissorię, & additionis in diem conditione adueniente, ipso iure contra- uat ipso iu- ctum resolu- et transferri dominium in venditorem sine alia traditione. l. si quis hac, ff. de rei vendic. & l. vlt. ff. de leg. commiss. & l. commissoria, in verbo, vendicare, C. de pact. inter emp. & vend. & not. gloss. & Doc. in l. traditionibus, C. de pact. & Bald. Sal. & alij Recentiores in l. ab emptione, ff. de pact. & Doc. vbi que: nemo enim in hoc contradicit.

Paçta legis commissoria
Et addic. in diem, re. 4
4 ¶ Quod ita tamen demum obtinet, si incontinenti hæc pacta fuerint appposita: (nam & sic quo- que de hoc pacto reuenditionis loquitur hæc nostra consuetudo) secus si ex intervallo: nec enim tunc ipso iure resoluatur venditio, etiam ex istis pactis, vt voluit glo. not. in d. l. ab emptione, in verbo, cogaris, ff. de pac. quā ibi sequuntur Gul. Cu. Bal. Ang. qui eam monet perpetuò mē- ti tenendam, dicitque per eam declarari totam materiam eorum pactorum, præterea Rapha. Fulg. Paul. Cast. qui eam dicit fing. & omnes Recentiores ibi. Ex hocque dicunt maiori ex par- te, excusari emphyteutam, qui emphyteusim alienauit cum vno istorum pactorum in ipsa alie- natione, aut incontinenti post appposito. Quod dictū sequitur Franc. Curt. senior consil. viij. vi- so instrumento, col. vlt. vers. sicut quando dicitur. & Ias. qui id dicit fing. in l. vlt. col. pen. in xxj. q. C. de iur. emphyt. Et Phil. Dec. consil. lxxxvij. cuius superscriptio incipit, valet statutum, col. ij. & Catel. Corta, qui & hoc fing. dicit memor. incip. emphyteuta alienans.

5 ¶ Sed & illam glo. simpliciter sequuntur Bald. Sal. & Philip. Dec. in d. l. traditionibus. & ipse Bald.

Bald. in l. ij. in ij. not. C. commu. de legat. vbi eam dicit not. Sal. in leg. si certis annis, C. de pact. Pau. Castren. in l. j. in fi. ff. de donat. vbi eam dicit singul. Alexan. qui & eam dicit not. in leg. j. column. ij. versicul. hoc tamen vltimum. & ibi etiam Thomas Parpa. qui eam quoque dicit singul. col. ij. ff. sol. matrim. idem Alexand. & Francis. Arer. in l. qui absenti, §. j. ille colum. ij. versicul. alia traditur, hic col. vltim. ff. de acquiren. posses. vbi eam dicunt singul. idem Alexan. confi. x. videretur fortasse. col. vlt. vers. quinto confirmatur, lib. j. las. confi. ccxj. inter quosdam, col. penult. vers. eandem cautelam, lib. ij. vbi & eam gloss. dicit existimari sing. & confi. ccxviiij. verba permutationis, colum. iij. versic. item si ista, lib. iij. vbi & eam gloss. dicit singul. Ferd. Loaz. in repet. leg. filius familias, §. Diui, char. 22. versicu. quinto limitatur, & ibi quoque Crot. char. 8. col. ij. vers. sexto limitatur, ff. de leg. j. Et id quidem nemini hactenus, quantum repeto, dubium fuit.

De eadē re.

6 ¶ At in pacto reuendendi, de quo hic priuatim tractamus, non adeo planum est: nā in hoc est variatum. Paul. enim Castren. in l. si cum venderet, ff. de pign. act. asserit oblato a veditore pretio, statim in ipsum ipso iure, & sine noua traditione, transire dominium vtile: per tex. ibi, quē ad hoc dicit singul. Ideoque & ipsum venditorem (vt subdit) posse a quolibet possessore vendicare, etiam si emptor transtulerit in alium, ante oblationem pretij: quia non poterat transferre, nisi cum sua causa: & sic oblato postea pretio resoluitur ius illius, qui emit ab eo: per d. l. lex vendigali, ff. de pignor. Nihilque hoc casu differre inter id pactum reuenditionis, & illa additio iuris in diem, & legis commissoria, nisi quod in hoc retransfertur dominium vtile tantum ipso iure: in illis etiam directum, per not. in l. j. in verbo, mortis causa donatio, ff. de donat. idque dicit not. quia quotidie contingit de facto.

Redit ad pactum reuendendi. Qui dicitur in pactum ipso iure re soluere.

7 ¶ Nec solus fuit Paul. Castren. in ea sententia, vt nonnulli putant. idem enim voluit Rapha. Com. in l. j. ad fin. ff. de donat. & Ioan. Ana. in c. conquestus, col. ij. versicu. in eadem glo. ibi, si modicus, extra de vsur. vbi & hoc dicit singul. probari in d. l. si cum venderet, & Masuer. in tit. de Retract. vers. item retractum petens, hac ratione motus, quod in pactum afficit rem, arg. l. si via, §. si fundus, ff. de ser. rust. pred. & l. sed vbi restitutio, ff. de mino. & l. postliminium, §. pen. ff. de cap. & postlim. reuer. & Ang. Arer. in §. item si, col. xxij. versic. & per ista iura. In sit. de except. vbi etiam ad hoc dicit valde not. text. in d. l. si cum venderet, & Guid. Pap. consil. xlix. principale dubium, vbi plus dicit non valere alienationem rei interim factam. & Soc. consil. lxxx. in questione, col. j. lib. iij. vbi dicit, illam decis. Paul. Castren. dantis hoc casu vtilem rei vendicationem contra tertium, esse multum singul. & Philip. Dec. si is est, consilio dcxiiij. in causa feuda li, col. ij. & Claud. Seyssel & Riminal. in d. l. traditionibus, & ibi quoque latē Ruge. Mota in repetit. numero 34. & multis sequen. C. de pact. & Stephan. Bertrand. consilio lxxxvj. ponitur in facto, lib. iij. & Ant. Burg. in c. ad nostram, col. antepen. vers. item in alio quia illa, extra de emp. & vend. vbi & id dicit singul. & Anton. Rub. qui & idem singul. dicit consil. lvij. series facti, col. ij. & Hieron. Cagno. in repetit. l. j. in xxxix. q. C. de pact. inter emp. & Chaffe. consil. xli. quia casus, col. vlt. vers. contrarium. & tradit idem Chaffe. consil. xxxij. Hugo. col. ij. secundum hanc sententiam fuisse iudicatum in parlamento Parisiensi & Burgundien. & Maria. Socii. iunior consil. cxxxix. in causa Achillis, col. j. lib. ij. Et id quoque obseruari in ducatu Sabaudia tradit ipse Hieron. Cagno. in d. l. ij. col. viij. versic. limita opin. & de hoc quoque habemus consuetudinem expressam infra eod. tit. §. iij.

De eadē re.

8 ¶ Hanc autem sententiam id adiuvat, quia ratio, cur in illis pactis legis commissoria, & additionis in diem id obtineat, haud dubie ea est (vt dicunt Bar. & Ang. in d. l. j. ad fin. ff. de dona. & prope omnes de hac re loquentes) scilicet propter frequentiam eorum pactorum. Ideo enim Legislator de eis speciale quādam curam habuit, illisque titulos peculiare, priuatos, & speciales assignauit, de in diem additione, & de leg. commissio. Pro qua ratione facit optime tex. in simili, a nullo quem viderim in id expensus, in liuto errore, in princ. ff. de vsucap. cum dicitur, ibi enim propter assiduam & quotidianam comparationem seruorum ita constitui publi- cū interfuit: nam frequenter & c. Ex quibus verbis facile intelligis, speciali favore prosequen- da ea fore, quæ frequentiora sunt. Sed hodie videmus huiusmodi pactum reuenditionis esse frequentio multo frequentius crebrisque in vsu, illis, ac ceteris quibuscunque. Ideoque dicendum est & rasunt. ipsum assumpsisse, sibi que veluti asseruisse, etiam si ante de erat, vim ac naturam eorum: vt in eadem ratione ius idem statuatur, l. illud, ff. ad l. Aquil. cum simi.

De eadē re.

Favorabili-
ora. qua
rasunt.

9 ¶ Prætereā licet actus iudiciales valeant irrevocabiliter, etiam sine consensu eius, ad quem res, de qua quæritur, reuerti potest. d. l. filius familias, §. Diui, in vlt. respon. ff. de legat. j. & l. nihil, §. omnibus, eod. tit. & facit l. peto, §. prædium, ff. de leg. ij. Tamen actus extraiudiciales, qui voluntate eos gerentium celebrantur, cuiusmodi est emptio & venditio, non valent irrevocabiliter sine consensu illius, ad quem res ipsa redire debet, l. in diem, ff. de aqua plu. arcen. & ibi Bart.

qui ex hoc dicit, quod si vendo rem aliquam cum pacto reuenditionis restituto pretio intra certum tempus (qui est casus noster) si interim emptor rem alteri obliget, reuertitur tamen res libera ad venditorem, restituto pretio intra tempus conuentum. De quo & nos latius dicemus infra eod. §. iij. huius tit. glos. j. num. 10. hic autem opportunè.

10 ¶ Ad hæc, res subiecta restitutioni non potest interim effectualiter & irreuocabiliter alienari, *De eadere.* l. vlt. §. sed quia nostra, C. commun. de legat. vbi hæc verba scribuntur: Quia satis absurdum est res subiecta & irrationabile, rem, quam in suis bonis purè non possidet, eam ad alios posse transferre, vel *Ea alienationi, an alienari possit vide nu. seq.* hypothecæ pignorisve nomine obligare, & iterum §. seq. vbi etiam res, quæ subiacet restitutioni in irritum retro reuocatur. Rursumque in authent. res quæ subiacent, quæ cōtinuo post sequitur. C. eod. tit. & l. seruo legato, §. j. & ibi Bart. ff. de leg. j. & not. in l. cum pater, §. libertis, ff. de l. j. de quo & per Paul. Castr. qui id optimè & pulcherrimè limitat, & declarat consil. xciiij. clarum est in iure, in j. dub. lib. ij. & Corne. consilio ccxxxiiij. videtur in præsentia, per totum, lib. iij. & consil. ccxciiij. videtur prima facie, col. iij. vers. nam videmus, eod. lib. iij. quibus locis alios multos allegat, vt ibi videre poteris, sed quibus addere potes Alex. consil. lxxv. omisiss, lib. v. & Guid. Pap. decis. Delphi. dcxj. vtrum alienatio. & d. consil. xlix. principale, numero 2. & Hippo. Marfil. singul. xxxj. valet alienatio.

11 ¶ Verum ne decipiaris Lector, hæc postrema ratio nõ admodum hic tuta est: quia ea procedit *De eadere.* in re subiecta restitutioni ex vltima voluntate: nam de ea loquuntur iura supra allegata. Secus si ex contractu, quia tunc non impeditur effectualiter alienari, l. & si dotis, & ibi Bart. & Bald. C. de iure dot. neque enim per pactum aut contractum impeditur dominij translatio, l. si ea lege, & ibi plenissimè glos. & Doctor. C. de condi. ob caus. Etiam si dictum sit, quod in casu alienationis res redeat ad venditorem, vt latissimè per omnes in l. qui absenti, §. si quis possessionem, ff. de acquir. posses.

12 ¶ Sunt igitur, qui tenent contrariam sententiam, scilicet ex hoc pacto reuenditionis non transférri dominium ipso iure, oblatò pretio sine noua traditione: nec rei vendicationem competere: nec rem à tertio possidere vèdicari posse. Et inter ceteros ipse Paul. Castr. alterius opin. An tefignanus, ideòque hic secum palàm dissidens, in duobus locis, videlicet in l. si à te, C. de pactis inter emp. & vend. & consil. ccxvj. quanquam longa, col. vlt. li. ij. & Raph. Fulg. in d. l. si cum venderet, ff. de pign. act. & consil. ccxxij. ex facto proponitur, col. ij. vers. postremò quod magis mouet, vbi tamen loquitur de huiusmodi pacto facto ex intervallo, quod minime dubium est. Alex. in addit. Barto. in d. l. j. ff. de donat. idem Alexan. late d. consil. x. lib. j. & latissime Francis. Curt. senior consil. xij. Lucius Titius. Ias. in d. l. ab emptione, col. iij. vers. ex hoc confunditur, ff. de pact. Philip. Dec. sibi (si non fallax sit titulus alterius loci) contrarius, in d. l. traditionibus, col. penul. vers. secunda conclusio, C. eod. tit. Carol. Ruin. consil. xxxij. viso themate, col. 5. pen. vers. non obstat quod vult, lib. j. & consil. lxxvj. circa casum, col. iij. nu. 9. eod. lib. j. Steph. Bertr. secum quoque pugnans, consil. ccxcvj. viso casu, in si j. dubij, lib. j. & consil. ccxix. cum scriberem, num. 15. & 16. lib. ij. & consil. lxxvij. quoniam honesta, in addit. illius paulò ante fin. lib. iij. Zaf. consil. xij. nobiles, num. 33. & seq. & iterum num. 76. lib. j. Matth. A filic. in consil. Sicilia, incip. pacis cultum, col. vj. versicul. item sicut pactum, & iterum in consil. incip. constitutionem duarum memoriarum, col. ix. versicul. & pondera, bene istud, vbi id dicit menti tenendum. & iterum colum. vlt. Ioan. Crot. & Ferd. Loaz. in repetit. d. l. filius familias, §. Diui, ille char. 8. col. j. versicul. quintò fallit: alter char. 22. versicul. quintò limitatur, ff. de legat. j. Anton. Rub. sibi item contrarius consil. clxx. clari iuris est. & Hiero. Cagno. sibi etiam in eadem l. contrarius, videlicet in d. l. iij. col. vij. in vlt. nota. & iterum versicul. in secunda parte, C. de pact. inter empt. & vend. & Chasse. etiam secum dissidens in consuetud. Burgund. titu. de rentes vendues à r' achapt 7. §. j. col. vj. versicul. tertium est, cum multis sequent. vt minùs cæteris succedere debeat, si quando ei aduersantur.

13 ¶ Horum multæ sunt rationes, sed illa mihi videtur esse præcipua, quia ex huiusmodi pacto competit actio personalis: vt not. in d. l. ij. de pact. inter emp. & diximus supra. Ex quo illud cōtinuò manifestum fit, non transire dominium: quia nemo condicit rem suam, nisi à fure, l. vlt. in si. ff. vstru. & quemadmo. caue. & §. sic itaque, Instit. de actio. Ea autem actione personali concluditur ad reuenditionem rei: quod etiam aperte declarat, rem nondum esse agentis: quia ageret ad impossibile, vt scilicet sua sibi res vèderetur, l. suæ rei, ff. de contrah. emp. Et hoc satis insinuat glos. in d. l. ij. cum dicit, quod ibi non est pactum legis commissoriæ, sentiens esse in hac re discrimen inter vtrūque. & apertius ipsemet Paul. in eadem l. quam legit cum l. j. & seq. Sed tu vide omnino Alex. d. consil. x. lib. j. & Curt. d. consil. xij. neque enim hic omnia referre sigillatim animus est. & vide etiam quæ dicam infra eod. tit. §. iij. in prin.

¶ Illud

14 ¶ Illud tantum hinc dixerim, quod si huiusmodi nostrum pactum reuenditionis factum sit ver-
bis directis, quemadmodum fieri solent ea pacta legis commissoria, & additionis in diem, ita
scilicet ut restituito siue oblato pretio venditionis intra certum aliquod tempus, vel etiam quan-
documque res sit inempta, aut verbis similibus: certe statim restituito pretio, aut oblato, resoluti-
tur contractus, transiitque dominium in venditorem ipso iure, & citra aliam traditionem: ut
innuere videtur Francisc. Curt. d. conf. xij. col. vlt. & aperte voluit Raph. Co. qui & id dicit pro-
cedere in quibusvis aliis pactis, in d. l. j. ff. de donat. per l. voluntate, §. vlt. ff. quibus modis pig.
vel hypo. soluit. & l. vlt. C. de lega. & idem voluit Paul. Cast. in l. si a te, per illum tex. C. de pact.
inter emp. & vend. & late D. Boer. deci. clxxxij. & per supra dicta.

*Quid si id
pactum fa-
ctum sit ver-
bis directis.*

15 ¶ Et id certe perpetuum esse omnibus pactis, ante ipsum Raph. voluit Cyn. in l. j. in fin. j. quest.
C. de rebus alie. non alienan. Iac. But. & Alberi. in d. l. traditionibus. Bal. post Petr. & Dyn. in
d. l. ea lege, col. iij. vers. ego dico quod non est adeo speciale. & ibi etiam Alber. Sal. in j. & vlt.
opin. C. de condi. ob caus. idem Bald. in repet. l. Aemilius, col. ij. vers. nota quod actus, ff. de mi-
norib. & in l. ij. post princ. vers. sed quid in contractibus, C. commu. de lega. Paul. Castren. in d.
l. j. ad fin. ff. de donat. idem Paul. in d. l. qui absenti, §. j. etiam ad fin. & ibi quoque Alexan. col. i.
ij. ff. de acquiren. posses. t. p. Paul. in l. si ita quis, §. ea lege, col. ij. ff. de verbor. oblig. & in l. si ho-
minem, ff. de solut. Corne. cons. xc. in causa vertente, col. iij. vers. & licet gloss. lib. iij. tametsi
dubitat consilio ccv. circa presentem, col. penul. vers. & hanc partem, lib. j. & latissime Iaso.
d. conf. ccxj. inter quosdam, col. vij. vers. sed pramissis, lib. ij. & iterum consil. ccxvij. videretur
in presenti dubio, col. v. & sequen. lib. iij. vbi hanc dicit esse communem opin. Philip. Dec. co-
nsilio clxxxvij. cuius superscriptio incipit, contra tertium, col. j. vers. similiter agentibus. & iterum
col. iij. vers. instantibus omnibus, & consilio ccxvij. viso instrumento, col. vlt. Crot. in repet. d. §.
Diui, char. 8. col. ij. vers. sextum limitat. Anto. Rube. cons. clxvj. circa primum, col. iij. vers. facit,
nam istud pactum. & Caro. Molend. in consuetu. Parisien. tit. j. §. xxij. numero 11. Et bene fa-
cit, quod scribit gloss. in l. si mortis causa res donata est, in verbo, in rem, ibi, verum etiam in pa-
ctis, ff. de donat. cau. mortis.

*Quid in
alijs pactis
similiter
factis.*

16 ¶ Licet plerisque videatur id speciale esse in illis pactis legis commissoria, & additionis in
diem, ut ex verbis directis, in illis appositus, transeat dominium ipso iure: nec id procedere in ce-
teris, quos copiosissime allegat, qui hanc diuerso dicit esse communem opin. Alex. d. consil.
x. lib. j. & Corne. consil. xcvi. videtur in hac, column. vltim. lib. j. & consil. cij. visis, in causa,
column. vj. vers. quia in pacto, lib. ij. & Ias. in d. leg. ab emptione, column. iij. vers. & ex ea ha-
bes, ut apud eos videre poteris. Quibus adde Barto. & Salic. in leg. si pradium, C. de adil. acti.
Bald. consil. ccccclxxxij. magnifice, column. ij. vers. hic primum queritur, lib. j. & consil. cccc-
lxxxvj. dominus Gratianus, column. ij. vers. tunc tertio pramittendum, eodem lib. j. & Ang. in
l. si quis hac lege, in princip. ff. de rei vendic. & Franc. Aret. in d. l. qui absenti, §. j. column. vlt. ff.
de acquiren. posses. & consilio xxxv. viso themate, col. ij. & Cardin. Alexan. cap. verum, column.
v. vers. item pro hac parte, extra de condi. appo. & Philip. Dec. sibi contrarium, in d. l. traditi-
onibus, col. pen. vers. secunda conclusio, de pact. & consilio ccc. visa petitione, col. ij. vers. vltre-
rius & secundo.

Decedere.

17 ¶ Sed illud diuerso omnibus citra controuersiam placuisse video, quod si ea pacta legis com-
missoria, & additionis in diem, non sint facta verbis directis, sed obliquis, vel etiam dubiis, ut
est verbum, reuertatur, redeat, pertineat, & similia: tunc etiam ex illis non transfertur domi-
nium ipso iure: sicut nec ex hoc pacto de reuendendo, & aliis: ut voluit glo. not. in d. l. j. in ver-
bo, mortis causa, in fine, & ibi etiam Barto. Ange. Paul. Castren. & alij, ff. de donat. Azo in Su-
ma, C. de pact. inter emp. & vend. col. ij. vers. pactum siue lex. Guliel. Cu. Bald. Salic. Paul. Ca-
stren. & Iason in d. l. ab emptione, ff. de pact. Bald. in l. si fundus, ff. de leg. commiss. vbi & ad hoc
dicit singul. eam gloss. & in l. ij. in j. not. C. commu. de leg. & in d. l. traditionibus, col. pen. vers.
aduertatis, C. de pact. & Angel. in d. l. qui ea lege, & iterum in l. commissoria, & ibi quoque Sal.
C. de pact. inter empt. Alex. d. consil. x. col. iij. vers. quarto quoque videmus, lib. j. & in l. Pom-
ponius, §. praterea, column. iij. vers. si vis defendere, ff. de acquiren. posses. Fab. in tract. emp. &
vend. in vij. quest. princ. col. penult. eiusdem quaestio. vers. secundo quaro. Francisc. Curt. senior,
d. consil. xij. Thomas Parpal. in d. l. j. col. iij. ff. solu. matrimo. qui ad hoc singul. dicit gloss. in d.
l. j. de donat. Ferdi. Loaz. & Crot. in repet. d. §. Diui, ille vbi supra, hic char. 8. vers. septimum limi-
tatur. & Chasse. cons. xxxij. Hugo. num. 5.

*Etiam pa-
cta legis co-
miss. &
add. in die.
nisi verbis
directis sint
facta, non
ipso iure re-
soluunt.*

18 ¶ Ex hac autem nostra consuetudine non obscure datur intelligi, quod si id pactum reuen-
dendi fuerit appositum non in die contractus, nec sequenti (nam consuetudo nostra interpre-
tatur fieri incontinenti, quod ita fit, vt diximus) sed postea, & ita ex intervallo, praferuntur
con sanguinei venditori in retractu rei vendita. Et id quidem, ut arbitror, est iuri consen-
taneum

*Si id pactum
fuerit ex
intervallo
appositum,
an tunc ve-
nditor pra-
feratur con-
sanguineo*

*An possis
aliud pri-
uare iure
quæsitum
ex tuo contra-
ctu.*

raneum: nam non licet recedere à contractu, ex quo semel est ius quæsitum alteri, in præiudicium illius, arg. l. quidam in testamento, in prin. & l. rogatus, ff. de fideicom. liber. vbi si ex dispositione testatoris seruo competit libertas ob venditionem ipsius ab hærede factam, ea certe competit, etiam si hæres postea redemerit, & l. j. §. ii rem depositam, ff. de posu. vbi si rem depositam vendiderit depositarius, tenetur de dolo ob venditionem, licet postea redemerit: quia semel do- lum fecit, cum vendidit, cum concord. ibi in glos. adductis, & in d. l. quidam in testamento.

De eodem.

¶ Ideoque in simili, si emphyteuta aut vasallus alienauit emphyteusim, aut feudum, inscio do- mino, quamuis is postea redimat mutuo consensu ipsius & emptoris, non tamè propterea per- dit dominus ius recuperandi feudum aut emphyteum, quod sibi quæsitum est ex ea venditio- ne, nisi redimat ex pacto in ipso contractu apposito: vt voluerunt ij, quos supra citauimus in hac eadè gl. nu. 4. quod ita tamen, & seq. & præter eos Spec. tit. de loc. §. nunc aliqua, vers. xcvj. vbi & ad hoc alia multa iura allegat, & Bar. in l. iij. §. item Labeo, in ff. de vfuca. Alb. in d. l. quidam in testamento, ff. de fideic. lib. lo. Ray. in c. j. §. habito, col. v. in paruis, vers. quæro quid si va- fallus, tit. de prohib. feud. ali. per Fed. & alij plerique, quos superuacuum esset hic congerere, quandoquid eos abundè affatimque colligit Alex. in l. si à me, ff. ad l. Falc. Card. Alex. in c. j. §. hoc quoq. col. iij. vers. quæro cū dicta gl. tit. de succel. feu. las. in l. vlt. char. vlt. in xx. q. C. de iure emphyt. & Fran. Cur. senior conf. lxxij. antiquissima, col. vlt. & Phil. Dec. conf. lxxxviij. cuius super scripto incipit, statutū, col. ij. & cōf. clx. in causa monasterij, in vlt. dubio. Et huius rei tex. expressum habemus in c. j. vbi etiā Bald. & alij, tit. quid iuris si post alien. feu. vasal. id recupe-

De eodem.
*Quid, si
im sit ran-
tum spe qua
situm, vide
infra, 28.
& 39.*

¶ Neque id quidè mirum est, quia nemo iure sibi quæsitum priuatur sine suo ipsius facto aut con- pact. vlt. C. si cont. ius vel util. publ. & lid quod nostrum, ff. de reg. iur. & c. quæ in ecclesiis, de constit. cum simi. Id que etiam si ius spe tantum sit quæsitum, per l. in diem, vers. nō autem, ff. de aqua plu. arcen. quam in id expendit Bald. conf. cccxxxj. ad euentiam præmittendū est, col. ij. lib. ij. Ad quod etiam multa faciunt, quæ late cumulat Bar. conf. xvij. prælarè scriptū est, col. vj. vers. ex istis infertur, cum duabus col. seq. lib. ij. Cui adde text. in l. ij. in fi. ff. de natal. resti. quem ad hoc not. Philip. Dec. in c. sicut Romana, col. iij. vers. ii. & ad hoc facit, de rescript. & text. in c. ij. in fi. tit. de succel. feud. per quem Cardin. Alexan. in c. j. §. Titius, col. iij. in fine tit. si de feudo fuerit contro. inter domi. & agna. firmat non posse aliquem priuari sine eius consen- su suo iure, quod in sola spe est: modò ea spes sit, vt ipse loquitur, iuridica, id est iusta. De quo tamen vide, quæ dicam infra numero 28. id que maximè.

De eodem.
*Quid item
si ius sit
quæsitum
legis aut sta-
tuti dispo-
sitione.*

¶ Et quod plus est, etiam si id ius sit per te aut contractum tuum mihi quæsitum ex legis vel statuti dispositione, vt in iure retractus: nam nec tu me iniurum eo iure priuare poteris, l. vlt. ff. de pact. & l. qui Romæ, §. Flavius, ff. de verb. oblig. & l. j. §. ii. & ibi glos. ff. de stipul. seruio. & l. si post mortem, §. vlt. ff. de bon. poss. cont. tab. & voluit glos. in l. ceru conditio, §. si nummos, in glos. j. vers. sed quid si nomine tuo, ff. si cer. per. Spec. in tit. de pact. §. postremo, vers. sed certè, & in tit. de loca. §. nunc aliqua, vers. lxxv. Cyn. Barr. Bald. & alij, in l. petendæ, C. de temp. in integ. restit. Sal. in l. j. C. si mancip. ita fuer. ali. Pau. Cast. in l. si pecuniam, in princ. ff. de condi. ob cau. & in l. in iuliam, §. vlt. vbi est bonus tex. ff. sol. mat. Ro. conf. cccxxxij. quod ad primū, col. vlt. & diximus supra tit. precedente, §. j. glo. xviij. in verbo, *le pris que la chose aura coûté*, nu. 56. constar autem.

De eodem.
*Quid si si-
mul est per
te quæsitū
& spectan-
tium.*

¶ Atque vt vtrunque copules, id quoque procedit etiam si simul vtrunque concurret, scilicet, & quod ius est mihi per te quæsitum, & quod spectantum competit, nam nec id potes mihi iniu- to auferre per tex. not. in l. si cōstante, ad fin. C. de donat. ante nupt. vbi Bal. id nūcupatim not. ex eo, & etiam Franc. Aret. conf. lvj. procedendum est, col. ij. & iterum conf. lxxiij. diligenter & maturè, col. j. lib. j. Quibus adde text. in l. idem Iulianus, §. si quis alicui, ff. de leg. j. Ex quo not. Dyn. Ray. Bal. Ang. Imo. & Pau. Cast. quod pater, qui stipulatus est emphyteusim sibi & filiis suis, non poterit eam postea domino renuntiare, aut aliter de ea disponere in præiudicium fi- liorum. Quod & voluit Alex. qui hanc dicit esse communem opi. conf. cxy. vlt. themare instau- menti concessio, col. iij. vers. nec etiam obft. lib. iij. & Barb. d. conf. xviij. lib. ij. & Corne. cōf. lxxvij. ardua quidem presens consultatio, col. ij. lib. iij. & conf. cx. vlt. dicta copia, lib. iij. Philip. Dec. qui & hanc quoque dicit communem conf. cxxxix. primò non videri, col. iij. vers. vlt. non obft. In quæ Recentiores alia multa afferunt, quæ prudens sciensque prætereò, loca de- signasse contentus, ex quibus, quæ voles, poteris depromere.

*Redit ad 2.
principale
dubium.*

¶ Et hæc verissima esse arbitror, vt scilicet hoc casu, cum ex intervallo conuenitum est de ren- dendo, præferatur consanguineus venditori, etiam si ipse veditor iam ipam rem redemerit, vt videlicet ab eo quoque possit consanguineus retrahere: vt etiā voluit Matth. Aflit. in tract.

Proto

Protomixeos, in verbis scriptum est, col. iij. vers. septimo, ubi id intelligit, si translatum iam sit dominium per traditionem rei. Sed de hoc ultimo vide quæ dixi supra tit. precedente, §. j. gl. ij. in verbo, *a vendi*, nu. 43. quid autem si quis, & multis seq. Atqui Guid. Suz. quem citat Albe. in tract. statut. parte j. q. lxxvij. item quero statuto cauetur quod si quis vendiderit, in ea fuit sententia, ut si antequam oblatum fuerit pretium emptori à consanguineo, venditor redemerit, etiam nullo pacto de reuendendo precedente, potior erit conditio venditoris, qui iam redemit. arg. l. vlti. C. de rer. permut. & l. quod dicitur, §. si impensis, ff. de impens. in reb. dotat. fact. & l. si mulier, ff. sol. matr. & l. ex hoc edicto, §. si quis ff. de ali. iud. mur. cau. fac. Si autem consanguineus (inquit) offerendo prænuerit, tunc amplius non est ius venditori redimendi, quia prænuerit, tenet arg. l. si quis postea, ff. de iud. & d. l. post mortem, §. vlt. ff. sol. matr. & l. filio, ff. de li. & posth. & l. si vnus, §. idem dicemus, vers. quod & in specie, ff. de pac. & l. quauis, ff. de in ius voc. & l. electio, ff. de nox. act. & l. qui cum maior, ff. de bon. liber. & l. diuus, ff. de in integ. restit. & l. si quis libellos, C. de appel. subditq; Albe. hæc optin. esse æquiores, licet alia sit verior. Tu ibi illud vide, & in d. l. quidam in testamento, ff. de fideicom. lib. & in d. l. ex hoc edicto, §. si quis, ubi idem tenet post Iac. Rau. & sequitur Franc. Rip. in l. j. col. pen. vers. sed pone quod ipse venditor, ff. de priui. cred. & Chass. in tit. de retrahit, §. x. in verbo, *au seigneur feodal*, col. ij. ver. de questione, Carol. autem Mol. in consuet. Paris. tit. j. §. xij. gl. v. nu. 11. 12. 13. loquens de retrahit feudali, tenet omnino, contrahentes, etiã ex intervallo, re nondum tradita, posse discedere à contractu in præiudicium domini volentis retrahere. & allegat Ioan. Fab. in §. j. Insti. de emp. & vend. & in l. j. C. quan. liceat ab emp. disc. de cuius dicto in eis locis, dicam infra eod. titul. §. vj. glof. ij. nu. 12. nam vt ad alios. Quo in loco, & aliis multis, à nu. 3. ad 20. inclusiue tractauimus, vtrum laudimia hoc casu debeantur: ibi igitur vide, quia id multum facit ad hanc questionem. Ceterum idem Molen. postea in eadem glo. num. 21. omnino sequitur Guid. Suz. & Alber. ubi supra, & tandem eod. nu. 21. declarat, quomodo consanguineus dicatur prænuisse. Et nos quoq; aliquid diximus supra tit. precedente, §. j. glof. ij. in verbo, *a vendi*, num. 54. tamen.

- 24 ¶ Sed dubium est in primo casu, videlicet cum factum est pactum reuendendi in ipso contractu, aut incontinenti post, quo quidem casu præfertur venditor veniens intra tempus huius facultati appositum consanguineo, vt dicit nostra consuetudo: vtrum emptor, antequam id reuendens exierit, siue transierit, poterit ipsum prorogare venditori, ita vt offerens intra illud tempus ad effluxum prorogatum sit etiam præferendus consanguineis, ac si intra primum tempus venisset. Nam si rit, an etiam primum tempus effluxerit, cum fit illius prorogatio, certum est nihil ex eo præiudicij potius poterit fieri iuri iam prius quæsitio ipsis consanguineis, per l. cum stipulatus sum mihi à Proculo, & ibi not. ff. de verb. obl. Et vt verum dicam, hæc ita facta post primum tempus prorogatio, proprie non est prorogatio, siue extensio: quod enim iam transactum est, & amplius non est, cui consanguineique extendi, siue prorogari non potest, d. l. cum stipulatus sum, & ibi not. & c. ad dissoluen. Quineci. Pro dum, extrã de despon. impu. & voluit Specu. titul. de dilatio. §. nunc videamus, versific. & sunt rogatio, quæ hæc: ubi & ex hoc dicit, quod transacto termino dato ad proponendas exceptiones, vel ad aliud, si post tempus non potest iudex eum prorogare. an autem possit dare alium terminum, tractat versic. seq. Et pus, non est sequuntur Rom. & Alex. in l. dies, quæ est in princ. ff. de dam. infec. Et voluit etiam Sal. in proprie præ auth. si tamen, in fi. C. de temp. app. ubi hinc dicit, quod licet tempus instantiæ appellationis possit à partibus prorogari, si adhuc durat. Non potest tamen, postquam est finitum: cum id, quod non est, prorogari non possit. Et in simili Bald. in c. de causis, statim post princ. extrã de offi. deleg. dicit, quod prorogatio, de qua istex. loquitur, debet fieri ante prioris temporis expirationem: nulla enim prorogatio per se stare potest, cum sit quædam coniunctio: & quod nihil est, prorogari non potest. Et simile quidpiam voluit ipse Bal. cons. cccxxj. verba compromissi, lib. v. Ang. in l. vlt. col. ij. vers. in glo. forsit. & ibi expressius Paul. Castr. & ceteri recentiores, ff. de fer. idem Paul. in l. j. C. de dilat. Phil. Dec. in c. persona, col. pen. vers. vlt. extrã de app. Hæc igitur, vt repetam, non est proprie prorogatio, siue extensio, sed potius renouatio, aut simile quidpiam: vt etiam dicit Io. And. in add. Spec. tit. de appel. parte ij. §. nunc breuiter, vers. licet autē detur annus, & Bal. in l. si tē, in princ. C. de pact. in rer. emp. & in c. Quintauallis, col. pen. vers. sed an finito, extrã de iure iur. & cons. l. j. generali statuto, col. j. vers. item ista tria, lib. v. & cons. cccxl. quartus quondã, col. vlt. eo. lib. v. si id postremum est ipsius D. à Rota. deci. cccxxxj. supposito, colum. vlti. vers. vlt. in nouis. Raph. Co. cons. lxxij. quia superius, col. ij. Pan. in d. c. de causis, col. ij. vers. & aduerte quod ista, extrã de off. deleg. & Steph. Fed. in suo laudatissimo tract. de legum interpretatione, parte j. Et probatur in d. l. dies, in princ. cum glof. ff. de dam. infec. & in l. sed & si manente, ff. de procur. Et de hoc quoque est expressa consuetudo, hoc in casu præferens consanguineos venditoribus, atque etiam dominos feudales, apud Cenoma-
nos, c. cccxxij. & Andegauos, c. cccxxij.

Consuetudines.

- 25 ¶ Et hæc quidem vera sunt, etiam si Bald. vt semper aliàs, ita & hic sibi contrarius, contrarium De eadē re. teneat in l. j. versic. quarto post lapsum, C. de tempo. appel. ubi expressum repræhendit Spec. ubi supra

suprà citauimus. & ipsum Bald. sequitur Ro. in d. l. iij. in princ. ff. de dam. infec. & iterum cōf. ccccxiij. quō ad primum, in fin. Sed horum rationibus respondet Lanfrā. qui Specul. sequitur in repet. c. quoniam contra falsam, in verbo, dilationes, versic. finaliter vnum omitto, extrā de probat. vt ibi videre poteris. Barb. autem in c. p. & G. extrā de offic. deleg. & in addit. Bal. in d. l. j. de temp. appell. hanc postremam Bal. & Rom. opin. dicit tantum procedere, cum non sit ius deterius aduersarij: alias autem obtinere opin. Specul. per l. & si post tres, ff. si quis cauit. Certū est autem, hīc ius consanguinei futurum deterius, si tempore primo elapso, posset fieri prorogatio in præiudiciū ipsius. Et hoc nullo modo mihi dubium videtur.

26 ¶ Sed id quærimus, cum sit prorogatio ante finitum illud primum tempus: quod non ita certum est: quia tempus ita prorogatum, non censetur esse nouum tempus, sed idem cum primo, d. l. sed & si manente, & ibi Bart. & Ang. vbi si precarium, in certum tempus constitutum, ante id finitum, in vltius tempus prorogetur, non ob id constituitur nouum precarium, sed vnū atque idem manet. & l. si cum dies, in princ. & ibi glos. & Bald. ff. de arbit. & voluit Specul. tit. de iudi. deleg. §. vlt. versic. item quod iurisdictio. Bart. in d. l. iij. in princ. ff. de dam. infec. Bald. in repet. l. Aemilius, col. v. versic. nota quinto, ff. de minor. Angel. inter conf. Bal. conf. ccccxiij. post hoc fui consultus, post princ. lib. iij. Anto. in c. praterea, in fi. de dilatio. Imo. in c. vlt. de precar. Paul. Castr. conf. cclxxxj. in causa ista quinque, col. vlt. versic. quantum ad tertium, lib. j. & conf. cccclxxxix. si consideremus, eod. lib. j. vbi id eleganter & copiose probat. Corne. d. conf. cccxxv. de pluribus, col. iij. versic. vlt. quando, lib. ij. cum aliis concor. collectis à Fel. & Philip. Dec. in c. de causis, de offic. deleg. & eod. Dec. confil. cccxcviij. accuratē, col. j.

27 ¶ Ex quo fit, vt id tempus ita prorogatum, assumat omnes qualitates, & conditiones, omniāq; priora accessoria secum trahat, censeturque esse eiusdem omnino naturæ. quod & probat tex. in l. ij. §. sed si iudex, ff. de iud. & in d. l. Aemilius, cū gl. ff. de minor. & in l. Labeo, laij in prin. & ibi Bart. & iterum §. vlt. ff. de arbit. & in l. lecta, versic. dicebam, & ibi Pau. Castr. & melius Alex. in v. not. ff. si cert. pet. & voluit quoque Bar. in l. j. §. & post operis, col. j. & ibi Alex. & las. ff. de ope. no. nun. Bal. in l. acceptam, in vij. q. C. de vsur, & in l. j. in x. q. C. de his que pœ. no. Imo. cōf. xj. in casu, col. j. Pau. Castr. in d. l. cū stipulatus sim mihi à Proculo, & ibi Franc. Aret. col. pen. ff. de verb. obl. cum aliis quoque multis concord. adductis à Cēpol. causarum criminaliū, conf. viij. dicendum, col. ij. versic. praterea hoc Franc. Curt. senior, conf. lvij. super eo, col. vj. nu. 45. Fel. & Deci. in d. c. de causis, & eodem Fel. in c. praterea, col. xij. versic. & ad hoc quod tempus, de spō sal. & ipso Dec. conf. cccxcxij. pro vera, col. iij. versic. sed prædictis. & las. in d. §. & post operis, col. j. in fi. versic. not. diligenter, vbi id etiam ostendit procedere in pœnalibus.

28 ¶ Id quæ maximè debet procedere in hoc casu, in quo ius nondum est quæsitum irreuocabili-
De eadē re. ter consanguineo, cum adhuc possit venditor intra tempus, quod nondum transit, rem retrahere, & ita consanguineum omnino repellere. Ideoque potuit ipsi consanguineo inscio, atque etiam inuito & reluctanti, in eo iure præiudiciū fieri, ab iis maximè, per quos illud ei acquisitum fuerat: vt probatur in l. iij. ff. de ser. export. iuncto eo, quod habetur in d. l. qui Romæ, §. Flavius, ff. de verb. obl. & d. l. sed & si quis, iuncta glos. ff. de vsur. vbi si seruus emerat, & acceperat, data fide de pretio, sit, interim res emptæ domini proprietarij ipsius serui, vt ibi dicit gl. Tamen si postea soluatur à seruo pretium ex pecunia domini vsu fructuarij, sit res illius, & ita in id, quod diximus, expendit eos tex. Imo. in c. potuit, in pen. qu. versic. pro cuius declaratione, extrā de loc. & sequitur Barb. conf. lxxj. afferam in medium, col. v. lib. iij. vbi & ad hoc alia multa allegat, quæ tu videre poteris. Vt interim ea omittam, quæ & las. congesti in l. vlt. col. j. & ij. ff. de pact. ad probandum iuri nondum quæsito, sed tantum sperato, ab iis præiudicari posse, quorum opera id ius comparatum est, contra ea quæ diximus suprà num. 20. neque id quidem. In quo illud animaduertere debes, quod licet etiam intra tempus præstitutum reuēditioni ius sit quæsitum consanguineo ad retrahendum, etiam intra id tempus: vt dicitur §. seq. Ius tamen repellendi venditorem, id est, vt ei præferatur, non ei est quæzum, nisi eo tēpore profusus elapso. Ideoque id ius prælationis, si quod sit, interim tantum speratum est, aut potius expectatum, non etiam quæsitum.

De eadē re.

29 ¶ Denique cum fuerit in mera facultate ac voluntate contrahentium, in principio tantum tēpus huic rei præstitueret, quantum voluerint, etiam in aliorum præiudiciū, videtur & illis permissum, ipsum tempus nondum elapsum prorogare, etiam in aliorum præiudiciū: vt in simili dicimus de iudice, qui appellanti statuit terminum ad prosequendam appellationem. nā & eum prorogare potest, inuito atque renitente appellato, licet eius inter sit non prorogari: vt voluit Philip. Franc. in c. personas, col. penult. versic. tertio quæritur an ipse, & ibi Fel. col. ij. de appell. & idem Philip. Franc. in c. spe, col. vij. versic. in eadem glos. ibi, facere, eod. tit. Card. Flo. in cle. j. in ix. quæst. de vita & honest. cler. domin. in c. cum appellationibus, in fi. & ibi ipse Philip. Franc.

Franc. in §. si verò, col. pen. de appel. lib. vi. per glo. in ele. quamuis, in verbo, videtur, de appel. quæ voluit iudicem posse etiam prorogare tempus à sedatum pro recipiendis apostolis. Nam his casibus non videtur esse ius quæritum parū ante finitum tempus, quia semper posset aduersarius dicere, sibi ius esse quæritum ex contumacia inducta ex lapsu termini. quod & idem dicendum est in casu nostro, cum omnino sit eadem ratio.

- 30 ¶ Et simile quoque est, quòd licet non debeat dari secunda dilatio ad probandum, nisi probato impedimento, vel ex causis à Bar. traditis in l. vlti. ff. de feri. Poterit tamen prima dilatio, antequam tempus ipsius sit finitum, prorogari, cum non sit noua dilatio: vt voluit Specul. loco suprà allegato, videlicet ut de dilatio. §. nunc videamus, versu. & sunt hæc in argu. iuncto versiculo præcedenti. & Ange. qui Specul. non meminit, in d. l. vlt. col. iij. versiculo, in glos. forditan. & ibi quoque Paul. Castren. hoc declarans, col. item ij. versu. sed vtrum iudex: vbi id dicit pergar, vide in. seq. sa consuetudo apud Cenomanos, consuetudinum eius loci, c. cccxxij. & seq. & Andegauos, c. cccxij. quibus nuncupatum cauetur, posse emptorem tempus reuenditionis, antequam sit finitum, prorogare in præiudicium consanguinei. Id quod etiam voluit, aliud tamen agens, Chasse. hoc eodem tit. de retraiç. §. x. in verbo, a facti diligence, per totam eam glo. Et id confirmat. quod à Stroph. Bertran. responsum est consil. xlvj. pridem de anno, lib. j. quòd si quis vendiderit emphyteusim cum pacto redimendi intra aliquod tempus, quod postea ante exitum illius fuit prorogatum in aliud prolixius, intra quod redemptio facta est, debentur tantum vna laudimia, ex priori scilicet venditione, non ex redemptione, ac si facta esset intra primum tempus. Et hanc partem in specie nostræ quæstionis nuncupatum tenuit Carol. Molend. in consuetud. Paris. tit. j. §. xxij. nu. 49.

De eadere, Dilatio ad probandū, ante finē potest prorogari, vide in. seq. Consuetudines de prin. quæst.

- 31 ¶ Contrà quoque videtur multis rationibus. Primum quia licet fuerit in arbitrio contrahentium, dum contractum fecerunt, tantum tempus reuenditioni præscribere, quantum voluerint: tamen posteaquam semel certum appoluerunt, non est amplius in eorum arbitrio illud prorogare, sine eorum consensu, quorum interest: exemplo eius, quod dicimus de dilationibus, quæ & ipsæ, cum dantur, sunt arbitrarie, id est, dantur vel breues, vel longæ, arbitrio iudicis, l. ij. ff. de re iudica. Tamen cum semel data sunt, amplius prorogari non possunt ab ipso iudice, sine consensu partium, l. j. in fi. C. de dilatio. Ideo q; & illud, q; primo loco dictū est, iudicem posse prorogare tempus à se statutum ad prosequendā appellationem, non admittit Panor. in d. c. sape, col. iij. versiculo, in ea glo. ibi, iudex, extra de appel. Sed & illud, quod postremò diximus, dilationem probatoriam posse à iudice prorogari sine causa, reprehendunt Raph. Fulg. & Alex. in d. l. vlt. ff. de feri. Et facit etiam, quod in simili dicitur, si iudex familie eriscunde iudicio semel alteri fundum adiudicauerit, non poterit amplius alium fundum alteri assignando, seruitutem illi primo fundo purè assignato imponere, quamuis ab initio, cum abiudicaret, id facere potuisset, l. item habeo, §. sed etiam, ff. famil. ercil.

Pro contrariaparte.

- 32 ¶ Præterea, quia etiam si emptor & venditor possunt, vt vere possunt, prorogare illud primum tempus ad suū ipsorū præiudiciū: tamen ea prorogatio nemini alij, quam prorogantibus nocere debet, l. si cū Hermes, C. loc. & litæ quæritur, §. qui impleto, ff. eo. vbi si cōductio fuerit prorogata in aliud prolixius tempus, non tenetur fideiusor de prorogato illo tempore, nec manet obligatio pignori ab alio in eam rem traditorū. Et ex hoc no. Bal. in d. l. si cū Hermes, quòd prorogatio nihil habet effectus & vniū, nisi quantum ad prorogantes, quod dicit menti tenendum. Et illud quoque de fideiusoribus voluit Spec. & lo. And. in addi. illius, in tit. de fideius. §. j. versiculo, illud autē quæritur, Gof. Ioan. And. Anton. & Panormit. inc. constitutus, extra eo. tit. Host. in c. vlti. in fin. eod. quoque tit. vbi declarat, quomodo id sit intelligendum, idem Hostien. & lo. And. qui idem dicit de pignoribus, in c. præterea requisiti, & ibi quoque Phil. Dec. col. ij. de appel. Archid. in c. te quidē, xj. quæst. j. lac. Aret. Dy. & Bar. in l. Lucius, la. ij. §. Paulus, & ibi quoque Alber. §. ff. de administra. tut. & idem Bar. in l. ij. §. vlt. ff. de Præt. stipul. D. à Rota, qui id intelligunt, vt non teneantur pro tempore prorogato (quod iam diximus) sed de præterito tantum, dec. dcccj. penes Titium, in antiquis. Alber. in l. sed si manente, num. 3. ff. de pregar. Bal. in l. tam mandatori, col. ij. versiculo, sed hic dubitatur, C. de non num. pec. vbi etiam id declarat, & in l. Aemilius, col. v. versu. not. quinto de prorogatione, ff. de minor. & in l. pen. in princ. ff. de execut. idem Bal. Ange. & alij Recentiores in l. si vnus, in princ. versiculo, si cum reo, ff. de pact. Card. Floren. in clemen. j. §. nos itaque, in fin. ff. de iurè iur. Petr. Anchar. in c. vlt. extra de fideius. lmo. in l. vbi cunq; ff. eo. tit. Pau. Castren. in l. iij. in princ. per illum text. ff. de dam. infect. Barba. late conf. xxxj. sapienter scribitur, col. j. & ij. lib. j. Franc. Aret. in l. pacti nouissima, colum. vlti. C. de pact. Maria. late in c. vlti. extra de dilatio. Fel. in d. c. præterea, colum. xij. versiculo, ad duo, de spon. Anton. ab Alexan. & Ias. in l. j. C. de iudic. vbi ipse Ias. post alios distinguit, vt ibi videre poteris in penult. & vlti. colum. & Auffer. dec. Tholo. quæstio. clxxxj.

Prorogatio prorogantibus tantū nocere debet, nō alitis. Prorogatio non nocet fideiusoribus.

item fuit quæsitum si aliquis. & Stepha. Bertran. qui illud quoque declarat, consil. clxxxiiij. dico. col. j. & ij. li. iij. Id quod etiam procedit, si in principio actum sit, vt tempus posset prorogari, vt probat tex. no. in l. Labeo, §. hæc autem clausula. cum §. seq. ff. de arbit. quem in id not. & dicunt sing. Pau. Cast. & Alex. in d. li. iij. in fi. prin. ff. de dam. infect.

33 ¶ Ex quibus & illud fit, quod si custodia castri fuerit quibusdam demandata vsq; ad mensem, *Decadere.* cuius rei dederint fideiussores, si postea id tempus fuerit prorogatum in alium mensem aliud ve quodpiam tempus, quo custodes ipsi castrum deferuerunt, hostibusque dederunt, fideiussor in eum mensem datus non tenebitur. Ita enim post Labeo. Rampo. voluit Io. And. in addi. Spec. vbi supra, & Albertic. in ij. parte statutorum, quæst. cxliij. quæro etiã, statuto cauetur. & Bar. post Iaco. Aret. & Dyn. in d. l. Lucius, §. Paulus, ff. de admini. tuto. vbi ita dicit se consuluisse.

34 ¶ A quo non admodum dissidet, q. voluerunt Dy. & Ray. in d. l. pen. §. mulier. ff. sol. matri. quod *Decadere.* licet compromissum prorogatum censetur esse vnu idemq; quantum ad ipsos compromittentes: tamen si fuerit compromissum in aliud, vt ferret sententiam intra annu, & dederint ipsi compromittentes fideiussores & pignora de parendo sententiæ, & id tempus fuerit ab illis prorogatum in aliud annum, non tenebuntur fideiussores: nec pignora, si aliorum sint, quam compromittentium, obligabuntur. Quod & idem voluit Nicol. Neapo. in lect. Bar. in l. Titius, in fi. prin. & ibi etiam Bal. post Dy. ff. de excu. tut. (Roma. in d. l. Labeo, §. hæc autem clausula. ff. de arbit.) & Phil. Dec. consil. xciiij. cuius superscriptio incipit, fideiussor strictè obligatur: vbi dicit, quod compromissum prorogatum non idem est compromissum cum primo, quantum ad alios: sicut etiam voluit gloss. quam ipse allegat. & Bal. in d. l. si cum dies, ff. de arbit. Et quod de fideiussoribus compromissi dictum est, optimè probatur in d. l. Labeo, §. vlt. eo. ut.

35 ¶ Ne hinc quoque longè distat, quod ab ipso Bal. scriptum est in repeti. d. l. Aemilius. col. vj. *Gabella ex prorogatio ne soluenda.* in v. no. ff. de minori. quod si ex omni contractu præcipiatur a statuto solui gabella, & ego tibi locavi fundum ad vnum annum, & deinde prorogavi tibi eam locationem ad alium annum, soluenda est duplex gabella, scilicet ex priori locatione, atque etiam ex ea prorogatione: quia licet quantum ad prorogantes, vtiple dicit, sit vna eademque locatio & conductio, tamen quantum ad alios, censetur esse duplex: per d. l. si cum Hermes. & eum nuncupatim sequitur Dec. d. consil. xciiij.

36 ¶ Adde & ad confirmationem huius partis, quod pulchre & no. respodit idem Bal. consil. xciiij. *Prorogatio fieri non potest nisi cum eadem solemnitate.* viso statuto de contractibus, lib. v. quod si stante statuto, vt in contractibus minorum, & mulierum interueniant duo consanguinei, aliis contractus sit nullus, & factum sit ab iis compromissum cum ea solemnitate, non potest fieri prorogatio huius compromissi sine eadē solemnitate: nã licet (inquit) vnum dicatur esse compromissum, dict. l. sed si manente, ff. de arbit. tamē necesse est ex prorogatione oriri nouam oblationem. l. penul. ff. de Præto. stipul. & l. qui ad certum, ff. locat. Hæc ille. Quomodo igitur in hoc casu nostro poterunt contrahentes nouam inter se obligationem facere in præiudicium consanguineorum, quibus iam est ius quæsitum?

37 ¶ Et ego sane (vt tandem meum iudiciu interponam) his rationibus adductus, in ea sum sententia, vt si emptor & venditor etiã ante tempus primum præstitutu reuenditioni, illud prorogarent in aliud tempus, id non obest consanguineo, quod minus præferatur venditori: si primum illud tempus fluxerit: cum, vt diximus, ea prorogatio ei nocere non possit, sed tantum prorogantibus. Præsertim cum hic, non de iure quærendo tractamus, sed iam quæsito, ex nostra consuetudine, quæ hanc facultatem tribuit consanguineo redimendi, cum primum contractus est absolutus. Hic enim casus vnus est ex iis, in quibus ex re inter alios acta ius alteri quæritur: vt no. Bal. de eo nuncupatim loquens in rub. C. res inter alios acta. col. j. versiculo, nota quod ex consuetudine. & post eum Phil. Dec. consil. lxxxviiij. cuius superscriptio incipit, valet statutum, col. j. & diximus latius supra in §. j. glo. ix. in verbo, *ou lignagier*, nu. io §. huius autem.

38 ¶ Nec dubium est, quin saltem id ius sit ita quæsitum consanguineis, vt futurus lapsus temporis iam statuti & cõuenti ad reuenditionem, faciat eos præferri venditori. Nec absurdum est, id ius considerandum esse, licet nondum sit sortitum effectus, & ab eo futuro tempore dependeat, per ea quæ in simili tradit Inno. in cap. statuius, circa medium, versiculo, item no. quod priuilegium, extrã de maio. & obed. & Imo. in cap. vltim. col. x. & ibi post eum Fel. col. ij. in liij. ampliatione, extrã de constitution. & idem Fel. in c. j. col. penul. versiculo, tertia conclusio, extrã de sponfal. Et quod in alio casu scribit Barto. in l. cum stipulatus sim mihi à Proculo, col. ij. versu. item facit, arbitri statuit, ff. de verbo. oblig.

39 *De eodem.* ¶ Quin & si id ius esset tantum quærendu, non quæsitu, non tamē posset eo priuari consanguineus

neus factio contrahentiū, qui ad hoc non cōtraxerunt, vt commodū facerēt ipsi consanguineo: nec enim eō tendebant, nec eō ferebātur, vt aliquid ex eo cōsanguineus consequeretur: quo in casu loquuntur omnes leges, & Doct. diffērentes, an ius alicui per alium quāsitum, vel quārendum, possit factio eiusdem tolli. Hic autem ius, de quo loquimur, quāsitum est ex dispositione legis vel statuti, & quidem contrahentibus ipsi non cogitātibus, imō verō eiusdem inuitis & nolentibus, ita statuto nostro disponente: quo casu obtinent alia iura, quibus clare probatur, ei iuri, etiam quārendo, & quod in spectantū est, non posse prāiudicari ab eo, ex cuius contractu id ius procedit, de quo late diximus suprà in præcedenti quāst. Et pro hac consideratione aliquid facit id, quod à nostratibus distingui solet, cū tractāt, an cū res redit ad venditorem, aut alium concedentē, redeat libera & sine nexu seruitutū & obligationū ab emptore constitutarum. Nam aut redit (inquiunt) ex voluntate & factio emptoris ad hoc directe tendentis, & tunc redit non libera: aut ē diuerso, & redit libera: vt per Bart. & Rapha. Co. in l. in diem. ff. de aqua plu. arden. de quo nos latissime dicemus infrā eo. titu. §. tertio, glo. j. & vnica, nu. 10. hic autem opportune, & sequenti, vbi videre poteris.

- 40 ¶ Nec interim tamen omiserim, quod tempus prorogatū, etiam ante finem prioris, nō dicitur *Tempus prorogatū, nō idē tempus propriē.* idem tempus vere & proprie, sed fide & improprie, ex sententia Cy. & Barto. in d. l. si cū dies, quæ est quarta, in princ. de arbitr. & Alberi. in l. Labeo, in multis locis, eodem tit. Bal. in c. j. extrā de iudi. & in c. de causis, col. ij. versiculo, quāto vtrū istud tempus, & ibi Phil. Deci. col. iij. versiculo, tertio prædicta conclusio, extrā de officio delega. vbi id dicit omnino verum esse in extraiudicialibus: & allegat multa iura, & idem Baldus in c. j. §. j. col. iij. vers. sed pone compromissum, tit. de lege Corra. & cons. ccccxxxvj. quæritur si factum fuit, lib. j. & Soci. cons. xcix. ferensissimus Rex, col. ij. lib. iij. Ex quo Bal. in l. si à te, C. de pactis inter emptorē & venditorē, dicit in minime procedere in odiosis, argumē. l. cū quidā, ff. de libe. & posthumis. Statuta autem debent intelligi vere & proprie. l. iij. §. hæc verba, ff. de negotiis gestis, cum similibus. Cū igitur nostrum statutum loquatur de tempore ad redimendum concessio in ipso cōtractu, aut die sequenti, debet haud dubiē intelligi de illo primo tempore concessio eo die aut sequenti, vt ea loquitur, non de prorogato: quod non est idem verē & proprie, sed fide & improprie.

- 41 ¶ Illud autem scire debes, si priorem sententiā sequi malis, satis esse prorogationē fieri in vltimo momento primi tēporis, vt dicatur fuisse facta ante lapsum illius. sufficit enim habere momentum: vt nuncupatum in hoc casu prorogationis temporis voluit Bal. in d. c. de causis, col. ij. versiculo, quid si prorogatio, per dictam l. sed si manente, ff. de precar. & argum. l. cū spōsus, §. vlt. in fine, ff. de Public. in rem actio. & sequitur Philip. Dec. multa similia congerens ibi, col. iij. versiculo, & prædicta conclusio. Et est bonus tex. in cap. cōsultuit, extrā de officio delegati. Et bene etiā facit, quod tradit Specula. titulo de dilatio. §. dilatio nū, versiculo, quid si dicatur, q̄ mī tēporis, cū datur tempus ad aliquid faciendū, sufficit id fieri vltima hora eius temporis. & lo. An. in cap. præterea, le. ij. col. ij. extrā de appellacionibus, quod in casu illius cap. sufficit debitori solvere in vltima hora termini, prout illi refert, & sequitur Philippus Franc. ibi, col. pen. versiculo, septimō quæritur: quāvis ipse Ioan. Andreas loquatur de vltima die, & quod etiā tradit Bal. in l. data opera, col. antepe. versiculo, vltimō not. C. qui accusa. non pos. de eo qui est condemnatus soluere decem intra aliquod tempus, & nisi id faciat, debet perdere manum: vt satis fit: si vltima hora eius temporis soluat. Et sequitur Alex. in additionibus Bar. in l. vlti. §. vlti. ff. publi. & vectig. & quod item scribit Salic. de eo qui extrema hora decem dierum etiam noctū appellauit, in authen. hodie, col. ij. in vij. quāst. C. de appel.

- 42 ¶ Et id generaliter in omnibus procedere latissimē probauit Bal. cons. xxxiiij. statuto seu capitulo, col. ij. lib. iij. Idq; etiam illud vltimum momentum noctis tempore accidit: nam eo vltimo nocturno momento poterit actus confici; tamen si aliās id temporis non sit idoneū ad eum actum: vt notanter voluit Salic. de solutione pecuniæ, in l. non minorē, in fine, C. de transact. & sequitur & dicit sing. trahitque ad oblationem & consignationem Chasse. cons. xli. quia casus, incidat in tempus noctis. Super quo etiam vide quæ diximus suprà titulo præcedenti, §. j. glo. xj. quæ est in verbo & soun. nu. 12. ex quibus potes, & generaliter voluit Bal. in l. j. col. ij. versiculo, secundū quæro, ff. de si quis cautionibus. Vt iam non dubitandū sit de prorogatione facta postrema die primi tēporis, quod aliquando in dubiū vocari vidimus. Verū ne erres, quod generaliter diximus id procedere, intellige, nisi post eum actum, qui sic fit in vltimo momento tēporis, aliquod restaret faciendū, quod fieri non possit intra id tempus: vt in casu, de quo per Soci. con. cv. viis testibus, col. j. versiculo, secundū principaliter, lib. iij. ne hic diutius immoremur in re nō necessaria ad hunc nostrum casum, vt tamen non omittas videre Bald. in d. l. si à te, C. de pact. inter emp. & vendi. & Philip. Dec. in d. c. de causis, vbi suprà proxime.

- 43 ¶ Nunc autem in mentem venit quæstio, quam vidi ex facto, & quæ quotidie euenire potest. Vtrū cre-

*datur scheda emp-
ris de tempo-
re sine alia
probatione.* Dicitur in nostra consuetudine, quod venditor volens redimere ex pacto apposito in contra-
ctu, vel post eadem die, aut sequenti, præferat consanguineis. Igitur consanguineus vult re-
trahere ab emptore, vel etiam a venditore, qui iam redemerat. Venditor vult eum repellere, quia
sibi dicit fuisse datam facultatem redimendi die contractus, vel sequenti: & ad id probandum
producit chirographum siue schedulam emptoris ipsius signo subscriptam. Consanguineus
autem dicebat, non esse standum huic schedulæ in præiudicium ipsius: eam enim fuisse factâ
non die contractus, aut sequenti, sed longo post interuallo. collatione emptoris & venditoris,
quod scilicet fraudarent consanguineos iure retrahendi. Ego in hac re consultum, olim respõ-
di huiusmodi schedulam non facere fidẽ illius facultatis redimendi, quantum ad diem spe-

*I. scriptu-
ras. C. qui
pot. in pign.
habe. intel-
lectus.* Etaret, in præiudicium proximorum, per tex. in l. scripturas, C. qui potiores in pignore habeantur.
præferentem creditores habentes instrumentum publicum, etiam tempore posterius, ha-
bentibus scripturam priuatam debitoris tempore priorem, nisi ea habeat trium virorum sub-
scriptions. Quod non ob aliud fit, quàm quod scriptura priuata non facit fidem de tempore,
in præiudicium aliorum: nam aliter posset debitor præponere posteriorem anteriori: vt dicit
Barto. ibi, & Panor. in cap. ij. col. ij. extrâ de fide instrument. & Paul. Castren. consil. cxcxiiij. in
causis, colum. ij. versiculo, tertio quia posito, lib. j. & Pet. Anch. consil. xxvij. rationes inducẽt: vbi
dicit id procedere, etiam si procurator eam scripturam priuatam confecisset, & appareat an-
terius mandatum de ea re conficienda ex publica scriptura: neque enim ob id tolli suspicio-
nem fraudis de prelato die, & illi consil. subscripsit Gaspar Calder. in fin. illius, & Franc. Ram-
po. consil. seq. ego Franc. Cum ergo, vt postea subdit ipse Pet. Anch. in huiusmodi scripturis pri-
uatis sit facilis præuentio & gratificatio, si illis steterit, voluit illa l. obuiare huic fraudi. Id que
etiam voluit Bal. in ea ipsa l. cum dicit id fieri, ne detur materia conficienti priuatam scriptu-
ram ponendi tempus, antequàm ea secundum veritatem conficeretur: hæc enim sunt verba
illius: per l. repetita, ff. de fide instrumen. & l. si creditor, C. de fal. & idem Bald. loquens de hu-
iusmodi priuatis schedulis, consil. cxcviiij. lib. j. quod & inculcatum est consil. cccclxvj. lib. v. cuius
initium est, ad intelligentiam huius materie, col. ij. vers. secundò ne sit. non debet (inquit) esse
in potestate debitoris prælata die tollere ius creditoris, per illa eadem iura, & præterea, l. Scia
mancipia, ff. ad Velleia. & l. j. §. editiones, ff. de eden. & l. exemplo, C. de probat. Et facit etiam,
quod in eadem sententiam scribit idem Bald. consil. cclxx. lib. j. repetito consilio cccc. in li-
bris thesaurarie, col. ij. lib. v. & Franc. Ripa in l. priuilegia, col. v. nume. 24. ff. de priuilegiis cre-
ditor. vbi & illud Petr. Anchar. & Franc. Rampo. loquendum de anteriori mandato, nuncu-
patim sequitur.

44 ¶ Que quidem rationes eandem vim habent in omnibus casibus, in quibus agitur de præi-
dicio aliorum. Ideo Paulus Castrensis consil. cxxxiiij. in causa Ser. Ludouici, libro primo, trahit
dictam l. scripturas, loquentem de duobus creditoribus, ad creditorem prætendentem habere
hypothecam priorem tempore ex scriptura priuata, & emptorem prætendentem habere domi-
nium rei ex instrumento publico temporis posterioris: vt scilicet hic emptor eximatur illa hy-
potheca, de qua tantum constat per illam scripturam priuatam anteriorem: cum sit eadem ratio,
que in illa l. scripturas, videlicet suspicio, ne ea scriptura priuata facta fuerit post eam vendi-
tionem, ad fraudandum emptorem: idẽ (inquit) de tempore illi non creditur in præiudiciũ al-
terius, quàm scribentis, per l. quædam, §. numularios, ff. de edendo. Et idem in creditore ha-
bente etiam priuatam scripturam priorem, & donatario habente posterius instrumentum pu-
blicum donationis, respondit idẽ Paulus Castrensis consil. cccxxxvij. si prima duo statuta, libro
secundo, vt scilicet hypotheca contenta in illa priuata scriptura debitoris, non noceat illi do-
natario, nisi sit subscripta tribus testibus iuxta dictam l. scripturas, ne sit in potestate donantis,
eiusdemque debitoris, præueterere donationem a se factam prælato die, per multa ex dictis iu-
ribus, & alia quædam huc satis pertinentia, vt ibi videre poteris. Quod multum notandum est:
vt id intelligas etiam procedere, cum instrumentũ publicum posterius est ex titulo merè gra-
tuito & liberali, & schedula prior est ex titulo oneroso. Et idem quoque in alio non ab simili ca-
su consultuit Corne. consil. cxxxvij. visus scripturis, col. j. lib. j. per dictam l. scripturas, & alia iura,
& Soci. consil. xlij. in præfenti consultatione, col. vlt. in vers. confirmatur hoc fundamentum, lib.
iiij. vbi loquitur in casu Pau. Castren. in dicto consil. cxxxiiij. lib. j. & illum citat, licet erret in nu-
meris. Et eundem quoque Paul. eo in loco sequitur Franc. Ripa in dicta l. priuilegia, col. v.
nume. 24. ff. de priuilegiis credito.

45 ¶ Ex quibus pote intelligere, illam l. scripturas, non solum procedere in eo casu duorũ credi-
torum certantium de priori hypotheca, de quo loquitur ea l. sed aliàs semper, vbi est eadem ra-
tio, & facultas præiudicandi tertio: vt etiam satis innunt Barto. Bal. Pet. Anch. Gaspar Calde.
Franc. Rampo. & Panormita. quibus locis supra citauimus, & præterea Bald. in cap. ij. col. ij.
versiculo, in tex. ubi inscripti, extrâ de fide instrumen. vbi in id dicit eam l. singul. & eam proce-
dere, quantum ad omnes a debitore causam habentes, & Petr. Anchar. loquens nuncupatim in
schedula

chedula priuata, qua seorsum ab instrumento venditionis datur facultas redimendi (qui est casus noiter) conf. ix plurimę coniecturę, col. j. in ij. locis. Io. Ana. conf. xl. in qua. & apertissi-
me Alex. conf. xxv. viso instrumento, col. ij. vers. sed his non obft. lib. ij. & Soci. in l. j. col. xv. vers.
o. & uo. & vltimod. ff. soluto matrimonio, & Phil. Dec. in d. c. ij. vers. secundó Abb. concludit, ex-
trā de fide instr. & ante hos omnes glof. ordin. quam nullus horum allegat, in eo ipso cap. ij.
in glof. j. quę dictā l. scripturas, trahit generaliter ad omnem actionem realem. & eam le-
quantur Hostien. & Ioan. And. ibi.

46 ¶ Quāquā scio Soci. ipsum, subtilissimum legum interpretem, secum veluti pugnantem, de *Decadere.*
hoc dubitasse, an scilicet dicta l. scripturas, ad alios casus trahi possit. Id est in conf. lxxv. primò
aspectu dicendum, lib. iij. quia contra Pau. Cast. cuius suprà dictum consilium antè citauerat,
dicit Barptio. à Sal. & alios solennes Doctores consuluisse. Et quòd, si opus esset, multis ratio-
nibus ostenderet eam Pau. sententiam non subsistere: nec aliud dicit. Scio item Bal. dicto conf.
cxviii. lib. j. non obstante ea ratione, quam suprà eo adduximus, in ea esse sententia, vt dicta l.
scripturas, habeat locum tantum, cum agitur de duabus hypothecis. Secus si de creditore ha-
bente hypothecam ex priuata scriptura, & emptore non habente, quia creditor praeferetur: qui
quidem est proprius ille casus, in quo Paul. consuluit, affertque Bald. tres rationes illic omni-
bus obuias, quę mihi (vt dicam quod sentio) non satisfaciunt: nec si Socin. placuissent, eas
omississet.

47 ¶ Et pro priori sententia Pau. Cast. & sequacium, facit, quod consuluit ipse Pau. in alia spe- *Decadere.*
cie, conf. lxxiiij. in causa mota per dominā Dorotheam, lib. ij. quòd in venditione simulata non
habet locum statutum praeferens consanguineū in venditione. Tamē de huiusmodi simulatio-
ne non statuit assertio cōtrahentium, in praeiudiciū consanguinei, per dictā l. Seia manci-
pia, in principio, ff. ad Senatuf. consul. Velicianum, & l. si quis in graui, § j. ff. ad Senatuf. consul-
tum Sylla. quia potuerunt inuicem coludere in damnum alterius, argumen. d. l. repetita, & ibi
no. ff. de fide instrumen. & est bonus text. in c. super eo. extrā de eo qui cog. consang. vxoris sue.
Igitur probanda est simulatio probationibus, aut saltē coniecturis legitimis, vt ibi per eum. Et
quod ab eodem Soci. scriptum est conf. lxxviij. visis actis, col. ij. vers. verum est, l. iij. quòd scri-
ptura priuata debitoris non nocet creditoribus, nisi aliter constet de debito, quā per confes-
sionem contentam in dicta scriptura priuata, per text. in l. j. §. si in emptione. ff. si quid in frau-
dem patro. credo quòd voluit allegare l. j. §. quod si in lite, eodem titulo & per nota. per Bart. in
l. post contractum, col. vlt. ff. de donationibus. Cui adde quā à Cyn. tradita sunt post Dynum,
& alios antiquiores in l. vii. adhuc, in x. j. quā ff. C. de iure dotium.

48 ¶ Et vt red-amus ad dictā l. scripturas, cum omnes fateantur, rationem illius esse, ne sit in *Deci. prin.*
mero arbitrio solius debitoris, ex scriptura priuata, à se longo post interuallo confecta, praelato *questionis.*
in ea die, ius prioris creditoris tollere: sit q; & eadē in nostro casu ratio, vt iam diximus, quoniam
posset solus emptor, confecta à se longo post venditionem tempore scriptura priuata, & de con-
tractus, aut sequente in ea appositio (id vulgò nostri *antidote* appellant) consanguineos iure re-
tractus priuare, eisque venditorem praeferre: nihil omnino dubitandū est, quin & ea lex ad hūc
casum, & ceteros omnes, in quibus illa eadem est ratio, compræhēdat. non quidem per exten-
sionem, sed sicut genus compræhendit suas species: vt per Petrum, & Cynum in l. iura non in
singulas, ff. de legi. & in l. quod verò & ibi Bald. eo. tit. cum in infinitis propè concordantiis à me
collectis in repetitione l. si vnquam, in verbo, libertis, nu. 45. quorum sententia, & sequi. C. de
reuoc. donat.

49 ¶ Fateor tamen, quòd si nō agitur de praeiudicio cōsanguinei, sed tantum emptoris, qui eā scri- *An autem*
pturam fecit, non minus fidei aduersus eum facit, quā publici. l. Publica, §. vlt. ff. de pos. & l. ge- *stetur huic*
neraliter, C. de non ne. pecunia, cum similibus. Etiam si nec diē habet, nec Consulem. l. cum *chedula in*
tabernam, §. idem quā sit, & ibi Bar. in primo no. & etiam Ang. ff. de pigno. & glof. in d. l. scri- *praeiudiciū*
pturas, in verbo, notarij, & ibi clarius Bal. C. qui pot. in pig. hab. gl. in §. sancimus, 25. quę ff. ij. & *ipsum em-*
Io. And. & Domini in cabbare sane, §. vlt. de senten. & re iudica. lib. vj. idem Ioan. And. in c. in- *ptoris.*
ter dilectos, col. ij. extrā de fide instrumen. Bar. in prima constitutione ff. in princ. col. j. & in l.
in summa, §. item Labeo, & ibi Ang. ff. de aqua plu. arcen. Bal. in prima constit. C. in §. quibus,
col. iij. versiculo, deinde no. quòd leges, & in rubric. C. de fide instr. col. penult. & in c. ij.
col. iij. versiculo, quāro vtrum priuata, extrā de fide instr. & conf. cccxxxj. reuere de pater,
post princ. lib. ij. Angel. in autem, quòd sine, C. de testamen. & in l. sciendum, col. j. & ibi Barb.
col. vij. ff. de verborum obligat. & in §. si quis igitur, in Auth. de instru. caut. & fid. Lanfranc. in
repeti. c. quoniam contra falsam, in materia productionis instrumentorum, in vlt. quā ff. extrā
de probato. Alex. in l. Prætor, in princ. col. j. ff. de eden. & confil. lxx. viso processu inquisitionis,
col. iij. versiculo, ecce ego, lib. j. xbiāne dicit esse communem opinionem. Barba. consilio

xxvij. vbi Christus. col. iij. lib. iij. & conf. l. viij. omnipotentem. col. xij. vers. & etiam faciat. lib. iij. vbi ad hoc dicit sing. esse tex. in d. §. quæsit.

50 ¶ Sed sunt quedam, quæ aduersari videntur illi nostræ sententiæ, quæ diximus nõ esse credendum. *Quædam* ad dñm huic priuatæ scripturæ emptoris, quantum ad tempus pertinet, in præiudiciũ consanguineorum. Nam primũ, quod dictũ est, priuatam scripturam sine die & Consule facere fidem, re sententiã non procedit, si is qui ea scriptura vitur, tempore innitatur, id est, vt rudiores intelligant, se de præiudici fundat in tempore. Nam tunc requiritur dies in ea scriptura, ex sententiã Bart. in d. §. idem quæcio consan- sit. Bal. in d. prima consti. C. & in dicta rubric. C. de fide instru. quibus locis suprà citauimus, guineorũ. & in d. l. scripturas, & conf. eccl. iij. quæcit vtũ in priuata, in princip. lib. iij. Angel. in d. §. si quis igitur, per tex. in l. creditor, C. qui potio. in pig. hab. Alex. conf. cvj. magnifice Prætor, col. iij. vers. secundò respondeo, lib. iij. & conf. cxxij in causa & lre vertente, col. ij. vers. quò ad ter- in priuata tium dubium, lib. iij. Ex quo non obscure declaratur, quòd si scriptura priuata habet diem, fa- scriptura. cit fidem de tempore, si de eo agatur.

51 ¶ Deinde sunt, qui constantissimè asseuerant, scripturam priuatam haud dubie facere fidem *De eodem.* in præiudiciũ scribentis, etiam sine die & Consule, non verò in præiudiciũ alterius. Ita enim voluerunt Io. And. & Domini. in d. c. Abbate sane, §. vlt. de senten. & re iud. lib. vj. & Bar. in d. l. sciendum, col. vij. ff. de verb. oblig. & iterum in repeti. rub. de fide instrumen. char. 8. col. iij. vers. quintò si ita esset. & palam atque apertè sentiunt, quos citauimus suprà, versic. ab hinc ij. Et consequenter omnes non minus aperte declarant, quòd si scriptura priuata sit cum die, etiam alius præiudicat.

52 ¶ Quid quòd ipse Bar. in d. l. sciendum, atq; eadem col. vij. in ea est opinione, vt etiam cũ agi- *De eodem.* tur de tempore, nõ est necessaria dies in ipsa scriptura priuata, per tex. in d. l. cũ tabernam, §. idem quæsit, ff. de pigno. nã ibi (inquit) agitur de obligatione pignoris rei, quæ si prius fuisset alteri obligata, non valuisset obligatio de eadem re facta: altem inutilis atque inefficax fu- respectu prioris: potior enim est in pignore, qui prius credidit pecuniam, & accepit hypothecæ, l. potior, in princ. ff. qui potiores in pignore habean. cum similibus, & tamen in d. §. idem quæsit, dicitur, quòd non requiritur dies. Ex quo illud conficitur, nec tam requiri diem in priuata scriptura, cũ de tempore agitur.

53 ¶ Sed quod his respondeatur, in promptu est. Nã & qui dicunt scripturam priuatam exigere *Responso ad* diem, si quæstio pendeat ex tempore, non propterea dicunt eã fidem facere aduersus tertium, si *contraria.* in ea dies sit appositã: neq; enim id ab illis tractatur, quin maior pars eorũ allegant d. l. scriptu- ras: vbi & hoc ex ea notat Bald. sicuti diximus. Igitur secundum eam l. debet intelligi dictũ illorum, ex doctrina Ioannis Andreæ, in ca. cũ nuntius, paulò ante finem, extrã de testibus. & Bart. in l. non solum, §. si liberationis verba, ff. de liberatione legata, cum similibus a me ali- bi adductis. In ea autem l. scripturas, priuata scriptura cum die, nõ facit fidem contra tertium, nisi sit tribus testibus subscripta. Igitur & id censetur illi voluisse obtinere, cũ tractatur de præiudicio alterius.

54 ¶ Sed & qui dicunt scripturam priuatã sine die & Consule probare contra scribentẽ, nõ cõtra *tertium,* allegant quoque dictã l. scripturas, vt proinde etiam intelligas eos negare, eandẽ scri- pturam priuatam, etiã cum die & Consule, probare cõtra tertium, nisi iis interuenientibus, quæ requiruntur ex ea l. Nihil autem moror illam Barb. sententiam, qui vt in hoc solus est, ita non satis sapit, vt est Plauti sententia. Et is quidem solet prima quaq; occasione, vel leuissimã, om- nibus aduersari. Nec id quod dicit, probat ille textus ab eo allegatus, in dicto §. idem quæsit: nam licet ibi agatur de obligatione pignoris, tamen nulla est quæstio de hypotheca, aut alio iure alterius, sed tantũ de præiudicio eius, qui illam scripturam priuatam confecit.

55 ¶ Nec tamen omiserim. q. si illa scriptura priuata, non subscripta tribus testibus, visa fuerit iã *Quid, si ea* ab eo tempore in ea cõprehensò à viris literatis, qui in id ipsum testificentur, satis erit ad pro- *schedula vi* bandum id, quod in ea continetur, etiã in præiudiciũ aliorum: vt dicit no. Bal. loquens nuncu- *sa fuerit iã* patum in hoc casu, dicto conf. cxcvij. col. ij. vers. & ex hoc pono talem conclusionẽ, lib. j. per id *ab initio à* quod de amissis instrumentis voluit Cy. post Petr. in authen. si quis in aliquo, quam legit cũ l. *viris litera* procurator, in iij. quæst. C. de eden. Et dicit idem Bal. in eodem consil. id probari in cap. cũ olim. le j. extrã de censibus. sed credo quòd voluit allegare in titul. de priuileg. vbi est optimus *ris.* textus, quem & ipse Cyn. vbi suprà, citat.

56 ¶ Et adde Bart. idem volentem in dicta Authentica, si quis in aliquo, col. ij. & ibi Alberic. col. iij. nume. 4. Ange. colum. vlti. & Philip. Dec. numero 28. & eundem Barto. in l. ij. §. Diuus. col. ij. ff.

ipff. de iure fisci. & in l. j. col. penul. vers. iuxta prædicta. & ibi Franc. Ripam nu. 8. & sequen. & Alciat. in versiculo. Celsus ait, ff. si certum petat. & eundem Barro. in l. sicut. & ibi quoque Ang. C. de fide instr. Bald. in c. j. col. vlt. tit. qui testes sunt necessaria. & Ant. in dict. c. cum olim, in principio. & ibi quoque Panorm. in glo. vlt. de priuileg. eundem Panorm. in c. Albericus, col. ij. vers. secundo casu, de testibus. Rapha. Co. consil. cxxxvij. consultus, in fine primi dubij. Paul. Castren. consilio ccclx. circa primum, in primo dubio, lib. ij. Ange. Aretin. in §. sed & si pater, col. j. vers. aduersas, Inst. quibus modis ius patr. pote. sol. Alexan. in l. ij. col. penul. C. de bonorum possessione secund. tabul. & consil. cxcvj. viso testamento dicti Francisci, col. ij. vers. non obstat quod nonnulli, lib. ij. & Guid. Pap. consilio lxxv. ad hærendo, columna ij. versiculo, idem in illa. Fel. in c. sicut, colum. j. extra de re iudic. Iason consil. xlij. in præfenti, col. j. lib. j. Stephan. Bertrā. consilio cccvij. loquendo, colum. iij. lib. j. & Philip. Deci. in c. ij. colum. antepenul. vers. & in prædictis, de probatio. & consil. lxxxij. viso processu agitato, circa medium, versiculo, quarto & vlti. & iterum consilio ccxv. in causa vertente, columna j. Matt. Afflict. decisi. Neapolitana cclxxij quæsitum fuit, numero 4. & decisi. cccij. aliud dubium, num. 5. Alciat. in tractatu Præsumptionum, regula iij. præsumptione xxxj. numer. 3. qui omnes dicunt id quod diximus, scilicet, testes qui dixerunt de tenore instrumenti, debere esse peritos & expertos, qui sciant intelligere eum tenorem & probe cognoscere, essetne instrumentum in forma probante, an non. Et id quidem erit pro prima limitatione.

- 57 ¶ Secundo autem limita, vt non procedant quæ dicta sunt, si ex forma statuti priuata scriptura habeat vim publici instrumenti: tunc enim faceret fidem de tempore aduersus alium, qui haberet instrumentum publicum: vt expressim post Ioan. Pet. & Bened. Capram, respondit Socin. consilio cclx. circa præsentem, lib. ij. Verum id non placet Franc. Rip. in d. l. privilegia, col. v. num. 24. ff. de priuile. credito. Nec mihi quoque: quia id statutum intelligi debet, vt scilicet habeat huiusmodi scriptura vim publici instrumenti aduersus debitorem, qui eam confectus, non etiam aduersus tertium, ex sententia Bal. in l. vlt. C. si aduersus creditorem, & in leg. j. C. commu. de legatis. Ex quo etiam potes intelligere, nihil in nostro casu immutare prædictum statutum, si quod esset.

*Quid si ex
statuto hu-
iusmodi
schedulaba-
beat vim
instrumenti
publici.*

- 58 ¶ Vtrum autem illi tres testes, quorum subscriptio requiritur in scriptura priuata, vt fidem faciat de tempore, ex dispositione dictæ l. scripturas, C. qui potiores in pignore habeant, debent esse masculi, an verò & mulieres interuenire possunt, quia is textus nūcupatim loquitur de vi-
s, cum dicit trium vel amplius virorum subscriptiones, nihil hic dicemus, quandoquidem hanc rem plenissimè tractauimus in nostris Legibus connubialibus, quo loco de auaritia mulierum differuimus, vbi videre poteris.

*An mulie-
res sint te-
stes idoneæ
in huiusmo-
di schedulis*

- 59 ¶ Quid autem, si in ea scriptura priuata sint tantum inscripti duo testes, sed ad sunt alia adminicula maioris ponderis & autoritatis, quam vnus testis: vtrum tunc ei standum sit in præiudiciū alterius, ac si ea scriptura munica esset tribus testibus. Super qua specie nuncupatim consultus, cum ex facto contigisset, Rapha. Fulg. consil. cxxxij. proponitur probatum, col. ij. vers. ad l. autem scripturas, respondit scilicet dum. Imò & si (inquit) nulla omnino scriptura interuenit, sed tantum tribus testibus probatur confessio extra ius ommissa, idem est. & in id multa allegat, que tu ipse per te videre poteris. Sed tu tamen hæc notato, quia vix ea ab alio tacta comperies. Sed quantum ad id postremum, ego audenter assero satis esse in id duos testes, qui deponant de hypotheca & tempore illius. neque enim ad hypothecam requiritur scriptura, & satis est eam testibus probari, contra hitur, ff. de pignotibus. Igitur satis sunt duo testes, cum nulla lex sit, quæ maiorem numerum requirat. Et idem quoque est in casu nostri pacti de reuendendo.

*Quid si in
quo sint tā-
tum duo tes-
tes, sed sunt
alia admini-
cula.*

*Quid si id
probatum sit
tribus testi-
bus.*

*Quid, si
duobus.*

- 60 ¶ Ex hoc autem, quod hic dicitur in nostra consuetudine, aperte declarat, emptorem præcise cogi ex hoc pacto reuendere & tradere, nec liberari soluendo interesse. Quod an procedat de iure communi, videbis per Corneum, qui prope vbique distinguit inter pactum de reuendendo, & pactum de restituendo, consilio iij. multum diffusè, columna ij. versicu. pactum de reuendendo, lib. j. & consilio cclxj. cum quo præmittendum, columna ij. versicu. pactum autem, eodem lib. j. & consilio ccclxvj. visa copia. colum. penult. vers. sed vbi fit pactum, eodem lib. j. & consilio cclxvj. in hac consultatione, lib. iij. & consilio cclvj. primus consultationis articulus, ferè per totum, eodem lib. iij. Alexand. consilio ccxij. ponderatis his, columna iij. versiculo, & etiam si quis promississet, lib. vj. & iterum consilio cccxxij. quod est eiusdem in iit, columna vltima, eodem libro vj. Francisc. Aretin. latè consilio vj. viso instrumento, in primo dubio. Socin. consilio cclij. in causa domini Ioann. columna v. versiculo, circa tertiam questionem, per totum illud dubium, lib. ij. & consilio xv. anno Domini, in pluribus locis, lib. iij. Ludo. Bol. consilio xxv. in amplissimo, colum. v. in iij. dubio. Stephe. Bertrā. consilio cccxvj. viso casu, in ij. dub. lib. i. & Phil. Deci. consilio cccccij. ex duobus, col. ij. vers. sed dato quod valeret, & col.

*Vtrum em-
ptor qui pro-
misit reuen-
dere, præ-
cise teneat-
ur tradere.*

sequen. superioribus, col. j. vers. secundò renocatur. Hiero. Cagno. distinguet, ut suprà in re peticio. l. ij. colum. v. vers. tertio noto, C. de pact. inter emptor. & Chaise, in consuetud. Burg. tit. de rentes vedues a r' achapt, §. j. in verbo, rentes, col. iij. vers. aduerte vt hic, in postrema editione.

§. III.

MAIS nonobstant, que ledit acheteur ait ainsi donné ladicte grace de retraict audict vendeur, si l'un des lignagiers vient le premier, & dedans l'an face offre de retraict, ledict acheteur le doit recevoir, & luy declarer comme il a donné ladicte grace audict vendeur.

ERVM non obstante hac redimendi facultate ab emptore concessa, si consanguineorum venditoris quispiam prænenerit, & intra annum offerat retraictu, tenetur emptor eum admittere, ipsūque certiore facere de huiusmodi facultate venditori a se concessa.

GLOSSA I. ET VNICA.

*Id pactum
no impedit
consanguineum, quin
possit inter-
rim retra-
here.*

EX hoc igitur §. intelligis, quòd licet pactum de reuendendo sit in contractu ap- positum, ita vt venditor repellat consanguineos, vt scribitur in §. proceditur in §. tamen impedimento est, quin interim, antequam venditor retrahat, admittatur consanguineus, vt etiam de iure procedere asseruit Mathæus A fist. q. in tract. Pro- tomixeos, in verbo, licet enim suprà diximus, col. vj. vers. ut quarto de alia quæst. motus quidè hac ratione, quòd id pactum de reuendendo non facit, quin venditio sit pura & perfecta, licet resolui possit, sicut dicimus de pacto additionis in diem. l. ij. ff. de in diem addic. & de pacto legis commissoriæ, l. j. ff. de lege commissio. Et ita dicit concludere Sebastianum Neapodanum in tractatu de iure congrui, in verbo, emit, quam rationem postea plenius discutiemus. Et idem & in hoc retractu, & in feudali, dicit Carol. Molend. in consuetudinibus Parisien. titu. j. §. xij. gloss. v. nume. 22.

*An autem
pēdente rē-
pore illius
currat tem-
pus consan-
guineo, ex
nostra con-
suetudine.
Arg. à con-
trario sen-
su sumitur
ex statuto
vel consue-
tutine.*

2 Sed Quæstionis est, an tamen incontinenti à contractu venditionis, in quo data est ea facul- tas redimendi, currat tempus anni, non obstante ea facultate, an verò ab ea facultate finita tantum. Id quod minimè dubium est, quantum ad hanc nostram consuetudinē pertinet, quæ apertissimè declarat tempus ab initio currere, non expectato fine huius facultatis, cum dicit, & dedans l'an face offre de retraict. quibus verbis dilucidè ostendit consanguineum non esse admittendum etiam durante ea facultate, nisi veniat intra annu. qui quidè annus intelligitur de anno venditionis: neq; enim intelligi potest de anno transactæ facultatis, cum ea adhuc du- ret, alioqui ea verba, & dedans l'an face offre de retraict, essent superuacua, & frustra hic apposita quod minimè dicendum est. I. ait Prator, & ibi Recentiores, ff. de iureiuran. & c. pastoralis, & ibi not. de appellatio. cum similibus. Nam & ex statutoribus, & consuetudinibus sumitur argu. à cō- rario sensu: vt latè per Rom. cons. cccxcix. vt præsens cōsultatio, col. j. & ij. & per Alex. Ias. & alios recentiores in l. j. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdicctio, præsertim cum verba eorum essent aliàs inuilia, & otiosa, nam & tunc etiam sumeretur ad correctionem iuris communis, secū- dum Bal. in l. conuenticula, C. de Epif. & cler. cum aliis multis concord. adductis in d. l. j.

*Conditio
nō leuem so-
lennitatem
inducit.*

3 Et eò quidem magis, quæ verba sunt cōditionaliter prolata, cum dicitur, si l'un des lignagiers vient le premier, & dedans l'an. Nam conditio, quæ apponitur per legem vel statutum, nūquā dicitur continere leuem solennitatē: sed necesse est, vt ea existat, argu. l. Prator, in principio. ff. de collatione bono. ita enim voluit Bald. in authen. matri & auie, col. j. vers. quidam tamen di- eunt, C. quando muli. tutel. offi. & sequuntur Alex. Franc. Aret. & Ias. in l. moribus, quæ est ij. §. vlt. ille col. ij. vers. passus non potest, alter col. vlt. vers. secundò principaliter, hic col. ij. vers. limita istam regulam, ff. de vulg. & pup. vbi ex eo dicunt, non leue id esse aut censerit, quod per conditionem profertur, & ipse Franc. Aret. in c. in causis, colum. iij. extrà de testibus. & idem quoque Alexand. in l. vlt. in princip. colum. vlti. C. de iure delibe. & in leg. j. in fi. ff. de liber. & posthu. Fel. in c. cum dilecta, columna vij. vers. secundum signum, extrà de rescriptis, & in cap. quod ad consultationem, columna ix. vers. remedia, de re iudicata, & in rubri. de probatio. colum. ij. vers. uto, l. d. ad gerite. Ias. in l. cum quid. columna penultima, versiculo, adde etiam, ff. l. certum petatur, in ij. l. c. tit. & in l. ij. §. j. columna iij. ff. soluto matrimo. & in l. Gallus, §. qui- dam recte, columna j. & iterum in §. etiam si à parente, in ij. not. ff. de liber. & posthumis, & in repetit. l. ii. is qui pro emptore, colum. xij. numero 44. ff. de vscapio. Phil. p. Dec. in c. ex parte, l. ij.

le ij. colum. ij. vers. in glo. ibi, & renuntiat, extrâ de appellatio. & consilio xj. quoniam iudicantium, col. vj. versiculo, solum contra testamentum. vbi & ex hoc dicit, quod conditio formâ inducit, & Cotel. Cotta, qui id dicit sing. memor. incipien. conditio quæ apponitur, & iterum memor. incipien. lex quæ loquitur, & Matt. Affli. & deci. Neapo. ccclv. si præstitus, num. 4. & Ludo. Gozad. consilio lxxij. circa, col. ij. num. 13.

*Conditio
formam inducit.*

- 4 ¶ Nā & conditio habet vim causæ finalis, vt declarat Bart. in l. ij. §. vlt. col. j. ff. de donationibus. & probatur in l. demonstratio, §. quod autem, ff. de condit. & demonstr. Ea q; est de substantia probationis, vt dicit idem Bald. consil. cxxij. vtrum dictus processus, col. j. vers. allegatur tertio, lib. iij. & debet seruari in forma specifica, l. i. §. i. q. i. l. qui heredi, ff. de condit. & demonstrat. Hincque in conditionibus non admittitur mora purgatio, l. i. Thais, §. intra, ff. de fideicomis. l. i. servari in forma specifica. Alex. & Ias. in iij. not. C. de transactio. & l. j. cum gl. & ibi Recentiores. C. de institutionib. & substitutionib. & l. i. intra, ff. de statuliberis. vbi & illud de libertate probatur. & voluit Cyn. in l. si maior annis, C. de transactio. & in l. si plures, col. pen. C. de conditio. infert. Bar. & Imo. in l. hæc conditio, si in Capitolium, ff. de conditio. & demonstrationib. & Doct. vbiq;. Vt interim omittam eam rationem, quod cum consanguineus statim possit retrahere, non expectat moræ purgatio. vt hic dicitur: conficiens est, vt id facere debeat intra annum: alioquin haberet ad retrahendum non eum tantum, sed & totū tempus facultatis, & præterea alium annum ab ipsa facultate, cum tamen consuetudo vnum tantum annum tribuat.

Conditio habet vim causæ finalis. Et debet seruari in forma specifica.

In conditio nibus non admittitur moræ purgatio.

- 5 ¶ Sed dubium est, quod si nostra consuetudo id non declarasset, vtrum iste annus curreret statim à venditione, non expectato tempore ad reuendendum præstituto: an verò non nisi finito eo tempore. Id quod nos abunde tractare decernimus, quod res sit frequentissima, & quæ multum torqueat nostros causas patronos, atq; litigatores ipsos. Videtur igitur primum, tempus retractus consanguineis non currere, nisi transacto tempore concessio venditori ad redimendum, idque multis magnisque rationibus. Nam primum emptor non est dominus irrevocabilis, pendente hoc tempore, cum liceat venditori rem redimere, non ab ipso tantum emptore, sed à consanguineo ipso, si iam redemisset, vt cauetur suprâ, §. j. vbi & id de iure comuni procedere docuimus. Ex quo patet rem venditam durante specie facultate luitonis siue redëptionis non videri omnino esse extra familiam vëditoris, nec pleno iure in familia emptoris: argu. eorum, quæ not. in l. qui habebat, & ibi gl. & Bar. ff. de legat. iij. & l. legata, §. j. & ibi quoq; Bar. ff. de supel. legat. de quo & nos diximus suprâ tit. præced. in p. c. f. nu. 36. & vt glo. relinquamus.

Sed an currat in specie iure communi.

- 6 ¶ Præsertim, quod qui habet actionem ad rem, vt in hoc casu habet venditor, qui potest reuocare rem, eam ipsam habere videtur. l. qui actionem, ff. de reg. iuris, & ibi concord. Et ita quidē habere, vt æquē relevetur ab onere satisfaciendi, ex l. sciendum, ff. qui satisf. cog. ij. qui actionem habent ad rem, ac si rem ipsam haberent, secundum Bal. & Imo. in l. facere, ff. solu. matr. Ang. Alex. & alios in d. l. sciendum, vt eos allegat, & sequitur Philip. Dec. cons. xxiij. cuius supercri pto incipit, mulier cui propter inopiam, col. ij. vers. tertio suadet. Ex quo illud sequitur, rem ipsam videri adhuc esse in familia venditoris, ad quam redimendam habet actionem promptâ & præsentem. Ratio autem nostræ consuetudinis est, ne res exeat extra familiam: vt plenè diximus in d. tit. præced. §. xxvj. gl. j. num. 40. quare autem, & alibi sapie. Ergo & interim cessare debet retractus, l. generaliter, C. de Episcop. & cleric. cum simil.

Qui habet actionem ad rem ipsam, rem habere videtur, & sequ. Ea que excusant ab onere satisfaciendi, vide nu. 48.

- 7 ¶ Et hanc rationem confirma ex eo, quod tradit Barb. consil. ij. scripsit, col. xiiij. versic. isto modo. lib. j. quod ubicunque est in potestate venditoris redimere res in alium translata, perinde habetur ac si res iam esset retracta, per tex. in l. qui potest facere, ff. de reg. iur. & glo. in l. cum notissimis, §. j. C. de præscri. xxx. vel xl. anno. & alia quædam si. Cui adde optimum tex. in l. cum in secundo, versicul. vltim. ff. de iniust. testa. vbi sufficit conditionem in futurum conceptam esse possibilem, vt institutio sub ea facta in secundo testamento rumpat testamentum, licet postea non exsistat.

Qui potest retrahere, perinde est ac si iam retraxerit, vide nu. 50.

- 8 ¶ Secundò, hæc consuetudo loquens de venditione, debet intelligi de ea, quæ omnibus nume. est perfecta, consummata, absoluta, & ex qua dominiū plenè & perfectè & irrevocabiler fuit transfatus, vt scilicet in potiori pleniorique significato accipiat. l. j. §. vlt. cum ll. seq. ff. si ager vendig. & l. si duo patroni, §. j. ff. de iureiuran. quod & in statutis procedere tradit Bal. in c. cum non liceat, in fi. extrâ de præscrip. Nam semper aliàs verba in dubio intelliguntur pleno iure, vt dicit Bal. in l. cum mora, col. ij. vers. vltius oppo. C. de transactio. Venditio autem in hoc fit, vt dominium transeat in emptorem. l. cum manu, quæ est pen. §. vlt. ff. de contrahend. emp. Eiusque ea vis & natura est, vt si venditor sit dominus, & emptor quoque dominiū cōsequatur irrevocabiler: alioqui de euictione vëditor teneatur. l. ex empto, in princip. ff. de actio. emp. Nec perfectum

Res semper in potiori si significato debent intelligi.

*Perfectum
quid sit.*

perfectum dicitur, nisi quod omnibus suis partibus constet. l. j. ff. de origine iuris: siue quod nō perfectionis ordine compleatur. c. nihil. vij. q. j. Cum ergo dominium hoc in casu non sit perfectē & incommutabiliter acquisitum emptori, qui proprius finis est emptionis, & intentio vtriusque contrahentium: sequitur hanc non esse perfectam venditionem, quādiu dominium reuocari potest.

*Alienatio
propria.*

¶ Nam nec alienatio propriē dicitur, nisi quando dominiū plenē & irrevocabiliter est alienatū. l. j. C. de fund. dot. ita enim per eum tex. voluit Bal. in c. j. §. aut si libellario, ad finē. tit. quib. mod. feu. amitta. l. j. Nec similiter vera & absoluta est donatio, nisi quā ita sit, vt nullo casu reuocetur. l. Senatus. §. sed mortis causa. ff. de mort. cau. donatio. Et alibi dicitur, non videri perfectam donationem causa mortis factam, ante quā mors insequatur. l. nō videtur. eo. tit. quod non ob aliud sit, nisi quia interim reuocari potest, vt ibi notat. Ideo Signo. consilio viij. quā sit. ad finē. dicit ex eo text. quod quādiu donatio reuocari potest, nō est perfecta donatio. Hincq; videmus, appellatione donationis simpliciter nō venire donationem reuocabilem. l. j. in prin. & l. filius familiās. §. pari. ff. de dona. ex quibus idē Signo. cons. xcviij. num. 17. illud axioma trahit, verbum simpliciter prolatum magis adaptari ad speciem irrevocabilem, quā reuocabile Et vt scribitur in l. omnes. §. j. ff. de regu. iur. non videtur perfectē cuiusquā esse, quod ex causa auferri potest. & in l. non videtur. ff. de acquir. posse. non videtur possessionē adeptus is, qui ita nactus est, vt eam retinere non possit. Nā nec possessio tradita intelligitur, quē iure auocari possit. l. ratio, in principio, & ibi Batt. in epitome. ff. de acti. empr. & l. iij. §. si quis seruū. ff. de statulib. vbi non videtur dari nummi. qui auelli ei, qui accepit, possunt. & in l. qui cit. ff. de sol. qui sic soluit, vt recuperet, non liberatur: quemadmodum non alienantur nummi, qui sic dantur, vt recipiantur. & in l. eum quis. §. qui hominem, & l. qui decē. §. vlt. & ibi Alberi. ff. eo. tit. vbi solutū non videtur, quod creditori auferri potest: quas in id citat ipse Alberi. in d. l. non videtur, de acquir. posse. Nec enim videtur pretium recepisse, qui alteri tenetur restituere. l. j. C. de vendi. rerum fiscal. vt & eam expendit Alberi. vbi suprā.

*Non cōfun
duntur quā
reuocari
possunt.*

¶ Tertiū acquisitio dominiij, quā est reuocabilis, nō attenditur: vt satis ex eo patet, quod pignus siue hypotheca, seruitus, vsusfructus nō extinguuntur, nec confunduntur per huiusmodi acquisitionē reuocabilem rerum his oneribus obnoxiarum siue subiectarū, ab eo factam, cui debentur. l. ex sextante, quē est pen. §. Latinus, & ibi Pe. lac. Ra. Cy. & Bar. ff. de excep. rei iud. & l. debitor, & ibi quoq; Bar. & Roma. col. j. in ij. not. §. ff. ad S. C. T. rebel. & l. legatarius, & ibi Frac. Are. & Ias. qui ex hoc dicit, id quod suprā assumpsimus, non attendi acquisitionem dominiij reuocabilem. ff. de l. j. cum aliis multis si. & concord. à me latē adductis suprā tit. precedente, §. j. glo. vij. in verbo, *ou aures choses censées pour immeubles*, nu. 70. & quod in simili & seq.

*Rei suae, sed
reuocabilis
valet lega
tum, aut fi
deicommissum.*

¶ Hinc & quartū, quod licet res mea mihi nō possit relinqui per legatum, aut fideicōmissum, l. proprias, C. de lega. & l. cetera, §. j. ff. de l. j. nec id quidem in totum, nec in parte, l. huiusmodi. §. si Titio, & ibi Ias. in ij. nor. ff. de l. j. Et si tempore testamenti res mihi legata non erat mea, sed postea, cedente scilicet die, mea facta est ex causa lucrativa, extinguatur legatū, §. si res aliena. In st. de l. Tamen vtrūque intelligitur, si ita mea erat, aut mea facta est, vt à me auelli nō possit: alias enim in primo casu valet legatum, in secundo nō extinguitur: vt de primo est text. in l. non quocunque. §. j. & ibi Doct. ff. de l. j. & in l. apud Iulianum, §. si Titius, & ibi Doct. eo. tit. & Franc. Areti. in l. multū, colum. ij. vers. & tene menti, ff. de verb. oblig. vbi dicit sing. tex. in d. l. non quocunque. §. j. & Ias. in l. si tibi homo, in princ. ff. eo. titu. & Philip. Dec. cons. xlvij. quod suprā, col. j. Franc. Rip. in repe. l. si aliquam rem, col. iij. vers. intellige sextū, ff. de acquir. poss. De secundo est text. in d. l. non quocunque, in princ. & ibi gloss. & Doct. & Bar. in l. Marcius, §. duobus, col. vij. vers. sextū oppon. ff. de leg. ij.

*Rei suae, sed
reuocabilis
valet
emptio.*

¶ Quintū simile est, quod licet rei suae nulla sit emptio, aut stipulatio, vt de primo est text. in l. suae rei, ff. de contrah. empt. de secundo in l. nemo rem suam vtulit, & l. nemo rem suam futuram, & l. si rem meam, & l. existimo, ff. de verb. oblig. Id tamen procedit in re perfectē & irrevocabiliter suā: alioquin si ab eo aliquo remedio euinci possit, secus est: vt de emptione est tex. in l. cum res, & ibi gl. Bal. & Sal. vterque in epitome eius l. C. de contrah. empt. Per. à Bel. Pet. & Pau. Cast. in d. l. huiusmodi, §. qui seruum, in si. & ibi quoque Alexan. col. ij. ff. de leg. j. idem Alex. in l. qui Romę, §. duo fratres, col. xxvij. vers. item in quantum, ff. de verbo. oblig. & cōf. c. super primo dubio, col. iij. lib. vij. & Carol. Rui. cons. clxiiij. de pluribus, num. 4. lib. j. & cons. cxlvij. casus iste, col. iij. nu. 7. de leg. ij. cons. lxxvj. quia dubia, col. iij. nu. 3. lib. iij. De stipulatione autem voluit Franc. Areti. in d. l. existimo, colum. j. vers. secundū limitatur, eo quod em argumēto motus, quod de pignore rei suae suprā diximus. Et idem de donatione rei suae respondit Carol. Rui. cons. xx. ponderatis, colum. iij. num. 3. lib. j. & ante eum voluit Rom. quem non allegat, in l. quod si vir, quam legit cum l. dotalem, num. 6. ff. soluto matrimonio, ex hoc limitans l. proprias

res

tuas, C. de legat. Et idem quoque de conductione & emptione in emphyteusim ipse Ruin.
d. consil. cxliij. lib. j.

- 13 ¶ Sexto, ex eodem fonte fluit, quod licet dominus rem suam vsucapere non possit, l. sequitur, *Rem suam, quæ est iij. §. lana, & ibi gloss. ff. de vsucap. & l. in bello, §. si quis seruum, ff. de capti. & postli. re, sed renocabilem, quis vsucapere potest.* Id tamen procedit, cum quis est dominus irreuocabilis: nam si ab eo reuocari possit, potest vsucapere, vt declarat d. §. si quis seruum, & ibi Barto. & gloss. in d. l. sequitur, §. fructus, in gloss. magna, ante fin. & ibi quoque Barto. etiam ad finem, Angel. Imo. & Paul. Cast. circa medium, de vsuca. & ipse Imo. in eadem l. §. lana, Bald. in d. l. non quocunque, §. j. & ibi Ias. qui eam glo. dicit not. ff. de lega. j. & idem Bald. in l. si vi, quæ est i. j. columna j. versic. secundo oppon. quod iste emptor, C. de his quæ vi metusve caus. fiunt. {Rom. in d. l. debitor, col. j. versic. item dicimus, in simili. & in d. l. quod si vir.} & Panorim. in c. grauis, colum. v. versic. aduertendum tamen est, extrâ de restit. spolia. Philip. Dec. consil. xxxix. cuius hæc superscriptio est, an detur restitutio, col. penul. versic. vltimò non obstat. Io. Franc. Balb. in tract. præscrip. in j. parte iij. partis principia, in iij. q. ad prin. & iterum in xij. q. in fin. rursumque in iij. parte iij. item partis principalis, in xxxv. quæst. paulò ante fin. vbi de hoc dicit esse bonam gloss. in l. longe, ff. de diuer. & tempo. præscri. sed credo quod voluit allegare gloss. in l. in accessione, cod. tit. quæ optima est, & eam idem allegauerat in d. xij. q. nam in d. l. longæ, nulla est glo. quæ huc accedat.
- 14 ¶ Septimò, ad confirmationem præcedentium, quæ eò tendunt, vt probent hunc emptorẽ nõ esse perfectè dominum, facit & hæc ratio: quia illud non dicitur esse perfectum dominium, cuius prætextu quis non potest liberè alienare rem ipsam, quando alienatio prohibetur fieri in præiudicium alterius, l. scemina, §. illud, & ibi Bald. in fi. & iterum, §. vlt. C. de secun. nupr. & §. j. versic. nobis ergo, in fi. cum dicitur, quemadmodum perfectis dominis cõpetit, & ibi Ange. col. j. ver. ibi quemadmodum, in authen. de restit. & voluit etiam Fran. Aret. in l. si quis vi. §. j. col. penul. sed ista diffinitio, ff. de acquir. posses. & consil. xix. ex facto, col. j. versic. sed remanet, & vide num. Ant. Rub. consil. xxvj. difficultas, post princ. Hic autem emptor, qui emit cum pacto reuendendi, non potest liberè aut certè irreuocabiliter alienare, quin scilicet possit auocari & repeti à priori venditore: vt voluit Pau. Cast. in l. si cum venderet, ff. de pig. act. & Guid. Pap. consil. xlix. principale dubium, & plenissimè diximus supra eod. tit. §. j. in verbo, *feront preferes*, num. 6. at in pacto, & dicemus infra eo. in §. iij. in princ.
- 15 ¶ Octauò ad hanc sententiam facit text. not. in l. tali, ff. de iure dori. vbi si quis promissit dare de Tempus rō cem intra annum nomine dotis, is annus non statim currit ex die stipulationis, sed solum ex currit, nisi die nuptiarum: quod non ob aliud fit, quàm quod tunc demum contractus ipse est omnino perfectus & consummatus: vt hinc intelligas, tempus non currere, nisi à contractu omnibus modis absolutò, & illum tex. dicit sing. Ro. in l. j. in princ. ff. si quis caut. & Ang. Aret. in §. actionū autem, col. ij. versic. vnum tamen tene menti, Insti. de act. Sed Ias. in l. si cui legetur. in prin. col. iij. versic. extra glo. ff. de leg. j. dicit esse similem tex. in l. si ita quis promiserit, in prin. ff. de verb. obli. sed (vt dicam quod sentio, & verum est) non magis illis tex. inuicem conuenit quam *omnibus modis absolute.* *zvj. Bald. in l. i. id est, cani & balneo.* Sed vt redcamus, cum adhucius est venditori restituito pretio contractum resolueret, non potest interim dicti contractus omnibus numeris esse perfectus, & consummatus.
- 16 ¶ Nonò, quod pertext. in d. l. tali, in prin. ff. de iur. dot. voluerūt Bar. Bald. Ang. Raph. Flor. Pau. Cast. Alexan. Franc. Aret. & Ias. in d. l. si cui legetur, in princ. ff. de l. j. quod si emptor promissit soluere pretium intra annum, à die contractus computandum, non currit ei tempus ante traditionem rei factam à venditore, quo tempore contractus habet vltimam perfectionem, & idẽ quoque voluit Bal. in rub. C. de contrah. empti. col. vlt. in xxij. q. Sal. in l. ij. in fi. eod. tit. Imo. in d. l. si cui legetur, §. j. & Franc. Aret. consil. xcij. consideratis maturè, col. vlt. cum aliis concord. à me traditis, supra tit. præcedente, §. j. in verbo, *dedans l'an*, in xx. q. Et hanc sententiam multis rationibus confirmat Ias. in ea l. si cui legetur, in princ. vt ibi videre poteris.
- 17 ¶ Decimò, huc spectat text. in l. statuliber, ff. ad l. Fal. vbi si mortuo testatore ineunda sit ratio Res vñ dicta æstimationis patrimonij pro computatione legis Falcidia, res ab ipso testatore vendita sub pacto legis commissoria, vel adiectionis, siue maui, adiectionis in diem, connumeratur in patri monio ipsius venditoris, non emptoris, quod non ob aliud fit, quàm quia spes est rem ipsam reuerfuram ad venditorem eueniente conditione: ideo non videtur ea res ab eo recessisse, sed m̃a vel addit. in diem connumeratur in patrimonio.
- 18 ¶ Vñdecimò, quando duæ dilationes non procedunt ex eodem fonte, vt in hoc casu, vbi vnũ tẽ pus datur ex pacto & conuentione contrahentiũ, aliud ex statuto vel cõsuetudine, impossibile est, vt

iones non ex eodem fonte procedentes, non confunduntur. vide num. 61. & seq.

est, vt vnum tempus alterius loco subrogetur, nec quod vnum in altero confundatur: sed alteri succedit, ex doctrina Baldi in l. vlt. paulò ante fi. C. de executio. rei iud. qui id probat ex eo, quod in constituta pecunia debitor habet decem dies, l. promissor Stich. §. ff. de consti. pecu. & tamen habet aliud tēpus, quod datur iudicatis: sicut & debitor in diē, qui condēnatur transacto die, habebit etiam tempora concessa cōdemnatis. Quod ita confirmat: nam quæ origine sunt diuersa, eadem quoque sunt & prosecutione & effectu. l. nunquā, ff. de priua. delict. & l. si mater, §. j. & §. eandem, ff. de excep. rei iud. Ideoque tempora à diuersis dispositionibus limitata, debent vt separata cēseri, & vnum in altero non confundi, ar. leg. generaliter, ff. de fideicommiss. liber. & l. non est noum, ff. de acti. empti.

¹⁹ *Exclusio. Vnde liberi non inducit exclusio nem, Vnde agnati. vide 63. & seq.*

¶ Hinc fit & duodecimò, quod licet descendantibus detur annus ad agnoscendam bonorum possessionem Vnde liberi, vel Vnde agnati, vel Vnde cognati, l. j. §. largius tempus, ff. de success. edic. si tamē filius anno tacerit, excluditur tantum à primo capite, Vnde liberi: non etiam à secundo, Vnde legiti. d. l. j. §. sed videndum est. & voluerit glo. & Doct. in l. si emancipata, C. de iur. & fact. igno. & Oldra. consil. ccij. factum tale est, collata fuit ecclesia, in ij. dubio, & Ioā. Andr. in addi. Spec. in rub. de concess. præben. col. ij. vers. item licet annus.

²⁰ *De eodem. Qui non adit ex testamento intra xxx. annos, potest adire ab intestato intra alios xxx. annos, vide nu. 64. Non sufficit vna nūtiatio diuersis operibus. Nec vna absolutio diuersis excommunicationibus. Nec vna abolitio pluribus bānis.*

¶ Sed & hinc quoque & decimotertiò prodit, quod à Bar. responsum est consil. cxxix. quidam habuit vxorem, in ij. dub. quod filia, quæ intra xxx. annos potuit adire successionem matris ex capite liberorum, & ita excludere transuersales, si non adit intra id tempus, potest & intra alios xxx. annos adire ex generali capite legitimorum, per d. §. sed videndum est. Et id sequuntur Bal. Ang. Pau. Cast. Alexā. qui id dicit sing. Corne. & lasin. licet, C. de iur. delib. Vbi ex hoc quoque dicunt, quod filia, quæ non adit hæreditatem matris ex testamento intra xxx. annos, poterit adire ab intestato intra alios xxx. annos. Id quod etiam tenet Sal. lib. licet non sequatur Bart. in d. consil. Tenent & idem Bald. in rub. C. qui admitt. col. iij. vers. sexto quæritur, Raph. Co. Pau. Cast. qui id dicit mirabile, Alex. & Fran. Arret. in l. Pantoniun, ille col. ij. vers. in glo. j. hic col. iij. vers. ff. de acquir. hered. Pau. Ca. & Fran. Arret. in l. Pantoniun, ille col. ij. vers. in glo. j. hic col. iij. vers. extra glo. ff. eo. tit. Raph. Fulgo. in l. vlt. C. qui admitt. Capol. cautel. clxvij. secundum postremā computationem, incip. nota aurea caulelam, vbi id dicit sing. & Alex. consilio lxxxix. viso puncto & instrumentis, col. ij. vers. nec obstat dictis agentibus, lib. ij. & consilio seq. in causa & lite, col. ij. vers. nec ad hoc obstat. eod. lib. ij. vbi id dicit sing. Corne. consil. lxx. duo veniunt, col. ij. vers. tamē licet filia, lib. iij. las. qui & hoc quoque dicit sing. in d. l. si emancipata, ante fi. C. de iur. & fact. igno. & in l. j. col. penul. vers. & pro ista, C. qui admitt. & consil. xxxij. ad mortua, col. ij. vers. sic non obstat etiam lib. j. vbi id dicit not. atque ita de hac re loquitur, vt exclusus ex testamento per lapsum nec vna nūtiatio noui operis extenditur ad diuersa opera, l. de pupillo, §. si in pluribus, ff. de noui ope. nunt. Nec vna absolutio sufficit duabus excommunicationibus, cum pro causa, & c. officij, de sent. excom. & c. ex parte, de offic. ordi. Alberi. in d. §. si in pluribus. & ibi Bar. & Alexā. col. ij. qui adducit multos concord. quos ibi videre poteris. Quibus adde ipsū Alberi. in l. statulibera, ff. de statulib. Nec vna abolitio pluribus bānis, Cy & Iacob. Arret. in l. vlt. C. de nupt. per tex. in d. §. si in pluribus. Dy. & Alberi. in l. j. §. si plura, ff. ad S. C. Turpil. vbi & tex. est, non satis esse vnā abolitionem pluribus, etiam aduersus eundem, accusationibus, & repetitur ille tex. in §. notandum, vers. si plura, ij. q. iij. Nec vna itē appellatio sufficit pluribus sententis. l. cum in vna, ff. d. appel. Sicuti nec pluribus separatim condemnatis, etiā ex eadem causa, l. si qui separatim, & ibi Iacob. Dy. & Alberi. eodē tit. Nec vna citatio, aut alia iurisdictionis perpetuatio, pluribus causis, siue capitibus, gloi. & Doct. in c. licet, extrā de offi. deleg. Nec vna aditio diuersis, hæreditatibus: vt per d. §. si in pluribus, responsū Paul. Cast. cōf. celij, æqui uocatio, col. ij. lib. j. Nec vna pœna diuersis delictis, l. vlt. §. id quoque, C. de mod. multa. & l. illud, §. j. ff. ad leg. Aquil. vbi id optimè declarat Alberi. Nec vni debito plures compensatio nes fieri possunt, l. quod Labeo, & ibi Albe. ff. manda. Et alia quedam similia à Ioan. And. in c. cum in cunctis, col. iij. vers. legistat disputant, extrā de elect. in Nouel.

¶ Quibus

*Non fit cum
mulatio
summarū
ad hos effe-
ctus.*

Scilicet ad
impedien-
dam iuris-
dictionem.
Ad dona-
tionem in-
sinuadam.

Ad impediendū ap-
pellationē.
vide n. 68.
Ad augen-
dā pœnam.
Vnus plu-
riū procur-
rator nō ha-
bet plures
voces.

Tempus sol
uendi datū
ex privile-
gio, nō cur-
rit nisi post
tempus cō-
ventionale.
vide n. 69.

*Frustra fit
per plura,
&c.*

*Circuitus
vitandus,
videnu. 71.*

Tempus nō
currit, nisi
conditione
impleta.

- ¶** Quibus succinitur, quod non fit cumulatim huc coacturatio diuersarum summarum, ad impediendam iurisdictionem, l. si idem, in princip. ff. de iurisd. om. iudic. Nec ad donationem insinuandam l. sancimus, C. de donat. Nec ad impediendam appellationem: vt si ex statuto non licet appellare a sententia non excedente certam summam, & quis vno libello conuentus ad plures & diuersas summas, quarum singule sunt infra eam summam, vniuersę autem eam excedunt: poterit nihilo minus appellari: vt in ea specie respondit Alex. consil. xviij. vno themate, in j. dubio. Bald. vij. vbi in id multa allegat. Nec ad exaggerandam siue augendam pœnam: verbi gratia, si bannitus pro centum positis impune offendi (nam sunt id genus statuta apud Italos) & quis fuerit bannitus semel pro quinquaginta, iterumque pro aliis quinquaginta, non poterit offendi, Bar. in l. vbi fideiusor. per tex. & glo. lib. ff. de solutio. & in l. ij. in fin. ff. de cõdi. in finit. Bald. in d. l. sancimus, §. si quis autem, l. j. ad fi. post Rayn. ab. C. de donat. & in l. nam & si fur. §. vlti. ff. si certum petatur, & in c. in omni, col. j. extra de testi. vbi in id dicit solennem glo. in d. l. vbi fideiusor. Ipse Bald. Ange. & alij, in d. l. si idem, de iurisd. om. iud. idem Ang. in l. plures, ff. de pactis, idem & Imo. in l. quonies in stipulationibus, ff. de verb. obliga. & in d. l. qui separatim, §. j. ff. de appel. Petr. Anchaz. Imol. & Barb. in c. penulti. de donat. Idem Imo. in l. si testamento, in princip. ff. de leg. j. Alex. d. consilio xviij. colum. ij. lib. vij. Barba. inter consilia ipfius Alexand. consilio. cxxxv. eodemque vltimo. colum. j. lib. iij. vbi & alia multa assert. Quibus & tu adde quod scribit Fulgo. consilio xviij. quod procuratores, columna vltima. vnum etiam a pluribus constitutum procuratorem non habet plures voces (quas vocamus) in consilio.
- ¶** Decimo quinto his concinit, quod scriptum est a Pet. a Bel. Pert. Oldr. Cy. Alber. Bal. Ang. & Alex. in l. vlt. C. de repud. hæred. quod si cruce signatis concessum est priuilegiū ne teneantur soluere debita creditoribus vsque ad triennium: & si quispiam ex his habebat ex pacto creditōis dilationem quinque annis ad soluendum, illud triennium non incipit currere, nisi post illud quinque annuum conuentionale. argu. illius text. vers. si autem vel minor, ibi, post implementationem quadriennium. & ad hoc quoque allegat Alber. l. ij. §. nec temporale, & gl. ibi. C. de tēpor. appella. Et idem tenuit l. Calder. in sua disputatio. incipien. sacerdos quidam priuilegiatus. Et his de quod per illa iura tradit ipse Alber. in l. siue pars, colum. vlt. vers. itē quare de questione. C. de dilatio. quod si iudex cuiuspiam statuerit dilationem octo dierum, & elapsis quinque diebus iterum statuerit dilationem octo dierum, ista secunda dilatio currit tum deum tantum, cum prior finita fuerit, & sic dicit ita obtinuisse ex facto.
- ¶** Decimo sexto his suffragatur hæc ratio: frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora, ex sententia Aristotelis ab omnibus approbata, & Bal. inter ceteros, in l. vlt. col. ij. in ij. q. C. de cōp. & Phil. Dec. in c. cum inter, col. ante. vers. sexto vltieris, extra de exceptio. Ex quo & illud oritur, quod nostri dicunt, circuitum esse vitandum, l. dominus testamento, ff. de condict. indebi. & cle. auditor, de rescip. cum concor. vltroque adductis per gl. atque etiam not. per glo. & Docto. in l. cum fundus, §. serum tuum imprudens, ff. si cert. pera. quibus add. de tex. in l. si ita scriptum sit, & ibi glo. ff. de statul. Sed illud perspicuum est, quod si consanguineus teneretur venire intra tempus renenditionis, re ipsa retracta & sibi vendita teneretur iterum reuendere venditori: & sic esset quidam veluti circuitus, & contractuum inutilis multiplicatio. Leges autem nostrę vbi que reiiciunt inutilia, superflua, otiosa: vt latē docebimus in nostro tracta. cui titulum nuncupauimus, Nihil frustra.
- ¶** Decimo septimo facit tex. in l. bouem, §. vlt. ff. de Aedil. edic. vbi si sub conditione homo emptus sit, redhibitoria actione ante conditionem existentem inutiliter agitur, quia nondū perfecta emptio, arbitrio iudicis perfecta fieri nō potest, & in l. j. §. annus, ff. quan. de pecul. act. an. est. vbi scribitur, annum computandum, non ex quo emancipatus est, sed ex quo peti potuit, conditione existente, & in l. pen. §. procedit, ff. de excu. tuto. vbi quinquaginta dies dati ad excusandum, non currunt nisi conditione impleta. & quæ latē diximus suprà, tit. precedenti. §. j. in verbo, dedans l. an. in viij. q. Ex quo & Bal. in l. acceptam, col. vlt. in xxiiij. q. C. de vsur. tradit. ius offerendi pretium, non currere pendente cōditione. Et si dicatur, hunc contractum factum sub legereuendendi non esse conditionalem, tamen cum sit in facultate venditoris eum resolvere restituo pretio, videtur in effectu esse conditionalis, propter illam suspensionem, & incertitudinem: per ea quæ not. Bartol. in l. j. ff. de condit. & demonst. Idē & text. in l. ij. C. de pact. inter emptor. & venditor. loquens de huiusmodi pacto, vltimo verbo conditionis, cum dicit, Teque parato satisfacere conditioni.
- ¶** Decimo octauo, quandiu incertum est, an is qui primo loco ante ceteros est ad mittendus, velit admitti, non currit tempus sequenti in gradu d. l. quandiu prior, quæ est iij. eius tit. & iterum l. quandiu in scriptis, ff. de acquiren. hæredit. Nā primo loco ita scribitur: Quandiu prior

*quādiu pa-
ret locum
primo.*

hæres institutus hæreditatem adire potest, substitutus non potest. Secundi autem hæc verba sunt: Quādiu institutus admitti potest, substituto locus non est. Et in idem quoque text. est in l. quādiu potest, eod. tit. & l. cum in testamento, in princ. ff. de hære. insti. & l. si mater, §. j. ff. de vulg. & pup. & l. i. §. defertur, ff. de bon. posses. secun. tab. & l. antequam, C. com. de succe. cum in finit. propè similibus. Arqui venditor veniens intra tempus reuenditioni præstitutum præfertur consanguineo, vt dictum est suprà in §. j. Igitur quādiu is admitti potest, non currit tempus cōsanguineo. Et id quoque confirmat optimus textus in l. si plures, ff. de iure delib. vbi cum plures sunt gradus hæredum, singulis per se præfiniendum est tempus deliberationis.

27 ¶ Decimononò, cum quis habet ius impeditum, quo ad effectum ipsius iuris, ita vt liberè non possit id ius consequi, non potest illi iuri renuntiare, secundum Bar. A lex. cæterò si que recetio-
*Iuri impe-
disco renun-
tari nō po-
test, nec ex
presse, nec
tacite.*

res, in l. is potest, ff. de acquir. hære. Ex quo sequitur, quod nec tacitè ei præiudicatur ex lapsa temporis, quod tacitam veluti renuntiationem inducit, vt not. in l. si ego, ff. de nego. gest. & dist. ximus latè suprà eo. tit. §. j. gl. ij. in verbo, *a rel temps*, nu. 51. ad hæc cum venditor, & seq. & ti. præcedenti, §. iij. in gloss. iij. in verbo, *ne sera plus recetio*, nu. 2. contrarium: ne scilicet plus operetur, plùq; momenti habeat tacitum quàm expressum, contra not. in l. cum quid, ff. si cer. pet. cum si. Hic autem impeditur consanguineus, ne possit consequi rem liberà & irreuocabilem pendente tempore reuenditionis, cum ei præferatur venditor: ergo interim ei tempus non currit.

28 ¶ Vigesimo, datum non videtur, quod auferri potest. l. qui cōcubinam, §. si hæres, ff. de leg. iij. *Datū nō vi-
detur, quod
auferri po-
test.*
*Nec quæsti-
um.*

& l. Iulianus, §. j. ff. de verb. obl. Nec è diuerso acquiritum cēsetur, quod item auferri potest. gl. detur, quod in d. l. non quocunque, §. j. ff. de lega. j. que hanc dicit esse illius §. rationem, quo cauetur rei ius, sed reuocabilis valere legatum, vt diximus suprà in iij. ratione. & allegata gl. l. nemo, ff. de in integ. resti. quæ è diuerso probatur, non videri perditum, ad quod quis potest restitui, & simile est ei, quod diximus item suprà in ij. ratione, eum non videri possessionem fuisse adeptum, qui ita nactus est, vt ab eo auferri possit. quæ omnia prope colligit las. in d. l. non quocunque, in prin. Et facit etiam quod not. in l. si vi. in verbo, in rem, C. de his quæ vi metusve caus. fi.

29 ¶ Vigesimo primò, vbi plures causæ concurrunt in vnum tempus, & ordinantur ex tempore, *Vna causa
aliā nō ab-
sorbet, cum
in vnu tem-
pus concur-
rūt ordina-
tim, vide
nume. 82.
& seq.*

vt scilicet vna post aliam ordinatim procedat, tunc vna aliam non absorbet. l. in operis, ff. loca. & c. si propter, secundum intellectum Io. And. ibi, de rescip. lib. vj. Hincq; Oldr. conf. cccxxvij. forbet, cum præb. col. ij. illam veluti regulam tradunt, quod quoties aliqui non eiufdem ordinis & gradus vocantur ad aliquid, cum temporis limitatione: intelliguntur successiue vocati, ita scilicet vt omnibus simul non currant tempora: sed quisque gradus habeat suum tempus, siue id tempus sit à lege præfixum, l. si plures gradus, ff. de bono. poss. & §. vlt. Insti. eo. tit. & l. vlti. C. qui admit. & c. ne pro defectu, extrà de elect. & c. ij. extrà de concess. præben. & c. si pluribus, de præbend. lib. vj. Siue etiam id tempus sit præfixum ab homine. l. si plures sint gradus, ff. de iure delib. & melius in l. quādiu, ff. de acquir. hæredit.

30 ¶ Vigesimo secundò, quod illa ratione & aliis quibusdam, quas non multum refert huc ad-
*Quilibet
expectan-
tium habet
vnu mēsem
vide nu. 82.
& seq.*

ducere, tenent ipsi Oldr. & Ioan. And. vbi suprà, quod si sint plures expectantes præbendam, cum illa clausula, quam intra mensem à die vacationis duxerint acceptandam, quilibet horum expectantium secundum ordinem impetrationum habeat vnum mensem, scilicet pri- mus primum, secundum secundum, & sic deinceps, nec enim vnus omnibus currit. Et hanc quoque sententiam sequitur Steph. subdubius tamen, vt qui tandem videtur relinquere disputationis, dicitq; vidisse se pro vtraque parte in curia iudicari. & apertius Io. Ligna. & subobscure etiam Imo. in cle. j. de concess. præben.

31 ¶ Vigesimo tertio, his quoque ad stipulatur & aliud prope simile axioma, traditum à Bar. conf. *Vnu tēpus
cxxxvij. statuto communis Gualdi, col. j. quod vnum & idem tempus non potest operari effe-
nō operatur
ctum circa duos actus, quorum vnus successiue venit ad aliū, per d. l. vlti. C. qui admit. ad bo-
circa duos
nor. poss. & l. cum qui, C. de inoffi. testa. Et probatur (inquit) in simili: quia tempus, quo cōple-
actus suc-
cessiuos. titutionis: & sic operatur vnum effectum non computatur in tempore petendæ re-
Vnu tēpus
nō operatur
ad h. de reg. iur. lib. vj. quod primò requiritur cursus vnius temporis ad inducendam obliuio-
nem: & postea incipit currere aliud tempus ad præscriptionem. Subditque facere, quod not. in
& præscri-
ptionem. l. j. in glo. magna, in fi. C. de ser. fugiti. Et ex hoc respondit in eo conf. cursum vnius anni non priuare heredem, non implentem voluntatem defuncti, hereditate, in casu statuti, de quo ibi loquitur, vt apud eum videbis. Et hæc omnia ex eodem, numero tamen consil. non designato, retulit, & secutus est Ro. conf. cccxxij. pro plena, col. ij. vers. secundò post hoc.*

¶ Postre-

32 ¶ Postremo, hanc partem in casu nostræ consuetudinis, (vt tandem ad eam redeamus) vt scilicet tempus retrahendi non currat consanguineo, quandiu ex pacto apposito in venditione ius est venditori redimendi, id est, non nisi finito tēpore in id præstituto, nuncupatum tenuit Boër. *Qui tenuit in no-* *stru in no-* *stro casu tē* in commenta. consuetud. Biturigum, tit. de retrah. §. j. in gl. j. in vlt. q. & deci. cxij. an tempus, *pus non cur* col. j. vbi ita dicit fuisse sepius iudicatum in curia Burdigalensi. & Igneus in repe. l. dudum, col. rere. *xxij. vers. diximus supra quod virtute, cum multis sequi. C. de contrah. emp. & Chasse. in com-* *menta. consue. Burg. tit. de retrah. §. v. ad fi. & Sainxon in consuet. Turoniz. eo. tit. §. j. in iij.* q. Ferronus in consuet. Burgund. eo. tit. §. j. col. vlt. & iterum, §. xij. in prin. vtrobique tamen nu- *Consuetu-* *dines.* tans. In eamque sententiam sunt expresse multe consuetudines Franciæ, videlicet apud Aure- lianenses, c. cccxv. Turonenses tit. de retrah. c. ij. Cenomanenses, c. cccxj. & expressius c. ccc- lxxij. atque iterum c. cccxij. Andegauenses, c. cccxij. & cccxx. & cccxiiij. Borbonienses, cap. cccxxij. Blesen. c. ccvj. Aquitanos Burdigalen. d. c. xij. huius tit. Niuernen. c. huius ti. ix & Al- timarchienenses, c. clxxvij. Marchienenses, c. cclxxiiij. quod est xxiiij. huius tit. Lorrienenses in præfe- ctura Montargij hoc tit. §. xvj. Lodunenses tit. de retrah. §. lignagiers, §. j. in fi.

33 ¶ Verum sunt alij diuersæ sententiæ, vt scilicet currat tempus statim à contractu, non expecta- *Qui cōtra* *to tempore reuenditionis, scilicet Io. Fab. nostratum facile princeps, in §. j. in fin. Insti. de emp. tenuerunt* *& vendi. vbi tamen dicit contrarium seruari de consuetudine multorum locorum, {Aegid. currere.* *Bellemer. in c. constitutus, col. xij. vers. tertia pars. de restit. in integ.} & Guid. Pap. qui & facile* *in practica secundum locum obtinet, dec. Delph. cclvij. cauetur de consuetudine, vers. sed iuxta* *præmissa. Sebast. Neapodanus, cuius magna est apud Neapolitanos autoritas, in tractatu Lu-* *ris congrui, in verbo, emit, & non obsecr. Matth. Afflict. in tract. Protomixeo, in verbo, licet* *enim supra diximus, col. vj. vers. item quæro de alia quæsti. & in deci. Neap. cccxxvij. nobilis Consuetu-* *Petrus, ad fi. & Io. Montolo. in promptuario vtriusque iuris, tomo j. in verbo, redimere, vers. dines in hæc* *secundo. Et in hanc quoque partem sunt aliæ, præter nostram, consuetudines, videlicet Aruer-* *sententiâ.* *chorum, tit. de retrah. c. xij. Burgundionum, eiusdem ti. cap. v. Comitatus Burgundiæ, tit. rea-* *chap. §. iij. Idemque censuisse videntur aliæ consuetudines, quæ simpliciter statuunt, res ven-* *ditas cum hoc pacto, cadere in retractum consanguineorum cum onere eius pacti: vt apud* *Trecenses, c. cxlix. & Caluimontenses in Balsigniac, c. cxvij.*

34 ¶ Et hanc partem (vt meum quoque interponam iudicium) verisimam esse puto. Nam hæc *Venditio cū* *consuetudo nostra, cætera que similes, retractum consanguineorum inducentes, loquuntur hoc pacto* *simpliciter de contractu venditionis, aut de venditione, hoc scilicet modo, vt liceat consan-* *perfecta est* *guineo venditoris, intra annum à venditione, siue contractu venditionis, vel post venditio-* *omnib. nu-* *nem, retrahere rem venditam, restituito eius venditionis pretio. Hæc autem venditio est, & ea* *meris.* *quidem perfecta, absoluta, & consummata omnibus numeris, præsertim si ad traditionem* *processum sit, non obstante eo pacto. Quod ex duobus manifestius fit, quam vt amplius vllus* *sit dubitationis locus. Primum, quia emptor confestim quam hæc venditio facta est, & res ei* *tradita, sit dominus, & facit fructus rei venditæ suos, nec eos tenetur restituere, re etiam à ven-* *ditore redempta: vt patet ex l. ij. & ibi Bal. & Pau. Cast. C. de pact. inter empt. & vend. cum aliis* *multis concord. à me adductis infra eo. tit. §. v. in glo. ij. Id quod non faceret, nisi esset dominus.* *nam illud regulare est, vt fructus dominium sequantur. l. fructus, & l. in fundo, & l. ex diuer-* *so, & ff. de rei vendi. & l. Herennius, ff. de vsur. & Angelus loquens de hoc casu, consil. lv. ex* *pacto de reuendendo.*

35 ¶ Secundum quod hic emptor, qui scilicet emit cum hoc pacto, potest eo non obstante alteri *De eadē re.* *rem pignorate, vendere, & dominium transferre: & ita quidem vt ex communi nostrorū opin.* *non possit primus venditor ab hoc secundo venditore rem ipsam redimere: vt videre licet apud* *Alex. consil. x. videretur fortasse. per totum, lib. j. & latissimè Fran. Cur. senior consil. xij. Lucius* *Titius, & affatim diximus supra, in §. j. in verbo, seront preferēs. Ex quo etiam colligitur, quod* *emptor medio tēpore dominus erat, vt in simili dicitur in l. si ex duobus. §. sed & Marcellus, ff.* *de in diem addit. neque enim dominium aliter transferre posset, nisi & ipse dominus esset. l.* *traditio, in princ. ff. de acquiren. rer. domi. Quid igitur hic deest ad perfectionem venditionis,* *cum emptor ex ea sit factus dominus, faciâtque fructus rei ita venditæ suos, iam ex tempore* *eiusdem venditionis. eamque possit ad alios transferre?*

36 ¶ Sed & veritas eius rei multò illustrior fiet agitatīs & discussis rationibus & argumentis cōtra *Responsores* *adi. 2. 3. 4. 5.* *hanc sententiam adductis. Igitur ad 1. 2. 3. 4. 5. 6. quorū hic cardo est, quod emptor, qui emit cū* *hoc pacto, non est dominus irrevocabilis, cum ab eo res ipsa redimi a uellique possit: ideoq; nō nes prioris* *debet censi perfecta venditio, nec res esse extra familiam venditoris, cum ipse redimere pos-* *partis.* *sit: respondeo, non minùs quempiam censi dominū alicuius rei, q. ab eo ex quadam cōditio-* *Nō minùs* *ne abire possit. l. non ideo, ff. de rei vendic. vbi non ideo minùs recte nostrum esse vendicamus, quis est do-*

minu. q.
ab eo res
auocari pos-
sit.

quod abire à nobis dominium speretur, si conditio legati vel libertatis extiterit. & l. j. §. serui, ff. de Senatusc. Sylla. vbi seruorum appellatione continentur, qui sub conditione sunt legati. nam interim dum scilicet conditio pendet, hæredis sunt: nec quod conditio postea existens, efficiat ut desinant esse hæredis, facit, ne interim videatur eius esse. & l. si fur. ff. de usufr. vbi ita scribitur. Exemplo rei sub conditione legata, quæ interim hæredis est, existente autem conditione ad legatarium transit. & l. & post litem, §. j. ff. famil. ercisc. vbi idem propemodum tex. & l. vlt. §. sed quia, C. com. de leg. vbi & res legata sub conditione interim alienari potest, quia hæredis est. & l. si seruus furtiuus, in prin. ff. de cond. furti. vbi seruus fugitiuus, sub conditione legatus, interim potest ab hærede condici. & l. si quis seruum, ff. de noxa. acti. vbi si quis seruum pignoratū, deinde à debitore surreptum, emerit ab ipso debitore, nomine eius furti tenebitur, licet Seruiana possit ei homo auocari. Idemq; etsi à minore quis viginti quinq; annis emerit vel in fraudē creditorū sciens, §. si fundū, ff. qui satisd. cog. vbi possessio fundi controuersi, & alteri iam per sententiā adiudicati, à qua appellatum est, releuat ab onere satisfaciendi, nec ad rem (vt ibi dicitur) pertinet, quod euinci ea possessio possit. Et illum primū tex. videlicet in dicta l. nō idēd, ad hoc expendit Paul. Cast. loquens in casu retractus, licet ad aliusd. propositum, consil. ccccxxx. circa primum qua situm. in j. dubio, non semel, lib. ij. vbi & hanc rationem adiecit, quia multa possunt accidere, propter quæ res ipsa non aufertur. l. naturalem, §. j. in fin. ff. de acquir. rer. domin. Sed & argu. multarum ex illis l. Oldra. consil. ccij. factum tale est, collata sunt, in j. dubio, respondit beneficiarium, siue, vt cum nostris loquamur, eum qui obtinet beneficiū ecclesiasticum, non minus iuris in beneficio habere, quod id vacaturum iusta ratione speretur: possēque id ipsum interim cum alio permutare, atque ita vacationi anteuertere.

37 ¶ Cui rationi poteris multa addere, quæ latē scripsimus in nostris Legib. connubialib. glo. ij. in verbo, *en pouoir de son mary*, in j. quæsti. qua dilectimus, vtrum sponsa sit in potestate sponsi, vt vxor mariti: quibus plane ostendimus non inspicienda esse, nec considerata quæ sperantur, aut fieri possunt: nisi ea sint certa & infallibilia. Sed quibus addere quoq; potes. l. quam ad modū, §. si naus, vers. idēd que, ibi, cum incertum sit, an caperent, ff. ad leg. Aquil. & l. j. ff. de in lit. iuran. qua probatur, qualitatem rei non mutari ex eo quod contingere potest. & ad hoc eū tex. expendunt D. à Rota, deci. ccccxlvi. si legatus, col. j. in nouis, & Matth. Afflic. deci. Neapo. cccclxxxv. dubium nonum, ad finē. & quod tradit Paul. Cast. in l. non utiq; §. vlt. circa medium, ff. de eo quod cer. loc. quod multa interuenire possunt, ne quis lucretur, etiā mercator. & sequitur Matthæ. Afflic. deci. Neapo. xx. quidam nobilis, circa mediū. & allegant vterque d. l. naturalem, §. j. & d. si nauis. Adde item tex. in l. plerunq; ff. de reg. iur. qui huiusmodi est, Plerunque fit, vt ea, quæ à nobis possunt abire, perinde in eo statu sint, atque si non essent eius conditionis, vt abire possent. Hæc ibi: ex quibus notandum est, verbum, plerunque, quod eius naturæ est, vt ostendat eam esse regulam, secundum gl. & Imol. in l. non dubitamus, ff. de condi. & demonstr. cum concord. à me adductis supra tit. præcedenti, §. j. gl. ix. in verbo, *ou lignagier*. nu. 224. & in id bene. quod & satis declaratur ex eo, quod ea lex ponitur sub tit. de reg. iur.

38 ¶ Quid, quod censetur, & est quis dominus alicuius rei, etiam pleno iure quamuis ab eo euincitur, reuocari, redimi, repeti, relui, condici possit. l. Iulianus, la j. §. vlt. iuncta l. seq. & ibi Bal. & Angel. ff. de rei vend. & l. j. & ibi etiam Bal. in vtraque lec. C. de reuoc. donat. & l. ancillam, & ibi Bal. & Ang. C. de act. emp. vbi venditor ante traditionem est dominus rei venditæ, licet eam teneatur tradere. & l. generaliter, §. sub conditione, ff. qui & à quib. man. & l. seruos, in prin. iuncto. vers. ited qui bona fide, ff. de leg. ij. Voluit etiam Bal. in l. mater, C. ad S. C. Teitul. & Alex. consil. ccix. viso summario, col. ij. vers. nec prædictis obstat, lib. ij. quod repetitur consil. cxl. lib. vij. & idē Alex. consil. cxij. viis quæ copiose, lib. vj. Fran. Are. qui primum illum text. scilicet in d. l. Iulianus, dicit ad hoc sing. in l. cum incertus, in fi. ff. de leg. j. & iterum in l. si quis vis, col. vl. ff. de acquir. poss. & diximus etiam in nostra repetitione l. si vnquam, in gl. vlt. nu. i. tamē Alex.

39 ¶ Nam & sufficit incertum esse, si ne futurum dominium temporale, an perpetuum, vt perpetuum in dubio ceteri debeat. l. sufficit, & ibi las. in ij. no. ff. de condi. indeb. ex qua omnes illud vbiq; aliumunt, dubia & incerta interpretari, præsumique perpetua. Et id quoque probat tex. in c. si gratuito, de resc. lib. vj. & gl. in c. vlt. in verbo, *perpetuas*, in fi. & ibi quoque Ioan. And. & Domini. co. ut. & lib. & in c. vlt. in gl. j. paulo ante fi. extra de soluti. & quod scribit Fede. Senen. consil. xxxj. quæstio talis est, quidam de populo, col. pe. vers. item dubium, & col. vlt. vers. non obstat, lex facta, & Bar. in l. de pupillo, §. si quis ipsi Prætori, in ij. q. fide no. ope. nunt. & Io. Fab. in l. j. C. de contract. iudi. & las. in l. nj. §. ex contrario, col. iij. nu. 15. ff. de acq. pos. Et Philip. Dec. consil. ccccxix. testator, col. ij. vers. & in dubio, cū aliis quoque concord. adductis ab Alex. consil. ccxvj. magister, col. vlt. lib. vij. & Fel. in c. ex literis, col. vj. vers. si autem iudex, & ibi etiam Philip. Dec. ad fi. extra de consti.

¶ Ex quo

40 ¶ Ex quo potes intelligere, nihil hic obesse, quod diximus de pleno & perfecto dominio: nam *Plenūquid* vt hic vides, is emptor, est plenus & perfectus dominus, etiam si ab eo res auocari possit. Plenū *dicatur.* enim, & Perfectum, eandem vim, naturam, & significationē habent: nam vt Perfectum id dicitur, quod omnibus suis partibus constar, vt diximus in d. ij. ratione partis contrarie: ita & Plenum quoque dicitur, cui nihil addi potest, cuique nihil deest: vt per d. l. Iulianus. §. vlti. voluit Bal. in c. licet de vitanda, in princ. extra de elect. & idem Bal. & praterea Imol. & recetiores, in l. huiusmodi, §. a des. ff. de leg. j. cum aliis quoque multis concord. à me congestis, in d. illa nostra repe. l. si vnquam, etiam in glo. vlt. num. 10. quid autem.

41 ¶ Et Nihil quoque hic obest, quod dictum est, in d. ij. ratione prioris partis, verba debere intelligi in potiori siue potentiori significatione: quia illud verū est, si in impropria significatione intelligerentur, nisi in potiori intelligerentur: sed quando intelliguntur in proprio significatione, satis est, licet id non sit in potiori: quia verba debent proprie intelligi. l. j. §. si is qui nauem, *Satis est* ff. de exercit. acti. & ita nuncupatum illud limitat Soci. conf. cccij. viso statuto ciuitatis Aretij, *verba intel* col. vlt. vers. nec obstat vltimum, lib. ij. quod repetitur confil. xxv. lib. ij. Hic autem clarum est, *ligi in pro-* venditionem, etiam si sub conditione resoluti possit, esse veram ac propriam venditionem: vt *prio signifi-* apertissimè constat ex iis, quæ iam diximus, & dicemus quoque latius postea. Ideo nihil est, *cato, licet* quod hic amplius disputandum sit de potiori significatione. *non in po-* *tiori.*

42 ¶ Igitur licet in multis casibus, quos in illis 4. §. & 6. rationibus prioris illius partis adduximus, res quæ alicuius est non irreuocabiliter, cēseatur non esse sua: id quidem non est respectu *Iterum de* ipsius rei, sed iuris reuocandi, vel alterius quod alter habet: verbi gratia, in casu iij. rationis, quæ *ta, quinta* dictum est, pignus, & cætera huiusmodi nō extingui acquisitione reuocabili rei pignoratæ: li- *& sextara* cet aliās extingueretur, hac scilicet ratione, quod rei suæ pignus consistere non potest, l. neque *tionibus.* pignus, ff. de regulis iuris, cum similibus: id sanè intelligitur, vt ipsius rei simpliciter pignus non consistat, sed alterius cuiuspiam iuris, quod domino abest, potest consistere: vt voluerunt Guid. Suz. & Alber. in l. j. §. cum prædium, ff. de pignori. per text. in l. mulier, ff. qui potior, in pig. hab. & Imol. in c. j. in j. not. per eum text. extra de feudis.

43 ¶ Illud quoque iij. rationis, quæ dictum est, rem quæ reuocabiliter est alicuius, eidem posse legari, id similiter intelligitur, vt potius legatum censeatur id ius reuocandi, quàm quod ipsius *Itē de quar* *ta.* est, vt scilicet ob huiusmodi legatum non possit res ab eo reuocari, vt ante poterat: vt pulchre declarat glof. in l. apud Iulianum, §. si Titius, in verbo, non consistere, ff. de leg. j. & intelligunt omnes, qui de hac re loquuntur. Nam & aliās res mea, quando non plene mea est, sed mihi deest ius aliquod, potest mihi legari respectu & ratione illius iuris, quod abest. l. si domus, §. si fundus, qui est vltim. & ibi Baldus in princ. ff. de lega. j. vbi & Iason pro simili allegat id, quod diximus de re, quæ non irreuocabiliter est mea, & l. si tibi homo, in princ. ff. eodem. titul.

44 ¶ Illud quoque quod in v. ratione continenter dicitur, posse quem emere rem, quæ sua est, etiā *Item de §.* non irreuocabiliter: intelligitur etiam respectu illius iuris reuocandi: vt omnes quoque qui de ea re loquuntur, palam intelligunt. Nam & aliās videmus, quod rem nostram ratione possessionis, quæ nobis abest, aut alterius iuris, emere quoque possumus: vt de primo est text. in l. si aliquam rem, & in l. si in emptione, §. rei suæ, ff. de contrahen. emp. glo. in l. si pater, C. eo. tit. de secundo in l. cum res, & ibi glo. Cy. Bald. & Ang. C. de contrah. emp. & in l. si mandauero, la. j. §. si ij. quorum. ff. mand. Et eam etiam petere possumus, licet iam nobis sit tradita. l. etiam, ff. de sol. Et eam quoque stipulari, vt tradit Ro. in l. existimo, & ibi quoque Franc. Aret. qui id dicit sing. col. j. in j. not. ff. de verb. oblig. & iidem Roma. & Franc. Aret. in l. si rem meam, eo. tit. Nam & aliās possum stipulari rem meam mihi tradi, l. scire debemus, §. vlt. eod. tit. & mihi restitui. l. nemo rem suam vtiliter, in princ. eo. tit. vbi Ias. late de hoc differit, in versic. limita regulam, & alios quoque allegat: vt videre poteris apud eum. Et per eam l. nemo, dicit gloss. in l. corruptionem, in verbo, altercantibus, C. de his quæ vi. metusve cau. fi. Et Bald. in d. l. non quocunque, §. j. ff. de leg. j. & conf. cccclxxvij. reco. col. ij. versicu. non obstat, quod dominus, lib. v. vbi dicit, quod tunc vscupatur irreuocabiliter: & cæteri quos in contraria parte citauimus.

45 ¶ Sed & quod postea in vj. ratione dictum est, dominum reuocabilem posse vscupare, intelligitur non de re ipsa, sed de iure reuocandi, id est, vt vscupat non rem ipsam, quæ iam sua est, sed actionem, per quam reuocari potest: vt etiam declarat gl. in d. l. sequitur. §. lana, ff. de vsc. & glo. in l. si vi, in verbo, munitus, vers. oppono quomodo præscribit, & ibi quoque Cyn. in iij. oppo. Bar. in ij. oppo. & Bald. col. ij. vers. secundo oppo. quod iste emptor. & Paul. Ca. col. item ij. vers. not. etiam casum, C. de his quæ vi. metusve cau. fi. Et Bald. in d. l. non quocunque, §. j. ff. de leg. j. & conf. cccclxxvij. reco. col. ij. versicu. non obstat, quod dominus, lib. v. vbi dicit, quod tunc vscupatur irreuocabiliter: & cæteri quos in contraria parte citauimus.

De iisdem rebus. 46 ¶ Et ne putes id tantum obtinere in his casibus, de quibus suprà nūcupatim locuti sumus, certè alias semper id procedit: vt videre licet ex eo, quòd quamuis rei suæ precarium non consistat, l. in rebus, §. j. ff. de precar. hoc tamen intelligitur, nisi respectu alicuius iuris, quod domino ipsius rei abest. l. certè, §. quæritur est, & iterum l. si debitor, eo. tit. & l. si aliquam rem, ff. de acquir. pos. vbi & idem probatur de conditione rei suæ, vt scilicet quis rem suam possit conducere respectu quoque cuiuspiam iuris, quod ipsi domino abest. Et similiter in l. si pignore, §. si post distractum, & ibi Alb. in epitome, ff. de pign. actio.

De iisdem. 47 ¶ Ex quibus apertè vides id cōfici, quod suprà diximus (vt ad id tandè redeamus) scilicet rem ipsam esse emptoris, licèt, sit obnoxia pacto reuendendi ex lege contractus: & consequenter eandem esse extra familiam venditoris, licet ius ipsum retrahendi competat eidem venditori, ideòque sit idem ius adhuc in familia ipsius: ita vt si venditor id ipsum ius retrahendi vendat, possit consanguineus retrahere, vt diximus suprà tit. precedente, §. j. glo. vij. in verbo, ou autres choses censees pour immeubles, nu. 31. ex quo inferitur. Sed quantum ad rem ipsam, vere est in dominio emptoris, transiitque etiam in legatarium ipso iure, æque ac si id esset irrevocabile. l. si fundum sub conditione, §. Titius, & ibi las. in j. not. qui ad hoc dicit illum tex. not. ff. de leg. j.

Redit ad j. rationem. 48 ¶ Nec huic sententiæ præiudicium affert, quod diximus in j. ratione alterius partis, quòd qui habet actionem ad rem, eam ipsam rem habere videtur: tanquā scilicet veditor, qui actionem habet ad rem reuocadam, videatur & eam rem habere. Quia haud dubie minus est actionem habere, quam rem. l. minus, ff. de reg. iur. minorisque æstimatur actio, quàm res ipsa, vt tradit Bar. & Bal. in l. per diuersas, ille col. j. vers. quæro qualiter dicatur, hic col. ij. versic. & modò expósito. & ibi quoque Sal. C. manda. idem Bald. in l. ij. col. j. vers. hic tamen considerandum, C. ne lice. poten. Pet. Anch. quid declarat, in c. peccati venia, col. pen. versic. quæro decimoquin- to, de reg. iur. lib. vj. Panor. in c. vlt. col. ij. vers. sed est dubium, extrà de ali. iudi. mutan. cau. fa. 3. & Pau. Ca. conf. cccxcij. pro euidencia, col. vlt. lib. ij. & Ant. Burg. in c. j. col. ij. vers. item pro re litigiosa, extrà de emp. & ven. & Corn. conf. xxxvij. memini, col. j. vers. & ipsa rei natura, lib. ij. Fran. Are. qui & id declarat, conf. clx. longa est, col. vj. vers. hoc præmissò. & Soc. conf. cxlij. diu profectò, ad fi. lib. j. & non obscure sentit Inn. in c. in ciuitate, col. ij. extrà de regul. iur. Et probat op- time text. in l. sciendum, §. si fundus, ibi, diuersa causa est, ff. qui satisd. cog. vbi possessor fundi

Actio an li- beret à sa- tisfactione. beret à sa- tisfactione. Et idem dicit gl. quam ibi sequuntur Bar. Ang. & plerique omnes, si realè habeat: per §. si fun- dum, qui est in eadem l. Nam & illud (inquit) qui habet actionem ad rem & intelligitur spe, re autem minus habet: per d. l. minus. Ideò in eo lapsus est Phil. Dec. (pace tanti viri dixerim) qui tenuit contrarium suprà nu. 6. {incipi. præsertim.} nec id tenent alij, quos ibi citat.

Fille re ha- bet, qui actionem habet. 49 ¶ Sed & præterea aliud est habere rem, aliud videri habere: illud enim veritatem dicit, hoc fi- ctionem: vt late per Bar. in l. si is qui pro emptore, col. v. ff. de vfuc. cū si. Et id expressim in hoc casu, de quo loquimur, vt scilicet fictè & improprie rem habere dicatur, qui actionem habet, voluerunt gl. Bar. & Bal. in l. nemo, ff. de in integ. resti. ex quibus ipse Bar. ob id negat id proce- dere in statutis, & glo. in d. l. qui actionem habet, & ibi late Dec. ff. de regul. iur. & Bart. confil. cxxxij. statuto ciuitatis Eugubij, circa medium. Alex. in l. Gallus, §. videndum, col. ij. versic. nec

Nec proce- dit in con- tractibus. **Nec in sta- tutis.** huic decisioni, ff. de libe. & posthu. vbi ex hoc dicit, id non procedere in statutis, & confil. lxxv. viso themate & maturata dubitatione, circa medium, lib. vj. vbi ex hoc quoque id negat habe- re locum in contractibus, in quibus etiam verba debet proprie & strictè intelligi. & Soc. confil. c. in causa Baptista, col. ij. vers. sed in casu nostro, lib. j. Ex quibus & illud fit, vt qui ex statu- to tenetur soluere collectā, pro re, quam habet, non tenetur pro re, ad quam habet actionem, nec pro ipsa actione. Bar. in d. l. nemo, de rest. in integ. & in l. vlt. §. pen. ff. de censib. nec qui prohi- betur vendere rem immobilem extraneo, censetur prohibitus vendere rem, ad quam habet actionem, Bart. Ang. & alij, in d. l. Gallus, §. videndum, per illum tex. ff. de lib. & posthu.

Iterum de j. ratione. 50 ¶ Nec consequenter obest, quod in d. j. ratione dictum est ex Barb. q. si venditor potest redime- re, perinde est, ac si iam redemerit: quia id tantum procedit, quantum ad præiudicium vendi- toris, qui cū posset redimere, non redemit: vt ipsemet Barb. declarat. & patet ex l. qui potest facere, ff. de re. iur. per eum allegata, curus hæc verba sunt, qui potest facere, vt possit conditio- ni parère, iam posse videtur. & ibi gl. pro concor. allegat l. Labeo scribit, si mihi bibliothecam, ff. de contrahen. emp. ex qua & illud scribitur, conditionem pro impleta haberi, quantum ad eum per quem stat. quòd minus impleatur. Cuius etiam sententiæ multas alias concordantes leges adduximus suprà tit. præced. §. xv. gl. ij. nu. 7. idque perpetuum. Et eò quoque pertinent alia loca à Barb. vbi suprà, allegata.

51 ¶ Vt interim illud omittā, quod iam suprà diximus, multa quidè interuenire possit, ne qui ius redimen

redimendi habet ex lege reuenditionis, redimat: verbi gratia, nummorum in id necessarium *De eodem.*
penuria, quæ rerum omnium est frequentissima: aut calus quispiam repentinus, qui pecunias,
si quas venditor habeat, in alia fortè vtiliora, aut magis necessaria impendi ac conuertere co-
gat, quod & sepe contingit: aut mors ipsius venditoris, aut absentia, aut aliud quippiam, quod
nobis incogitantibus, imò & inuitis, & renitentibus, quotidie contingit: nec spectanda sunt,
vbi etiam diximus, quæ euenire possunt, nisi ea certa sint & infallibilia.

- 52 ¶ Ad septimum responderi potest dupliciter. Primum, quòd non omnes negat emptorem sub
pacto reuenditionis posse alienare in tertium: quando multi, id est maior ac potior pars nostro
rum teneat contrarium: vt etiam diximus suprâ in d. §. j. in verbo, *seroni presere*, nu. 12. sunt 191 *Dominus*
tur qui tenent, & hanc opi. approbat & sequitur generalis Franciæ consuetudo. Secundum, quòd *est etiâ qui*
non sequitur, si quis nò possit alienare in præiudiciu alterius, eum non esse dominu: quicquid *non potest*
ibi diximus. Nam licet nudus proprietarius non possit alienare in præiudiciu vsufructuarij, *alienare in*
tamen is verè est & dicitur dominus, l. ij. ff. de cond. inst. & in l. j. §. j. & ibi còcor. in gl. ff. de S. C. *præiudiciu*
Sylla. quibus locis Bal. ex hoc dicit, quòd si quis in libello dicat se dominu, & prober de nuda *alterius.*
proprietate, tamen obunebit. & idem quoque voluit in d. l. Iulianus, ff. de rei vend. vbi plus *Pleno iure*
dicit, hunc habere plenum dominum. Quid quod idem Bal. in l. voluntas, col. vlt. vers. nūquid *res mea est,*
res quam, C. de fideicom. dicit, quòd res, quam non possum alienare, dicitur tamen mea pleno *quam etiâ*
iure, per l. generaliter, §. si pretium, ff. de fideicom. lib. Et id quidem fatetur verum esse *alienare nò*
Fran. Aret. in contraria parte allegatus, in d. conf. xix. quātum ad essentiam dominij, licet secus *possim.*
sit quātum ad vtilitatem & æstimationem pretij.

- 53 ¶ Ad octauu, quod est de l. tali, ff. de iu. dot. vbi tempus appositum in promissione dotis, nò cur *Dotis pre-*
rit statim à tempore promissionis, sed nuptiarum: facilis est responsio, quia in illo casu promissio *missio bar-*
dotis non poterat habere effectum sine matrimonio: nec enim dos sine matrimonio consistere *bet tacitâ*
potest. l. iij. ff. eod. tit. & l. vlt. C. de donat. ante nup. Ideò & promissio dotis habet tacitâ hanc cò *conditione,*
ditionem, si nuptiæ secutæ sunt: & ita demum ex ea quis cogi potest: quamuis expressa non sit *si matrimo-*
conditio, si nuptiæ extiterint. l. stipulationem, & l. promittendo, in prin. & l. dotis promissio, eo. *nium se-*
tit. de iu. dot. & litem quia §. j. & ibi gl. in verbo, malè petitur. & Alber. qui eam glo. dicit sing. *quatur.*
& Bal. in ij. not. ff. de pact. & gl. in l. j. §. creditum, in verbo, post nuptias. ff. si cer. pet. & Sal. in l.
qui se debere, paulò post medium, ff. de condi. cau. dat. & Doct. vbi que. Id quæ etiam si dos a sti
mata promissa sit. l. plectunque. §. si ante. & l. in rebus, §. ff. de iu. dot. Nisi si aliud expressè con
ueniunt, sit, vt voluit glo. not. in d. l. qui se debere. & non obscure Bal. limitans d. l. tali, in l. vlt.
§. j. ante si. ff. de rescin. vend. & in rub. C. de contrah. empr. in xxij. q. & Sal. in l. j. C. eod. titu. &
clarius Alex. conf. lxxj. vifo processu. col. ij. lib. v. vbi illam glo. dicit not. & conf. cxlv. cuius idem
est principium. col. ij. vers. & in indiuiduo, eod. lib. v.

- 54 ¶ Et idem in legato dotis, vt in eo intelligatur eadem conditio, voluit Bar. in l. j. col. vj. vers. in *Similiter*
quando in dispositione, & vers. seq. & iteru in l. quibus diebus §. Terminus, qui est vlt. colum. *legatum do*
ij. vers. quid si per nomina. rursus in l. Titio centum, §. Titio genero, col. j. & ibi quoq; Bal. *tis.*
Pau. Cast. & alij. ff. de cond. & demon. & idē Bar. conf. cc. quatuor de legatis. Bal. in l. si plures,
col. vj. vers. sed hic surgit quæst. C. de cond. in ser. & conf. cccclxxxvj. super eo primo. lib. v. Ang.
conf. xxx. domina Francisc. & latē conf. cxxij. Solus domini Dalmatij col. ij. & ij. Card. Florē.
conf. l. j. Titius condidit, col. ij. vers. ad secundu membrum. Pau. Ca. conf. cccxxij. super primo,
colum. vlt. lib. j. Ro. conf. cxxij. pro declaratione, col. j. vers. his attamen. Pet. Ferr. titu. forma
libelli pro legato. rei sing. in prin. col. xvj. in paruis. vers. sed quid dices. Corne. conf. xxxj. licet te
cundum, col. j. lib. iij. & conf. cxxix. licet claram, col. ij. vers. tamen Barto. eod. libr. iij. Socin.
qui alios allegat, conf. cclxxxvij. circa primam quæstionem, colum. xij. vers. cum. postremo tol
litur, lib. ij.

- 55 ¶ Idque etiâ procedit, si promissa sit dos ad omnem voluntatem & petitionem sponsi. Nā sem *Decadēra.*
per intelligitur secutis primum nuptiis: vt pulchre & not. tradit Bal. in d. l. qui se debere, ff. de
cond. ob cau. in l. e. Flor. quem sequitur Alex. qui id dicit sing. conf. cxlv. vifo processu causæ
principalis, col. ij. vers. & in indiuiduo, lib. iij. vbi etiam dicit, se neminem huic dicto contra
dicentem reperisse. Sed & procedit, etiâ si promissio ita facta fuerit, si matrimonium mecu còtra
xeris, ex nòbulo esse obligatus ad decem nomine dotis: quia adhuc intelligitur secutis nu
ptiis. idem Bal. in l. pra posteris, C. de testam. quia vt dicit, impossibile est, vt obligatio dotis sit,
prius quàm matrimonium, per d. l. tali. Denique & illud procedit, etiam si iuramentum inter
tulerit. Bal. in l. indubitati, col. j. vers. quinto inest, C. de nò nu. pecu. Nam & vt probat tex. ibi,
iuramentu recipit easdē limitationes, quas & actus, super quo interponitur. De quo satis dixi
mus in reper. l. i. vnquam, in præfat. nu. 160. omnes autem. Et hæc omnia ita procedunt, vt si is,
qui dotem promissit, eandem quoque tradiderit, si nò fuerint secutæ nuptiæ, possit eam còdice

re, l. si extraneus, & d. l. qui se debere, in prin. & iterū §. j. & l. si donaturus, ff. de cond. cau. dat.

56 ¶ Ideoq; (vt reuertatur) passim & vbique Doct. nostri allegant d. l. tali, ad id quod in actibus conditionalibus tempus non currit, nisi impleta cōditione. id quod inter ceteros facit Bart. qui dicit multum not. in l. si cui legeretur, in fi. prin. & ibi post eum Bal. Ang. Raph. Flor. Alex. Fran. Arc. & Iaf. ff. de l. j. & Bal. in l. id quod pauperibus, col. iij. vers. secundo quæto an iste annus, C. de Epi. & cle. & in l. j. in xij. q. C. de his quæ pœne nomi. & in rub. C. de cōtrah. emp. in xxij. q. Alb. in j. parte statutorū, q. xcviij. sed nunquid proximior, in fi. §. Aegi. in casu retractus loquens, in c. constitutus, col. xij. vers. quarta pars, de reit. in integ. licet paulo antè aliud dixisset in veditiōne facta cū pacto retrouendendi, vt suprà diximus, & alij. quos notauimus suprà in tit. præcedenti §. j. glo. x. in verbo, *dedans l'an* nu. 47. verum Gul. Cu. & multis seq. Pet. Ferrat. tit. forma libel. quo agi. ad red. rati. tut. in verbo, ac executores, col. iij. vers. vlt. ius. Hic autem nihil tale est: quia dominium non pendet ex futuro, vt dos ex matrimonio, sed statim trāslatum est, nulla expectata conditione, vt diximus, & dicemus latius intrā in responsione xviij. argumenti, vbi amplissimè loquimur de actibus conditionalibus.

57 ¶ Ad nonū, quod dictum est ex d. l. tali, tempus solutionis pretij non currere, nisi à tempore traditionis. Quid huc pertinet? quando venditio non censetur esse perfecta, neq; trāslatum sit dominij, nisi traditione facta, l. traditionibus, C. de pact. & l. si ager, ff. de rei vèd. cū fi. Ideoq; etiam sine præfinitione temporis ad soluendū, non teneatur emptor soluere ante traditionem rei, l. qui pendente, & ibi glo. ff. de act. emp. & gl. in l. Iulianus, §. offerri, eo. tit. cum si. Et cū aliās apponitur tempus certum ad aliquid faciendum respectu certæ causæ, tunc non incipit tempus currere, nisi ea causa prius existat: vt dicunt Bal. Flor. & Iaf. in d. l. si cui legeretur, in qua illos citauimus, in d. ratione diuersæ partis. & Imo. in ead. l. §. j. per d. l. tali, tanquam scilicet, vt in ea l. promissio dotis sit respectu & cōtemplatione nuptiarum, ita & in hoc casu solutio pretij, respectu traditionis rei. Itaque neutrobi currit tempus, nisi causa impleta.

58 ¶ Præterea si hæc nona ratio aliquid haberet momenti & ponderis ad hunc nostrum casum, de quo specialiter tractamus, ea tantum concluderet, tempus consanguineis præstitutum ad retrahendum, non currere statim à tempore venditionis, sed tantum traditionis rei: de quonon latissimè disseruimus, suprà tit. præced. §. j. in gl. ij. in verbo, *a vendi*, nu. 43. quid autem si quis vendidit simpliciter, & iterum in glo. x. in verbo, *dedans l'an*, in xx. q. v. citauimus Bar. & alios in d. l. si cui legeretur. Sed hæc res (quod iam diximus) nihil huc pertinet, vbi non quærimus de tempore traditionis, sed reuenditionis, quod longè est diuersum.

59 ¶ Ad decimum, quod est de l. statuliber, ff. ad legem falcid. nihil quoque huc spectat, quando *Id pactum ea l. loquitur de re vendita cum pacto legis commissoria, vel additionis in diem, quæ quidem tōge differt à pacto legis commissoriae.* pacta multum differunt à pacto reuendendi. Nam ex illis contractus ipso iure resoluitur, & sine alia traditione, adueniente tantum conditione. l. si quis hac, ff. de rei vendi. & l. vlt. ff. de l. commissi. glo. & Doc. in d. l. traditionibus, C. de pact. & affatim diximus suprà eod. tit. §. j. in verbo, *seront prefere*, nu. 3. aduerte Lector, & seq. Ideoque emptor in illis pactis interim non facit fructus suos. Item quod dictum est, & l. Imperator, ff. de in diem addic. & lale diximus in repe. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 278. postremo quia cum titulus. Aliud autem est in hoc pacto reuendendi, quia ex eo nec contractus ipso iure resoluitur, etiam si fiat verbis directis, ex crebriori nostrorum sententia: vt planè constat ex iis, quæ diximus in d. gloss. *seront prefere*, nu. 12. sunt igitur qui tenent, & iterum num. 16. licet plerique videatur. Sed & in hoc pacto, contrā quā in illis aliis, emptor facit fructus suos: vt suprà diximus, in principio huius partis, & dicemus plenius infrā, eod. tit. §. v. in glo. j. Igitur nihil est, quod ab illis pactis ad hoc nostrum sit argumentandum.

60 ¶ Sed & illud quoque hic dici potest, id quod scribitur in d. l. statuliber, procedere tum demū, cum huiusmodi pacta legis commissoriae & additionis in diem, facta sunt (sub conditione, vt fieri assoler. Secus si pure facta fuerint, sed ita tantum vt sub conditione resoluantur, secundum distinctionē, quæ traditur in l. j. ff. de in diem addic. & in l. ij. ff. de lege commissi. & in l. j. §. Sabi nus, ff. pro empto. nam tunc non procedit d. l. statuliber, quin res ita vendita connumeretur in patrimonio emptoris, non venditoris, vt voluit glo. in d. l. statuliber, in verbo, venditoris, & ibi quoque Alex. per iura ibi allegata. Quæ res hanc nostram sententiam confirmat, quoniam venditio facta cum pacto reuendendi, pura est, non conditionalis, vt postea latius dicemus in responsione xviij. arg. Et hic admodum falluntur Boët. Igne. & Sainxon, qui in locis suprà in fi. prioris partis allegatis, tria hæc pacta simul misceat & confundunt, tanquam eandem vim & naturam habeant, idemque ius in omnibus sit statuendum. Et tamen ipse Sainxon dicit, vidisse se hanc nostram sententiam in practica hætenus obseruari.

¶ Ad vnde

61 ¶ Ad vndecimum, quod est de sententia Bal. in l. vltim. ad fi. C. de execu. rei judi. quod ubi due dilationes non procedunt ex eodē fonte, nunquam vna in altera confunditur: responsio clara est, quod is loquitur in duabus dilationibus vni concessis, vt patet ex suo ipsius dicto, & exemplis illic propositis: ita vt si amba simul currerent, vna, id est, breuior esset in utilis & superuacanea, vt quā omnino confunderetur absorbereturq; in longiori. Hic autem vnicum est tempus concessum consanguineis: scilicet anni & diei: alterū autem ei non est concessum, sed venditori: & licet simul currant, tamen habent vtrūque suū effectum. Igitur sumus omnino extra casum Bald. nam & aliis cū diuersis data sunt tempora ad vnum aliquid gerendum, vtriusque simul neghgentibus currunt: vt latē dicemus infra in responsione xiiij. arg. & iterum xxi. & xxij.

62 ¶ Nec tamē omnino accedimus illi sententiā Bal. quando Pet. Anch. consil. cccxv. ore tenuis, responderit, quod si executori in testamento præsitus sit annus ad exequendum testamentum, & ex constitutione synodali in id statuti sint sex menses: vnum tempus in alio confunditur, nec habet executor plus quā annū. Nam & de isto concursu temporum sunt multa similia in iure: verbi gratia, seruitutes concurrunt re & tempore: remanētque vna, alia remissa. l. si domus, ff. de serui. vrb. prad. & l. si communi, ff. de ser. rusti. prad. Item quinquaginta dies, qui dantur tutori ad se excusandum, cōcurrunt circa diuersas tutelās, l. scire, §. quinquaginta, ff. de excusa. tut. Præterea decem dies ad appellandum circa diuersas sententias, currunt simul eidem, §. j. in Auth. de appel. & intra quā tempo. Et facit l. ita vulneratus, ff. ad legem Aquil. & quod scribit Ioan. Andr. in c. cum in cunctis, col. iij. in verbo, triennio, extrā de elect. dum tractat huiusmodi speciem: Statutum priuat quinquennio hospitā vicinā, in qua fuit scholasticus offensus, nisi capus fuerit offensore: pendente eo tempore quinquēnī iob primam offensam, sit secunda in eadem vicinia, nec capitur delinquens: vtrum secundum quinquēniū incipiat statim post secundam offensam, non expectato tempore prioris, an verō non nisi finito primo illo quinquēnio. Et quod etiam scribit Bart. qui similem quæstionem disputat in l. in senatusconsultum, §. vii. ff. ad S. C. Turpil. & Albe. in l. vlt. col. ij. vers. alia quæstio, C. de repud. hæred. & in l. si maritus, ff. de adul. & in ij. parte statutorum. q. clxv. Thomas.

De concursu temporū multa.

63 ¶ Ad duodecimum, & decimum tertium, quibus dictum est, q. si ex duplici capite siue iure potest aliquis succedere, tunc finito tempore pro vno, poterit & alterum intra suū tempus agnoscere, nec currit tempus secundi, nisi primo finito: potes respondere, vt in præcedenti, scilicet hic non nisi vnum tempus competere consanguineo: nec enim ex duplici capite potest retrahere, sed ex vno tantū, illi à consuetudine concessio. Igitur malē infertur ex illa ratione, in qua duo iura vni competunt, ad nostrum casum separatim. l. vlt. in fi. & ibi Bart. ff. de calum. & l. si maritus quondam, in fi. & ibi Bal. C. de donati. inter vir. & uxorem. & l. Papinianus, in prin. & ibi quoq; Bar. ff. de minor. & l. inter stipulantem, §. sacram, ibi, sed hæc dissimilia sunt, ff. de verb. oblig. Ex quibus illud axioma depromitur, Separatorum separatam esse rationem.

Ex separatīs malē sumitur arg.

64 ¶ Quāquam præterea & illud dici potest, illud procedere, quando ille qui poterat succedere ex duplici capite, selus esset in primo gradu, vel quia alij non extarent, vel quia essent mortui, vel aliter essent exclusi: aliās secus, vt etiam intelligit gl. ordinaria in l. j. §. sed videndum est, ff. de successor. edic. in d. ratione xij. allegata, per textum in §. admonendi, Instit. de hered. quæ ab intest. defer. & Ange. consil. cccxij. dominus Bernardinus, col. j. vers. nec obstat si dicatur, & Sal. in l. si emancipata, C. de iur. & fact. ignor. per l. j. C. quan. non peten. part. & Fran. Arer. in l. iij. col. vlt. ff. de acquirend. hered. Ex quo potes intelligere, illud non procedere in præiudiciū alterius. Nec tamen (vt id non omittam) omnes consentiunt Bart. & sequacibus, in eo quod ex illis diximus in d. xij. ratione: quin contrarium consuluit Franc. Tigurinus, vt retulit Franc. Arer. vbi suprā, qui aliter in consil. non designat, sed est inter consil. Bar. consil. clviij. prædictæ rationes & ei quoque refragantur Sal. & Raph. in l. licet, C. de iure delib. vt etiam diximus in d. xij. ratione. De quo & tu vide Alciatum Paradoxorum lib. iij. c. item iij.

Idem tempus sufficit ad vltimū piendū fun dū & seruitutem, quā ab eo debetur.

65 ¶ Ad decimum quartum, quo dictum est, aliud esse tempus, quod cōpetit consanguineo, aliud quod venditori: diuersūmq; esse vtriusque effectū, nec ideo vnum pendente alio currere posse: zāquam vnū tēpus non possit operari diuersas præscriptiones siue dilationes, sed ad eas opus sit diuersis temporibus, sicuti ad diuersa noua opera, diuersis nuntiationibus. Id certē omnino falsum est. Quid enim, si quis emit bona fide fundum alienum alteri fundo vicino seruientē, nunquid ad præscriptionem illius fundi ad Titium pertinereat, & seruitutis ad Mauium dominum illius fundi vicini, cui debetur seruitus, etiam pertinentis, requiruntur diuersa tēpora vnum scilicet post aliud, ita quidē vt primum fundus præscribatur, & postea seruitus aut hypotheca: an verō simul eodem tempore curret præscriptio aduersus dominium, & seruitutem aut hypothecam? Et hoc certē verius est, vt voluit expressim Sal. in l. vlt. capio, colum. ij. vers. seruitutes, sed

Idem tempus sufficit ad præscribiendū duas seruitutes.

sed iuxta hoc quero, C. de pign. & ibi quoq; suboscure voluit glo. magna in versicu. item quid si rem, & post eam Bar. Bal. & alij. Sicut & si ædes meæ meas tollam, atque ita per tempus contineat, ne scilicet altius mihi ædificare liceat: si altius ædes meas tollam, atque ita per tempus contineat, utrumque: ut satis colligi potest ex l. si ædes meæ seruiant, ff. de seruit. vrb. prædior.

66 ¶ Et si hanc rationem admitteremus, vide quid hic absurdi sequeretur: id scilicet, quod tot anni requirerentur ad exclusionem consanguineorum, quot essent consanguinei: nempe quia non nisi vnus curreret vni consanguineo: quod omnino ridiculū est. & minime verum, vt expresse tradit Aegid. Bellemera in c. constitutus, col. xij. vers. quinta pars, de rest. in integ. } Nam & aliās quoq; cum pluribus datur dilatio certorum dierum ad aliquid faciendum, idque etiam gradatim, ita scilicet vt antiquiores præferantur iunioribus: illa dilatio nō intelligitur distributivè data, vt scilicet quilibet habeat eum numerum dierum, sed collectivè, vt scilicet omnibus sit data, eoque numero omnes simul excludantur. Hanc enim doctrinam colligere possimus ex glo. not. in cap. cum in tua, quod est vlt. in verbo, duntaxat, in priori solu. de consuetu. lib. vj. & eam ipsam colligit Domi. ibi, in versiculo, ne autem. Ea enim gloss. voluit, quod tempus viginti dierum in eo text. statutorum ad optandum, currit omnibus simul canonicis optare volentibus: tametsi antiquiores gradatim ceteris in optando præferantur. & eam glo. sequuntur docto. ibi. Et Oldra. conf. lxxvij. plures sunt, columna j. vers. tertio videretur, & Ioan. Andr. in addi. Spec. in rub. de concess. praben. columna j. versiculo, secundo videretur, & Alberic. in l. vlti. colum. ij. versic. faciunt etiam, C. de repud. hare. & in l. si maritus, ff. de adul. dum vtrobique eam simpliciter allegat, & Card. Flor. in cle. j. §. secus, in vj. q. de concess. prab. Et illam doctrinam optimè probat text. in l. ij. §. vlt. iuncta l. seq. & iterum l. iij. in princ. ff. de adulter. vt clarè deducemus infra in respon. xxj. & xxij. arg. Et facit quod à Bar. scriptum est in l. ij. ad fi. ff. de re iudi. quod quando duo actus sunt compatibles, potest & debet assignari vnus idemque terminus vtrique: per textum in leg. generaliter, vers. nullo tamen, C. de iure iurand. & sequitur Francisc. Aret. in l. si duo rei, ff. de duobus reis.

¶ Quod autem hic adducitur de vna nūtiatione pro diuersis operibus, & alijs quibusdā simili-
bus, non de grege isto est, vt vel lippientibus clarissimè apparet: vt interim prætermittā, non id
perpetuum esse, quando & aliās sepe contrariū reperitur: vt videre licet ex l. Titia, §. vlt. ff. de
verb. obli. vbi vna stipulatio sufficit pluribus pactis. Et l. vlt. §. j. ff. de nouat. vbi vna stipula-
tione plures nouari obligationes certū est. Et l. numerationibus, ff. de soluti. & l. item illa, §. vlt.
ff. de constitu. pecu. vbi vna numeratione siue solutione tolluntur plures obligationes vno mo-
méto. Et l. pluribus, ff. de acceptila. vbi pluribus stipulationibus tollendis sufficit vna accepti-
latio. Et l. heredes, §. de pluribus, ff. famil. erciscund. cuius hæc verba sunt: De pluribus heredi-
tibus, quæ inter eosdem ex diuersis causis communes sunt, vnum familiæ erciscund. iudicium
sumi potest. Et l. si fratres, §. si plures, ff. pro soci. vbi ita scribitur: Si plures sint inter eosdē socie-
tates coite, ad omnes societates sufficere hoc vnū iudicium cōstat, & ibi concor. in gl. Et pluri-
bus libellis sufficit vna cōtestatio, vnica oratione expressa. Ang. Imo. & Franc. Aret. in l. duo rei,
per illū tex. ff. de duob. reis. Et pluribus citationibus, vnica pro omnibus cōparatio, vt illi ipsi di-
cunt, & declarat idē Aret. quomodo id intelligatur, & Bart. in l. si finita, §. Iulianus, col. ij. vers.
sed quid si quis, & ibi Alexand. columna. ix. vers. item inquantū, ff. de dam. infec. & idē Bar. in l.
accipientis, ff. de auto. tuto. Et vna quoque comparitio pluribus cōtumacijs purgādis. Ang. in
d. l. duo, ff. de duob. reis. Et vnus idemque contractus vestit duo pacta sequentia: vt per Guli-
Cu. in l. iuris gentium, §. quinimo, ff. de pact. & Bald. in l. lecta, per illum tex. ff. si cert. petat. &
Ang. Aret. in §. præterea debitor. col. xij. vers. quæro præcedit, Insti. de excepti. Et pluribus causis
succedendi vna aditio, l. si tu ex parte, ff. de acquiren. heredit. Et pluribus actoribus, atque etiā
pluribus reis vnus libellus satis est. l. si quis, §. vnus, & ibi Bald. ff. de procura. glo. quæ concord.
asserit, in c. querelā, in verbo, petens, extrā de elect. De quo latè per Bar. in l. ij. §. vlt. ff. de duob.
reis, & Alber. in l. ad officium, C. com. diuid. Sal. in l. eo quod à multis, C. si certū petat. & Rom.
conf. cxi. viso themate: & latissimè Maria. in c. j. columna xlij. vers. circa quartum principale,
extra de libel. obla. Nam & quod plus est, pluribus & diuersis causis & actionibus sufficit vnus
libellus, cap. cum Ioannes, & ibi Panor. in j. nota. de fide instrum. & c. dilectus, extrā de capel.
mona. & ibi concord. Nam & his vnus quoque processus sufficit, leg. si idem cum eodem, ff. de
iuris. om. iudi. & l. vlt. C. de ann. exce. & not. Dy. in c. nullus, de reg. iur. lib. vj. & Bartol. quæst.
siue, vt alij vocant, disp. ix. iudex per imperitiam, columna ij. versicu. secundum probatur sic.
quando sunt plures. Super quibus tamen vide Bald. in c. vlt. columna ij. versicu. nunquid pluri-
bus, extrā de refecti. Ang. conf. lxxix. ex themate, in princ. Vnum instrumentum multis obliga-
tionibus satis est. l. eo quod à multis, & ibi Docto. C. si cert. petat. & Bal. in d. §. vnus. Ang. in l.
qui plures, ff. de eund. Barba. consilio xxxvj. sapienter, colum. vij. numero 17. lib. ij. Et multis
quoque contractibus. Alber. in l. Prætor, §. si mihi, ff. de iniur. per quædam iura, quæ id tamen
probare

probare nō videntur. Et pluribus bannis vna abolitio: quicquid dictum sit in xliij. ratione. Nā id voluit Sal. aduersus Cy. & Iac. Arer. in d. l. vlt. C. de nup. vbi respondet aliorum rationibus. Et vnica absolutio pluribus excommunicationibus ex eodem facto descendentibus: vt voluit Sal. in eadem d. l. vlt. per illum tex. in fi. Hic autem ex eodem contractu descendunt retractus conuentionalis, & municipalis: ergo & vtriq; satis est vnū tempus. Nam & aliās satis est vnū elec. lib. vj. quā ad hoc citat Oldrad. aut quisquis est, inter conf. illius. conf. 50. gratia, & Albe. in l. vlt. col. ij. vers. faciunt etiam. C. de repud. hære. & in l. si maritus, ff. de adul. Et eam, & alia quzdam similia, trahūt ipsi Oldr. & Albe. in illis locis ad huiusmodi quæst. Concessa est Epif. copo gratia, vt vsq; ad quinquenniu conferat beneficia in sua diocesi vacatia, & elapso huius quinquennij biennio, similis ei gratia conceditur, sine mēione prioris: dicit huiusmodi secun- dā gratiam statim currere nō expectato priore quinquennio. Possuntq; plures vno actu bap- tizari, glo. in c. propriē, in verbo, triū milliū, de conse. dist. iij. cū cōcordā me adductis suprà rti. pcedēte, §. j. glo. xxj. in verbo, *en telle quantité*, num. 18. facit itē. Et ex vno actu plures insurgūt excommunicationes, c. mulieres, extrā de sent. excom. Lapus, qui in id alia citat, allega. viij. præ- sentatur, ante mediū. Et ex vna iniuria plures pluribus actiones oriuntur, l. j. §. vlt. & litem, §. item vlt. ff. de iniur. Et vnum beneficium potest cum pluribus permuati, c. cum venerabilis, de excep. Et vnus appellatio prodest pluribus, l. j. & ij. C. si vnus ex pluri, c. cum venerabilis, de excep. Vna insinuatio satis est multis rebus donatis, vt tradit Ioan. Andr. in c. pluralis locutio, de reg. iur. in Mercu. Denique notum est illud proverbium ad hunc quoque locum pertinens: Vna fidelia duos parietes dealbare. Cuius meminit Marcus Curius ad Ciceronem libro Epistola- rum familiarium ipsius Ciceronis septimo.

- 68 ¶ Nam & illud de vna nūtiatione noui operis, vt nō sufficiat pro diuersis operibus, sit propter specialem quādam rationē, quæ est in d. l. de pupillo, §. si in pluribus, ff. de no. ope. nunt. de quo nos diximus in d. gloss. *en telle quantité*, numero 24. illud autē, & iterū in §. xxxvj. gl. ij. quæ est in verbo, *de la iurisdiction*, c. c. numero 10. hanc sententiam, vbi etiam diximus in ceteris casibus sufficere vnā denuntiationē pro pluribus rebus. Et quod dictū est in ea. xliij. ratione prio- ris partis de bannito nō semel ob diuersas summas, intelligitur cū huiusmodi summa pro- cesserunt ex diuersis delictis, aut factis. Secus si pro vno, vt respondit C. po. consilio causarum crimin. xliij. pro declaratione, col. vj. vers. non obf. rationes. Eius autem, quod dictum est, posse appellari à sententia continente diuersas summas, quæ vniuersim excedunt summā, infra quā non licet appellare, cum singule non excedunt: contrariū respondit Rapha. Fulg. conf. cx. quo- niam superius: de quo & tu vide Paul. Cast. conf. c. lxiiij. in casu præmissio, lib. j. Et sæpe aliās vi- demus fieri pluriū summam cumulationem siue coacervationē: vt in l. si plures, §. vlt. ff. de pacte. & in l. si qui separatim, §. j. ff. de appel. & in c. Apostolica, in verbo, semel aut successiue. & ibi Pet. Ancha. & Imo. extrā de don. Quando autem id fiat, aut contrā, intelliges ex not. à Doct. in d. l. si idē cum eodem, ff. de iurisd. om. iud. & Cano. in c. ij. extrā de dona. Sed & quod dictum est de vna citatione, aut alia iurisdictionis perpetuatione, non indistinctē verū est. Sæpe enim vna sufficit pluribus causis & articulis, etiam aduersus diuersas personas: præsertim cū plu- res illæ causæ coherent, aut ex eadem origine oriuntur: de quo tu vide glo. Arc. Ioan. And. Pet. Ancha. & Do. in c. ne aliqui, de heret. lib. vj. Inn. & Collec. in c. pastoralis, de rescrip. eundem ipsius tit. de iudi. deleg. §. restat videre, vers. quid si super duobus. Bartho. Brixi. quæst. domi. lx. quidam impetrauit. Iacob. Arerin. & Alberic. in l. quod dicitur, ff. de verborum obligat. Vt etiam vna citatione fieri possunt plures citationes. glof. in c. ij. in verbo, & si nec. per eum text. extrā de testib. cogen. quam dicit singu. Bald. in sua Marga. in verbo, citatio, col. j.

- 69 ¶ Ad decimum quintū de cruce signatis, quibus datum est priuilegium, ne soluant debita ante trienniu, si cui ex pacto data sit dilatio quinquennij, illud trienniu non currit, nisi finito illo quinquennio cōuentionali: vt demus illud esse verum, quod tamen quidam non admittūt, vt per Ioan. Fab. loquentē in eo qui cū haberet dilationem soluendi à creditore, vel aliās, aliam te signatorū in d. l. vlt. C. de repu. hære. Et per Ioā. And. in addi. Spec. in rub. de cleri. nō resid. Atus præbendę per quinquenniu in absentia, impetrauit & aliud quinquenniu ante primum eo qui triennio est suspensus, & eo etiamnum durante, aliud quicquam facit ex quo etiam triē- nio est suspensus: vbi hoc copiosissimē disputat. Tamen si aliam sententiā sequamur, facilis est ex pacto & priuilegio particularis personæ. Ideo vna aliā nō confundit: alioquin altera scilicet breuior nihil operaretur, vt etiam in simili diximus in responsione xj. argu. Hic autem vna est tan

Et vnus pro cessus.

Vnū instr.

pluribus

obli. & mul

tiā contrā.

Vna aboli

tiō pluribus

bannis.

Vna ab solu

tiō plurib.

excom.

Vnū rēpus

duabus pæ

nū.

Vno actu

plures bapti

zantur.

Ex vno

actu plures

excom.

Vna inini

ria pluri

bus actioni

bus.

Vnū benefi

ciū pluriū

permuatio

num.

Vna insi

nuatio mul

tiū rebus do

natis.

Vna fidelia

duos parie

tes dealba

re.

De vna nū

tiatiōe pro

pluribus

operibus.

De vna abo

litione plu

rium ban

norum.

De sentētia

continēte

plures sum

mas.

Pluriū sum

marum cu

mulaatio.

Vna citatio

pro pluri

bus causis.

est tantum facultas concessa consanguineo, altera autem venditori: & vtraque potest operari, modo aduigilent, nec sinant tempus otiose labi. & vide quæ dicam in responsione xvj. arg.

70 ¶ Nec hic tamen omiserim, quod ad Albe. tractum est in lin. toto, ff. de reg. iur. & iterum in secunda parte statutorum, quæ st. clxxxj. per dominum fratrem, quod si Episcopus cuiuspiam fecerit ius intrandi semel monasterium molialium. Deinde idem Episcopus generaliter cōcesserit omnibus, ut possint idem monasterium ingredi certo die, illeque cui, ut dictum est, specialiter fuerat ante concessum ut semel ingrederetur, eo die omnibus cōcesso ingressus fuerit, non poterit amplius ingredi vi specialis suæ permissionis; tanquam vtrunque vno ingressu consumpserit, impleueritque, si eadem vtriusque ingressus causa fuerit; atque etiam si diuersa, dummodo vtraque eodem tempore expediri potuit: per multa quæ illic allegat, & sequitur Alexander, dum illum in secundo loco simpliciter citat, consilio xvj. breuiter, post prin. lib. iij. & Fel. in c. j. in vltimis verbis, extra de rescriptis. & Catel. Cor. memor. incipi. rescriptum. & idem ante eos, licet non meminerint, voluit Ioannes Andreas in c. generis de regulis iuris, libro sexto, quem etiam sequitur, dum simpliciter citat, Ioannes Faber in d. l. vlt. C. de repud. hēted. Hic autem in casu nostro, nihil impedit consanguineum, quin possit vti suo retractu pendente facultate concessa venditori: ergo vtrique idem tempus currit. Et eadem quoque ratione magis accedo sententiæ Ioan. Fabri; Pau. & Cor. in illo casu de cruce signatis.

71 ¶ Ad decimum sextum, qui est de circuitu vitando, id certe nitiūm generale est, nec semper procedit, ut not. per Bar. in d. l. dominus, ff. de condi. indebi. & probatur ex eo quod actio non transit ipso iure ab vna persona ad aliam sine cessione, l. possessio, §. si possessio, ff. de acquir. posse. & l. iij. ff. pro socio. & l. Iulianus, §. pen. ff. de act. empt. & l. cum in plures, §. messum, ff. loc. Imò verò non nisi in certis casibus id procedit: regulariter autem contrā, ut colligitur ex not. ab eo. Bar. & aliis in eodem loco: & nuncupatim voluit Phil. Deci. in l. cum fundus, §. seruum tuum imprudens, col. j. in fi. j. not. ff. si cert. petat. Sed & locum tantum habet, cum circuitus est omnino inutilis: secus si in eo veritatur aliqua utilitas: ut not. Card. Florē. in cle. auditor, in xliij. quæ st. de rescript. per tex. in c. tuam, extra de ordi. cogni. & c. lator, qui filij. sunt legiti. Et idem voluit Imo. in ea ipsa cle. col. penul. versic. gloss. circuitus. & ante hos Pet. Bart. Imo. & propè omnes, dum tractant de differentia libertatis directæ legatæ, & fidei commissariæ, in l. j. ff. de lega. j. vbi id expressius omnibus annotat Francisc. Ripa, col. vij. num. 2. & idem quoque Bart. in l. j. in iij. oppo. iterumque in l. j. in vlt. oppo. C. com. de lega. & Pet. Marthe. inter consil. Pet. Ancha. consilio cccxlvij. dubium, in fin. & ipse Pet. consil. cccclxxxvj. in lite, col. j. in fi. Hic autem non inutile est consanguineo, redimere ab emptore durante tempore reuenditionis: quia, ut sæpe diximus, incertum est an venditor ipse retrahat: & si id faciat, tamen interim consanguineus ipse lucrabitur fructus. Et facit quod scribit Sal. in l. vlt. l. i. col. j. versic. sed supposito, C. de pignor.

72 ¶ Ad decimum septimum, quo dictum est in actibus conditionalibus tempora non currere, nisi impleta conditione: ut illud concedamus, quanquam non id semper procedit, ut videri potest ex l. j. §. biduum, ff. quan. appell. sit, vbi tempus appellandi à sententia conditionali currit statim à lata sententia, non expectata cōditione. Cuius arg. Guid. Pap. deci. Delphi. cclvij. cauetur de consuetudine, col. j. versic. sed iuxta præmissa tradit, & in nostro casu retractus, tempus anni cōcessum cōsanguineo ad retrahendum, currere statim à contractu etiam conditionali, vel ante conditionem impletam. Sed nos huius contrarium tenuimus, supra tit. præced. §. j. in verbo, dedans l'an, quæ est glo. x. in viij. q. vbi respondimus ad d. §. biduum. Igitur illud dicendum est, illa quæ dicuntur de actibus conditionalibus, nihil huc pertinere, quando contractus venditionis sub hoc pacto reuenditionis sit purus, non conditionalis: nisi alia conditio appositā fuerit. Quod videre licet primum ex eo, quod venditio conditionalis non perficitur, nisi impleta conditione: l. hæc venditio, ff. de contrah. emp. Ideoq; non nisi existente conditione dominum ex ea transferri potest. l. ei qui hæreditatē, ff. de condi. insti. & l. qui absenti, §. j. & ibi Bar. & alij ff. de acquir. posse. & c. super eo, extra de cond. appo. & ibi concord. in glo. & diximus plenius supra tit. præced. §. j. in glo. j. in verbo, a vendi, nu. 22. sed & illud in dubium, & multis seq.

73 ¶ Atque etiā ex eo, quod emptor ex venditione conditionali non facit fructus suos, quin si eos perceperit, restituere teneatur, l. necessarium, §. q. si pendente, ff. de peri. & comod. rei venditæ & l. j. ff. de in diem ad. & l. omnia, §. j. ff. de legatis primo. & voluit Roma. singul. cccclx. fructus perceptor. & Soci. consil. clxxx. in præfati consultatione, col. v. versic. ad tertium, lib. ij. Hic autem cōtinuò ex huiusmodi venditione facta cū hoc pacto reuendendi, re tradita emptor factus est dominus, etiā pendente tempore reuenditionis, ita ut in aliū interim trāsferre possit, ut concedunt omnes, nec possit venditor à tertio emptore reuocare, ex plurimorum sententiā, ut diximus supra, in principio huius partis. Itē facit hic emptor fructus suos, ut illic quoque diximus, & dicemus plenius infra

infra eo. tit. §. v. in prin. Quod perpetuū est in aliis venditionibus puris, sed sub conditione resoluendis. l. ij. iij. & iij. ff. de in diem ad. vt pote cum emptor ex huiusmodi venditionibus iniret sit dominus, l. si ex duobus. §. j. eo. tit. saepe autem alias diximus fructus sequi dominium.

- 74 ¶ Ex quibus vides, illud apertissime conuinci, quod diximus, venditionem hanc sub pacto reuendendi factam, non esse conditionalem, imò verò puram, sed quæ sub conditione resoluatur: quæ quidem conditio resolutiua non suspendit actum, nec cum facit conditionalem, sed tantum ex euentu ipsius cum resoluti vt optime declarat tex. in d. l. ij. iij. & iij. cum gl. in d. l. ij. ff. de in diem ad. & in l. si res, quæ est iij. & ibi gloss. & Albe. ff. de contrahen. empt. & in c. illò vos, & ibi Imo. col. j. in ij. not. & Panor. in iij. not. extrà de pigno. & gl. in c. verum. extrà de condi. appo. & in c. pastoralis, in gl. j. vij. q. j. & Pet. Ancha. conil. lxxix. contra donationem, col. vlt. & Cardinal. Fioren. conil. xxxix. iudex de iure, col. j. versic. quartò verba. & Soci. in l. pecuniam, in vlt. not. ff. si certum petat. vbi & ex hoc dicit, quòd huiusmodi contractus puri, sed qui ex aliqua cōditione resoluuntur, habent interim executionem, ac si non subiacerent ei conditionalis resolutioni. per gl. in d. l. ij. de in diem addit. & not. per Bart. in l. Iulianus, in fi. ff. de cond. indeb. & ita se dicit pluries obtinuisse. & sequitur Philipp. Deci. ibi col. ij. versic. quartò not. qui respondet ad text. ibi, qui videtur velle contrarium. & idem voluit ipse Soci. conil. lxxij. vis conuentione, col. ij. versic. sed regula est, lib. iij. & conil. xcj. concludo dictum Philippum, col. ij. versic. confirmatur ista conclusio, eodem lib. iij. vbi & hoc dicit procedere in sententia. & Philipp. Deci. in l. is damnum, §. quod pendet, ff. de regu. iur. & in l. plerumque, eod. tit. & conil. cclxxix. placet mihi, col. ij. vbi de hoc pacto de reuendendo nuncupatim loquitur, & generaliter dicit contractum, qui sub conditione resolui potest, iudicari vt purum, inspecto præsentī statu, & non considerato quòd potest resolui, per d. l. ij. de in diem addit. & idem (inquit) de venditione facta cum pacto reuendendi vt dicit probari in d. l. ij. C. de pact. inter empto. & vendi. Et idem (ait) in officiali, qui potest ad bene placitum reuocari: nam de illo iudicatur, vt de perpetuo. l. iuris peritos, in princ. & ibi Bart. & alij, ff. de excu. tuto. & idem Deci. loquens etiam in hoc pacto, conil. cccvij. in casu ad nos transmissio, col. iij. versic. sed hoc non obstante: vbi & ad hoc allegat d. l. hac venditio. §. vlt. ff. de contrah. emp. & not. per Bart. in l. iudex posteaquam. circa fin. ff. de re iudi. & alios qui ad id parum faciunt.

- 75 ¶ Et hinc quoque videmus quòd licet titulus cōditionalis nō pōt ad vsucapionē l. ij. §. si sub conditione, ff. pro emp. vbi ita scribitur, Si sub cōditione emptio facta sit, pēdente cōditione emptor non vsucapit: tamē titulus purus, sed qui sub cōditione resoluatur, p̄scriptionē parit. d. l. ij. de in diē addit. & facit l. si alienam, ff. de dona. cau. mor. vbi ex titulo reuocabili procedit p̄scriptio. Et nos quoque alibi de huiusmodi differētiis contractūū conditionalīū, & purorū qui sub conditione resoluuntur latē diximus, scilicet in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur. nu. 28; verūm quātūm ad priores, vbi omnino vide. Et hīc quoque Boē. Igne. & Sainxon se ipsos atque alios fefellerunt, dum etiam venditionem conditionalē confuderunt cum hac nostra, sub pacto reuendendi facta, de qua loquimur, tanquam scilicet hac conditionalis esset.

- 76 ¶ Nec his obstat, quòd d. l. ij. C. de pact. inter emp. quæ de hac vēditione loquitur, vtitur verbo cōditionis, cum dicit, Tēque parato satisfacere cōditioni. Nā ibi conditio accipitur pro pacto, vel lege dicta in cōtractu: id quod apertē declarat eadē l. quæ quod in illis verbis appellat cōditionē, paulò antē vocauerat legē, cum dicit, si fundū parētes tui ea lege venderēt, id est, eo pacto, vt interpretatur gl. j. ibi. nam & aliās sapissimē videmus istud verbū, cōditio, accipi pro tenore contractus, siue pacto appposito in ipso cōtractu puro, & minimē cōditionali: vt in l. societatem mecum, in princ. & ibi gl. j. ff. pro soc. & ibi quoque Bald. qui dicit d. gl. not. quia sepe ista verba, ea conditione, ponuntur in contractibus, & etiam text. in l. Caius, ff. de manum. & in l. Mæuia, & ibi quoque gl. in princ. Oldr. & Alb. ff. de manum. testa. & in l. debitori tuo, ibi, ea cōditione pactōque, & ibi latē Philip. Dec. & Alci. C. de pact. & l. ij. §. vlt. & ibi Bal. & Ang. ff. de dona. & l. cum res, & ibi Bald. C. eo. tit. & l. pater, §. quindecim, ibi, ea lege & conditione, ff. de leg. iij. & l. quoniam, & ibi Bal. C. de rer. permu. & l. ea cōditione, & ibi Bald. & Sal. C. de rescin. vend. & l. nihil, & ibi Bart. ff. de coniu. cum emanc. liber. & l. cum ea conditione, ff. de euict. & l. Titio centum §. j. & ibi gl. ff. de condi. & demō. & l. ij. ff. de iure immunit. & l. & Aristonij, ff. manda. & l. si cum filiofamil. §. j. ff. de compen. & l. pen. ff. de depo. & §. cum autem, versic. & cum quibuidā conditionibus, Instit. de adopt. & c. verum, & ibi gl. in verbo, cōditione Ant. & Recentior. extrà de condi. appo. & c. cum Ioannes, & ibi Hosti. col. ij. in verbo, conditionalem. & rursum in verbo, conditione. & Ioan. And. in vtroque verbo, & Panor. col. ij. in iij. not. extrà de fide instr. & Bart. in l. quibus diebus, §. Terminus, col. j. ff. de cond. & demon. & conil. iij. factum tale est, quidam Dominicus, in j. dubio. Bal. in proemio Feudorum, in ij. diuisio. Angel. conil. cliij. Andreas Anto. conil. xlvij. absque diffusione, in princip. Ioan. Ana. conil. lxxv. visis his quæ mihi narrantur, post princip. Alex. conil. cij. visis & ponderatis, col. ij. versic.

nam dicta verba lib. j. & consil. cxix. viso processu, col. j. versic. eiusdem initij. eod. lib. j. quod re-
petitur consil. xx. lib. vj. Francif. Aret. consil. cl. visis diligenter, post princ. Corn. consil. cij. visis in
causa, col. v. versic. conditio enim, lib. ij. & consil. cccj. circa, col. j. in fin. lib. iij. Soci. consil. xxj. viso
testamento magistri. col. penult. versic. postremo cum dispositio, lib. iij. In quo etiā significatu,
eodem verbo visus est Tullius lib. Officiorum iij. Regulus verò non debuit cōditiones, pactio-
nēsque bellicas, & hostiles, perturbare periurio. Et ad Tyronē lib. Epistolarum xvj. Sin autem
ille suis conditionibus stare noluerit, bellū paratū est. Nam & Donatus enarrans illud Terē-
tij in Andria, Accepit conditionem: Conditio (inquit) est pactio, certam legem in se continens.

77 ¶ Fateor tamen, quod si huiusmodi pactum redimendi faceret venditionem conditionalem,
Si pacto re- vt si ita diceretur, Vendo tibi hanc rem tali pretio, nisi tu intra tale tempus idem pretium resti-
discedi cō- tuas: (his enim verbis, Nisi tu, &c, fit venditio conditionalis, vt probatur ex l. ij. ff. de in diē ad-
ditionali- dict. au etiam alijs conditionem facientibus) tunc certē non curreret tempus retractus cōsan-
ter fue- guineis, nisi finito tempore, atque ita finita conditione, ex sententia Gul. Cunei, & Alber. in l.
rit apposi- §. annus, ff. quando actio de pecul. cum alijs multis, quā diximus suprà tit. precedente, in gl.
tū tempus, x. in verbo, *dedans l'an*, in vij. q. Caue tamen, quia in illo exemplo suprà à nobis proprio Azo
non currit in Summa, tit. C. de pactis inter emptor. & vendito. facit discrimen, vtrum illa verba concipiā-
nisi imple- tur in præsenti tempore, & tunc faciant venditionem videri esse puram, per l. ij. §. si in diem. ff.
ta cōditio- de vsucap. proempt. an in futuro, & conditionem efficiant: verbi gratia, fundus erit tibi em-
ne. ptus, nisi &c. Ego verò nescio, an id seruandum sit, quando videmus & conditiones actibus &
An cōdi- verbis præsentibus plerunque apponi, Vendo tibi, lego M. xuij. de spondeo Mariam in vxorē,
tio verbis si &c. vt videre licet ex titu. ff. de condit. & demonst. & C. de condi. insert. & extrā de condi. ap-
vel actibus po. D. autem §. si in diem, mihi admodum obsecurus esse videtur.

præsenti-
bus cō- 78 ¶ Ad decimum octauum, quo dictum est non currere tempus secundo, quandiu incertum est,
cipiatur. an qui primo loco & ante ceteros admitti debet admitti velit. Illud ingenuē fateor: sed id ni-
hil ad nostrū casum pertinet: nam ibi non patet locus secundo, donec primus admitti potest,
& vult: igitur cum secundus interim admitti non possit, etiam si velit, nihil est, quod ei impu-
tari possit. cum impediatur impedimēto iuris & facti: idē quoque interim tempus ei nō cur-
rit. l. vlt. §. donec, C. de iur. delib. & l. j. & ibi Doct. C. de bono. mater. & l. j. in fin. C. de anna. ex-
cep. & l. in rebus, C. de iur. dot. & c. quia diuersitatem, extrā de concess. prab. cum si. Hic autem
nihil est, quod impediatur consanguineum retrahere, etiam durante tempore præsstituto ad re-
uenditionem, sed cum onere huiusmodi reuenditionis, si fortē venditor postea veniat. Super
quo etiam vide quā scripsi suprà tit. preceden. §. j. in verbo, *dedans l'an*, in x. quāst.

79 ¶ At huic obstat, quod in simili dicitur, quod licet durante anno, quo mater tenetur petere tu-
An durā-
re anno,
quo ma-
ter debet
petere tuto-
re filio cur-
rat tempus
ceteris a-
gnatis. -
torem filio, aliās à successionē eius excluditur, possint & ceteri agnati id quoque petere, non
expectato eo anno, aut morte matris, vt voluit gloss. in l. ij. §. vlti. & ibi quoque Bart. in princip.
ff. ad Senatusconsult. Treb. Tamen illis non currit primus ille annus matris cōcessus, quin pos-
sint intra alium annum petere, sine iactura successionis ipsius pupilli: vt voluit alia gl. in l. ne-
potibus, & ibi Cyn. Bart. qui eam dicit not. & Bald. qui eam dicit sing. & Sal. C. qui pet. tut. &
gl. in l. ij. in gl. vlt. in fi. & ibi Bart. col. vlt. ff. eod. tit. & in l. sciant, in verbo, denegandam, C. de
legit. haredi. Oldra. consil. cxxxvij. plures sunt, col. ij. versic. quinto videtur videtur, quod si.
consil. cvij. ista quāstio, in fin. Sed hæc res adeo obscura est, vt vix intelligas, quid nostrates de
ea sentiant: vt videre licet apud Bart. in d. l. ij. col. penult. versic. tertio est videndum, vsque ad fi.
l. ff. qui pet. tut. & in d. l. ij. §. confestim. ff. ad Tertul. & in d. l. sciāt, & ibi quoque Bal. Ang. Ra-
pha. Pau. Castr. & Corn. & eundē Bart. in l. quid ergo, §. j. ff. de his qui not. infra. & cōsil. xvij. in
nomine & c. viso testamento, in iij. dubio. & iterum consil. ccxv. an si testamentum sit nullum,
etiam in iij. dubio: nam idem propē est cōsi. & in sua disputa. incip. pupillus, quā est omnium
postrema propē per totum. Bald. in l. precibus, col. v. versic. sed quid si impubes, & ibi Barb. in
addit. C. de impube. & alijs subtit. & eundem Bal. in c. ex parte M. col. ij. versic. ex his procedo,
& col. seq. versic. modō quāro, extrā de appel. & consil. lxxv. proponitur quod Putius, lib. ij. & cōsi.
cccxxxix. punctus talis est, vt apparet, col. vlt. lib. iij. & consil. xciiij. hic plura occurrunt, lib. iij.
& consil. cclxxvij. viso testamento, col. ij. eod. lib. iij. & consil. ccccxxxvij. ista quāstio, versic. sed
quis succedet, eo. lib. iij. & consil. cccclxxij. substituto, eo. lib. iij. & consil. ccccxxvij. opinio do-
mini, eo. lib. iij. Ang. consil. cxvij. auia pro nepte. Sal. in d. l. sciant. Pet. Anch. consil. ciiij. pro de-
claratione, in j. & ij. dubio, & consil. ccl. omnia, col. j. & consil. ccccl. in quāstione, col. j. & Card.
Floren. consil. cv. super præsmissio, col. j. versic. sic & omnibus. Paul. Cast. consil. xxix. in puncto su-
prā scripto, col. vlt. versic. nunc est videndum, lib. ij. & Cor. cōsil. lxxxvij. circa primum, in fi. lib.
iij. & Ant. Rub. consil. lxxxj. viso & diligenter. Ex quibus intelliges illud, quod suprà diximus,
esse dubiū, & multos tenere contrarium: quibus accedo, per ea quā dicam infra, in respon. xxj.
& xxij. arg. Ex legibus autem Platonis lib. vj. Si orphanorū tutor obierit, cognati, & affines ex
vtriusq